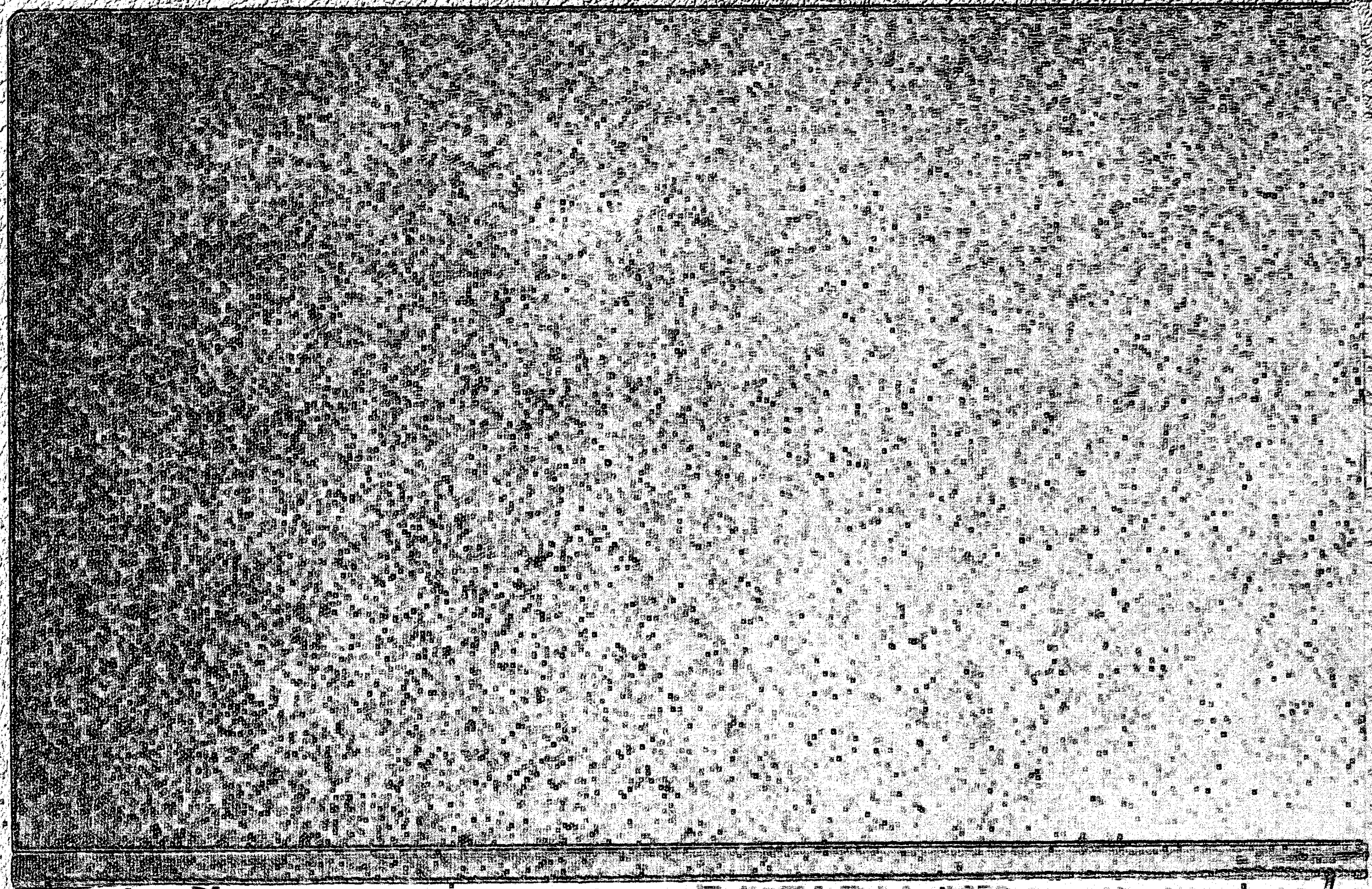

R. 8° 133 - 9. 709/2

Katholſki Posoł.

Cyrkwinſki cžasopis,

wudawany wot towarſtwa SS. Cyrilla a Methoda
w Budyſchinje.

Redaktor: **Michał Hórnik.**

Dźewjaty lětnik.

Serbska commissionska knihcarnja w Budyšinje

W Budyſchinje.

Cziſchczał L. A. Donnerhak.

1871.

10

Wopschijeczo.

	Str.
Zhromadźizna katholikow w Münsteru. Wot J. Cyža	1.
Bamž njemóže poddan italskoho krala bycź. Wot redaktora	9.
Missionstwo bjez Bokharami w Adrianoplu. Wot Tadeja	17.
Rjane swědčenja za miłosćiwe sotry. Wot J. Kuscźanskeja	19.
Ceremonije pschi wudźělenju swj. firmowanja. Wot J. K.	25.
Z lista knježny Melanije. Wot H. Ducžmana	28.
Spodźiwne wumoženjo z wulkeje nuzy. Wot J. Krala	33.
Swjaty Józef. Wot J. K.	41.
Katholska cyrkej w Japanskej. Wot K.	43. 49. 57.
Strach cźinicź niczo njepłaczi. Wot T.	65.
Potkóczowanja cyrkwje. Wot H. D.	73.
Bamžowski 25létny jubilej swjatoho wótca Piusa IX. Wot H. D.	81.
Katholska cyrkej w Rumunskej. Wot T.	82.
Statistika schulow a schulskich wucžerjow w Sakskej. Wot K.	83.
Pastyrski list němskich biskopow. Wot r.	89.
Wo bamžowym njezmylnym wucžerstwje. Wot J. K.	97. 109.
Sudźenja protestantow wo wucžbje bamžoweje njezmylnosczje. Wot K.	113.
Dwě ryczi na zhromadźiznje katholikow w Münsteru. Wot J. K.	117.
Schtó je katholski? Wot r.	125.
Dobre wěschczenjo. Wot H. D.	133.
Missionska stacija Saigun we Cochinchinje. Wot K.	134.
Z katholskoho žiwjenja we poknócnej Americy. Wot J. K.	141.
Officium po morwych. Wot J. K.	149.
Schto rěka: wotpuski khudym duscham we cźisćźu pschiwobroczecź. Wot J. K.	157.
Nowa serbska protyka. Wot r.	159.
Poslenje dny we žiwjenju biskopa Darboy. Wot J. K.	165.
Njepschecźelstwa napschecźo jesuitam. Wot H. D.	173. 181.
Schto je pschipadnosć? Wot K.	177.
Něhduschi klóschtyr franciskanow w Budyschinje. Wot J. K.	189.
Hischcźe něschto wo jesuitach. Wot J. K.	190.
Z nascheje diöcesy.	Stajne rubriki.
Z drezdźanskeje diöcesy.	
Z pruskeje Łužicy.	
Cyrkwinske nowinki a powjesćze.	
Należnosćze towarstwa.	
Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.	
Dary za cyrkej w Cźornecach abo Bacźonju.	

Pschispomnjenjo.

Z hornimi nastawkami su potajkim pjecźo knjezojo redaktora z pjerom podpjerali. Do rubriki „Z nascheje diöcesy“ su dopisowali, kaž so z podpisanych znamjeschkow zhoni: k. kapłan Ducžman, k. wucžer Kral, k. farar Herrmann, k. wucžer Hauffa, k. P. Innocenc, k. kapłan Nóla, k. wucžer Pjetasch a k. Wawrik z Kanec; z „pruskeje Łužicy“ pak k. farar Schneider. Za „cyrkwinske nowinki a powjesćze“ je k. kapłan Kuscźanski najwjacy pisał, a po nim k. wucžer Kral; z jenym nastawkom su tam: zastupjeni: k. farar Herrmann, k. kapłan Ducžman a k. stud. theol. Cyž. Za „cyrkwinski powěstnik“ je jenož k. kapłan Ducžman a junu k. kapłana Nóla pisał. Hłownu

expediciju wobstara k. kapłan Kuscjanski; expediciju a pschinoschki z wonka Budyschina wobstarachu dobrocziwje p. t. kk. Schneider, k. Werner, k. Innocenc, k. Smoła, k. Ducžman, k. P. Tadej a k. Herrmann. Wschitkim sobudžėłaczerjam prajimy tudy swój najwutrobnischi džak.

Wozjewjenjo.

Nasche towarstwo budže tež w nowym lěcze tutón czasopis wudawacz a wuńdže 1. czisko 6. januara. Bjez tym njech so katholscy Serbja z nowa hako sobustawy naschoho towarstwa pschedpłaczeja pola swojich wosadnych kk. duchownych, kotrychž z nowa wo dobrocziwe hromadženjo pschinoschkow a wo zwólniwe expedirowanjo Póska najpschecželnischo prosymy. Expedicije su pola tych samych knjezow kaž wloni, jenož za Khróscczicy je nětko k. kapłan J. Schołta expediciju dobrocziwje na so wzał.

Michał Hórnik.
sekretar towarstwa.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 1. **7. januara 1871.** **Lětnik 9.**

Zhromadźizna katholikow we Münsteru.*)

Człowjek mysli, Bóh wodźi! Schtó njeje zańdźene lěto z najrjeńschimi nadźijemi nastupił? Schtó njeje so měra a pokoja za swoju wótčinu, swoju wěru nadźał? Ale kak cyle hinak je so wscho stako! Tam daloko we wjeczornych krajach bija so Němcow a tež Serbow synojo za němsku czesć a jednotu, kotraž — Bóh dak, wěrna a trajaca byka! — je zawěscze droho wukupjena. Tola jene njezbožo njepschińdże samo. Wschěm swěrnym katholskim kscheszanam su za krótki czas hischcze hkubsche rany nabite. Swjatomu wótcej, najwyschschomu pastyrjej je joho swětna móc rubjena a wón sam takrjcc jaty. Dale wo tutym njeskutku, kiž bu pschecźiwo wschomu narodownomu prawu wuwjedźeny, rhczecź njecham. Druhich ruki a słowa su to hižom cźinili a tež hischcze cźinja. Spomnicź chcu jenož, zo swojoho runjecza pyta. Zrudna budźe winowatosć stawiznarjow, něhdy wschě surowstwa tamnoho savohskoho knjeżerstwa za potomnikow wobkhowacź, so rozemi stawiznarjow, kiž maja cźuczo za prawo a prawdu a wěrnosć lubuja. Druzy spisowarkojo drje trjebaj, kaž dźě so to pschecy stawa, we njeprawdźe wulki narodny skutk wuhladaja. Tajcy dyrbja, kaž so samo wě, swoje lěpsche pscheswědczenjo kusk na bok wostajicź. Prawo a prawda stej bohužel we naschim jasnym, swětkym czasu trochu zastarjenej wěcy. Schtóž ma móc, ma tež prawo nětko. Tak zrudny a zrudźacy tamny horka spomnjeny podawk je, dha tola njeje bjeze wschoho dobroho scźěhwka wostał. Katholske žiwjenjo a cźuczo, kotrež bě z blakami khětro wolinknyło, póczńje zasy z nowej mocu wocucźecź. Dopokazmo za to su mnohe katholske zhromadźizny — a tu sym po prawym pschi tym, cźohoždla

*) Njech tutón nastawk nowy lětnik wotewrja; pschetož wón wopomina najwažnische podawki zańdźenoho lěta. Pschistajam jenož tudy swoje nowolětne zbožopscheczo wschěm sobustawam naschoho towarstwa a wschěm cźitarjam Kath. Posła. Redaktor.

tutón nastawk podach. Skoro žadyn tydźeń wot winowca sem, hdźež bu we Fuldźe započatk sčinjeny, so minył njeje, zo njeby so we tym abo tamnym kraju, tym abo tamnym měsćze liczba katholikow zeschła a jednohłósnje rubjeństwo nad swj. wótcom wobeńdźene tamała, a na druhim boku pschiwisnosćz a lubosćz k bamžej zjawnje wuprajiła.

Tajku zhromadźiznu mějachmy tež we Münsteru, w tuthym sławnym katholskim měsćze, a to 15. decembra 1870. Powołana bě tasama wot pschedsydy s. Michalskoho bratstwa za Münstersku diöcesu. K wjeselu wschěch běsche zawěsćze wot 2000 muži wopytana, a wosebje tež schtudowachych młodźencow. Ze wschelakich bokow Westfalskeje běchu so zeschli, tak zo bu wulki sal Münsterskeje stareje radnicy, we kotrejž so tež tamny „Friedenssaal" namaka, hdźež bu 30 lětna wójna skónczena, cyle napjelnjeny. Wobswětleny ze 4 swětłonjemi z 192 płunowymi płomjenjemi cźe prěni raz tak zawozmje, zo stejo wostanjo toho wobdźiwujesch, kiž je jón we gothiskej krasy natwaril. Wosebje imposantny je pschez swoju wysokosćz a wschelake gothiske wudebjadła. (We tutej starej radnicy pak měschćanscy zastojnicy njedźěłaja, k tomu je nowa radnica natwarjena; najbóle so we njej hischcźe koncerty, bale atd. wotdźerżuja.) Tehdy běsche hischcźe wysche toho na swojej hłownej scźěnje wudebjeny, kaž bě to duchu a zaměrej zhromadźizny pschihodne. Wschelake zelene rostliny běchu tam rjenje zestajane, srjedźa mjez nimi büsta s. wótca a nad nim znamjenja joho duchowneje a swětneje mocy: klucze a triregnum, a pod nimi z cźerwjenymi pismikami na běłym podłožku: PIUS. Na woběmaj bokomaj tuthych emblemow wisachu cźežkoźidźane dołhe khorhoje, na kóždej stronje 5 tak, zo nimale cyłu scźěnu pschikrychu. Wulcyschny tak derje za wutrobu kaž za wocźi bě napohlad krasnje zrjadowanych barbow: bamžowych, bramborskich, diöcesanskich, westfalskich a měschćanskich. We 6 hodź. 5 min. zastupichu hnadny knjez biskop, druhi biskop (Weihbischof), někotsi domkapitularojo, tajny knježerski radźicźel wyschi měsćanosta Offenberg kaž tež wschelacy wosobni měschćenjo a zesydachu so pak za pschedsydowske blido pak na jim pschipokazane wosebite města. Knjez Offenberg postrowi zhromadźiznu we mjenje města, pschejesche jej z cyłej wutrobu dobre scźěhwki a pschiwoła wschěm pschitomnym wutrobne „witajcźe". Potom stupi na rycznischczo (Bühne) domkapitular Dr. Giese, zo by we mjenje diöcesanskoho pschedsydy s. Michalskoho bratstwa, kiž je hako zapołanc na sejmje wotdźerżany so wobdźělicź, zhromadźiznu wotewrił. We swojej krótkej ale jadriwej ryczi dopokaza, zo powołanjo zhromadźizny so zamołwjecź njetrjeba, dokelž njekhmanstwo, kotrež je so na s. wótcu stało, wótse k njebju woła. Wschitcy swěrni katholikowje cźuja so hnuczi, napscheczo wurubjenju naměstnika Khrystusowoho so wuprajicź, potom pak tež swoju njekhabłacu lubosćz bamžej wopokazacź. Za pschedsydu namjetuje swobodnoho knjeza Wildericha z Ketteler, kotryž pschechy mjez prěnimi za lěpsche cyrkwje wojowasche. Pschitomni namjetej pschez akklamaciju pschihłosowachu; na tesame waschnjo wuzwolichu so tež präses Kömstedt a pschekupc Albers za pismawjedźerjow. Džakownje pschiwza knjez z Ketteler wuzwolenjo a postrowi zhromadźiznu ze starokatholskim: „Budź khwaleny Jězus Khrystus." Pschedsyda dyrbi mało ryczecź, tola wot cźohož je wutroba połna,

wot toho hort pscheběhuje. Spomni na ważne podawki lěta 1870, kotrež němsku wutrobu z wulkej radosczu napjelnja, dokelž pschez sławne dobycza němskich wójskow je Němska zwarnowana wostała psched njepschecželskim nawalom a bliži so swojej jednocze. Tola wjeselo katholikow we Němcach je mucżene pschez spominanjo na Rom, na s. wótca. Skutki abo wjele wjacy njeskutki italskoho knježerstwa wot 18., 19. a 20. pożnjeńca su nam wschěm do wutroby zapisane. Runje ta wójna, kotraž je Němsku psched podczisnjenjom wobkhowała, bě za njepschecželow cyrkwje pschiczina, rubjeństwo na patrimoniju s. Pětra cyle dospołniczż. Zrudne su wobstejenja we Romje; listowanjo mjez s. wótcom a wěriwymi je khětro wobczežne. Kak by było, hdy by so we tajkim czasu a pod tajkim knježerstwom měł nowy bamž wuzwolicz! Hdyž je nam hižom njelube, zo so knježerstwa do wobsadżenja biskopskich a farskich městow měscheja, dyrbi nas mysl, zo mohło so tutomu italskomu mócnarstwu spodobacz, někajkoho Judascha nad cyłu cyrkej staji cz, ze strachom a z hněwom napjelnicz. Cyrkej drje njemóża mocy hele pschemóc, tola mohło lěpsche nascheje wěry wjele schkodowacz, njebychmy-li ze wschej mocu swobodnosczż a njewotwisnosczż s. wótca żadali. Bróń we tutej wójnje su modlitwy, swěrne wuznaczo wěry a jałmożina k podpjeranju s. wótca. Je-li tak za swobodnosczż cyrkwje wojujemy, móżemy z połnej dowěru z Piusom VI. prajicz: „Khrystus ze hischcze żiwy, Pětrowy stoł dobudże!“ Na próstwu pschedsydy wudżěli nětko hnadny k. biskop Dr. Brinckmann pschitomnym swoje pożohnowanjo, k czomuż so wschitcy poklaknychu. Na to wustupi k. hrabja Max z Galen, subregens we duchownskim seminaru we Mainzu, zo by po poruczności a we mjenje tamnoho kasina najwutrobnische postrowjenjo, wutrobne dżělbranjo a wjeselo zhromadżiznje wuprajił. Wón rozestaja wocucżace katholske żiwjenjo we srjedżnoněmskich krajach a ważnosczż tohosamoho. Wot pschedsydy pscheprosceny ryczesche pschitomny bamżowy lieutenant zuavow k. Kligge z Paderborna, a bu we swojej wojerskej drascże z hrimacej sławu postrowjeny. We sprostej ryczi powjedasche swoje nazhonjenja do wobsydnjenja Roma, pschi tymsamym a po nim. Hdyž na to spomni, kak sławnje su so bamżowi wojacy dżerżeli, wuprajichu pschitomni husto z horliwym hłosom swoje spodobanjo. Kligge wobkrucži, zo bě cyłe wójsko derje k smjercži pschihotowane a zo zawěscże — wot toho je wón krucże pscheswědczeny — żadyn wojak był njeje, kiž njeby radscho so woprował, hacž so podał. Wosebje hnuty bu powjedajo, kak je s. wótc pschecżiwo wulkomu krejpscheleczu był, kak je, hdyž wojacy wotczahnychu, ruce nad nje wupschestrěł, hako by jich chcył hischcże junu wschěch wobjecz. Potom je pjecża do njemocy padnył. Wulke njespodobanjo a morkotanjo mjez poskucharjemi ryczżnik zbudży powjedajo, kak su so padnjeni Garibaldinarjo wurywali a hako martrarjo czeszili. Po prawym wojerskim waschnju napominasche na posledku cyły katholski swět, zo by so tak zjawnje a mócnje pschecżiwo rubjeństwu we Italskej wuprajił, zo bychu wjerchowje nuzowani byli, do Roma czahnycz a s. wótca wuswobodżicz. Nětko sczěhowasche ryczż, króna wschěch ryczow toho wjeczora, dżerżana wot professora Dr. Schulte z Paderborna. Wona wuznamjenjesche so pschez jasnosczż a krasnosczż mysli, wěcatosczż, wěrne katholske czucża a wěrne rozestajenjo wobstejnosczow. Ryczżnik bu tohodla tež husto

zatorhnjeny pschez horliwe pschihłosowanjo zhromadženych. Z krótka spomni, kak je italske kralestwo jednotliwe džěle kraja z krawnych rukow revolucije dóstało, kak je so we tutym nastupanju wosebje nětčischi kral wuznamjenjak, kotrohož někotsi wulkoho rjeka druzy pak fanatiskoho błazna mjenuja. Wón nima tudy bamžowy zarjad we poslednich lětach zamkowjecź, tola dyrbi so pschecźiwo tym wuprajicź, kiž jón schpatny mjenuja. Pius IX. je za rozwijenjo konstitucionalnoho a wosadnoho žiwjenja, za wědomosćź a wumjeŕstwo wjele cźinił. Tež swoje wójsko bě wón na nuznje potrjebnu liczbu pomjeńschił, njeby-li runje piemontesiske knjejstwo, kotrež pomjeńschenjo žadasche, joho pschez swoje stajne njepschecźelske zadžerženjo nuzowało, tosame skerje powjetschicź. Z cyła běsche tute žadanjo khrobłosćź, za kotruž so lědom słowo namakacź da, dokelž je pschecźiwo wschomu prawu, kotrež dyrbi mócnaŕ za sebje žadacź, mjenujcy, zo smě swojich wojakow bracź, hdźež jich dóstanje a tak wjele kaž jich dóstanje. Tohodla je tež porok, kotryž su bamžej swojich mzdarjow dla cźinili, njerozomny a schkodźi jenož porokowacym samym. Cyły swět je bamžowe wójsko khwalił; tola žane krajne znamjo so bóle wonjeczesćźiło njeje, dyžli savoyjski kschiž we rukach italskoho knjeżerstwa. Wschě njekniczomne žadanja Piemonta su dopjelnjene. Schto budźe so nětko stacź? Bóh je wě! Něschto tróschta móže nam pohlad do zańdženych cźasow poskicźicź. Pschirunamy-li wobstejnosćze pod Klementom VII. z tymi, we kotrychž so Pius IX. namaka, dha spóznajemy, zo so woboje khětro runaja. Trjebamy jenož mjena pscheměnicź a mamy rjany wopis naschoho cźasa. Klemens VII. bu wot khěžora Karla V. jaty a běsche tak bjeze wscheje pomocy, zo njemějesche, kaž nam spisowarjo z tamnych cźasow sobudźěla, wjacy 10 skudi wysche (1 skudo = 1 tol. 13½ nsl.). A tola wobstejesche a wobsteji bamžowstwo dale we starej sławje. Tež tehdy buchu zapósłancy bamža wo pomoc prosscho wot mócnarjow jara pschecźelniwje pschijecźi a we wschej wulkej miłosćźi z jara zdwórliwymi słowami zasy — puschczeni. Woni (knjeżerjo) swoje najwysche njespodobanjo wuprajichu, tola pschi tym tež wosta. Tak da so tež we naschim cźasu wot wjeŕchow mało wocźakowacź. Wschelake adressy, we kotrychž so woni prosscha, swoju móc tež junu na tutym polu wěry a cyrkwje wopokazacź, su dobre hako wobswědczenja katholskich mysli a cźuczow. Tola wjele wužitka sebi njetrjebamy wot nich nadźecź, snadź žanoho. Pschi prjedawschim zarjadowanju mějachu protesty hischcze płacźiznu, ale nětko je to hinak. Njespominajo na to, zo tón, na kotrohož snadź najwjacy woczow so wobrocźa, je pschez wójnu wotdžeržany, dha tola tež potom, byrnje by chcył do Roma cźahnycź, to njeby móhł, pschetož wot sejma zawěscźe žanoho kroschka k tajkej expediciji pschizwolene njedóstanje. A njech tež by směł a móhł, dha so tola hischcze prascha, by-li tajka pomoc za katholsku cyrkej spomožna była. Najskerje bu zasy do wotroczstwa pschischła kaž we prjedawschim cźasu, schtož sebi pschecź njechamy. Tohodla so prascha, kak dha bychu so mónarjo na wschě prawne a zakońske waschnjo k zastupowanju pohnucź hodźeli? Na nami je, katholske zasady, katholske prawidła we domjacym tak derje kaž we politiskim žiwjenju bóle a bóle zawjescź, zawjedźene ze wschej mocu wobkhowacź a zakitowacź, mužnje je wschudźom zastawacź. Tak wuwije so móc, kotrejž žadyn

wjerćh wopjeracź so njemóže. Tutón pucź je drje dołhi a dlěschi dyžli druhe, tola wěsczischi. Schtož pschichodnosczź nastupa, nimamy my katholscy žaneje winy, zrudnje do njeje hladacź. Wona wotewrja nam nowe czasy, nowe wobstejnosczże. Hižom je wojowanjo, kotrež Němcowstwo, kotrež chtu Europu pschetworja, dobre płody za katholstwo mělo. Czerwjeny kschiž we běłym polu nuzuje k wuznaczu, zo we cyrkwi bójska móc we skutkownej luboscźi hischcże knježi. Mócnej zjednoczenej Němskej budże drje so tež pschistejecź, strach a njezbožo wot nascheje cyrkwje, nascheje wěry wotbroczicź. Katholscy wojacy zasadźo swoje žiwjenjo za narodne kubła, wojuja pak tež sobu za swobodnosczź cyrkwje a schule, za kschesczanske mandželstwo. Dobywacź budźemy tola jenoź tehdy, hdyž cyrkej njeje jenoź strona, ale hdyž so pokaže hako bójski wustaw, kotrohož zasady, hdyž so we žiwjenju wobkedźbuja, jón z tej sławu wobdawaja, kotruž mócnarjo pschipóznacź dyrbja a wot kotrejež swoje woczi wotwobroczicź njemóža. Pschitomne poniženjo cyrkwje je tež srědk, zo někotryžkuli zhubjeny syn zasy do jeje klina so wróczi, runja dźěsczu, kiž bě ze swojej maczerju we njeměrje žiwe, tola so zasy z njej zjedna, hdyž ju we horju a hubjenstwje widźi. Za cyrkej, kotraž podczischczena, we nuzy, swětnoho debidła wurubjena tu steji, bije czim bóle a horliwscho wutroba jeje dźěczi, kiž we swojej nizkosczi tola tak wulcyschna so wopokaza. „Romej sława! Rom wěcznje!“ Tak skónczi Dr. Schulte swoju we kóždym dźěle sławnu rycź. Nětko wza, wot pschedsydy napominany, słowo k. baron Schröter. Wón bě dołhe lěta we Romje pschebywak a znajesche tohodla derje tamne wobstejnosczże. Posledni czas běsche ze s. wótcom we Vatikanu sobu jaty. Hłuboko hnuty, druhdy hacź k sylzam, swoje nazhonjenja sobudźělesche. Za 10 njedźeli běsche so na 13 katholskich zhromadźiznach wobdźělił. Wón rozestaja a dopokaza woprawdźitu winu nadpada na Rom, kotraž we tym wobstejesche, zo chcyschе so Italska na tutym tucznischim kusku hischcże wokschewicź, hdyž bě druhe provincy hižom hako citrony wutłóczika. Njeknicźomne wotpohladanjo, zadźerženjo a zakhadźenjo italskoho knježerstwa we swojej cyłej njekhmanosczi rozpowjeda. Wone je czim žadławische, dokelž jenoź jedyn srědk k docpěczu swojoho zaměra znaje; to je zawjedźenjo, wosebje młodosczże. Zaměr pak je wotstronjenjo bamžowstwa, pschez nje kschesczanstwa a tak kóždoho zjewjenoho nabožnistwa. We bamžu je kóždy mócnař, kóždy katholik porubjeny. Wscho rubjene dyrbi so zasy žadacź, tola nic hako hnada wot wjerćhow: ně! jich winowatosczź je, tosame nam wróczicź. Nasche prawo dyrbimy sebi žadacź, ale měrnje po prawnym waschnju, a to cyły bamžowy kraj, pschetož z rubježnikami so njejedna. Tež na to rycznik spomni, kak nětko, wosebje we Romje njeczistota a njepócziwosczź bóle a bóle na straschne waschnjo so rozschěrja, kak we dźiwadłach Jězus a s. Marija na žadławe helske waschnjo so wonjeczeszużetaj, kak runje we tym czasu, hdyž pócziwe knježny z klóschtrow so wustorkowachu, zapósłancy na sejmje lětnu podpjeru za njehańbite žonisła pschizwolichu. Pschi tym pschitomni husto swoje „pfuj! žadławje!“ słyschecź dachu. Skónczinje wustupi hischcże wuczeŕ na realcy k. Schildgen. Wón njechasche, zo by zhromadźizna z tak zrudnymi myslemi so rozeschła a zbudźowasche pschez swoju rycź nadźiju na pschichod. So poczahujo na stawizny dopokaza, zo swobodnosczź cyrkwje móžna njeje bjez njewot-

wiſnoſcze bamža, a tuta zaſy žada, zo by wón tež ſwětny mócnař był. Wěc bamžow je pſchecy dobyła. Drje póńdże ſo ſ. wótcej hiſchcże hórje, pſchetož we tuthym ſtolěcże orſinibombow njeda ſo niczo dobre wočakowacz; wſchak ſu pjecża hižom wotpohladanjo měli někotſi njewěriwi fanatikojo, krasnu cyrkej ſ. Pětra rozleczecz dacz. Tola kaž je ſ. wótc we tuthym ſtolěcże hižom dwaj razaj ſtrachej wuſchoł, tak budże ſo tež nětko ſtacz, a kóždy katholſki kſcheſczan dyrbi krutu dowěru měcz, zo Bóh tón knjez wſchu nuzu zaſy k lěpſchomu powjedże; ale njeſmě ſo jenož nadžijecz a ſam we měrje woſtacz, njeſmě wočakowacz. Bróń do rukow: z mjeczom paczeri, ze ſchkitom jałmožny pod wjedžiczeŕſtwom ſ. Michała njech wojuje! Tohodla njech wſchitcy, kiž hiſchcże njejſu, do bratſtwa ſ. Michała zaſtupja. Pſchedſyda kazaſche nětko k. präſeſej Kömſtedtej, zo by proteſt pſcheczitał, kiž je tehdy we Fuldże ſo zeſtajał a wobzanknył. Toſame ſta ſo z adreſſu, kotraž ma ſo na ſ. wótca wotpóſłacz. Cyła zhromadžizna ſo proteſtej pſchizamknu a dowoli, zo ma ſo ſpomnjena adreſſa we mjenje zhromadžizny podpiſacz wot pſchedſydy Michałſkoho bratſtwa a na ſ. wótca wotpóſłacz. Wſcho ſo jednohłósnje ſta. Na kóncu dźakowaſche ſo pſchedſyda hiſchcże wſchěm, kiž ſu na pſcheproſchenjo we tajkej mnohoſczi pſchiſchli, kaž tež duchownej a ſwětnej wyſchnoſczi, kiž bě pſchez ſwoju pſchecželnu podpjeru zhromadžiznu pomhała woſławicz. Tſikróczna hrimaca ſława Piuſej IX. ſkónczi tule Münſterſku katholſku zhromadžiznu. Hnuty, z wulkej ſpokojnoſczu a z krutej dowěru na Boha wopuſchczi kóždy ſal.

J. C.

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Jenož dla doſpołnoſcze naſcheje chroniki njech ſo ſponni, zo bu na 1. dnju nowoho lěta redaktor Póſła hako farař pſchi cyrkwi ſ. Marije a ſ. Mikławſcha cyrkwinſcy zapokazany a nutswjedženy pſchez wyſokodoſtojnoho k. ſcholaſtikuſa Kuczanka.

Z Budyſchina. Wot Pariza nam piſaja, zo Katholſki Poſoł tam porjadnje pſchikhadża a zo ſu tam póſłane ſerbſke modleŕſke knižki jara witane. Dale ſo nam zjewi, zo w lazaretach we Annet tež dwě ſerbſkej albertinki zbožownje ſkutkujetej, knj. Pjekarjec z Hórkow a knj. Kuczankec ze Sernjan. Kemſche z prědowanjom za naſchich ſakſkich wojakow móża ſo jenož zrědka dżerżecz, dokelž maja woni jara wjele ſtużby.

Z Budyſchina. Do naſchoho lazareta pſchiwjezechu pſched hodami z dwórniſchcża dżewjecz khorych Francózow, kotrychž njemóżachu dale wjezcz. Jedyn z nich wumrje tónſamy dżeń; dokelž bě we womorje, móżeſche ſo jenož joho mjeno zhonicz a departement joho narodnoho měſta. Tutón zemrjety bu ſwjatoczńje na ſ. Mikławſch pohrjebany a mějeſche wjele pſchewodżeri. Někotre dny prjedy zemrje a bu tež ſwjatoczńje pohrjebany jedyn z Rheinlanda.

Z Budyſchina. W zańdżenym lěcże je ſo w naſchej woſadże narodżiło 101 (8 wjacy hacž loni), a to 63 mużſkoho ſplaha, bjez nimi 7 morworodżenych; z nich bu 26 druhdże (w lutherſkich cyrkwjach) kſchczenych a 7 druhowoſadnych bu pola nas kſchczenych. Pſchipowjedało je ſo w naſchej cyrkwi 21 mandżelſtwow,

z kotrychž bu 10 pola nas wěrowanych (bjez nimi 3 měschane). Wumrjeło bě 91 (7 wjacy hacž loni); bjez nimi wysche tych morworodzenych 42 dźěćźi do 14. lěta; 64 buchu na s. Mikławschk pohrjebani, 22 do Mnischonca a 5 druhdźe. Spowjednych bě 3820 (56 mjenje hacž loni).

Z dreždźanskeje diöcesy.

Z Dreždźan. Nascha wjele lubowana knjeni krónpryncesyna Karola je krasny pschikład hłubokeje pobožnosćze dała. Wona je we božej nocy, po dwanatej hodźinje, hdyž miłosćziwe sotry na božej mschi swoje swjate klóschtyrske sluby wobnowjeja, na božich słužbach pschitomna była a je we towarstwje miłosćziwych sotrow z ruki měschnika swjate woprawjenjo sobu dostała. Knjeni krónpryncesyna wopytuje kóždy tydźeń wjackrócź khorych a ranjenych wojakow we lazaretach, jich tróschtujo a wokschewjo z luboznymi słowami a z darami. Tež duchownym knježnam we lazaretach je wona hodowne wjeselo pschihotowała.

Z Dreždźan. Na peticiju z 2554 podpismami, kotruž je horliwje katholski k. grofa Stolberg z Brunjowa naschomu kralej pschepodał a kotraž je tež wot serbskich katholikow podpisana była, je tónle kralowski list wot 20. decembra hako wotmołwjenjo pschischoł: „Luby knježe grofa! Peticije w nastupanju nětczischich wobstejnosćzow cyrkwinoho stata a města Roma, kotrež sćze mi w poslednim czasu pschipósłali, sym dostał a so zwjeselił, w nich zmysłenja wuprajene nadeńcź, kotrež su z mojimi pschepokazanjemi a pscheczemi pschezjene. Tohodla sym — to jenicžke, schtož w tym nastupanju wote mnje so stacź móže — tele peticije ministerstwu zwonkownych należnosćzow pschepodał, zo bychu so zwonkownomu zastojnstwu połnócnoněmskoho zwjazka sobudźěliłe, na kotrež su najskerje podobne peticije z druhich němskich krajow hižo dóschłe. Jan.“

Cyrkwinske nowinki a powjesćze.

Němska. W Regensburgu a w někotrych druhich wjetschich městach buchu katholske ludowe zhromadźizny dźeržane. Po poruczności zhromadźizny we Fulda je wubjerk jara wustojny „Denkschrift“ wudał, w kotrymž so dopokazuje, zo je wotewzaczo cyrkwinoho stata 1. czežke pschemocowanjo, kotrež kóžde prawo wobhrožuje, a 2. woprawdźite wobschkodźenjo cyłeje katholskeje cyrkwje.

Z Roma. Swjaty wótc je strowy. Powjeda so, zo wón tola w Romje wostanje, byrnje kral Viktor Emmanuel so sem pscheswdlił. Posleni dźeń lěta je kral tudy pobył a bamžej list pósłał, kotrohož wopschijeczo je hischcże njeznate.

Z Roma. Na žadosćź wjele biskopow je bamž s. Józefa hako patrona cyłeje cyrkwje wuzwolił a postajił, zo by joho dźeń, 19. měrca hako cyrkwinski swjaty dźeń 1. klassy dźeržany był. Pschikazany swjaty dźeń pak tohodla njebudże.

NB. Druhi krócź budźemy wjacy w tutym wotdźělenju Pósła pisacź. Tón krócź za to a druhe město pobrachny.

Naležnoscze towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1871: kk. 1. kooperator P. Tadej Natuſch z Rózanta; 2. kapucinar F. Pankrac Glawſch z Brünna; 3. Marija Schützowa z Rieſy; 4. Michał Cyž z Budyſchina; 5. H. Larafowa z Hrubjelczic; 6. Jan Kraſa z Bělczec; 7. Michał Rjeczka z Dźěžnikec; 8. albertinka Hana Kudźelic z Dreždźan; 9.—19. z Jawory: Mikławſch Wawrik, Jan Krawczik, Michał Czorlich, Mikławſch Zarjenk, Pětr Krawc, Mikławſch Krawc, Madlena Schołczina, Michał Rencz, Michał Hanuſch, Pětr Bryl, Madlena Trucec; 20.—23. z klóſchtra: kapłan P. Innocenc Jawork, R. V. Francha, R. V. Józefa, R. V. Célestina; 24. Schwejda z Panczic; 25. J. Domanja z Khróſczic; 26. kubleŕka M. Cyžowa z Khróſczic; 27. kubleŕ Kſchižank z Pozdec; 28. kubleŕ Wenka z Pozdec; 29. žiwnoſczeŕ Domanja z Kuſcza; 30. Jakub Jurk z Khróſczic; 31. Jurij Pjech z Khróſczic; 32. Michał Zarjeńk z Pozdec; 33. Marija Lebzyna z Nuknicy; 34. kapłan Kubaſch z Königshaina; 35. Mužik z Kukowa; 36. Michał Jawork z Mikoczic; 37. Hana Hejdanowa z Mikoczic; 38. Handricka z Panczic, 39. Hajnk z Panczic; 40. kubleŕ Pětr Ducžman z Bozankec; 41. Michał Polank z Muiſchonca; 42. regiſtrator Jurij Banda na tachantſtwje w Budyſchinje; 43. kanonik z rjada prämonſtratow P. Cyrill Židek z Noweje Riſche w Morawſkej; 44. ſchoſaŕ Michał Kokla z Marijnoho Doka; 45. ſchulſki direktor Pětr Schokta z Budyſchina; 46. tachantſki vikar Józef Dienſt z B.; 47. Jan Bětka z B.; 48. Jan Koplanſki z B.; 49. Jakub Schpan z B.; 50. Jakub Wenka z B.; 51. Jurij Jakubaſch z B.; 52. Hańža Müllerowa z Borſchcze; 53. kapucinaŕ F. Jurij z Rumburga.

NB. Dokelž je redaktor hkownu expediciju, kotruž je wón wósom lět wobſtarał, nětko zaſtojnſkich dźěkow dla zkožił, je k. kapłan Kuſczanſki na tachantſtwje tu ſamu a też ſkład knihow po žadoſczi wubjerka dobroczinje na ſo wzał. Tohodla wotebjera ſo Poſoł jenož a wotedawaja ſo pſchinoſchki nětko też pola k. Kuſczanſkoho. Hkowny pokładnik je k. ſchulſki direktor Schokta.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: Njemjenowany (pſchez k. Innocenca) 10 nſl.; ſchuleŕ H. z R. 6 nſl.; B. z K. 6 nſl.; z napiſmom: „Wobradź, Knježe, w nowym lěcze nowych dobroczerjow!“ 1 tol.; jedyn z Kukowa, kiž njecha mjenowany byc, 10 tol.

Hromadze: **4714** tol. 12 nſl.

Z nakładom naſchoho towarſtwa je wuſchła a pſchedawa ſo we expedicijach Póſła a pola klamarjow:

Katholſka protyka
za Hornju Luzicu
na lěto 1871.

Schtóž chce 1., 2. a 3. lětnik teje ſameje doſpołnoſcze dla měcz, może w redakcii kózdy po 1 nſl. dostacz.

Cziſchczał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski cžasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 2. **21. januara 1871.** **Lětnik 9.**

Bamž njemóže poddan italskoho krala bycź.

Hdyž je wopomnjeńske pismo (Denkschrift), kotrež bu w mjenje katholskeje zhromadźizny we Fulda wozjewjene, rozestajiło, kak wulku schkodu wotewzaczo cyrkwinoho stata katholskej cyrkwi pschinjese a kak trěbna bamžowa njewotwisnosćź je, kaž to natura wěcy sameje a tež stawizny a wuprajenja wosobnych statnikow a wucženych (kaž Thiers, Villemain, protestant Guizot a druzy) dopokazuja: wuwjeduje wone, zo bamž njemóže a njesmě poddan italskoho krala bycź.

Wschitcy statnikowje (wjedźerjo stata abo kraja) Italskeje prócuja so stajnje, zo bychu katholsku cyrkej we wschitkich jeje institucijach (wustajenjach) wobschkodźeli, a jich rozkazy wojowachu wot 22 lět sem (1848—1870) pschecźiwo wschitkim cyrkwinym parschonam, skutkowanjam a wustawam a cźinjachu hańbu jich skowej wo „swobodnej cyrkwi w swobodnym stacze.“ Schtož bě w Sardinskim kralestwje 1848—1858 dokonjane, to bu wot 1859 w annektirowanych krajach z nowa wuwjedźene: konfiskacija (wotewzaczo) cyrkwinskich kubkow, podcźischczowanjo duchownych rjadow a kongregacijow, zajeczo biskopow do jastwow, zběhnjenjo wschěch prjedawschich wucźinjenjow, braczo duchownych do wojerskeje słužby, klubucźinjerske wuźiwanjo swětnoho Exequatur (t. j. dowolnosćź k wozjewjenju bamžowych poruczносćow), zadźewanjo we wudźělenju sakramentow a wschě druhe pschemocowanja, kotrež je swjaty wótc we allokuciji 22. januara 1855 a we wjele druhich aktach pomjenował. Pschi samotnosćach italskich statnikow je staroscź katholskoho swěta jara woprawdźena, cźim bóle, dokelž so ministrojo we Floreucu prócuja, cuzym mócnarjam a krajam najnowschi nadpad runje tohodla hako spodobny prědkstajecź, dokelž bamž tak niczo wjacy prajicź njezměje. Hdyž w lětomaj 1859 a 1860 biskopja a katholikowje Němskeje a druhich krajow pschecźiwo wobhroženej a potom wobschkodźenej njewotwisnosćźi bamża protestirowachu, su woni hižo do prědka prajili,

kajke ſczěhwki to změje, jelizo ſo pſchemocowarſkomu wurubjenju njezadźewa, a ſchtož bu tehdom prajene, je ſo doſpołnje dopjelniło. Tehdom piſaſche kardinal arcbiſkop we Winje: „Dobroprajenjo (pſchipóznaczo) prawidłow, po kotrychž ſo wotorhnjenjo legacijow (krucha bamžowoho kraja) dowoli, wjedże ſkónczńje k tajkomu bamžej, kotryž je poddan jenoho wjerćha abo republiki, byrnje jomu zwoprědka wjele czeſtnych prawow pſchizwolili.“ Podobnje piſaſche biſkop w Orleansu: „To je taſama politika kaž 1809, jenož z tym rozdźělom, zo w tamnym czaſu bamža z mocu z Roma wotwjedźechu, bjez tym zo nětko ſo ſtaraja, zo bychu joho tam zaduſyli.“

Italſke kraleſtwo je drje w naſtupanju njewotwiſnoſcze duchowneje mocy ſwjatomu wótcej ſlubjenja czyniło: tola nikoho njeſpokoja ani parſchony, kiž ſlubja, ani wopſchijeczo ſlubjenjow ſamych. Po ſłowach biſkopa Dupanloupa (La convention du 15. Sept. 1864) njeje žadyn człowjek wjacy, kotryž by prajił, zo dyrbi bamž hiſchcze na ſwěrnoſcź a ſprawnoſcź Sardinſkeje ſo ſpuſchczecź. Samo wuczeny Döllinger, kiž njeje na žane waſchnjo ſtroniſki za cyrkwiny ſtat, piſa (w knihach: Kirche und Kirchen ſtr. 650): „Knježeŕſtwo, kiž ſo z łamanjom ſwěry khwali, kotrež žane prawo ludow, žane wuczinjenja, žanu woprawnjenoſcź wobſedźenſtwa njepſchipóznaje, hacž jenož hrubu móc (brutale Gewalt) a prawo ſylniſchoho a autoritu dokonjanych podawkow, kotrež je w jenym dekrecze wopomnjenjo jenoho mordarja za ſwjate wuprajiło, knježeŕſtwo, kotrež žane zwjazki prawa a kſcheſczanſtwa njeznaje, to měło woprawdźe cyrkwi ſwobodnoſcź zawěſczicź?“ Njebě kralowſka proklamacija 11. ſeptembra 1860 garantije ſlubiła? Schto je ſo pſchi wſchim tym w annektirowanych krajach ſtało? Kak tunje ſu tajkele ſlubjenja a kak lochko móżeſch ſo wot jich dopjelnjenja wotwjazacź? Zo by je dźeržecź njetrjebał, móżeſch, kaž je ſo w Modena ſtało, pſchez zhromadźizny zběžkarjow, kotrychž zadźerženjo dźě też k nadpadej pohnuwaſche, wobzanknjenja pſchećiwo tajkim ſlubjenjam zeſtajecź dacź a potom ſo z pſchećiwjenjom italſkoho luda zamołwjecź; hdyž bamž ſo ſpjećuje, dokonjany ſkutk pſchipóznacź, je tola ſamo k tomu doſahace. „Zo by bamžowy ſtoł,“ praji Döllinger (ſtr. 657), „w kraleſtwje, kaž ſardinſke, woprawdźe ſwobodny był, je z cyła njemóžne. Byrnje nětcziſchi a pſchichodni ſtatnikowje (miniſtrojo) tohole kraleſtwa krutu wolu měli, joho ſwobodu njepotłoczowacź, bychu tola wobſtejnoſcze ſylniſche byłe dyžli woni. Nowiny (kaž to nětko woprawdźe czinja) bychu njepſchestawajcy ſchczuwałe, bychu bamža a joho ſłužownikow pak hako potajnych zapſchiſahancow (Verſchwörer), pak zaſy hako mucżerjow luda wobſkoržowali; policajſke a politiſke nuczace ſrědki bychu ſo pſchećiwo njomu nałożowałe. Tym mocam napſchećiwo, kiž tam w kraleſtwje knježa a knježicź budźa, by kóžde ſlubjenjo a zawěſczenjo jenož papjerjane ſpinadło było, kotrež by jich wóz zadźerżecź chcyło. Tam bychu ryczńikowje a nowinarjo pſchi prěnjej lěpſchej pſchileżnoſczi z khoſchczom hrubeje mocy pſchez pawczińy wuczinjenjow (ſlubjenjow) pſchejěłe! Na rjanych ſłowach k zamołwjenju za kóžde zranjenjo prawa a pſchemocowanjo bychu italſcy zběžkarjo francózſkich, kajchž ſu z prěnjeje revolucije pſchećiwo kraleſtwu znaczi, hiſchcze w naſtupanju bamžowſtwa pſchetrjechili . . . .“ Tele ſłowa dopjelnjeja ſo w naſchim czaſu. Bamž je w Romje ſamym wonjeczeſczowany pſchez nowinſke

artikle a karrikatnry (wusměschace wobrazy), psched joho woczomaj je katholske nabožnistwo a wschitko swjate hanjene, duchownstwo pschesczěhane a ze smjerczu wobhrožene, tak zo so swjaty wótc zjawnje pokazacz njesmě a zo je tohodla kaž jaty. Tež su revolucionarske nowiny psched lětami hižo wuprajike, zo wójna pschecziwo cyrkwinomu statej katholskej cyrkwi samej płaczesche. Tak pisasche Diritto (jene italske nowiny) w lěcze 1867 we 9. czisle: „Cyrkej hako organiski wustaw ze swojej hłowu we Romje to je, schtož Italska a postup (Fortschritt) pobijatej; Rom je pschemócny, Rom njemóže so dobycz, hdyž katholska cyrkej so njezanicza.“ Wschitke dotalne podawki steja czinjenym slubjenjam napschecziwo. Kaž bamž w allokuciji psched kardinalemi 29. septembra 1870 sam praji, njeje wón wjacy swobodny, zo by swobodu druhich zawěsczicz mohł.

Schto dha su wjerchej katholskeje cyrkwje slubili? Chcedza drje jomu duchownu móc wostajicz, kotruž wschak jomu žadyn italski kral a z cyła žana móc na zemi wzacz njemóže, a kotruž by wón samo w katakombach a w jastwje měł; ale je dha tež swobodne wužiwanjo tejele duchowneje mocy zawěsczene? wosebje hdyž ma po cirkularu ministra Visconti Venosta wot 18. oktobra 1870 cyrkej wschitke swětne zakitanjo parowacz a appellacija na swětnu pomoc w Romje cyle pschestacz? Hdyž so prjedy praji: jelizo bamž w mjezach jomu pschistuschacoho cyrkwinoho pola wostanje, njebudże jomu podpjeranjo swětneje ruki brachowacz, dha praji ministrowy cirkular runje napschecziwne, a k tomu postaja dźě italske knježerstwo tele cyrkwi pschistuschne polo, kotrež móže po swojim spodobanju wužsche sczinicz a wobmjezowacz. Slubjena exterritorialita (njepoddanoscz) a njezranjenoscz bamža je błyskot pod wobmjezowacym wuměnjenjom, hoke zdaczo, kotrež móže na prěnje wołanjo teje strony, kotraž chce bamža zasy do prěnjotneje jednorosczе a krutoho žiwjenja galilejskich rybakow wróczo wjesc, powalene bycz. A schto pomha zwonkowna czesc suveräna (njewotwisnoho mócnarja) tomu, kotryž, jelizo so zjawnje pokaže, do straschnosczе pschińdże, zo mohł hanjenjo (Insulte) zhonicz, kajkež su wjele kardinalow a biskopow w Italskej zhonili? Wobstejenjo k poddanej poniženoho bamža by najwjetscha anomalia (njezakoństwo) w konstitucionalnym kraju, joho dostojnosc hako suveräna wusměschenjo njewotwisnosczе wot kralowskoho zakonjedawanja było. A hdyž dyrbi bamž swobodny a njewotwisny bycz, su to tež joho radźiczerjo a zastojnicy? Potom móhli kardinalow, prälatow a officialow, kiž njespodobny wukaz wudadża, precz pósłacz, hako schtrafy hódnych pschesczěhacz a tak cyłe cyrkwine knježenjo zastajicz. Bamž njeje k tomu, zo by jenož we rozpominanjach, modlitwach a žohnowanju swoje žiwjenjo pscheczinił, ale wón ma cyłu cyrkej wjesc a wobknježicz, na najwažnische praschenja ze wschěch dźělow swěta wotmołwjecz, k czomuž wschelake zastojnstwa trjeba, kiž dyrbja tu samu swobodnosc měcz kaž wón. Schto pomha, hdyž móže bamž na cyrkwinych durjach basilikow (wetsch ich romskich cyrkwjow) swoje rozkazy zjawnje pschibijecz, jelizo smě je kralowskaj policija zwottorhowacz a roznoscherjow pschesczěhacz? Ale tež to je jasne, zo suverenita (njewotwisnosc) bamža njemóže jenicžcy w swobodnosczi joho parschony wobstacz, zo k tomu wěste wuwzacza wot czischczowych a druhich zakonjow njedosahaja, ale zo k tomu hischcze wjacy (positivne) so žada. A we czim by to wobstało? W tuthym

materialiſtiſkim (na ſwětne zmyſlenym) cžaſu, kiž tak wjele na zwonkowny błyſkot a ſwětne ſrědki hlada, kotryž jenož pſchejara moraliſku autoritu (ważnotu) hidži, hdžež wona žane phyſiſke ſrědki nima, dyrbja nabožne a ſwjecžene parſchony a wěcy tež z cžłowjecžej nahladnoſcžu a z cžaſnymi ſrědkami wobdate bycž, zo bychu ſwoju nahladnoſež a ſkutkowanjo wužitnje wobkhowali, dyrbi woſebje bamž z materialnymi kubłami tak wuhotowany bycž, zo njeby na hnadu a derjeměnjenjo italſkoho abo někajkoho druhoho knježeŕſtwa pokazany byk. A nětko ſlubi jomu knježeŕſtwo we Florencu civilliſtu ſtipendiata, kotraž dyrbi joho moraliſku autoritu ponižicž a joho wotwiſnoſcž wobkrucžicž. Dary a pomocne dawki, byrnje wobſtajne byłe, njemóža nikak ſuverenitu (ſamoſtatnoſcž) zaſtupicž (naſadžicž) a revolucija by z płacženym bamžom lohku hru měła. Woprawdže móže Pius IX. napſcheczo kralej Viktorej Emmanuelej jenož to zaſy prajicž, ſchtož je Pius VII. na 10. junija 1809 Napoleonej I. rjekł: „My bychmy ſo pſched cyłej cyrkwju z hańbu pſchikryli, hdy bychmy z ruki nadpadowarja (uſurpatora) jeje prawow ſrědki k naſchomu zdžerženju doſtawacž chcyli.“ A zawěrno by ſlubjenjo jenož tak dołho ſo džeržało, doniž bamž njeby winowatoſcž měł, cyrkwinſke poſtajenjo wobzanknycž, kiž ſo by knježeŕſtwu Viktora Emmanuela njeſpodobało. Pſched nadpanjenjom ſlubjachu bamžej zakitanjo, ſwobodne zarjadowanjo romſkoho luda a doſpołnu njewotwiſnoſcž nad Leonſkim městom. Hdyž njedopjelnjenjo tychle ſlubjenjow z tym zamołwjecž chcedža, zo je móc podawkow ſylniſcha, dyžli wola kralowych miniſtrow, dha by teſame zamołwjenjo ſo hiſchcže bóle nałožicž mohło, hdyž by financialnje (w pjenježnym naſtupanju) hubjenje ſtejacy ſtat džeržany byk, ſpjecžiwowu penſionärej te prjedy wucžinjene pjenjezy dawacž. Dale ſu bamžej wobkhowanjo joho hrodow pſchiſlubili a tola bu quirinal wobſadženy, kotryž je woprawdže jenož bamžowe wobſedženſtwo, a nic wobſedženſtwo romſkoho ſtata. Na žadoſcž revolucionarow ſu Collegium Romanum (wyſoku ſchulu) pſchecžiwo woli fundacije pſcheměnili, wuſtaw, w kotrymž młodžencowje z nimale wſchitkich cuzokrajnych ſeminarow, z cyła 800 ſchtudentow wucžbu doſtawaſche. Zamoženjo romſkeje cyrkwje wuprajichu za njezranjomne; tola pódla wobkhowachu njepſchecželſke zaſady (Grundſätze) wo parſchonſkim prawje duchownych zjenocženſtwow a nowy zakoń, kiž fundacije, njezakita a je pſchedacž dowoli; cyrkwinſke leżownoſcže buchu hižo wzate, a mamy ſo bojecž, zo ſo italſke knježeŕſtwo wot revolucionarow hiſchcže dale honicž da a zo budže w Romje hiſchcže hroznjſche ſurowſtwo wuwjedžene.

Z naſcheje diöceſy.

Z Radworja. W naſchej woſadže je ſo we zańdženym lěcže 77 džěcži narodžiło; 55 woſobow je wumrjeło, 10 porow mandželſkich bu wěrowanych. K božomu blidu je jich było 1575, we Zdžerjanſkej khapali 51.

Z Wotrowa. We z božej pomocu dokonjanym zańdženym lěcže je we naſchej farſkej cyrkwi ſwj. kſchcžencu doſtało 16 džěcžatkow, 5 hólcžatkow a 11 holcžatkow, mjez poſlednimi běſchtaj dwě njemandželſkej. Khowane bu na naſch kěrchow 24 cžełow, mjez nimi 5 džěcži pod 14 lětami. Wyſche nich zhubi hacž

dotal Bohu dźakowano jenoż jedyn z naschich wosadnych synow swoje žiwjenjo we surowej němsko-francózskej wójnje a wotpočuje nětk we cuzej zemi; je to Jakub Pjetaschec ze Žuric, totryž we wulkej bitwje pola Sedana 2. septembra cežko do hłowy ranjeny na dompuczu we belgiskim měsce Neufchâteau leżo wosta a tam 11. septembra wumrje; nazajtra bu tam z wojeŕskim cežstnym tšělenjom pohrjebany. Pschipowjedanych bu 5 porow, 4 pory buchu we naschej cyrkwi zwěrowane. K božomu blidu su byli 1600 wosobow. Wunoschki tsjoch prědkpisanych cyrkwinskich woporow běchu scžěhowace. Za lyonske towaŕstwo, abo za rozschěrokoscženjo kscheścžanstwa mjez pohanskimi ludami nahromadźi so pschez 22 toleŕ, za towaŕstwo swj. Bonifaca k podpjeranju khudych katholikow wosrjedža druhowěriwych we nastupanju cyrkwjow a schulow pschez 25 toleŕ a za swjatoho wótca bu nawdate toho runja pschez 22 toleŕ. Tež spomnimy tu rady a z woprawdźitnym dźakom na wschitke dary, kiž někotsi z luboscže k jich domej božomu domu samomu w zańdženym lěcže wopokazali su. Tak mjenujemy najprjedy dwaj legataj k pschelecžu a k powjetschenju naschich cyrkwinskich zwonow, jedyn wot 150 toleŕ. K wostaranju nowych cyrkwinskich swěcženkow wotkaza jedyn dobroczeŕ 100 toleŕ; tež postaji tónsamón, zo ma so wot joho zawostajenoho zamoženja nowa boža martra wosrjedž kěrchowa abo hewak na pschihodne město wobstaracž. Cyrkwinske fundacije powjetschichu so wo 475 toleŕ. We pschenděenju wjele mjenschich darow mjenujemy jenoż hischcže rjanu „wěcžnu lampu," kotraž naschu cyrkej krasnje debi. Tež schula njebu we zańdženym lěcže wot dobroczerjow zabyta; wona dosta pschez legaty junu 200 tol. a dwójcy po 100 tol. Bóh zdžerž a wubudźej nam tajkich dobroczerjow tež we nětk nastupjenym lěcže a we wschěm cžasu a zaplacž jim jich cžasne dary z wěcžnymi njebjeskimi kubkami!

H.

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. We zańdženym lěcže 1870 je so we kulowskej wosadže narodźiło 73 hólcžatkow a 59 holcžatkow, hromadže 132 dźěcži. Bjez nimi su 4 dwójnikojo a 8 njemandźelskich dźěcži. — Wumrjeło je 83 muskich a 69 žónskich wosobow, hromadže 152. Je potajkim 20 wosobow wjacy mumrjeło hacž so narodźiło. Wina wjetschoho wumrjecža běsche scharlachowa khoroscž, kotraž wjele dźěcži sobubjerjesche. Wysche toho su z wosady we wojeŕskich lazaretach 6 wojacy wumrjeli: Michał Rězak z Kulowa, 22 lět stary (tu kulku, kotraž je joho we bitwje pschi Wörthu trjechiła, je badenska wulkowójwodźina Ludowika do slěbora zasadźicž dała a nanej do Kulowa pschipósłała); Mikławsch Cžorlich z Němcow, 22 lět stary; Jurij Micž z Kulowa, 28 lět stary a woženjeny; Jakob Jórsch z Kocžiny, 23 l. stary; Jakub Hantusch (pomjenowany Mark) ze Sulschec, 23 lět stary; August Wetzlau z Kulowa, 26 lět stary, schtrymparski mischtyr a woženjeny. — Wěrowanych mandźelstwow je było 23, pschipowjedanych pak 33. — Do bratstwa swjatoho rózarija je so zapisacž dało 52 wosobow, do bratstwa swjatoho skapulira 85. — Psched hodami wotdźerža

ſo wobradźenjo bożoho dźěſcza we domje naſchich duchownych knjeźnow. We tſjoch ſtwach a we ſwětle wudebjenych a palatych ſchtomow zhromadźi ſo 43 khudych dźěćźi, kiž draſtu, pjećźwo a druhe wužitne wěcy doſtachu. Cźi ſami, k tutomu ſwjedźenju ze ſwjateje luboſcźe pſchinoſchki a dary woprowali ſu, chcyli ſo dopomnicź na te tróſchtne ſłowo naſchoho zbóžnika: „Zbóžni ſu miłoſcźiwi, pſchetoż woni budźa miłoſcź doſtacź.“ Też dyrbimy tu pſchiſpomnicź, zo naſche dobre duchowne knjeźny tſi khude a cyle wopuſchcźene dźěćźi we ſwojim wobydlenju wothladaju a kſcheſcźijanſcy wocźahnu.

Z Kulowa. Naležnoſcź naſchoho pohrjebniſchcźa (keŕchowa) je nětk, po 5 lětach wucźinjena. Kralowſke miniſterſtwo we Barlinje je wuſudźiło, zo, dokelž móžno njeje, keŕchow na dotalnym měſtnje wokoło wulkeje a maleje cyrkwje z gruntami powjetſchicź, cyle nowe pohrjebniſchcźo wobſtarane bycź dyrbi. Zeńdźechu ſo toho dla na 11. novembra 1870 zaſtupnik klóſchtyrſkeje hnadneje knjenje a cyrkwinſkeje patronki, knjez ſyndikus Spann z Pancźic, a wuzwoleni woſadni deputirtoju: kk. měſchcźanoſta Wels a Hejdan z Kulowa, kaž wyſchi ſchołta Brěźan z Dubrjeńka a kubleŕ Schołta (Narcźik) z Hóſka, a kupichu tſi kruchi pola pſched kamjenſkimi wrotami za 957 tolerjow. Nowe pohrjebniſchcźo změje wupſchěſtrjecźo dweju jutrow (morgenow) 132 kwadratnych prutow, tak zo po kralowſkim zakonju na 20 lět za pohrjebanjo cźěłow doſahnje. Budźa tohodla hakle po 20 lětach ſtare rowy k nowym pohrjebam zaſy wotewrjene a nic wjacy po 12 abo 14 lětach, kaž ſo to pola nas z nuzy ſtawaſche. Wobcźehnjenjo nowoho pohrjebniſchcźa z murju, poſtajenjo ſwjatoho kſchiža a żelezne wrota w prědku pſchi drozy budźe łóchcy też hiſchcźe 1500 toleri płacźicź, ale my změjemy potom też rjane a měrnje ſwjate měſto, hdźež naſchi lubi we Bohu wotpocźuju.

Cyrkwinſke nowinki a powjeſcźe.

Z Philippsdorfa. Lětne pjate wopomnjecźo ſpodźiwnoho podawka bě też lětſa ſwjatocźne. Też poſwětlenjo běſche zaſy rjane. Wjele ludźi běſche pſchiſchło, też z daloka, pſchi wſchim wulkim sněhu. Po wulkej Božej mſchi w Georgswaldźe, hdźež běchu ſo też woſadni prědſtejicźerjo zhromadźili, dźěſche proceſſion do Philippsdorfa. Lětſa móžeſche wjacy ludźi ſwoju pobožnoſcź tu dokonjecź, dokelž ſo hižo w khapałcy, kotraž ſo tu twari, a nakhwilny kryw doſta, zeńdźechu. Wjele je jich tu w nocy woſtało. Za lěto budźe, da-li Bóh, khapałka cyle hotowa. Twarſke wudawki prěnjoho lěta wucźinjachu 16,146 ſchěſnakow; z toho bu 2,500 toleri za materiale do Sakſkeje płacźene. Wloni je ſo za twarjenjo nahromadźiło 10,722 ſchěſnakow. Wyſche toho je wjele wobſedźerjow kamjenje a druhe twarſke materiale darmo pſchiwozyło.

Němſka. We wſchelakich ſtronach dźerža ſo próſtwowe proceſſiony za ſwjatoho wótca.

Z Roma. Pſchi wóndaniſchim pobycźu w Romje je Viktor Emmanuel 20,000 frankow tym, kiž buchu pſchez powodźenjo wobſchkodźeni, darił; ale měſto běſche za joho powitanjo wjacy wudało, mjenujcy 300,000 frankow. Potom je

najzatra, hdyž bě bamž 200,000 fr. dał, tež hischcże 200,000 fr. ze ſtatneje kaſſy pſchipokazał, k czomuž pak hako konſtitucijonſki kral žane prawo njemějeſche. Wot nětka budże ſnadź darniwiſchi, dokelž joho civilliſta budże zaſy wo dwaj millionaj frankow powyſchena. — Pſchi końſchim wobſadźenju Roma bě italſke knježeŕſtwo bjez druhim tež pjecź milijonow frankow Pětrowoho pjenježka annektiro-wało t. r. wzako. Hacž runje to njeběchu ſtatowe (krajowe) pjenjezy, ale bamžej hako wjedźiczerjej cyrkwje nawdate, njechaſche miniſter je wróczicź. W nowiſchim czaſu bě pak bamžowy ſtatny ſekretař kardinal Antonelli te 5 milijonow wukrajnym pjenježnikam na požczonku cedirował (wotſtupił), kotſiž bychu italſkomu fiſkuſej proceß czinili. Tu hańbu njechaſche tola miniſter woczakacź, a duž bu zaſydaczo pjenjez — ſlubjene. Hdy budża wupłaczene, ſo njewě. (Po „Genfer Corr.“)

Francózſka. Wójna ſo krucze dale wjedże. Wot 27. decembra bombardiruja němſke wójſka naraniſche forty (twjerdźizny) pſched Parizom a wot 5. januara te na połdniſchej ſtrouje. Za dźeń mjece ſo 20,000 kulow na forty a do Pariza; bjez nimi ſu žehliwe kule a tež tajke, kotrychž kóžda 800 toleri płaczi. Bjez wſchelakimi bitwami a bitwiczkami poſlednich tydźenjow bě ta pola Le Mans pod Bjedrichom Karlom na 13. jan. dobyta najwjetſcha; Francózowje zhubichu na 18,000 jatych. — Na 18. jan. je ſo kral Wylem we Verſaillesu ſam hako němſki khěžor pomjenował.

Jendźelſka. Tudy pſchihotuja ſo hižo na dźeń, na kotrymž Pius IX. hako bamž lěta ſ. Pětra doſpěje, mjenujcy 17. junija 1871. Dźěczi a młodoſcź we wſchěch městach a wſach hromadźeja pjenježne dary, kotrež budża bamžej na ſpomnjenym dnju pſchepodate. Lěta Piuſa VI., kiž je po ſ. Pětrje najdlěje regirował, je Pius IX. hižo 30. decembru doſpěł.

Naležnoſcże towaŕſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1871: k. k. 54. Jakub Czornak (Rachel) z Konjec; 55. Jan Maaz z Wulkoho Wjelkowa; 56. Pětr Delank ze Stoneje Borſchcze; 57. Michał Haſcha z Ratarjec; 58. Michał Handrik ze Židowa; 59. Michał Schokta (Błažk) z Różanta; 60. Michał Kuba z Pěſkec; 61. Pětr Pjech z Czaſec; 62. Michał Nowak z Czaſec; 63. Marija Donatowa z Nuknicy; 64. Hana Ryncžec z Baczonja; 65. Jakub Donat z Nuknicy; 66. Michał Běłka ze Smjeczkec; 67. Michał Robel z Czornec; 68. Mikławſch Schuſter z Njeradec; 69. klamaŕ Delenczka z Kukowa; 70. rendant Beſſer z Marijneje Hwězdy; 71. faraŕ Jakub Nowak z Radworja; 72. kapłan Handrij Ducžman z Radworja; 73. Mikławſch Wólman z Łuha; 74. M. C. z R.; 75. Jan Wóski ze Stróžiſchcża; 76. Jakub Cyž ze Stróžiſchcża; 77. Marija Hrjehorjowa ze Stróžiſchcża; 78. Marija Wóskec z Khelna; 79. Franc Gäbler ze Zajdowa; 80. Jakub Haſcha z Budyſchina; 81. Khata Mjenjowa z Czemjeric; 82. Hańža Müllerowa z Czemjeric; 83. Karl Pětſchka z Budyſchina; 84. Hana Mrózec z B.; 85. Pětr Kral z Hrubjelczic; 86. Marija Ducžmanec z B.; 87. Khata Ducžmanec z B.; 88. Michał Maj z B.; 89. Michał Kilan z Němſec; 90. M. Hórnik z B.;

Na lěto 1870 zapłaczichu: kk. 374. Michał Kubaſch ze Serbſkich Pazlic; 375. Jakub Wjerab z Khelna; 376. Mikławſch Robel z Wulkoho Wjelkowa; 377. ſchoſaŕ M. Kokla z Marijnoho Doka; 378. Jakub Serbin z Nowoſlic; 379. Jakub Schelc Różanta; 380. Boſczij Schuſter (Khěžka) z Różanta; 381. Michał Wawrik z Khró-

ſczic; 382. Jakub Wiczaz z Khróſczic; 383. Marija Nowakec z Noweje Jaſeńcy; 384. Pětr Žur z Worklec; 385. Jakub Wóſki z Cyhelnicy; 386. Hana Skalic z Khróſczic; 387. Jurij Zopa z Prawoczic; 388. M. D. z H.; 389. Mikławſch Pjetaſchk z Hory; 390. Mikławſch Juſt z Noweje Jaſeńcy; 391. Jurij Kilank z Noweje Wjeſki; 392. Jakub Nowak z Cyhelnicy; 393. M. Mužik z Kukowa; 394. Jakub Wencel z Dźěžnikec; 395. Hana Renczec ze Zdźerje; 396. Jan Almert ze Zdźerje; 397. krawc Domaſchka ze Swinjarnje; 398. kubler Rjehoř z Wětency; 399. Hanſki z Panczic; 400. wuczer Žur ze Zdźerje; 401. Mikławſch Schmaranda z Radworja; 402. Jan Lehman z Boranec; 403. Jakub Wjerab z Khelna; 404. Wórſchla Krawcowa z Bronja; 405. Michał Cžunka z Khelna; 406. Jakub Lubk z Bronja; 407. Pětr Měſcher z Měrkowa; 408. Jan Schmaranda ze Zdźerje; 409. Michał Schokta (Błažk) z Rózanta; 410. Jakub Klimant z Rózanta; 411. Mikławſch Suchi z Rózanta; 412. Pětr Schokta z Pěſkec; 413. Marija Schewcowa z Hory; 414. Michał Wawrik z Khróſczic; 415. B. z P.; 416. Ž. ze Swinjarnje; 417. Mikławſch Miſchnař z Radworja; 418. Franc Jänichen z Cžornoho Hodlerja; 419. Jan Ryncz z Brěmjenja; 420. rychtař J. Fulk ze Zdźerje; 421. hajnik Jurij Pětranc ze Zdźerje; 422. Jan Kócža z Brěmjenja; 423. J. Lehmann (Krawc) z Brěmjenja.

Na l. 1869 zapłaczi: 412. M. Kubaſch z Pazlic; 413. J. B. z B.; 414. J. P. z R.

Dobrowólne dary za towarſtwo: k. P. Tadej z R. 10 nſl.; kubler Pětr Ducžman z Bozankec 15 nſl.; J. Serbin z Nowoſlic 3½ nſl.; B. Schuſterec z Rózanta 2½ nſl.; Schützowa z Rieſy 10 nſl.; N. N. a N. N. 15 nſl.; Marija Donatowa z Nuknicy 10 nſl.; M. W. z K. 5 nſl.

Smilne dary k dale wobſtaranju: Za ſwj. wótca z Khróſczic 20 nſl.

Zemrjety ſobuſtaw: Pětr Lukaſch z Khaſowa.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Zemrjeczi: Madlena rodź. Bukec, mandź. Michała Kuczanka z B.; grofa M. Schall-Riaucour, ſakſki lieutnant, ranjeny a wumrjeł pola Pariza a tudy pohrjebany, 25 l. 10 m.; Pětr Becker, pruſki wojak z Rheinlanda, 29 l. 6 m.; Jakub Smoła, kublerſki wuměnkař z Hornjoho Hunjowa 70 l. 8 m.; Antoine Vermorel, francózſki wojak; Jan Ernſt ſ. kublerja Jana Schuſtera z Budeſtec; Jan A. Renčz z B., 55 l.; Adrien Mézirard, francózſki wojak, 17 l. 10 m.; Bohuwěr Pjech ze Židowa, 43 l.; Philomena, dź. kryjerja Reinharda Winklera z B., 4 l.

Z Radworja. Kſchczeni: Handrij Ernſt, ſ. Jakub Janaka z Khelna; Handrij, ſ. Michała Handrika z Radworja; Marija, dź. Pětra Krala z Bronja; Jan Domaſch, ſ. Auguſta Glücklicha z Kamjenej; Hanža, dź. Mikławſcha Žofki z Bronja; Jan, ſ. Handrija Schäfricha z Radworja. — Zemrjeczi: Guſtav Adolf, ſ. Auguſta Arnolda z Měrkowa, 1 l. 7 m. 5 dnj.; Madlena, wud. njeb. Mikławſcha Libſche z Kamjenej, 74 l.; Pětr Lukaſch z Khaſowa, 55 l. 7 m.

NB. Cžiſtow 1. a 2. ſmy wjacy cžiſchczecz dali; duž móže hiſchcze hako ſobuſtaw towarſtwa abo hako wotebjerař Póſła pſchiſtupicz, ſchtóž hiſchcze chce. Wot nětka budźemy jenož **nětotre** wjacy cžiſchczecz, hacž ſu do 1. februara zamołwjene.

Dary za cyrkej w Cžornecach abo Baczonju.

K cžeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: jedyn cžitař K. Póſła 1 tl.; M. D. z B. 2 tol.; piwarc Groß ze Zehiſta pola Pirny 20 nſl.; z Khróſczic 15 nſl. Hromadze: **4718** tol. 17 nſl.

Cžiſchczał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 3. **4. februara 1871.** **Lětnik 9.**

Missionstwo bjez Bolharami w Adrianoplu.

Bołharowje, lud, kotryž słowjansku ryčž ryčzi a nětko zwjetscha pschi delnjej Donawje we Turkowskej bydli, su we 9. lětstotku k kscheszczanskej wěrje so wobroczili. Wokoło lěta 860 žadasche bołharski kral Bogoris wot grichiskoho khěžora missionarow. Swjaty Method pschińdže a po rozwuczenju wo kscheszczanskej wěrje wudźěli kralej swjatu kschczeńcu. Tež wupósła kral Bogoris wosobnych mužow k bamžej Mikławschej I. z tej próstwu, zo by tón biskopow a měschnikow do Bołharskeje póslał, a ze wschelakimi praschenjemi. Bamž cžinjesche po kralowym žadanju. Tak dostachu Bołharowje katholsku wěru. Pozdžischo wotpadnychu Bołharowje wot katholskeje cyrkwje a pschizanknychu so susodnomu grichiskomu schisma (wotschczěpjenju).

We lěcze 1860 wobroczi so tójschto Bołharow w jenym pismje ze 2000 podpismami na Piusa IX. naschoho s. wótca, we kotrymž woni žadoscz wuprajichu, do s. katholskeje cyrkwje so wróczicz. We tymsamym lěcze dachu do rukow japoschtolskoho delegata (wotpóslanca) katholske wěrywuznaczo, kotrež běchu podpisali, zo by so s. wótcej donjesło. Bamž póśła jim wotmołwjenjo a dowoli, zo móža swój grichiski wobrjad (ritus) pschi božich słužbach zdžeržecz. Pozdžischo pschińdže jedyn bołharski duchowny do Roma, Sokolski z mjenom, a bu wot bamža hako biskop za bołharski kraj wuswjeczeny.

Tola wschelakich pschescžěhanjow dla ze strony schismatiskich a tež tohodla, dokelž wschelacy wot jich wjedžiczerjow běchu czasny wužitk pschi zjenoczenju z katholskej cyrkwju we woczomaj měli, njepokazachu so płody tohole skutka we nadžijatej měrje. Biskop Sokolski da so wot rusowskich agentow dobycz, puczowasche do Kijowa, hdžež schismatiscy joho w jenym klóschtrje kaž jatoho dżeržachu. Tola bamž starasche so dale za katholskich Bołharow. Pius IX. powoła Polaka

P. Hieronyma Kajsiewicza, prědkstejerja cyrkwinskoho rjada wot Khrystusowoho horjestacza k sebi, poruczi jomu do Bołharskeje puczowacz, zo by tam missionske městno założił. P. Hieronymus cžinjesche po woli s. wótca a założi missionske městno we Adrianoplu, dokelž to je tam srjedžne město tych wsow, hdzež katholscy Bołharowje bydla, a dokelž wottam so tež derje na tych druhich skutkowacz hodži. Swjaty wótc je runje tónle cyrkwinski rjad k tomule wuzwolił, pschetož tónsamy wot Słowjanow założeny liczi wjele słowjanskich sobustawow, kiž lohcy słowjansku bołharsku rycž nawuknycz móža. We lěcze 1863 a pozdžischo pschińdžechu wschelacy z tohole cyrkwinskoho rjada do Adrianopla. Woni założichu schulu za dźěczi, a pomhachu tamnischomu katholskomu fararjej, kotryž je nětk biskop, we duchownym dźěle. Tule faru dostachu duchowni ze rjada Khrystusowoho horjestacza k wobstaranju. Wysche toho dźerža woni boże słužby we jenej domjacej khapali. Dokelž bołharscy katholscy měschnikowje pobrachuja, dha wobstaraja cžile klóschtyrscy duchowni we pjecz wokołnych wsach duchowne należnoscze.

Tele missionstwo we Adrianoplu njeje we spočatku skoro žane materialne srědki měło; hakle w lěcze 1867 mózachu missionarowje pschez smilne dary ze strony francózskoho knježerstwa a někotru podpjeru rakuskoho stata sebi khěžu kupicz we srjedžiznje města, w kotrymž domje woni tež khapalu a schulu założichu. Tale domjaca khapałka je tež za lud wotewrjena a dźerža so tam boże słužby po łaczanskim a tež po grichiskosłowjanskim rjedže abo rituzu. Na njedželach a swjatych dnjach dźerži so swjatoczna boža mscha a bołharske prědowanjo. Tola njemóže tale khapałka wschě duchowne žadanja spokojicz, pschetož wona je mała a njemóže po žadanju Bołharow so pschitwaricz. Bołharowje chcedža rady jedyn wołtař po orientalskim waschnju twarjeny měcz a žadaja, zo bychu žony wot mužow w cyrkwi tak rozdźělene byłe, zo njebychu so widželi. Tohodla je nuzne, zo by so nowa cyrkej twariła, kotraž by tele žadanjo spokojiła. We januarje lěta 1870 pschikupichu missionarowje, podpjerani wot arcbratstwa s. Josaphata w Poznanju, jenu susodnu khěžu, kotraž pak dyrbi so nutska wuporjedžicz. Tež dźerža woni konwikt abo seminar (zastaranski dom) za dźěczi, kotryž nětko hižo 17 dźěczi liczi. Wuczerńju wophytuja pschez 60 dźěczi, tola nic jenož bołharske, ale tež z druhich ludow a narodnoszow. Tohodla je tež do dweju dźělow dźělena: do bołharskoho a francózskoho. We schtyrjoch klassach so te dźěczi wucza. Wobdarjene dźěczi dostanu wuczbu tež wo łaczonskej rycži, wo stawiznach, geometriji, algebrje a pschirodnych wědomnoszych.

Jara zwjeselace je, kaž missionarowje pisaja, zo kscheszanska wuczba, kotraž we schuli so wucži, tež wot dźěczi schismatiskich starschich so wophytuje. Tele dźěczi kedžbuja jara na rozwuczenjo wo katholskej wěrje a wuknu katholski katechismus. Schkoda je, zo je bołharska rycž dotal mało kultiwirowana (wobdźěłana), a zo je jara mało katholskich nabožnych knihow w njej spisanych.

P. T.

Rjane swědczenja za miłoszciwe sotry.

Nětczischa krawna wójna, kiž tola Bohu dźak nětko k kóncej běži, je njewuprajomne hubjenstwo, wjele zrudoby do kraja a luda pschinjesła, druhe zrudne scžěhwki budža so hischcże tež pozdžischo zjawnje pokazowacz. Tola tež bjez dobrych scžěhwkow njewostanje njesmilne krejpscheleczo. Wschěm je znate, kak so psched dwěmaj lětomaj a tež hischcże loni we najwjacy wjetschich městach, we ludowych zhromadžiznach, haj we samych krajnych komorach njepscheczelscy pscheczźiwo cyrkwinskim rjadam a klóschtram zakhadżesche, a kak wschelacy pschipoznate zakonje a prawa zacpěwschi, zběhnjenjo tychsamych žadachu. Krawne bitwischcża we Francózskej, wot ranjenych a khorych wojakow pschepjelnjene lazarety we wschěch městach, we kotrychž na so samych zabywschi sobustawy cyrkwinskich rjadow we kscheszanskej luboszči kóždoho pomocy potrěbnoho najlěpje wothladaja, wohanbja tamne harowanja a zakhadżenja. Woprawdże hordžinske skutki cželneje a duchowneje miłoscże so tu dokonjeja, na kotrež drje lud, wosobnje „lud we brónjach", kotromuž so pschede wschěm wopokazuja, tak khětse njedžakownje njezabudże, zo njeby nowe napady pscheczźiwo cyrkwinskim rjadam wotpokazak. Sami njekatholscy dopisowarjo wschelakich nowinow wuzběhuja wosobnje spomožne skutkowanjo miłoszczźiwych sotrow. Tak pisa jedyn lutherski pólny diakon, t. j. muž, kiž tež dobrowólnje na bitwischczach a lazaretach khorych a ranjenych wojakow wothladuje, we nowinach „Ueber Land und Meer" takle: „Najwjetscha dobrota za ranjenych su miłoszczźiwe sotry. Njebjo njech jim něhdy jich wopory a prócu płaczi, czasne myto wone zacpěja. Ja sym sotry ze Schlezynskeje (po tajkim tamne, kiž so z Neissy wuszczełu, mjez kotrymiž su tež někotre Serbowki) jich czežke winowatoscże widžak dopjelnjecz, wodnjo a noch bjez wotpoczinka, stajnje na tesame cziche waschnjo ze spodžiwnej scžerpnoszu, a dyrbju tak hnuty wot toho, schtož sym widžak, wobkruczicz, zo je khwalba zasłużena, kiž so jim nětko sprawnje wot wschěch stronow wudžěba. Ženje njejsym widžak, hacžrunje su krute katholske, zo bychu jenoho abo druhoho k pschestupjenju pscheryczecz so prócowali."

Do tychsamych nowin dopisuje so z druheje strony wo skutkowanju miłoszczźiwych sotrow: „Tam we pschepjelnjenych stwach, hdžež smjercz wschědnje žně dżerži, czakaja wone na nowych ranjenych, su witane swěrne pomocnicy za lěkarjow, za khorych miłoszczźiwe jandżele we klóschtyrskich drastach, kiž na dżak a myto njeczakaja. Ma soeur t. j. moja sotra, slyschi so z horta czežch khoroho lědoma zdychnjene, a miłoszczźiwa sotra skhili so k joho łožu; žana khoroscz, žana rana ju njetraschi, wodnjo a noch njesłyschi ju jedyn skoržicz na mucznoscz. Za kóždoho ma tróschtne słowo, luboszczźiwe pohladnjenjo, njeznaje rozdžěla mjez pscheczelom a njepscheczelom, ani mjez kscheszczanom a židom a pohanom, jenož czežko khorych tu widžo, kotrymž chce boloscże polóžicz. Schtož miłoszczźiwe sotry na krawnych bitwischczach skutkuja, rozschěrja nowiny do swěta, pschinjesu wumožene dusche do njebjes, ale schtož tesame we lazaretach skutkuja, wo tym so najbóle dale njeryczi, a tola je tute skutkowanjo spomožnische a zasłużbnische. Wot tutoho khwalomnoho skutkowanja móža wschitke tak mjenowane swětne pomocnicy, kiž so wosob-

nje jenoż tam cźischcźa, hdźež su widźane, wuknycź, schto to rěka, woprawdźe z luboscźe za swojoho bližschoho so woprowacź.“ Tak rycźa němscy njekatholscy dopisowarjo, kiž mějachu pschileżnoscź spomožne skutkowanjo mikoscźiwych sotrow sami widźecź. Jich zadźerżenjo pak je woprawdźe tež hordźinske, kaž scźěhowacy podawk we wulkej khorowni pola Pariza, „Bicêtre“, pokaže. 47 sotrow bu tam póskanych, zo bychu we tamnej khorowni, we kotrejž ma 4000 khorych rum, swoje cźežke winowatoscźe dopjelnili. Jětra, tuta lohcy natykowaca khoroscź, bě tu we surowej měrje wudyrika. Za někotre dny bě tež 11 sotrow swoje žiwjenjo na tutym straschnym měscźe woprowało, a druhe sotry dyrbjachu jich města zastupicź, a hnydom bě jich k tomu 32 hotowych a dokelž žana wot nich dobrowólnje wotstupicź njechasche, losowachu mjez sobu, kotre maja po pschikładze swojich njeboh sotrow swoje žiwjenjo smjertnomu strachej wustajicź. To su zawěscźe rjane płody kscheścźanskeje luboscźe, kiž swědcźa wo žiwej mocy swjateje wěry. J. Ł.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. W zańdźenym lěcźe běsche we katholskich wucźerńjach sakskeje Łužicy 1736 schulskich dźěcźi. W serbskim wokrjesu měješe tachantska wucźerńja w Budyschinje 226 dźěcźi w němskich a 44 w serbskich klassach. W Khróscźicach běsche jich 160, we Worklecach 115, w Cźornecach 42, w Kukowje w hólcźej wucźerni 57, w klóschtrje w holcźej 107, we stiftskej 40. Radwoŕ měješe jich 209, pódlanska wucźerńja w Zdźeri 35. Ralbicy mějachu 51 we farskej, w Schunowje 80, w Pisanym Dole 14, w Róžencźe 118. Njebjelcźicy mějachu 91, w Kamjencu 35 a w Brunowje (w nabožniskej schuli) 6. Wotrow licźeschе jich 77. W němskim wokrjesu měješe: Schěrachow 510 dźěcźi, Strawalde (nabožniska wucźerńja) 2; Žitawa 100, Leutersdorf 56, Wostrowc 288, w Rusdorfje 100, w Blumbergu 48. Grunawa měješe jich (w Schönfeldźe je w zymje pódlanska) 132, Seitendorf 256, Königshain 170, a Reichenau 74.

Z Njebelcźic. We minjenym lěcźe narodźi so we naschej farskej wosadźe 15 dźěcźatkow, a to 9 mužskoho a 6 žónskoho splaha; 11 parschonow je tu wumrjeło; 17 porow bu pschipowjedanych a 10 wot nich tež pola nas wěrowanych.

Z drježdźanskeje diöcesy.

Z Drježdźan. Za tudomne katholske konsistorium bu k. rycźnik Friedrich Poland za prěnjoho, a k. sudniski assessor Hugo Seyfert za druhoho radźicźerja wuzwoleny.

Z Drježdźan. Francózskich khorych a jatych wojakow tudy dotal duchownscy zastarachu lazaristaj k. Crämer a k. Müngersdorf (wobaj z Rheinlanda), k. missionaŕ Schmidt z Elsassa, a drježdźanscy knježa duchowni. W najnowschim cźasu buchu k tomu postajeni w Drježdźanach a wokolnoscźi mjenowany k. Crämer, (pschetož k. Schmidt hako francózski krajan njesmě wjacy Francózow spowjedacź

a dżerżi jenož kemsche), potom lazaristaj k. Stoffer (z Wuherskeje) a k. Flandorfer z Rakuskeje, poslednischi za Uebigau. Za Lipsk a Altenburg je k. Müngersdorf powołany. Ministerstwo wójny płaczi jenož k. Crämera; mzda za druhich duchownych nawdawa so wot westfalskich maltesarjow a wot privatnych dobroczerjow.

Cyrkwinske nowinki a powjesce.

Němska. We wjele městach su wosobne žónske so zjenoczike, zo bychu za swjatoho wótca pjenjezy hako zapozdżeny hodowny dar hromadżike. Na 30. januara je deputacija z tajkimi a druhimi darami z Münchena do Roma wotjěła. Ze Sakskeje je so tejsamej k. grofa Kajus Stolberg w mjenje sakskich katholikow pschizanknył. — We Stollbergu pola Aachena běsche 8. januara zhromadizna 2000 katholikow. Na 1000 běsche jich na měnjenjo swjatoho wótca k Božomu blidu. Po kemschach buchu adressy na knježerstwo, a na wobě krajnej komorje wobzanknjene. (Po „Genfer Corresp.“)

We Barlinje wumrje 22. januara muž, kotrohož bě boža prědkwidżomnosćz spodżiwnje wjedła, katholski duchowny Hermann Kohen. Tónsamy narodżi so we Hamburgu wot bohatych židowskich starschich, bu nanajwosobnischo wocżehnjeny, wot slawnoho hudżbnika Liszta we hudżbje, k kotrejž hižom we młodosczi wjele dara pscheradżi, wudokonjany. Hdyž bě hólczec 14 lět stary, pschisadżi joho nan swoje cyłe zamoženjo, a młody Kohen dyrbjesche so sam zastaracz. Hako slawny hudżbnik dawasche we wschěch wjetschich městach koncerty a pschińdże tak tež do Pariza. Tu bu mjez druhim tež pscheproscheny, pschi jenej cyrkwinskej swjatocznosczi na pischczele hracz. Pschi tutej pschiležnosczi dżěchu jomu swjatoczne katholske bože słužby tak k wutrobje, zo wobzankny so we kscheszczanstwje rozwuczicz a kschczicz dacz, haj stupi do klóschtra, bu mnich a 20 lět dołho pscheczini we swojim klóschtrje z kruthymi studijemi, a swět wohlada joho zas hako swěrnoho kath. duchownoho a slawnoho prědarja. We zandżenym lěcze, hdyž bu nimale cyłe francózske wójstwo do Němcow jate wjedżene, pschińdże Kohen zas do Němcow, zo by tu swojim krajanam z duchownym tróschtom k radże był, a tak pschińdże psched 4 njedżelemi tež do Barlina, hdżež sam we dopjelnjenju swojich winowatosczow skhorje a wumrje; a bu najswjatocznischo we cyrkwi swj. Hedwiki pohrjebany. L.

Z Roma. Na tsjoch kralow dostawaja tudy dżěczi dary. Lětsa je wjele dżěczi zemjanskich a měschczanskich swójbow pschi nuzy swjatoho wótca wschitkich darow so wotrjekko a te wudawki za nje bamžej prěkpokožicz chcyło. Na 5. januaru měješche pschez 100 tajkich dżěczi audiencu pola bamža, pschi kotrejž pschiležnosczi jim wón rycz dżerżesche.

Z Roma. Italski krónprync Humbert je ze swojej mandżelskej Margarethu 23. januara sem pschijěł a budże w quirinalu bydlicz. W tym salu, hdżež bamža wuzwoleja, je nětko rejwarnja. — Lud je pschecy njespokojnischi, jenož czi nic, kotsiž su ze swojim prjedawschim pscheradnistwom a złósczemi sebi pschecželstwo nětczischoho knježerstwa dobyli. Mordarstwo a paduschstwo na hasach pschibjera.

Duchowni su wusměschenju a pscheszěhanju wustajeni. Knihařnje pschedawaja dale najnjekhmanische pisma. Najwosobnische służby dostawaja Piemontesowje, k někotrym njeswěrnym prjedy bamžowym zastojnikam nimaja dowěru. (Po Genfer Corr.)

Z Neapla. Tež tudy jara za swjatoho wótca wustupuja. Nic jenož adressy buchu wottudy wotpósłane, ale tež nadobne dary. Jene towarstwo „dźěszczowskeje luboszcze za jatoho we vatikanju", kiž z wosobnych, a nizkich wobsteji, je za jedyn měsac 34,000 frankow nahromadźiło.

Schpanisła. Z nowym kralom su tudy derje doszcź spokojeni, bjez tym pak zasy hižo wjerch Rumunskeje na swojim trónje khabła a je na wotjědźenjo hižo pschihotowany.

Francózska. Najwažnischa nowinka je, zo bu 28. januara bjez kanclerjom Bismarkom a ministrom Favre w Versaillesu tsinjedźelski pschiměr (Waffenstillstand) wujednany; pschetoż Pariz so hłodu dla dołho wjacy dźerżecź njemóżesche a tsělenjo městej tež wulku schkodu cźinjesche. Na 19. januara scźini parizske wójsko hischcźe wutrobity wupad, ale podarmo. Po wobzanknjenju pschiměra su nětko wojacy a mobilgardistojo w Parizu jeczi a wschitke forty su Němcam pschepodate. Pariz wostanje woblehnjeny, tola smě sebi z wonka chrobu wobstaracź, hdyž budźe bróń wotedata. Francózscy krajni wotpósłancy zhromadźa so w Bordeauxu. Knjeżerstwo tutoho města pak, a wosebje Gambetta, nochce hischcźe pschiměr abo měr. Tola su Francózowje w poslednim cźasu wschudźom zbiczi. Nětko je tež wójsko pod Bourbakiom, 80,000 muži sylne, pschewinjene, hdyž je do neutralneje Schwajcarskeje zahnate. Duž nadźijamy so nětko blizkoho měra!

Belgisła. Z někotrych městow su deputacije k swjatomu wótcej wotjěle; jena z nich mějesche 83,000 frankow sobu.

Połnócna Amerika. New-York-Herald, jene z najsławnischich protestantskich nowinow w Americy, pisachu wondanjo takle: „Pschecźiwo jenej wěcy njehodźi so wot žaneje strony hódna napschecźorycź zběhnycź, mjenujcy pschecźiwo tomu, wot tysac swójbow wobswědczenomu podawkej, zo su klóschtyrske knjeżny katholskeje cyrkwje najlěpsche wucżerki młodych holczkow. Pod jich rukomaj budźa holcy, kiž su jich staroszći pschepodate, woprawske žony, napjelnjene z wěrnymi zasadami (Grundsätze), pschez kotrež su tudomne maczerje nascha hordosczź a pycha. Woprowanjo tutych knjeżnow, jich pobožnosczź a swěra, jich ponižne zadźerżenjo, jich zaspěczo cźasnych darow, a jich cźicha dowěra na njewidźownu móc, njenamakaja runjecźa pola nas protestantow. Sotry wschelakich katholskich rjadow dobudu sebi w měrnym cźasu nic mjenje, kaž we wójnach najwjetschu sławu. Njech wone nětk khude dźěczatka rozwucźeja, abo skažene wutroby dźiwich cźłowjekow k dobromu pschikhila, abo žónsku młodosczź naschoho kraja na pucź póczciwosczże wodźa, pschecy su wone k tomu hotowe, něschto dobre a zasłužbne skutkowacź." K.

Z Jeruzalema. Sławny P. Ratisbonne (prjedy žid) pisa, zo bě tam srjedź decembra tajka horcota, kaž we juliju, a pschi tym žana krepka deschcźa, tak zo bě woda jara žadna. Wjetsche njezbožo pak za tamny kraj je zapuszczenjo wschěch płodow zemje pschez skopczki (heuschreki) naczinjene. We wulkich cźródach, runja cźmowym tołsthym mróczelam, pschiczahnu skopczki, a hdyž so na zemju

puschcza, zežeru wscho hacž do koruschkow, trawu na łukach, płody na polach, liscžo na schtomach; a dokelž na samym měscže tež husto kónc wozmu, skaža pschez hroznu wóń powětr, a tak nastanu lohcy natykowace khorosčže. — P. Ratisbonne pisa dale, zo je tamny wot njoho załoženy klóschtyr „džowkow Siona", kiž chce wosebicže wopuschčene syroty kscheschčanscy wocžahnycž, wulku zahrodu pschikupił, schtož klóschtrej nowe cžežke wudawki naczini, kotrež ze swojoho zamoženja wurunacž njemóže; tohodla prosy tež wo miłosčžiwe dary k podpjeranju rjanoho skutka z Europy. T.

(Spodžiwne potrjechenjo.) Běsche to 19. septembra 1846, hako so znate zjewjenjo najzbóžnischeje knjeżny na horje pola La Salette we pschipołdnischej Francózskej sta. Swědkaj tohole zjewjenja, kotrež bu pschez zastojnske wuprajenjo biskopa z Grenoble na 19. septembra 1851 hako na wěrnosčž złożene wobkruczene, běschtaj dwě pasthýrskej džěsčži, hólczec Maximin Giraud, něschto pschez 11 lět stary, a holczka Melania Mathieu, 14 hacž 15 lět stara. Woběmaj bu tehdom wot najzbóžnischeje knjeżny jena pótajnosčž wozjewjena, kotruž tejle džěsčži z najwjetschej swěru wobkhowaschtej. Prjedy hacž bu wjacylětne krute pschepytanjo skónczene, buschtaj k tomu wobryczenaj, tu jimaj wozjewjenu pótajnosčž swjatomu wótcej sobudžělicž, dokelž je to nuzne k pschepytanju, hacž žane zjebanjo, žane mólenjo atd. so sobu změschako njeje. Džěsčži napisaschtaj tohodla kóžde wosebje we francózskej ryczi tu jimaj wot swjateje Marije wozjewjenu pótajnosčž. Pschi pisanju praschesche so Maximin, kak so „bamž" pisa a Melania měnjesche, zo njewě, schto to rěka „infallibel". Tak napisanaj listaj buschtaj zawrjenaj a zazyglowanaj a potom pschez dweju duchowneju we poruczbnosczi biskopa z Grenoble do Roma pschinjesenaj, hdžež buschtaj 18. julija 1851 swjatomu wótcej pschepodataj. Hako swj. wótc Maximinowy list czitasche, prajesche w pschitomnosczi wotposłaneju duchowneju: „To je cyle swěrnosčž a sprawnosčž jenoho džěsčza." Hdyž pak běsche Melanijiny list bóle pschescholk, prajesche we widžomnje zrudnym zacžuczu: „To su te pruty, kotrež Francózskej hroža; ale Francózska njeje sama winowata, Italska drje to tež je a cyła Europa. Nic bjez winy rěka cyrkej ta wojowaca a tu widžitaj (na so samoho pokazowajo) jeje wjedžiczerja." Tole so sta psched 19 lětami na 18. julija. A 1870 na tym samym dnju bu w Romje zjawnje bamžowa njezmólniwosčž (infellibitas), na kotruž bu Melanijiny list wěscže pokazowak, wozjewjena a na tym samym dnju bu we Barlinje francózske wójnuwozjewjenjo pschepodate, na czož potom skoro pruty boże Francózsku domaphytacž zapoczinachu. To su podawki, pschecžiwo kotrymž so niczo prajicž njemóže. H.

Naležnosczе towarstwa.

Sobustawy na lěto 1871: kk. 91. Jan Kral z Czemjeric; 92. Hana Rachelee z Łazka; 93. kapłan Mich. Nóla z Ralbic; 94. wucžeŕ Mikł. Hicka z Ralbic; 95. Jakub Matka (Jórdank) z Konjec; 96. Hana Czornakowa z Konjec; 97. Hana Měrczinkowa z Dżěžnikec; 98. Pětr Wolenk ze Zyjic; 99. Madlena Wiczazowa z Prawoczjic; 100. Rosalia Weiß z Worklec; 101. Pětr Just z Jaseńcy; 102. Michał Janka z Jaseńcy; 103. Marija Ryncžowa z Czornec; 104. Jakub Běr z Libonja; 105.

Hana Běrowa z Libonja; 106. Madlena Wólmanowa z Cžornec; 107. Hana Nowotnowa z Hórkow; 108. Michał Schön z Cžasec; 109. Jakub Kral z Jaseńcy; 110. kapł. Jakub Werner z Khróscžic; 111. Marija Wawrikowa z Khróscžic; 112. Marija Wawrikowa z Mikoczic; 113. Jan Hórnik z Kulowa; 114. Mich. Cžornak z Koczinje; 115. farar Mikł. Smoła z Njebjelczic; 116. Jakub Stranc z Njebjelczic; 117. Jan Hěblak z Njebjelczic; 118. Mich. Robelk ze Serbskich Pazlic; 119. Michał Bjedrich ze Smjerdźaceje; 120. Jakub Domaschka (Horjenja) z Rózanta; 121. Hana Schołczina z Kazka; 122. Khata Suchec z Rózanta; 123—125. z Wotrowa: Michał Hejdan, Jak. Kuscžanski, Mikł. Schokta; 126—128. ze Žuric: Jak. Krawczik, Mikł. Cyž, Jan Pjetasch; 129. Jakub Röttig z Kanec; 130. Mikł. Kocor z Kanec; 131. Mikł. Koch z Krjepjec.

Na lěto 1870 zapłaczichu: 424. Jakub Matka (Jórdank) z Konjec; 425. Jan Rachel ze Schunowa; 426. Jan Cžornak z Trupina; 427—430. ze Serbskich Pazlic: Mich. Lukasch, Mich. Balk, Jakub Bensch, Mich. Krawc; 431—432. z Njebjelczic: Jan Hěblak, Mikł. Wujesch; 433. Michał Hejdan z Wotrowa.

Dobrowólne dary za towarstwo: H. R. z Kazka 5 nsl.; Mich. Bjedrich ze Smjerdźaceje 2½ nsl.

Zemrjetaj sobustawaj: Madlena Hrjehorjowa z Konjec; N. N. Kocor z Kanec.

NB. Hłownu expediciju w Budyschinje wobstara k. kapłan Kuscžanski na tachantstwje. Wosadne expedicije su znate.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Zemrjetaj: Bohumił Kröppert, piwarski z Mnischonca, 59 l. 4 m.; Józef Grzegorek, pruski wojak 19. regimenta z Wicistowa w Poznańskej.

Z nakładom naschoho towarstwa je wuschła a pschedawa so we expedicijach Pósła a pola klamarjow:

Katholska protyka
za Hornju Łužicu na lěto 1871.

Schtóž chce 1., 2. a 3. lětnik teje sameje dospołnosczе dla měcz, móže w redakcii kóždy po 1 nsl. dostacz.

W tachantskej kencli a pola kł. wucžerjow su wot nětka na pschedań:

Biblijske stawizny staroho a nowoho zakonja

za katholske wucžernje wobdźěłał Michał Hórnik. 192 stronow. Z titlowym wobrazom a z khartu swjatoho kraja. Wjazany exemplar w partijach płaczi 65 np., njewjazany 5 nsl. W knihikupstwach su dróžsche po pschirażku percentow.

W redakciji a w expedicijach Pósła je na pschedań:

Pobožnoscz na swatém Skhodze.

Tele knižki móża so broschirowane dostacz, kaž tež w njezeschitych exemplarach, kotrež so k druhim kniham derje pschiwjazacz hodża.

Dary za cyrkej w Cžornecach abo Baczonju.

K czesczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: pschez k. Innocenca njemjenowany 2 tol.; z Njebjelczic 10 nsl.

Hromadze: **4720** tol. **27** nsl.

Cžischczak L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 4. **18. februara 1871.** **Lětnik 9.**

Ceremonije pschi wudźělenju swj. firmowanja.

Swj. sakrament kschcžency wuczischći człowjeka pschez zasłužby Khrystusowe wot herbskoho hrěcha, sčzini joho tak zas Bohu spodobnoho. Schtóž tak we tutej dostatej njewinowatosczi wumrje, prjedy hacž móžesche pschez samowólne skutki Bohu swoju swěru wopokazacž, dostanje wěčznu zbóžnosčz, ale najnižschi stopjeń teje sameje. Druzy człowjekojo pak maja po mudrej radže božej pschez wschelake pruhowanja a wojowanja we žiwjenju wyschschu měru njebjeskeje zbóžnosčze sebi zasłužicž. Tamni buchu k wěčznej zbóžnosczi jenož pschipuschčeni zasłužbow Khrystusowych dla, tuczi pak wužichu wjele we žiwjenju jim poskičenych pschileżnosczow, posylnjeni wot hnady božeje bohate zasłužby sebi nahromadźicž, a to pschez skutkowanjo dobrych skutkow, pschez pschewinjenjo straschnych spytowanjow, pschez swěru we dopjelnjenju kazni božich. A zo bychmy skerscho we wschitkich strachach duchownoho žiwjenja Bohu swěru wobkhowali, posylni nas nascha swj. cyrkej po pschikazni swojoho bójskoho załožerja runje we tamnej starobje, hdyž so cžežke spytowanja započznu, pschez wudźělenjo swj. sakramenta firmowanja. Pschez dostaczo toho samoho posylni so mkody kschescžan pschez móc Ducha swjatoho k njebojaznomu wuznaczu swojeje swj. wěry a k žiwjenju, kiž je po kaznjach teje sameje swěrnje zrjadowane. Na tule wosebitu hnadu pokazuja tež zwonkowne ceremonije, pod kotrymiž so swj. firmowanjo wudźěla. We cyrkwinskej drascze běleje barby stupi biskop, pschewodźany wot pschitomnoho duchownstwa k wołtarjej a styknywschi ruce wobroczi so k tym, kotsiž chcedźa firmowanjo dostacz a kiž tu ponižnje psched wołtarjom klečza a prosy za nich Ducha swj. prajicy: „Duch swj. njech pschińdże na was, a móc najwyschschoho njech was zakita psched kóždym hrěchom. Amen.“ Biskop sam wudźěla swj. firmowanjo po pschikładze swj. japoschtołow, kiž su tež po swědczenju swj. pisma (Jap. staw. 8, 14) sami firmo-

wali. Tola pak móża tež we tamnych krajinach, do kotrychž za dołhe czasy žadyn biskop pschińcź njemóże, tež měschnicy tutón swj. sakrament wudźělecź, trjebaju pak k tomu wosebiteje dowolnosćże wot bamža. We drasćże běłeje barby so swj. firmowanjo wudźěla, dokelž so cyrkej wjeseli nad tym, zo nowi wojacy zastupja do rjadow Khrystusowoho wójstwa, kiž chcedźa, pscheswědčeni wot swojeje samsneje słabosćże (a tohodla woni ponižnje klecža) hnadu a podpjeru Ducha swj. sebi wuprosyćź, zo bychu swoje kscheszanske winowatósćże swěrnje móhli dopjelnicź.

Po někotrych krótkich próstwach, kiž biskop hischćże nětko z duchownymi spěwa, wupschestrje wón na firmowanskich swojej ruch a prosy swjatocžnje, zo by Duch swj. swoje sydom dary na nich chył wulinyćź: „Wschohomócny wěcžny Božo, kiž sy ty tutym twojim słužownikam z wody a Ducha swj. hnadnje z nowa dał so narodźicź, kotrymž sy ty wschitke hrěchi spuschcził, wulij na nich swojoho ducha z joho sydom darami, swojoho swj. tróschtarja z njebjes. Amen. Ducha mudrosćże a rozoma. Amen. Ducha rady a sylnosćże. Amen. Ducha wědomosćże a pobožnosćże. Amen. Napjelń jich z duchom swojeje bojosćże a woznamjeń jich ze znamjenjom kschiža Khrystusowoho a budź jim smělny k wěcžnomu žiwjenju. Pschez toho samoho Jězusa Khrystusa naschoho knjeza, kiž je z tobu žiwy a kraluje we jednosczi toho samoho Ducha swjatoho Bóh wěki na wěki.“ Po tutej swjatocžnej modlitwje stupi biskop k kóždomu wosebje, womacža palc praweje ruki we swj. chrisamje, a žałbuje z nim, prěnje porsty na hłowu połožo, kóždoho czoło we znamjenju swj. kschiža prajicy: „N. ja tebje woznamjenju ze znamjenjom swj. kschiža a posylnju tebje ze chrisamom zbóžnosćże we mjenje Boha Wótca a Syna a Ducha swjatoho. Amen.“ Na to podyri biskop firmowanoho z lohka na prawe lico prajicy: „Pokoj budź z tobu.“ Mjez tym położi kmótr abo kmótra na prawe ramjo swojoho firmowanskoho dźěsćża swoju prawicu. K wopomnjeczu na tutón swj. sakrament da biskop firmowanomu tež nowe mjeno.

Pschi modlitwje wo dary Ducha swj. wupschestrje biskop swojej ruchy a tute wupschestrjenjo płaczi wschěm firmowanskim; pschi žałbowanju pak położi wón swoju prawicu na hłowu kóždoho. Pschi swjatocžnej modlitwje a pschi wudźělenju požohnowanja ruchy na někoho wupschestrěcź abo położicź bě tež hižom we starym zakonju waschnjo, a znamjenja, zo chce tón, kiž so modli abo požohnuje, tamne kubła a hnady, wo kotrež wón prosy, tak wjele, hacž we joho mochy steji, woprawdźe tež wudźělicź. We tutym wotpohladanju kładźechu stari patriarchojo pschi wudźělenju wótcowskoho žohnowanja na swojich synow ruchy a tež swjeczi japoschtołojo proschachu wo dary Ducha swj. za swojich wěriwych pod napołoženjom swojich rukow, a po jich pschikładźe wudźěla tak tež biskop swj. firmowanjo pod napołoženjom ruki k znamjenju, zo chce wosobne dary Ducha swj., wo kotrež prosy, tež woprawdźe wudźělicź, tak wjele hacž to we joho mochy steji.

Ze swjatym chrisamom žałbuje biskop kóždoho na czole we znamju swj. kschiža. Chrisam rěka tak wjele kaž žałba a wobsteji z wolija z olivow bitoho, a z balzama, a swjeczi so z druhimi swj. wolijemi zeleny schtwórtk wot biskopa. Swj. chrisam pokazuje na pótajne hnady, kiž swjate firmowanjo wudźěla. Wolij mjenujcy posylni stawy, kotrež so z nim pomazaja a sczini je

hładke; tohodla žałbowachu, so we ſtarym cžaſu wojowarjo, prjedy hacž ze ſwojim pſchecžiwnikom ſo měrjachu, a tak žałbuje ſo młody kſcheſcžan we ſ. firmowanju k znamjenju, zo tutón ſwj. ſakrament jomu ſobudžěli hnadu a pomoc Ducha ſwj., zo by hako wojak Khryſtuſowy wſchitke ſpytowanja mužnje pſchewinył a wſchě winowatoſcže hako ſwěrny kſcheſcžanſki wojowař k ſwojomu ſpomoženju dopjelnił. Wolij dale twjerde cžini mjehke, ſchkropawe hładke; tak ſu tež pſchez hnadu ſwj. firmowanja poſylnjenomu cžłowjekej wſchě wobcžežnoſcže a hórkoſeže, kiž kſcheſcžanſke powołanjo ſobupſchinjeſe, lohke a ſłódke, tak zo na ſebi zhoni wěrnoſcž Khryſtuſowych ſłowow: „Mój pſchah je ſłódki, moje břěmjo je lohke.“ Wolij cžiſche rozběhnje, a pſchecžiſchcži wjetſche wěcy a zawoſtaji blaki po ſebi, kiž ſo lohcy wjacy njezhubja; tak napjelni tež Duch ſwj. firmowanoho a zacžiſchcži jomu znamjo, kiž wjacy njezhubi. Tak pokazuja wſchelake ſamotnoſcže wolija na wſchelakore ſkutkowanja Ducho ſwj. Chriſam pak njeje wolij ſam, ale wolij z balzamom změſchany. Balzam je rjenje wonjaca běła mjeza, kiž ſo z balzamowoho keŕka dobudže, kotryž w Arabiſkej roſcže. Lubozna wóń, kiž balzam rozſchěrjuje, dopomni cžłowjeka, zo ma tež wón, kiž je poſylnjeny pſchez ſwj. firmowanjo, ſłódku wóń wſchěch pócžiwoſcžow rozſchěrjecž, tak zo by ze ſwj. Pawołom prajicž mohł: „My ſmy Khryſtuſowa ſłódka wóń pſched Bohom.“ 2. Kor. 2. 15. Wyſche toho ma balzam tež móc, wěcy, kiž ſo z nim pomazaja, pſched zhnicžom a pſchětłacžom zakitacž; tak móže a dyrbi we ſwj. firmowanju doſtata hnada cžłowjeka pſched duchownej plěſniwoſcžu, pſched hrěchom zakitacž. Žałbowanjo ſtawa ſo na cžole, na najwoſebniſchim dželu cžłowjeſkoho cžěła, kiž kóždy widži, kiž ſo ſkoro žcnje njepſchikrywa; tak ma kſcheſcžan zjawnje pſched cyłym ſwětom ſwoju wěru wuznacž, teje ſameje ženje ſo njehańbowacž, ſwoju jeniczku cžeſcž we tym pytacž, katholſki kſcheſcžan bycž a ſwojej macžeri ſwj. cyrkwi, ſwěrny woſtacž hacž do poſlenjoho wokomiknjenja. We znamju ſwj. kſchiža žałbuje biſkop k wopomnjecžu najprjedy na to, zo ſu wſchitke hnady bože, po tajkim tež hnady ſwj. firmowanja na kſchižu nam zaſłużene; potom pak tež k wopomnjecžu na to, zo je ſwj. kſchiž tamne znamjo, tamna khorhoj, pod kotruž ma kſcheſcžan ſtupicž a wojowacž po pſchikładže ſwojoho bójſkoho miſchtra, je-li-zo chce ſwoje wěrne cžaſne a wěcžne zbožo ſebi pſchihotowacž.

Na to dótknje ſo biſkop ze ſwojej ruku lica firmowanoho, hako by chcył jeho płacnycž a praji pſchi tym: „Pokoj budž z tobu;“ tuto dopomni firmowanoho na joho winowatoſcž, wſchě wobcžežnoſcže a kſchižiki žiwjenja z podacžom do božeje wole pſchenjeſcž, tež kóždy cžas hotowy bycž, Khryſtuſa dla kſchiwdu a njeprawdu ſebi lubicž dacž. We tajkim ſwěrnym wojowanju a ſwědomitym dopjelnjenju wſchěch winowatoſcžow, tež potom, hdyž ſu teſame cžežke, dobudže ſebi kſcheſcžan tamny měr a pokoj dobroho ſwědomja, kotryž ſwět dacž njemóže.

Kmótr abo kmótra położi ſwoju prawicu na ramjo ſwojoho firmowanſkoho džěſcža, mjez tym hacž biſkop ſwj. ſkutk na nim dokonja, a ſwědcži z tym, zo je we kſcheſcžanſkich wěrnoſcžach derje rozwucžene, zo bě po ſwojej wěrje ſwěrnje žiwe, a zo ma tu krutu wolu, tež pſchichodnje horliwe ſo wopokazacž we kſcheſcžanſkim žiwjenju.

Je tak biskop wschěm swj. firmowanjo wudźělił, wróćźi so zas k wołarjej a prosy we nutrnej modlitwje Boha toho knjeza, zo by Duch swj. we wutrobach firmowanych stajnje bydlił, a zas k nim so wobroćźo požohnuje jich swjatočźnje ze słowami: „Njech was žohnuje tón knjez ze Siona, zo byschćże pokłady Jeruzalema wohladali wschě dny waschoho žiwjenja a něhdy dostali wěčźne žiwjenjo. Amen.“ To je rjane pscheczo, njech so na kóždym dospołnje dopjelni, kiž je tesame z horta swojoho biskopa słyschał.

J. Ł.

Z lista knježny Melanije.

Čzitarjam je wěsće hischće we wopomnjeczu, kak so w lěće 1846 najzbóžnischa knježna Marija dźěsćźomaj Melanii a Maksiminej na horje pola Salette pokaza a z nimaj rycźesche wo cźežkim prucźe, kotryž je na francózski kraj a lud załoženy. Wosebje mjenowasche wona wonjecźeśćenjo njedźelow, njedźerženjo póstnych dnjow a kleczo hako te hrěchi, kotrež hněw boži napscheczo tutomu ludej wubudźeja. Je so francózski lud polěpschił a na lěpsche pucźe wobroćźił? To njechamy my wusudźicź.

Tamna holczka Melania je pozdźischo do klóschtyrskoho rjadu karmelitow zastupiła. Z dowolnosću swojich prědkstejerjow wuzwoli sebi krucźischi rjad passionistkow a bu do klóschtra we Kastellamare we Neapolitanskim póstana, hdźež je mjeno „sotra Marija wot kschiža, wopor Jězusowy“ pschiwzała. Je nětko 40 lět stara a Jězus je ju na cźěle z bluznami (stigmata) swojich ranow pocześćił. Tasama je pschi zapoczatku suroweje wójny swojej maczeri list pisała, kotryž bu we oktobru 1870 we Lyonje wozjewjeny. Z tutoho lista džělimy hako zajimawe a powuczne wosebje scźěhowace sobu:

„Cźłowjekowje maja za so jedyn cźas, w kotrymž móžeja hrěschicź. Bóh pak je wěcźny a khosta hrěschnikow. Bóh je rozhněwany pschez wschelakosću hrěchow a dokelž je tak zabyty a so kedźbu nima. Schtó móže wójnu zastajicź, kotraž tejko njezboža we Francózskej naczini a so po krótkim cźasu też we Italskej zapocźnje? Schtó budźe móc tutón prut wotdźeržowacź? Nuzne je, zo Francózska so poniži a z cykeje wutroby prosy wo wodaczo swojich hrěchow a zo krucźe slubi, zo chce Bohu wěrnje słužicź a joho kaznje bjez bojosće psched cźłowjekami dopjelnjecź.

Někotsi proscha Boha za Francózsku wo dobyczo. Ale to njeje, schtož Bóh chce: wón chce pokutu a polěpschenjo Francózow. Najzbóžnischa knježna je do Francózskeje (Salette) pschischła, a Francózska so njeje wobroćźiła, ale je hórscha, dyžli druhe ludy, a jelizo so njeponiži, budźe wulcyschnje ponižena. Pariz, tuto hnězdo pychi a hofarta — schtó móže jón wumožicź — jelizo so zahorjene modlitwy k wutrobje dobroho, bójskoho wucźerja njesćźeku? Dopomnjam so, luba maczi a lubi wobydlerjo mojeje droheje domizny, dopomnjam so na tamne pobožne próstwowe wobkhady, kotrež scźe na swjatu horu salettsku džerželi, zo by boži hněw wasch kraj njekhostał. Swjata knježna je wasche zahorjene modlitwy, wasche pokucźenja a wschitko, schtož scźe z luboscźe k Bohu cźinili, słyschała a pschijała.

Myſlu ſebi a nadźijam ſo, zo nětko hiſchcze bóle, dyžli tehdom, rjane wobkhady cžinicze k wumoženju Francózſkeje, zo by ſo wona k Bohu wrócźiła. Pſchetoż Bóh jeno na tole cžaka, zo by ſwój prut wobrocźicź móhł, z kotrymž swój ſpjecźiwy lud ſchwika. Modlmy dha ſo wjele, cžińcze ſwoje wobkhady, kaž ſcze je we lěcze 1846 a 1847 cžinili. Spuſchczejcze ſo na to, zo Bóh was ſłyſchi, a pobožne modlitwy ponižnych wutrobow kóždy cžas wuſłyſchi. Modlmy dha ſo dale a wjele. Wo Napoleona njejſym ženje rodźiła; pſchetoż ſpominam na joho chłe žiwjenjo. Njech jomu bójſki Wumožnik woda wſchitko zke, ſchtož je cžinił a hiſchcze cžini.

Dopomnjejmy ſo, zo ſmy jeno k tomu ſtworjeni, zo bychmy Boha lubowali a jomu ſłužili. Hewak njeje žane wěrne zbožo. Macźerje njech ſwoje dźěcźi po kſcheſczańſku kubłuja, pſchetoż cžas tyſchnoſczow njeje hiſchcze ſkónczeny. Chcyła=li wam tute tyſchnoſcze a jich mnohoſcź wotkrycź, byſchcze ſo pſcheſtróżeli. Tola ja was ſtróżecź njecham. Mějcze dowěru na Boha, kotryž nas njeſkónczńje bóle lubuje, dyžli my joho lubowacź zamožimy. Modlmy ſo, modlmy ſo! Dobroczíwa bójſka knježna Marija budźe pſchecy z nami. Modlitwa wotwobrocźuje hněw boži a modlitwa je klucź do paradiza. Modlmy ſo za ſwojich wojakow, modlmy ſo za tejko macźerjow, kotrež ſwojich ſynow žaruja. Podawajmy ſo ſwojej dobrej macźeri we njebjeſach. Modlmy ſo za tamnych zaſlepjenych, kotſiž widźecź njechadźa, zo je tuta ruka boża, kotraž nětko Francózſku pſcheſcźěha.

Modlmy ſo wjele a cžińmy pokutu. Proſchu was, budźcze wutrobnje podaczi najzbóžniſchej knježnje a naſchomu ſwjatomu wótcej, naměſtnikej naſchoho Knjeza Jězuſa Khryſtuſa na zemi. Na ſwojich próſtnych wobkhadach, pſchi ſwojich pokutnych ſkutkach modlcze ſo wjele za njoho. Skónczńje woſtańcze mjez ſobu pſchezjedni, a njepodajcze ſo do ſchmjatanjow republiki. Pytajcze ſebi krala, kotryž je lubomu Bohu we pobožnoſczi poddaty. Slubcze Bohu, zo chcecze joho boże kazńje dźerżecź a dźerżcze je.“

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Jutſe budźe we wſchitkich cyrkwjach naſcheje a drežďżanſkeje diöceſy paſtyŕſki liſt naſchoho k. biſkopa wozjewjany. Wjacy tudy wěſtych winow dla wo tym njepiſamy.

Z Budyſchina. K naſchim lětnym pſchehladam ze ſerbſkich woſadow dóſtachmy hiſchcze k wudoſpołnjenju, zo bě w zańdźenym lěcze w klóſchtrje Marijnej Hwězdźe 8183 a w Njebjelczicach 1885 ſwjatych woprawjenjow.

Z Budyſchina. Kaž ſłyſchimy, je k. wucžeŕ Konradi w Pirnje cžežcy ſkhorjeł. Daj jomu Bóh zaſy ſtrowoſcź!

Z Drežďżanſkeje diöceſy.

Z Drežďżan. Dotalny nakhwilny direktor hłowneje ſchule k. Anton Buk je nětko definitivnje hako direktor wobkrucźeny, a k. Józef Müller hako katecheta tam. Faru w Chemnitzu doſta dotalny zwickauſki faraŕ, k. Keipert,

a faru w Zwickawje dotalny mischnjanski k. Will. Duchownske městno w Mischnje njemóže so wobsadźicź dla pobrachowanja duchownych a budże 2. a 4. njedźelu měsaca a na wulkich swjedźenjach duchowny z Drježdźan tam kemsche dźerżecź.

Z Drježdźan. Někotre tudomne nowiny pak zasy swoju „znjesliwosćz (tolerancu)“ pschecźiwo katholskim wopokazuja; wóndanjo pschimachu bjez druhimi tež asyl (zastaranski dom), kotryż Vincencowe towarstwo tudy płacźi. Jich wobskorżowanja asyla su so nětko hako kżě wupokazake.

Z Drježdźan. Tudy je so „katholske kasino“ (katholska bjesada) założiło, kiż změje swoje sydło pola Helbigec.

Cyrkwinske nowinki a powjescże.

Němska. Kaž buchu pruskomu kralej, nětczischomu němskomu kněžorej wschelake adressy za swjatoho wótca pschepodate, tak dostawa tajke nětko tež bajerski kral we wulkej mnohosći. Toho runja bu podobna peticija hessendarmstadtskomu wjelwójwodże podata.

Rakuska. We Winje je kněžor nowe ministerstwo pod pschedsydstwom grofy Hohenwarta wuzwolił, kotrež budże najskerje cyrkwi pschecżelnische dyżli stare. Daj Bóh!

Italska, Bjez. italskimi městami, kotrež su processiony za bamża zrjadowali, běsche Genua prěnje.

Z Roma. Deputacija ze wschelakich diöcesow Němskeje mějesche na 2. februara audiencu pola bamża. Pschi tym pschepoda k. grofa Kajus Stolberg z Brunjowa bamżej adressu w němskej rycži a biskop z Luxemburga pschełoži jomu tu samu do francózskeje rycże. (Kaž sym, mi so zda, hižo raz spomnił, rycži bamż wysche swojeje narodneje italskeje rycże derje francózsch a schpanisch.) Bamż na to z dlěschimi dowěrnymi słowami wotmołwi a jich požohnowa. Potom buchu deputirowani hischcże wot njoho do vatikanskeje zahrody pscheproscheni a bamż dźěsche potom z nimi hischcże do bibliotheki, hdźež jim božemje prajesche.

Francózska. W czasu pschiměra, kiż nětk do 24. traje, wojowasche so jenož psched twjerdźiznu Belfort w połodnischim Elsassu, kotruż chcychu Němcy rady dobycź psched wotběženjom pschiměra; skónczńje 16. t. m. je so Belfort poddał, wobsadka 12,000 smědźesche z wojeńskej czesczu wotczahnycź. Wot 12. febr. dźerża so posedźenja narodneje (nationalneje) zhromadźizny we Bordeaux. Wschěch zapósłancow budże 750. Ministerstwo wobory je z Pariza tam pschijěło a Gambetta a někotsi druzy, kiż za dalischu wójnu běchu, su wotstupili z ministerstwa a z wójskowjedźiczeństwa. Bjez poslenischimi je tež Garibaldi. Na narodnej zhromadźiznje wuczini so najprjedy forma knježeństwa, kotrež su nakhwilni wjedźiczerjo pschez Favrea zasy ludej pschepodali.

Z Jeruzalema. Mjez tym zo cyrkej we někotrych europskich krajach pschez wotpad na sobustawach něschto zhubjuje abo někotre praschiwe wowcy wotbudże, pschibywa a roscże nascha cyrkej wosebje we tych krajach, kotrež missionske kraje mjenujemy. Bóh žohnuje tam dźěło a prócu missionarow a wopory tych, kotsiž jich podpjeraju. Boża mócna, dźiwy skutkowaca ruka wodźi tam nic porědko

dźiwje ludy k Jězusej. Tak pisa P. Jan Filip z Chioggia we listcze wot 27. julija 1870 wo podawkach, kotrež su so podałe we wsy Ain Karim we židowskich horach, nimale dwě hodźinje wot Jeruzalema zdalenej. Tale wjes je po podawiznach to městno, hdźež je so swjaty Jan kschćenik, Jězusowy pschedkhadnik, narodźił. Wot lěta 1681 maja tam franciskanowje swój klóschtyr z mjenom „swjaty Jan we horach". Tónle klóschtyr khudych mnichow je wot swojoho załoženja hacž do najnowischich czasow wjele wot surowoscze dźiwich muhamedanow czerpjecź měł. Wobydlerjo tuteje wsy su po wjetschinje muhamedanowje (na 3000) a po cyłej Palestinje hako njemdri njepschećelowje kschesćanstwa znaczi. We zaźdźenym lěcze knježesche tam dołhi czas wulka suchota. Muhamedanowje wołachu so po swojim waschnju k swojomu Allah a k joho profecze Muhamedej, ale jich próstwy wostachu njedopjelnjene. We najwjetschej nuzy wobroczichu so na kschesćanow, zo bychu czi wo deschćzik prosyli. Franciskanowje dźerźachu dha 3. měrca pokutny wobkhad a njesechu statuu (swjeczo) swjatoho Jana kschćenika ze swojeje cyrkwje do cyrkwje swjateje Hilźbjety, a wustajichu je tam k zjawnomu poczesczowanju. Muhamedanowje, kotrymž běsche P. Dominikus Avila to wozjewił, wurjedźichu a wuczisczichu pucź, po kotrymž mějesche so z wobkhadom hicź. Hdyž kschesczenjo pobožnje spěwajo wobkhad dźerźachu, tsělachu muhamedanowje a kłonjachu so hłuboko psched znamjenjom swjatoho Jana. Hižon nazajtra zamróczichu so njebjesa a dwaj dnaj za sobu so sylnje deschćzowasche. Muhamedanowje khwalachu deschćź hako dar swjatoho Jana. K dźakej za dóstaty deschćź dźerźesche so 22. měrca we cyrkwi swjateje Hilźbjety dźakowna boża mscha, pschi kotrejž běsche zasy wjele muhamedanow z pschistojnym zadźerźenjom pschitomnych. Bóh pak zasy tsi dny deschćzika wobradźi. Pschez tutón podawk běchu mysle muhamedanow skludźene a tohodla spytachu kschesczenjo, swój wobkhad na swjatoho Marka a we kschižownym tydźenju zjawnje zwonka cyrkwje dźerźecź*). Hdyž běchu wutroby pohanskich susodow pschez tajku njebjesku pomoc skludźene, chychu kschesczenjo na boże Cźěło swjatostny wobkhad dźerźecź. W tuthym czasu czehnjechu wot „morwoho morja" k Jeruzalemej njepschehladne czródy žernych skóczkow a dźeń do božoho Cźěła běchu hižon we susodstwje Ain-Karima. Muhamedanowje wočakowachu zasy pomoc wot modlitwy kschesczanow. Toho dla tež rady wobkhad dowolichu a pucze wurjedźichu a sami so wschoho dźěła wostajichu, zo bychu swjedźeń sobu swjeczili. Wobkhad bu ze wschej móžnej pychu a pobožnosczu dźerźany a wjedźesche so po cyłej wsy k syrotnicy „sotrow wot Siona" a wottad zasy do cyrkwje franciskanow. Muhamedanowje zasy wjesele tsělachu a swoju dowěrnu radosćź wschelako wozjewjachu. Napadna pak běsche jich wczipnosćź a jich spodźiwanjo, z kotrymž na wósomdźesatlětnoho P. Józefa hladachu, kotryž najswjeczischi sakrament we rukomaj njesesche. Wscho tłóczesche so bliže k njomu, zo bychu lěpje wohladali, schtož wón we rukomaj njesesche; a njemóžachu so nahladacź a pschecy bě spodźiwny schukot ze syłow pschihladowarjow słyschecź. Hdyž kschesczenjo z cyrkwje pschińdźechu, stejachu muhamedanowje hischcze we czródkach a powjedachu wo tym, schtož běchu ze spodźi-

*) Bychmy sebi to n. pšch. tež we Budyšinje wěricź směli?

wanjom wobhladowali. Někotsi prajachu: „Kak rjane běsche tola te dźěczatko, kotrež P. Józef njesesche. Hdźe je tesame tola dostał?“ Kscheszenjo prajachu jim: „Ale, P. Józef njeje žane dźěczo njesł.“ Zasy woni: „A tola! wón je dźěczatko njesł; smy to wschitcy widźeli. Hłowczka wotpoczowasche na prawicy P. Józefa, a nóžcy na lěwicy.“ Schto móžesche so napscheczo nim prajicź? běchu woprawdźe we rukomaj měschnika luboznе, z jasnym swětłom wobdate dźěczatko widźeli, kotrež z wóczkomaj luboznje na nich hladasche. Kscheszenjo jim wukładowachu, zo P. Józef njeje žane smjertne dźěczo njesł, ale wěrnoho, žiwoho Syna božoho, pod schtaltnoszu khlěba zakhowanoho. Nad tym so muhamedanowje doszź spodźiwachu, ale jich spodźiwanjo a radoszź njemějesche žanoho kónca, hdyž so dohladachu, zo běchu so tónsamy dźeń wschitke skóczki z jich wokolnoszе zhubiłe, mjez tym zo běchu we druhich krajinach wschitko, haj tež skoru schtomow zežrałe. Wot toho czasa su dźiwi muhamedanowje we Ain-Karim kaž pscheměnjeni a powjedaja mjez sobu wjele wo tym, kak we Syriskej, a wosebje we Damasku, kaž tež we Persiskej a Mesopotamiskej muhamedanowje so z czródami kscheszczanstwu pschiwobroczeja. Wjele z nich žadaja kscheszczanske katechismy a je nadźija, zo budźe tež tudy so kscheszczanstwo mócnischo rozschěrjecź. Daj to Bóh!

Należubszе towarstwa.

Sobustawy na lěto 1871: kk. 132. k. can. cap. scholast. Jakub Kuczank z Budyschina; 133. kubler Lukasch z Mitoczic; 134. pjekar Zelnak z Kukowa; 135. Dr. Pětr Ducźman z Budyschina; 136. Czoch z Kukowa; 137. Wórschla Schömlowa ze Sernjan; 138. Marija Elsnerowa z Czornych Noslic; 139—141. z Radworja: Jan Cyž, Hana Běrkowa, Madlena Wünschec; 142. M. W. z K.

Na lěto 1870 zapłaczichu: 403. Pětr Guda z Njeswaczidła; 434. Pětr Libscha z Radworja.

Na lěto 1869: P. G. z N.

Dobrowólne dary: Wórschla Schömlowa ze Sernjan 5 nsl.; M. E. z Cž. N. 5 nsl.; knj. Donnerhak 5 nsl.; Pětr Guda 25 nsl.

Z mało skowami, ale z czim wjetschim dźakom a pschipóznaczom budź, sobu w mjenje towarstwa s. Hilžbjety w Drežđźanach, kotrež bě hromadźenjo dobrowólnych darow za swjatoho wótca zarjadowało, nutrne a wutrobne „zapłacź Bóh!“ wschitkim tym wuprajene, kotsiž su z tak wulkej zwólniwoszču a wopórniwoszču swoje dary pschinoschowali (z cyła 107 tol. 16 nsl.) a z tym swoju swěrnu pschiwisnoszź a luboszź wysoko czeszczownomu wjerchej naschеje swjateje cyrkwje wopokazali. Bóh luby knjez, kotryž ani khelusch wody, kiž so w joho mjenje podawa, njepłaczeny njewostaji, budźe dary Waschеje luboszče žohnowacź!

R. W.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeszczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: z towarstwa pola C. w R. 3 tol.; z towarstwa pola D. w R. 1 tol. 20 nsl.; M. H. z K. 15 nsl.; njeboh Handrij Huzak ze Židowa 1 tol.; Marija Huzakowa ze Židowa 2 tol.

Hromadźe: **4729** tol. 2 nsl.

Czischczak K. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski cžasopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 5. **4. měrca 1871.** **Lětnik 9.**

Spodźiwne wumoženjo z wulkeje nuzy.

W oktobru z. l. běchu wobydlerjo klóschtrow w Angoulemje w Francózskej k tomu pschihotowani, zo budža dźiwje republikanske cžródy so tež na jich klóschtry walicž, kaž běchu to w Marseilles a Lyonje scžinili, hdyž běchu móc do rukow dostali. We wschitkich tamnych klóschtrach bě tohodla wulka bojoscž a wschudžom buchu pschihoty cžinjene, kak bychu hrožacym njewjedram wucžeknyli a so wukhowali. Mjez tuthymi bě tež klóschtyr s. wutroby Jězusa, na kotryž tute wjelki łakachu. Knjeżny tutoho klóschtra wosebje s. Józefa cžescžachu. Priorka dasche wysche wrotow klóschtra joho znamjo stajicž, zo by tak pod joho schkit poruczeny był, a prajesche potom swojim sobusotram z połnej dowěru: „Njebójcže so, moje dżowki, hdyž mamy s. Józefa hako zakitarja, so nam niczo zło njestanje!“ Mjez tym bě so wjecžor pschibližił, a wěste znamjenja pokazowachu na blizke straschnoscže. Cžródy wołacych ludźi cžahachu po hasach a zhromadżowachu so psched tuthym klóschtrom. Dwě hodźinje po słóncžkaskhowanju, běsche hižom hara tak wulka, zo so kóžde wokamiknjenjo napad wocžakowasche. Wokoło 10. hodź. so tež napad na te waschnjo zapocža, zo so z kamjenjemi na klóschtyr mjetasche a z kolikami so wrota rozbicž spytachu. Knjeżny běchu hižom we kožach, z wuwzacžom priorki a jeneje towarschki, kiž psched woltarkom s. Józefa so wutrobnje modleschtaj, zo byschtaj sej pschez joho zastupnu próstwu wot Boha pomoc w tutej nuzy wuprosyłoj. Hako běchu na tu helsku haru tež wschitke druhe knjeżny z kožow zestawali a tschepotajcy ruch łamachu, poruczi priorka, zo maja so wschitke zasy k měrej podacž; dokelž ma krutu dowěru, zo njebjeski schkitowar jich zastupowacž budže. Wone posłuchachu, hacž runje pschi tejle harje na žane spanjo myslicž njebě. Priorka poda so mjez tym do dwora, zo by wohladała, kak daloko złósnicy z njezbožownym dźełom su. A hako widżesche, zo su wrota hižom tak roz-

bite, zo mòžeſche pſchez nje dźiwich hawtowakow widźeć, poda ſo zaſy z tej knježnu k ſwjeczeczu ſ. Józefa a modleſchtaj ſo tam hiſchcże nutrniſcho. Wrota běchu mjez tym hižom tak rozbite, zo mózachu nětotſi pſchez dźěry, a zo kóžde woka-miknjenjo ſo woczakowacź hodźeſche, zo ſo njekraſnicy do klóſchtra wala. Ale knježnje ſo dale modleſchtaj, wo haru ſo ani njeſtarawſchi. Schto to? Hara pſcheſtanje, kaž by zarěznył; žadyn zuk wjac ſłyſchecź njeje. A wutroba jimaj praji, zo ſu jeju próſtwy wuſłyſchane. Priorka ſtupi po ſkhodźe dele, zo by po-ſłuchała, hacž je wonka wot hary ſchto ſłyſchecź. Tola wſchitko je cźicho. Po-hladajcy na wrota, widźi ze ſpodźiwanjom, zo ſu cyle rozłamane, ale žadyn cźłowjek nuts pſchiſchoł njeje, a na haſach žana duſcha k widźenju. Z dźakownej wutrobu poda ſo zaſy k woltarkej, mjez tym zo towarſchku ſo lehnycź póſła. A hdyž bě tam někotre dźakne modlitwy wuſpěwała, poda ſo tež do łoža.

Druhi dźeń rano, hako bě ſłónczko jaſnje zeſkhadźało, žadaſche ſej woſobna knjeni priorku do delneje ſtwy, zo by ju tróſchtowała wczerawſchich podeńdźenjow dla. Pſchi tym pſchiſtaji taſama, hacž traž je priorcy ta woſoba znata, kotraž je złóſniſke cźródy wczera wotehnała. Priorka wotmołwi, zo nikoho widźała njeje, ale jenož je pytnyła, zo ſu wrota rozłamane, tak zo rozpadankach leža. Nětk powje-daſche jej ta knjeni: „Hako ja tu helſku haru zaſłyſchach, dźěch ja k woknej, kiž je klóſchtyrſkim wrótkam napſcheczo, zo bych tam njekhmanoſcże wobkedźbowała, kiž cźile rubježnicy wobeńdźechu. Wutroba chcyſche ſo mi puknycź, hdyž widźach waſchu nuzu a na to pomyſlich, kajke zrudnoſcże traž hiſchcże na was cźakaja; dokelž hinak wocźakowacź njebě, hacž zo ſo pſchez rozbite wrota nuts wala. Hako hiſchcże běch we njewěſtoſcźi, ſchto ſo ſtanje, widźach z pódlanſkeje haſki wulkoho, po zdaczu woſobnoho muža wuſtupicź, kiž pomalku hawtowacomu ludej napſcheczo dźěſche. A lědom běchu joho wuhladali, dha cźěkachu worakawi do wſchěch ſtronow. Za krótki cźas běſche haſa prózna, kaž wumjeczena. Muž pak ſo bórzy zhubi, tak zo njemózach zhonicź, ſchtó je był. Tola dyrbjeſche mócny, zamožity cźłowjek bycź, hdyž joho pſchikhad tych njekraſnikow tak naſtroža, zo hnydom rozcźěkachu.“ Priorka pak praji: „Dźakujmy ſo Bohu, zo je zakitarja póſłał, kiž je joho dźowki z nje-boža wumožił.“ Tuto je wěrny podawk. Njech ſebi jón nětk kóždy po ſwojim zmyſlenju wukładuje; ale to njebudźe nichtó prěcź móc, zo je dźiw, a zo tamne knježny jón próſtwje ſ. Józefa pſchipiſuja, pſchez kotrohož zaſtupjenjo jim Bóh pomoc póſła.

J. K.

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Hdyž bě zańdźeny ſchtwórtk wěſtoſcź pſchiſchła, zo je měr, je cyłe měſto wjeſelſcho ſwoje khorhoje wutykło, dyžli prjedy pſchi wſchela-kich dobyczach. Bohu budź dźak za měr! Tudomny reſervny lazaret bu w poſlenich dnach februara zběhnjeny; zbytkni khori ſu nětk we wojeŕſkim hoſpitalu pſched měſtom.

Z Budyſchina. Póſtniſku njedźelu měješche towaŕſtwo rjemjeſniſkich pſchi-hódnu zabawu w ſwojej towaŕſchni. Hoſcźi bě wjele pſchiſchło.

Z Budyschina. Tsidnowska pobožnosćz, kotraž bě wot k. biskopa postajena, bě tudy, kaž drje tež we wschěch cyrkwjach jara wopytana.

Z drježdjanskeje diöcesy.

Z Dreždžan. Na 9. februara wumrje zaskužbny katholski wucžeŕ, knjez Wosćij Schüffny pschi wucžerni „am Queckbrunnen“ mjenowanej, 69 lět stary. Wón narodźi so w Halli a bě wot l. 1837 wucžeŕ najprjedy w Zwickawje a potom w Dreždžanach. Wón bě tež horliwy sobustaw towarstwa s. Vincenca. Joho swjatoczny pohrjeb bě njedźelu 12. februara.

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. Džowka knjeza wucžerja Rosmija we Němcach je we Neiße do rjadu miłosćiwych sotrow zastupiła a je pschi zdrasćenju mjeno „Maria Krescentia“ dostała. Tak mnohosći so bóle a bóle cźróda pobožnych duschow z nascheje wosady, kiž jebacźnomu swětej božemje praja a so cyle Khrystusej a słužbje khudych wopuschczenych cźłowjekow podawaju. Duchowne towarstwa, kiž bjewschoho swětnoho zapłacźenja na wschitkich cźłowjekach skutki kscheścźanskeje miłosćze cźinja, su cźesćź nascheje katholskeje cyrkwje a spomoženjo we cźłowjeczim hubjenstwje.

Cyrkwinske nowinki a powjesćze.

Meklenburgska. We Meklenburg-Schwerinje, kiž je něschto mjeńschi hacž nascha Saksa, bydli bjez 560,000 wobydlerjemi na 1200 katholikow, kotsiž su po cyłym kraju rozpjerscheni. Cźile maja, kaž to hinak bycź njemóže, wschitke krajne wobcźežnosćze jenak ze swojimi lutherskimi krajanami njesćź; schtož pak móže so tola rozomnje žadacź a po prawdźe a sprawnosćzi so dyrbjało dowolicź, nimaja tesame prawa a swobodu za swoju wěru. Tam njesmědźa we cyłym kraju wjacy hacž 3 katholscy duchowni bycź, a to dwaj we Schwerinje (a jedyn we Ludwigslust) a jeno na tymajle městnomaj smědźa so porjadne boże słužby dźeržecź. We Rostoku dźerža so druhdy, we Bützowje junu za lěto katholske boże słužby. Druhdźe njeje katholikam dowolene, sebi, byrnje za swoje pjenjezy, duchownoho stajicź. Kóždy móže sebi myslicź, kak zrudnje je tam za katholskoho kscheścźana a kak wobcźežne je jomu dopjelnjenjo kschścźanskich winowatosćzow. Nětko maja tam hischcźe na 5000 ranjenych a jatyche Francózow, z kotrychž su na tsi schtwórcźiny katholikowje. Ale žadyn duchowny njesmě tamnym tsjom na pomoc pschiicź, pschetož Meklenburgski zakoń dowoli jeno tsjom katholskim duchownym pschebywanjo a skutkowanjo we kraju. Tajki njerozomny, njesprawny, njekscheścźanski zakoń napscheczo katholikam zběhnycź abo pscheměnicź — to tym, kiž maja tam móc, do myslow njepschińdźe a do hłowy njecha. Tamni katholikowje njech so z tym tróschtuja, zo hischcźe něhdźežkuli we khwalenych němskich krajach katholikowje tu

swobodu nimaja, kotruž runoprawnosć pscheð zakonjom we sebi wopschija. Tola dżensa dosć wo tym. — We Meklenburg-Strelitzu je hischcże hórje. Tam bydla mjez 99,060 wobydlerjemi 200 katholikow. We Neu-Strelitzu, hłownym měscże, je jeniczka katholska wosada, kiž 109 duschow liczi; ale dotal jej dowolene njebu, sebi katholskoho duchownoho stajicz; dokelž krajny zakoń njedowoli žanomu katholskomu duchownomu dlěje hacž 10 dnow we kraju pschebywacz. Duchowny z Wittstocka w Pruskej wobstara tohodla tudomne missionske boże służby, tola dyrbi so pilnje na kedżbu bracz, zo so pschez 10 dnow njezadliji, hewak mohło so jomu radżicz, zo bychu joho policajojo pschez mjezy dowjedli. K.

Němska. Z podlěschenoho pschiměra je skónczńje měr nastał. Wuzwoleni połnomócnikojo francózskoho sejma pod wjedżenjom Thiersa su we Versaillesu z Bismarkom, němskim kanclerjom, měr dowujednali a po jich wróczenju do Bordeauxa je zhromadżizna zapósłancow jón pschiwzała z 546 hłosami pschecżiwo 107, kiž chcychu dalischu wójnu. Najwažnische wuczinjenja měra su: Francózska wotstupi Elsaß, ale bjez Belforta (kotryž je wot francózskoho wobydleŕstwa wobdaty), němski kruch Lothringskeje z Metzom (kiž pak je we cyle francózskej krajinje), a zapłaczi 5 milliardow frankow t. j. 5000 millionow frankow abo 1333 millionow toleri, kotrež dyrbja za tsi lěta dozapłaczene byc. Do zapłaczenja wobsadża němske wójska (drje jedyn pruski armeekorps) Champagnisku a někotre twjerdżizny. Na 1. měrca je dżěl němskich wójskow, 30,000, do Pariza zacżahnył. Dżakny swjedżeń měra a najskerje tež wopomnjeczo za panjenych wojakow budże po wschěch němskich krajach hischcże wosebje poruczene.

Němska. Němski „rajchstag“ ma so 20. t. m. wotewricz. W tych dnach su wschudżom wólby a budżemy widżecz, kotra strona budże najsylnischa.

Čžěska. Scholastikus Dr. Prucha w Prazy bu wot arcbiskopa za swjeczacoho biskopa wuzwoleny a wot bamża za biskopa w Joppe in partibus wobkruczeny. Swjeczizna tutoho nowoho biskopa budże bórzy po jutrach w Prazy.

Rakuska. We Winje je sebi khěžor pscheð někotrymi njedżelemi zas nowych ministrow wuzwolił, a to najbóle muži, kotsiž hacž dotal we politiskim žiwjenju zjawnje wustupili njeběchu, kotrychž tohodla po wotstupjenju prjedawschoho ministeria drje skoro nichtó njewoczakowasche. Za dobre znamjo pak směmy měcz, zo wschě so tak mjenowane swobodnje zmyslene nowiny nowych ministrow na njehańbite waschnjo hanja, dokelž maja winy, so bojecz, zo drje tola nětko we Rakuskej njesprawne njepschecżelske zakhadżenjo pschecżiwo cyrkwi a jeje prawam trochu pschestanje; dokelž prjedawsche ministerium chcysche runje kschesczanstwo ze zjawnoho žiwjenja wupokazacz a jara wjele je we tym we poslenich 4 lětach dokonjało a pschez to skazyło. Tu bu najprjedy konkordat, t. r. tamny hłowny krajny zakoń, k kotromuž běschtej so romski bamž hako wjerch katholskeje cyrkwje a rakuski khěžor hako wjerch wjele katholskich ludow zjednoczikoj, a po kotrymž mějachu so cyrkwinske a schulske należnosczе wot duchownych a swětnych wyschnosczow zhromadnje zrjadowacz, bu zběhnjeny, bjez toho zo by bamž k tomu pschizwolił. Nowe zakonje buchu nětko spěschnje dawane. Najprjedy nowy schulski zakoń. Skoro wschitke schule su wot cyrkwje założene a wot njeje zdżeržane, a hižom tohodla

ma cyrkej prawo na nje. Tola nowy zakoń tajke prawo njepschipóznaje, dokelž so jomu njelubi. Po nim nima duchowna wyschnosćz we schuli niczo wjacy prajicź, ale k dohladowanju schule maja so druzy mužojo z wosady wuzwolicź, kiž snadź su husto czitacź a pisacź zas zabyli, a wo schulskich wěcach njejsu ženje niczo rozemili. Z czasami pak pschijèdže potom jedyn wot swětneje wyschnosćze pomjenowany wuczeny muž, kotromuž dyrbi wosada prócu a wobczežnosćz derje zaplaczicź; tón hlada a prascha so, kak ze schulu steji, schto su dźěczi nawukli. We schulskich knihach njesmě niczo wo kschesćzanstwje stacź, dokelž mohło to židowske dźěczi ranicź; psched wuczbu a po wuczbje njetrjebaja so paczerje spěwacź, dźěczi njesmědźa so zhromadnje kemschi wodźicź a na cyrkwinskich pobožnosćzach a swjatoczinosćzach wobdźělicź. Dźiwacź so jedyn woprawdźe njetrjeba, zo tajke zakonje mjez ludom wulku zrudobu zbudźichu a zo so wuwjedźenju tajkich nowinkow kschesćzanski lud stajesche. — Tak bu dale nowy mandźelski zakoń wudaty a pschez njón wschě tamne wot cyrkwinskoho prawa z wulkej mudrosćzu postajene mandźelske zadźěwki zběhnjene, a tamni, kotrychž cyrkej tajkich zadźěwkow dla wěrowacź njemóže, trjebaja jenož psched swojej swětnej wyschnosćzu swoju wolu, zo chcedźa so bracź, wozjewicź a tutón jich psched cyrkwju njeczesny zwjazk je psched swětnej wyschnosćzu płacziwy a dowoleny. Tajkich woprawdźe njekschesćzanskich zakonjow bě minister Stremajer hischcze wjacy wudźěłak. Tola my směmy wočakowacź, zo tamni mužojo, kotrychž je sebi khěžor nětko k swojim radźiczelam wuzwolił, po tutym cyrkwi njepschecželskim puczu dale njepóńdźa, ale zo pschez prjedawsche zakonje naczinjenu schkodu po móžnosćzi wotstronja. Minister Jireczek je k najmjeńschomu wschelake wot prjedawschich wudźělane zakonje, kiž mějachu so raichsrathej k wuradźenju pschedpołožicź k dalschomu pschehladanju a k pscheměnjenju, wróczo wzał. Tež wot druhoho ministra, Schäffle, powjedaja spomnjenja hódny podawk, kiž nam we nim dobroho kschesćzana pokazuje. Prěnju njedźelu po nastupjenju swojoho nowoho zastojnstwa pschińdźe k njomu posoł z kencele jenoho pod nim stejacoho zastojnika, po nowe dźěła a wobstaranja za njoho. Tola minister wotmołwi jomu: „Na dźěławych dnach chcu ja, hdyž je nuzne, rady 16 hodźinow dźěłacź, njedźele a s. dny pak su k wotpoczinkej, a ja njebudu na nich ani sam dźěłacź, ani druhim dźěłacź kazacź. To móže so wschěm pode mnu stejacym zastojnikam wozjewicź.“ Tak je prawje wotmołwjene. Směmy wočakowacź, zo tón, kiž njedźele a swjate dny swjeczi, kaznje dawacź njebudźe kaž Giskra a Stremajer. Wěscze móže Rakuska jenož potom zas k mocy pschińcź, hdyž katholskej cyrkwi swoje prawa wostaji, dokelž ta je jenicźki zwjazk, kiž wschelake pschez rycź, narodnosćź, waschnja a prawa dźělene ludy rakuskoho khěžorstwa zjednoczi. Ł.

Tyrolska. Pschi visitacijach nadeńdu khěžorscy swětni inspektorowje druhdy mało dźěczi w schuli; pschetož starschi runje tehdom dźěczom do schule hicź njedadźa. Tak namaka tajki inspektor we Pfundru jenož dwě dźěsczi. Tež w druhich wosadach w Tyrolskej nochcedźa wo pschepodaczu schulow wot cyrkwinskoho prědkstejeŕstwa niczo wjedźecź; tohodla njewuzwoleja tež do schulskeje rady. — W Innsbrucku poby wóndanjo biskop Eligius Cori z rjada franciskanow, zo by so po wopytanju swojoho klóschtra do swojeje diöcesy Schangtung w Chinesiskej podał.

Z Roma. Hischcże pschecy niczo wjesołoho powjedacz njemóżemy, ale tu stawaja so wěcy a to psched woczemi italskoho krónprynca, kiž nětko we rjanym bamžej kranjenym hrodże Quirinalu bydli, kotrež drje so nihdże druhdże mjezdźěłanym ludom zjawnje njebychu stacz směli. Na tajkich cyrkej a jeje widżownoho wjerćha hanjacych keklijach wobdźěli so najbóle k najmjeńschomu cuzy k tomu wosebicże pschistajeny lud, a potom so do swěta woła a pisa, zo je Rom z bamżom a joho knjejstwom njespokojny; ně woprawdże romski lud ma nětsische italske knjejstwo dawno hižom syte. Zemjanstwo a wosobne swójby, njechadża z italskim krónpryncom niczo cżinicz měcz, su bamżej swěrne. Nowe cżežke dawki, wuzběhowanjo mkodoho ludu za italske wójstwo su nowe winy njespokojnoscże. Italske knjejstwo pak tež hižom cżuje, zo drje wěcżnje z nim tracz njebudże a tohodla khwata, zo by tola hischcże prawje wjele skazyło. Jesuitam bu jich rjany wulki klóschtyr pschi s. Ignaciju wzaty a tež nětko cyke kollegium romanum, t. j. rjana wulka khěża, we kotrejž běchu slawne wysoke schule. Tež druhim cyrkwinskim rjadam buchu jich rumne klóschtry rubjene wot italskoho knjejstwa, kotrež so prjedy pschecy z tym tajesche, zo so cuzoho kubła, wosobnje cyrkwinskoho zamoženja pschimacz njecha. Runje tak tajenske běchu tamne slubjenja, zo budże so bamżej we leonskim dżělu Roma dospołna swoboda wostajicz, tola tam stawa so najwjetscha hara. Haj slawna vatikanska knihownja a druhe drohe zběrki wschelakich wumjelskich wěcow, kotrež je cyły katholski swět zběracz a zhromadżicz pomhak, je italske knjejstwo tež za zamoženjo italskoho kralestwa postajiło. S. wótc, kiž tutu kschiwdu scżerpnje we sylnej dowěrje na wschohomócnu pomoc bożu znjese, je Bohu dżak! pschi wschitkej zrudobje tola strowy a kaž rěka, chce we blizkim cżasu Rom wopuschcżicz, dokelž je wottam njemóżna wěc, należnoscże cyrkwje swobodnje wjescz a rjadowacz. Njeje to prěni krócz, zo su bamżojo nuzowani Rom wopuschcżicz, to je so we běhu cżasa wjac hacž schtyrcyczikrócz stało, a pschecy je Bóh podawki swěta tak po swojej njewuslědżomnej radże wjedł, zo su bamżojo dobycżerscy k wjeselu a zbożu cyłoho kscheścżanskoho swěta a wosobnje swojich podanow k swojim prawam pschischli. Nadżijmy so, zo tež słódki měr, kiž nětko po tak zrudnych cżasach za nasche kraje a ludy so zas pschibliżuje, tež za naschu swjatu cyrkej zaswitał a zo by nasch cżežcy domaphtany swjaty wótc dobycżo cyrkwje doczakał.

Ł.

Z Roma. Wopomnjenja hódne je w naschim cżasu, schtoż swjaty wótc we oktobru 1865 prědkstejerjej bratstwa wot swjateje wutroby Marije prajesche: „Modlitwa je wulka móc cyrkwje, a wosebje we tutych cżasach. My smy w jenym najcżežschich cżasow cyrkwje żiwi, ale my mamy modlitwu. Wjedżenjo pschedwidżownoscże we pschitomnych pruhowanjach cyrkwje je potajne a njeskónczenje mudre. Wěrno je, ja sym naměstnik Jězusa Khrystusa, a z nim zamożu wschitko, ze so samoho pak niczo. Zo je Pius IX. wuzwoleny, swětej njewoblakowane podjeczo swjateje Marije prědowacz, to je wina, zo wón ze wschitkich stronow tejko dżělbracża a tejko wopokazmow poddatoscże a luboscże dostawa. Ale ze so wón niczo njeje, je jenoż srědk boži. Mój syno, my wschitcy dyrbimy pod ruku bożej bycz, hako dżěczi, bamż tak derje kaž wschitcy druzy. Bojecz so njetrjebamy,

wschak so ſkónczńje tola jenoż to ſtanje, ſchtoż Bóh zechce. Wſchitko, czomuż chce wón zadżewacz, wón też zadżewacz wě ..... Wjele ſo modli a to je naſcha ſylnoſcz. Nuzne je, ſo modlicz a ſo hiſchcże lěpje modlicz. Njejſmy doſcz ponižni we modlenju, a też nic doſcz dowěrni. Byli ſo z wjach ponižnoſczu a dowěru modliło, bychmy wſchitko dóſtali.“ — Tak dha njepuſchczmy we nětcziſchich tyſchnych wobſtejenjach wobſtajnu, ponižnu a dowěrnu modlitwu z woczow, a Bóh nas wumoži we prawym czaſu. D.

Z Roma. Twarjenja za italſke miniſterſtwa wobſtara ſebi knježeŕſtwo za tuni pjenjez t. r. bjerje je darmo. Schěſcz klóſchtrow ſo wozmje a miniſterſtwa maja ruma doſcz; też hodża ſo zahrody klóſchtrow derje za twarne městna trjebacz.

Z Roma. Njekhwalbnje znaty Dr. Pantaleoni da miłoſcziwym ſotram we wojeŕſkim ſchpitalu wozjewicz, zo maja wotczahnycz, dokelž wón ſam daliſche wobſtara. Pſchińdże potom tam do ſchpitala a puſchczi wſchěch zaſtojnikow ze ſłużby. Ale hdyž italſcy khori wojacy ſłyſchachu, zo maja miłoſczíwe ſotry wotehnate bycz, czinjachu njemĕr a wopokazachu ſwoju njeſpokojnoſcz. Toho dla buchu tam ſotry ſkónczńje woſtajene, ale wjedżenjo abo wobſtaranjo domu je jim wzate. Pſchiwiſnicy ſwjatoho wótca dyrbja tu wjele czerpjecz; woſebje hanja też bamžowych ſchwajcarjow, hdyžkuli ſo jedyn zjawnje pokaže.

Z Roma. Tu ſteja wěcy z kóždym dnjom hórſche. Schtóž ze ſwojimaj woczomaj žadławe harowanjo póſtnicy widżał njeje, njebudże ſebi myſlicz, kak daloko móže italſka njehańbitoſcz pſchecźiwo ſwjatomu wótcej hicz. A tajke harowanjo ſta ſo z pomocu, haj pod zakitom italſkeje wyſchnoſcze, pod wobdżělenjom kralowſkich zaſtojnikow. Mužiſchczo, hako bamž zdraſczeny, druzy hako biſkopojo, najbóle żidża, ſkhroblichu ſo pſched ſamón vatikan pſchińcz a tu ſwjatoho wótca hanicz a wuſměſchecz. A ſchtoż je pſchi tym najžadławiſche, pſchichodny italſki kral, krónprync Humbert, tutón wuſměſchacy czah zetkajo, ſczeże ſebi pſched nim ſwój kłobuk. Najnuzniſcho pſchi tej wěcy maja z cyła żidża, kiž ſo wjeſela nad domaphytanjom Khryſtuſoweje cyrkwje.

Z Roma. Kaž ſo na jenej ſtronje powjeda, zo ſwjaty wótc wotjědże a na czas ſo druhdże pſcheſydli, piſaja druzy, zo krónprync Humbert ze ſwojej mandżelſkej bórzy wotjědże a ſnadź do Neapela pojědże.

Francózſka. Pſchi wſchej njezbožownej wójnje ſu nimale wſchitke diöceſy adreſſy a proteſty pſchecźiwo wotewzaczu Roma podpiſowali a wudali. Francózſki lud je derje katholſki a móžno, zo budże ſo republikanſke knježeŕſtwo w Italſkej po czaſu praſchecz, czoho dla bu pſchecźiwo prjedawſchomu wucźinjenju Rom bamžej wzaty. — Na ſejmje w Bordeauxu ſu hiſchcże junkrócz Napoleona a joho ſwójbu z tróna wotſadżili a joho za winowatoho na njezbožu Francózſkeje wuprajili.

Schwediſka. Katholſcy wobydlerjo pſchekupſkoho města Malmoe ſu wot krala dowolnoſcz doſtali, zo ſmědża ſebi farſku cyrkej natwaricz. Farař tuteje woſady je grofa Bernhard Stolberg, kotryž je pſched někotrymi lětami w Innsbrucku wuſchtudował. Dotal ſu w Schwediſkej jenoż tſi katholſke woſady ze ſtajnym duchownym: w Stockholmje, Göteborg a Malmoe.

Naležnoscze towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1871: kk. 143. Jakub Kral (Žurk) z Nowoſlic; 144. M. D. z N.; 145. Pětr Bur z Stareje Cyhelnicy; 146. Michał Schokta z Kaſchec; 147. Jakub Pjech ze Smjeczkec; 148. Marija Domſchowa ze Smjeczkec; 149. Madlena Kaſchporcyna; 150—153. z Ralbic: knj. farař Jak. Benſch, Michał Cžornak, Mikł. Nek, Mikławſch Błažik; 154. Michał Schokta z Konjec; 155. Michał Kummer z Kazka; 156. Madlena Jancyna z Kazka; 157. Jakub Hórnik z Radworja; 158. Mich. Lebza z Kulowa; 159. cyhelnik Zarenk z Wyſokeje; 160. wučeŕ Jak. Kral z Radworja; 161. Marija Rólic z Kſchiweje Borſchcze; 162. Pětr Schokta ze Schunowa; 163. kubleŕ Michał Domſch z Kozarc.

Na lěto 1870 zapłaczichu: 435. M. D. z N.; 436. M. Mich. Kummer z Kazka; 437. wučeŕ J. Kral z Radworja.

Dobrowólne dary: Njeboh Madlena Wujeſchec 2 tol.; Marija Rólic z Kſchiweje Borſchcze 5 nſl.

Zemrjety ſobuſtaw: Mikławſch Kokla, kubleŕ w Pozdecach, ſobuſtaw wubjerka za cyrkej w Cžornecach abo Baczonju.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchczeni: Pawok, ſ. G. P. Beckerta na Židowje; Kamilla, dž. A. Wencela z B.; Hańža, dž. ſchewca Valentina Gornoho z podhroda; Klara Hilžbjeta, dž. kublerja Wagnera ze Smolic; Hańža, dž. murjerja Michała Woczka ze Židowa. — Zemrjeczi: Handrij Rencz, wuměnkař z Dalic, 66 l. Madlena, dž. njeboh Domaſcha Welsa z Hrubjelczic, 24 lět 3 měſ.

Z Radworja. Kſchczeni: Jan Korla, ſ. Jana Schmarandra ze Zdzerje; Mikławſch, ſ. Mikławſcha Cžorlicha z Měrkowa; Hańža, dž. Jakuba Pjecha z Nowoho Bronja; Cecilia Marija, dž. Schczěpana Zoſela z Měrkowa; Hana Marija, dž. Jana Fulka z Radworja (†); Marija, dž. Mikławſcha Kleinſtücka z Lutowcza; Hana Martha, dž. Hermana Bjedricha Suſchka z Nowoho Bronja; Michał, ſ. Jakuba Hórnika z Radworja; Hańža, dž. Jakuba Hantuſcha z Radworja. — Zemrjeczi: Jan Schmidt z Měrkowa, 72 l. 5 m, 4 tydž.; Hana, wud. Michała Kokle z Nowych Boranec, 75 l.; Jan, ſ. Mikławſcha Wawrija z Radworja, 2 l. 4 m. 10 dn.; — Wěrowanaj: Handrij Weclich ze Žuric a Madlena Handrikec z Radworja.

W tachantſkej kencli a pola kk. wučerjow ſu wot nětka na pſchedań:

Biblijſke ſtawizny ſtaroho a nowoho zakonja

za katholſke wučerńje wobdźěłał Michał Hórnik. 192 ſtronow. Z titlowym wobrazom a z khartu ſwjatoho kraja. Wjazany exemplar w partijach płaczi 65 np., njewjazany 5 nſl. W knihikupſtwach ſu drózſche po pſchirażku percentow.

Dary za cyrkej w Cžornecach abo Baczonju.

K czeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: Pětr Lebza z Ralbic 2 tol.; Wórſchla Kucžankowa z Ralbic 2 tol.; z Khróſczic 15 nſl.; N. N. ze Sernjan 1 tol.; z wotkazanja Madleny Wujeſchec z Khróſczic 50 tol.; M. W. z Khróſczic 10 tol.; Kh. W. z Khróſczic 10 tol.; W. W. z Khróſczic 10 tol; Pětr Kral, cyhelnik z Hrubjelczic 2 tol.; po poſlenjej woli Jakuba Smoky z Hornjoho Hunjowa 50 tol.

Hromadze: **4866** tol. **17** nſl.

Cžiſchczał K. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 6. **18. měrca 1871.** **Lětnik 9.**

Swjaty Józef.

Mjez swjatymi božimi je we naschim času wosebitu ważnosć dóstał swjaty Józef, nic jenož tohodla, dokelž sebi hako zastaracžeŕ naschoho zbóžnika we rjedže swjatych po najswjeczischej knježnje Mariji najwosobnische město zasłuži, nic jenož tohodla, dokelž so pschez swoju zastupnu próstwu hako jara mócny patron pola Boha tak husto wopokaza, ale pschede wschim dósta wón tule ważnosć we naschim času pschez swój swjaty pschikład, z kotrymž wucži, kak móže so wschej nuzy a wschomu hubjenstwej cžłowjestwa najspomožnischo wotpomhacž. We naschim času je so tak wjele pisało a ryczało, kak mohło stajnje so rozschěrjacej khudobje a nuzy so napscheczo stupicž; wschelake dźiwne namjety a rady so k tomu dawachu, so rozemi, po waschnju naschoho cžasa ze zacpěczom kscheścžanskich kazni. A schto je so pschez to dobyło? Nuza a hubjenstwo so pschecy dale rozschěrja. A schto je wina na tym? Nasch cžas je z wjetscha kaznje a zakonje kscheścžanstwa, po kotrychž ma so žiwjenjo zrjadowacž, wopuschcził, a tak dołho, dońž so zas k tymsamym njepschiwobroczi, hlada podarmo za srědkami, kotrež mohł pschibjeracomu hubjenstwej napscheczo stajicž. Tehdom hdyž we Egiptowskej hłód wudyri, a po cyłym kraju surowje knježesche, pósła Bóh domaphytanomu ludej Józefa, kiž pschez mudre zarjadowanja nuzu połóži. Džicže k Józefej, z tuthymi słowami pokaza egiptske Farao wschěch, kiž pola njoho pomoc phytachu, k swojomu naměstnikej. Tutón egiptski Józef bě we wěsthym nastupanju pschedznamjo swjatoho Józefa, zastaracžerja Jězusowoho; a jedyn mohł we naschim cžasu wschěm tym, kiž chcedža zrudobu a hubjenstwo tohosamoho hójicž, takle prajicž: „Džicže do Nazareta k Józefej.“ Joho je Bóh džěławym ludžom, khudym k pschikładej postajił, wot kotrohož móža nawuknycž, kak maja swoje žiwjenjo, swoju swójbu po kscheścžanskich

zakonjach zarjadowacz, zo bychu so rozschěrjacomu hubjenstwej czekli, spokojnosczu a wěrne zbožo sebi tudy dobyli.

Prěnja wěc, kiž k tomu wjedže, je dżěło. Dżěło pak dyrbi kschesczanske bycz, nic jenož njepschestawace prócowanjo za tym, schtož je k žiwjenju nuznje trěbne, ale dżěło ma kóždy za swoje powołanjo měcz, za kotrež je do swěta stajeny, a za kotrež budże něhdy z ruki swojoho stworiczerja wěczne myto dóstacz. Dżěło nikoho njewonjeczeschi. Žana swójba njespodobasche so Bohu bóle, hako tamna swjata swójba we Nazarecze, a wschitke jeje stawy dżěłachu. Józef dżěłasche a prócowasche so, zo by swoje powołanjo dopjelnił, wón dżěłasche za bójskoho zbóžnika, z nim, pod joho woczemi. Tohodla pschi wschej prócy a staroschi we wutrobje měr a wjesełe. Kak cyle hinak je najbóle pschi dżěławym ludże naschoho czasa! Na wěczne myto so njespomina, wěra na njebjesa je so něhdżežkuli zhubiła. Jenož dobycz a potom wužiwacz, to su jenicžke winy, kotrež człowjeka k dżěłu pohnuja, tohodla njenasyczomna žadoscz za wjetschej mzdu, tohodla stajna njespokojnoscz ze wschěm, schtož wobsteji. — Józef stejesche wosebicze pod prědkwidżomnosczu božej, na nju stajesche wón swoju dowěru. Wěrno drje je, zo je dżěławy lud k czežkomu haj druhdy bjez swojeje winy k wobžarowanja hódnomu pschahej wotsudżeny, tola schto może tu pomhacz, hacž kruta dowěra na prědkwidżomnoscz božu, kiž pschińdże ze sylneje wěry, zo njebjeski wótc tu nuzu znaje, zo wón wě, schto my człowjekojo potrjebamy, zo wón, kiž ptaczki njebja ežiwi a lilije na polu drasczi, we swojej dobrocziwosczi so tež dopomni na swoje nuzu czerpjace dżěczi. Haj swěrny dżěłacžeŕ, kiž so ze žiwej wěru na Boha spuschcza, steji pod wosebitym zakitom božeje prědkwidżomnosczе.

Zlutniwosczu je druhi kužok zboža a spokojnosczе. Pohladajmy jeno do nizkoho haj khudoho wobydlenja Józefowoho we Nazarecze; tu njewidżimy niczo, hacž jenož, schtož je nuznje trěbne; zlutniwosczu a mudra poměrnosczu so nam tu wschudżom pokaže. Haj khudoba njeje hańba, zastaracžeŕ bójskoho zbóžnika, hacž runje z kralowskoho splaha, je khudy dżěłacžeŕ. Lěpje njemóže Bóh pokazacz, kak sebi khudobu a khudych waži, dokelž z nich wuzwoli sebi tón zbóžnik swojich najswěrnischich pschecželow a służownikow, z khudymi chcyschе wón do najwužschich zwjazkow stupicz. To dyrbi khudych změrowacz a pozběhowacz; to dyrbjało jich pohnucz, z wotsudżenjom božim z pokojom bycz a nic te wot božeje prědkwidżomnosczе jim postajene mjezy pschestupicz pschez njetrěbne wudawki za drasczenjo, a zawjeselenja a druhe njetrěbne wěcy. Wina wulkeje njespokojnosczе a pschibjeracoho hubjeństwa, to njeda so prěcz, leži we tym, zo nasch czas njeje pschiwuczeny zlutniwje žiwy-bycz; ale njepschestawajcy wotuczeja nowe nakhilnosczе, nastawaja nowe potrěbnosczе, kiž chcedża spokojene bycz. Tak njetrjeba so nichtó dżiwacz, zo nihdże njedosaha, a zo tak khudoba so skoro pokaže a potom tež njespokojnoscz so bórzy namaka. Swjaty Józef pokazuje naschomu czasej ze swojim pschikładom, zo je pilna dżěławoscz, zjednoczena z mudrej zlutniwosczu, najlěpsche lěkarstwo za nasch na njespokojnosczi tak khory czas. Tohodla stajeja kschesczanscy mužojo, kiž chcedża dżěławomu ludej k wěrnomu zbožu dopomhacz, kaž slawny Kolping a P. Theodosius a druzy, swjatoho Józefa hako žiwy pschikład psched woczi. Toho-

dla ſtupaja khwalomne towařſtwa katholſkich rjemjeſlnikow pod joho zakit, a cžeſcža joho hako ſwojoho woſebitoho patrona. Naſch ſ. wótc, Pius IX., kiž potrjeby kſcheſcžanſkoho ludu tak derje znaje, je tež we najnowſchim cžaſu poſtajił, zo ſmě ſo džeń ſ. Józefa, 19. měrc hako pſchikazany ſ. džeń ſwjatoczńje wobeńcž, hdžež ſo to hodži. Njech tak cžeſcž ſ. Józefa tež mjez naſchim ſerbſkim woſebicže dźěławym ludžom pſchecy pſchibjera a roſcže, njech joho rjany pſchikład pilneje dźěławoſcže a mudreje zlutniwoſcže, ſwěrnje ſcžěhuje, zo tak njebychu mjezy katholſkoho ſerbſkoho wobſedźerſtwa dale wotebjerali, kaž je ſo to we wjele wſach bohužel hižo ſtało!

J. Ł.

Katholſka cyrkej w Japanſkej.

Japanſka je khěžorſtwo, kiž w zwonkownym rózku raniſcheje Aſije leži, a z lutych, pak wjetſchich, pak mjeńſchich kupow wobſteji. Na 7027 □milach liczi Japanſka 35 milijonow wobydleri, kiž ſu zwjetſcha wſchitcy pohanjo, wobknježeni wot duchownoho knježiczerja, kiž mikado rěka, a wot ſwětnoho khěžora, kiž ſo tajkum mjenuje. Schtó ſo njeby hnuty cžucž dyrbjał, hdyž mjeno „Japan“ ſłyſchi, kiž tak zrudne a tola tež zwjeſelace zacžucža zbudžuje. Kak nas mjeno tutoho kraja dopomnja na ſpodźiwne ſkutkowanjo ſ. Franca Xaveria a joho naſtupnikow, kaž tež na krawne a ſurowe pſcheſcžěhi, kotrež kſcheſcžanſke mjeno w Japanſkej wutupicž dyrbjachu! A kaž ſo 200 lět zdaſche, tak dyrbjeſche kóždy myſlicž, zo je ſo kſcheſcžanſke mjeno tudy woprawdže wukorjeniło. Bóh pak zdžerža hnadnu ruku na powoſtanczkach něhduſchich woſadow, kotrež běchu jomu tak wjele ſwěrnych ſwjatych martrarjow do njebjes póſłali. Pſchez božu njewuſlědnu prědkwidžownoſcž pſchińdžechu zas cžaſy, hdžež tež tudy kſcheſcžanſtwo z nowa na zjawnoſcž ſtupi a pokaza móc naſcheje wěry, kotraž drje ſo na cžas poczíſchczecž hodži, tola ženje cyle wukorjenicž njeda, ale potom cžim jaſniſcho zas na ſwětło ſtupi. Chcemy nětk wobſtejenja katholſkeje cyrkwje w Japanſkej ſebi bliže wobhladacž, a to wot zańdženych cžaſow hacž do nětcžiſchich wobſtejenjow.

I.

Spodźiwne je, z kajkej ſpěſchnoſczu bě ſo junu naſcha wěra we Japanſkej rozſchěriła, a kajku móc tutej młodej cyrkwi zaſchczěpiła, zo, hako najzrudniſche cžaſy pruhowanjow pſchińdžechu, hdžež mohł rjec krej po drohach a ſchczežkach běžeſche, ju tak wjele martrarjow pſchekraſnichu. We lěcže 1549, ſydom lět pozdźiſcho, hako bě Mendez Pinto japanſke kupy nadeſchoł, pſchijědže ſ. Franc Xaverſki z dwěmaj miſſionaraj a 3 nowokſchczenymi kſcheſcžanami w tamnej krajinje do Cangochima w Japanſkej. Joho prědowanja dobychu bórzy tyſach za wěru Jězuſowu. Wón pſchełoži japoſchtołſke wěrywuznaczo a wjele druhich modlitwow do japanſkeje ryczе. Pola luda namaka wulki pſchiſtup, ale pola pohanſkich boncow (popow) wjele pſchecžiwnoſczow a njepſchecželſtwa. Tola tehdomny khěžor Dairi njedaſche ſo wot nich naſchczuwacž. A hako ſ. Franc po poltſecžalětnym ſkutkowanju do Sancian dźěſche, zo by kſcheſcžanſtwo tež we wulkim chineſiſkim kraju prědował, zawoſtaji wón jow kcžějace woſady, najrjeńſche w Amangouchi a we kraleſtwje

Bungo. We lěcze 1582 liczeſche ſo we Japanſkej wjacy hacz 200,000 kſcheſczanow, 13 ſeminarow a 250 cyrkwjow. Tſjo podkralowje dóſtachu ſ. kſchczeńcu, a prócowachu ſo, tez ſwojich poddanow za Khryſtuſa dobycz. Woni póſłachu tez we měrcu 1585 tſjoch młodzencow z jich ſwójbow na tehdomniſchoho bamza Rjehorja XIII., zo bychu jomu dzak wuprajili za to, zo je jim kſcheſczanſkich prědarjow póſłak. Woni buchu wot ſ. wótca z wjeſokoſczu pſchijeczi. Tola bórzy potom wudyrichu krawne pſcheſczěhi. Pſchez zběžk bu dotalna khěžorſka ſwójba Siogun zahnata a ſwójba Taico-Sama pſchińdże do knjeżerſtwa. Boncowje naſchczuwachu hnydom khěžora na kſcheſczanow, prajicy, zo ſu miſſionarojo jenoz ſchpijony w portugalſkej ſłużbje, a za to ſkutkuja, zo by Japanſka pozdźiſcho k Portugalſkej pſchipanyła. We lěcze 1587 zakaza Taico-Sama ſwojim poddanam pſchiwzaczo kſcheſczanſtwa, a jeſuitam, kiž běchu hacz dotal tudy polo kſcheſczanſtwa wobdźělali, bu prědowanjo naſcheje wěry Japanſkim cyle zakazane. Tola bu jim dowolene, zo móża dla Portugiſow w Nangaſaki woſtacz, a tam za nich kemſche wotdźerżecz. Tudy pſchebywachu nětk a wucżachu tez zjawnje. Ale haczrunje woni poſłuſchni khěžorowej kazni, měſto njewopuſchczichu, tak ſo tola druzy, a to woſobni Japaneſowje pſchedraſczeni w kraju rozſchěrichu a potajnje wěru dale prědowachu, tak zo za krótki czas 67,000 pohanow, njeliczene dźěczi, ſ. kſchczeńcu doſtachu. Na tele waſchnjo zdźerżachu ſo woni hacz do lěta 1593, hacz runje krawne pſcheſczěhanja cyle njepſchеſtachu. Hacz dotal mějachu 134 jeſuitowje 300,000 kſcheſczanow tudy duchownje zaſtaracz; kiž we cyłym kraju rozpjerſcheni bydlachu. Nětk pſchizanknychu ſo tez miſſionarojo z rjada ſ. Franciſka z Aſſiſi k nim a wot bamża bu 1596 Pětr Martinez z rjada jeſuitow hako biſkop do Japanſkeje póſłany. Wón bu wot kralowſkoho zaſtojnika z Indiſkeje na Taico-Sama pokazany, a wot tutoho pſchecżelnje pſchijaty. Jomu bu tez hnydom wot khěžora wotewrjene, zo móże ſej měſtno wuzwolicz, hdże chce we kraju bydlicz. Khěžor bě nětk cyle derje zmyſleny pſchecżiwo kſcheſczanſtwu, a wſcho lubjeſche rjane nadźije. Ale tu pſchindże njenadźich hinak, a to ze najzrudniſchimi ſczěhwkami. Hdy by kſcheſczan pſchecżiwo ſwětnym podeńdżenjam morkotacz ſměł, dha móhli prajicz: Kak móżeſche Bóh to dopuſchczicz? Pſchez njewěrne a njemudre ryczże jenoho ſchpaniſkoho, kaz tez pſchez njedohladne ſkutkowanjo někotrych franciſkanow bu hněw pola Taico-Sama pſchecżiwo miſſionaram a kſcheſczanam znowa zbudżeny. Mjenujcy we juliju 1596 bě jena ſchpaniſka łódź, kiž wot Manilla do Mexiko jědżeſche, pola japanſkeje kupy Nippon na pěſk zajěła, a bu na to wot japanſkoho khěžora prjecz wzata. Zo bychu nětk Japanſcy bojoſcz a hrózbu pſched ſchpaniſkej mócu doſtali, pokaza wjedźiczeŕ łódże na karcże wſchitke kraje, kiž běchu tehdom ſchpaniſke abo kiž za to wudawaſche. Hdyż ſo potom Taico-Samowy miniſter wopraſcha: Kak dha je jich kral tak wjele krajow we Europje, w Americy, w Aſiji a Africy nadobył? wotmołwi jim wón z tymile njerozomnymi słowami: „Pſchez wójſtwa a pſchez nabożinu! Naſchi duchowni nam pucże pſchihotuja, hdyż woni te kraje kſcheſczanſtwej pſchiwobrocża, a naſchim wójſtwam je potom lochka wěc, kraj pſchedobycz.“ Tele njerozomne a njepſchekładżene słowa zbudżichu njedowěru khěžora znowa a ſczěhwki tutych ryczow běchu zatraſchne.

Hižom 30. decembra 1596 buchu na poruczʒnoſcz kněžora 6 miſſionarow z rjada ſwj. Franciska, 3 jeſuitowje a 17 kſcheſcʒenjo, bjez nimi 3 dźěcźi niže 14 lět k ſmjercźi wotſudźene. Jich mjena ſu: 1. Pětr Baptiſta, 2. Měrcźin z njebjes ſpěcźa, 3. Franc Blanco, wſchitcy ſchpanſcy duchowni z rjada ſwj. Franciſka, 4. Philipp, 5. Franc ze ſwj. Michała, 6. Gonzalez Garcia, portugalſcy duchowni z rjada ſwj. Franciſka; 7. Pawoł Miki a 8. Jan z Goto, japanſkej klerikarjej; 9. Jakub Kiſaj, japanſki katecheta z rjada jeſuitow; 10. Kosmas Tachegia, 11. Michał Kozaki, 12. Pawoł Ibarki, 13. Leo Cararimaro, 14. Matij Bonaventura, 15. Joachim Sacakibara, 16. Gabriel z Duisko, 17. Pawoł Suzuki, 18. Franc Fahnlente, 19. Pětr Sukegiro, wſchitcy Japaneſowje z 3. rjada ſ. Franciſka; 20. Ludwik, 11 lětny hólc; 21. Anton, 13 lětny hólc a 22. Domaſch Kozaki, 23. Franc z Meaco, 24. Domaſch Danki, 25. Jan Quizuya a 26. Michał, ſyn horjeka mjenowanoho Franca, ze ſ. Michała, 14 lětny. Na hórcy pola Nangaſaki běchu 26 kſchižow poſtajene, a 5. februara 1597 ſtupichu mjenowani martrarjo na hórku a wopſchimnychu z wjeſołoſcze ſwój kſchiž z rukomaj. Pod ſpěwanjom khwalbnoho kněrluſcha Zacharije buchu jich ſtrony, hako hižom na kſchižach wiſachu, z lebiju pſchekłóte a tak jim njebjeſa wotewrjene. Wot bamža Hórbana VIII. (w l. 1627 a 1629) buchu cźili bědźerjo za Khryſtuſa, zbóžnoprajeni a 8. junija 1862 wot bamža Piuſa IX. pak ſwjatoprajeni. Kaž je krej martrarjow pſchecy ſymjo za nowych kſcheſcźanow była, tak bě tež tudy. Za krótki cźas ſo tyſach k naſchej wěrje wobroczichu (w jeniczkim lěcźe 1599 na 70,000) a to 25,000 we kraju tehdomniſchoho kſcheſcźanſkoho krala we Fingo. Najſpodźiwniſche pak je, kak po Taico-Samowej ſmjercźi (wón knježeſche w lěcźe 1598—1602), hdźež wſchitcy kſcheſcźanſcy miſſionarojo pak morjeni, pak z kraja wupokazani buchu, a pohanſka ſurowoſcz wſchě ſrědki nałożeſche, kſcheſcźanſtwo wukorjenicz, jeſuitowje za 3 lěta 15,000 wukſchcźichu. A hacz do lěta 1614 wjac hacz 104,000 Japaneſow ſ. kſchcźeńcu doſta, hacźrunje ſurowe zakonje w cyłej krutoſcźi wobſtejachu, a tež krucze wuwjedźene buchu. (Cyrkw. powjeſcze wot P. Craſſet w Parizu 1689.)

We l. 1601 ſtupichu tež dominikanarjo, a někotre lěta pozdźiſcho tež auguſtinarjo hako dźěłacźerjo do knjezoweje wincy. Ale hacz runje krej martrarjow we wjacy provincach zemju barbjeſche, tola liczba kſcheſcźanow wſchědnje pſchiběraſche, tak zo bě w l. 1605 na 1,800,000 narоſtła. Boże ſłużby ſo zjawnje wotdźerźachu, a tehdomny biſkop Jerqueyra móżeſche zjawnu cyrkwinſku viſitaciju wotdźerźecź. Tola najhórſche pſcheſcźěhi hakle nětk pſchińdźechu. Japanſki kněžor Cubo-Sama, potomnik Taico-Sama, naſchcźuwany wot proteſtantow, kiž běchu w l. 1609 z Hollanda, a 1612 z Jendźelſkeje pſchiſchli, kiž to z dźěła z fanatisma a z dźěła z bojoſcze pſchikrótſenja we wikowanju cźinjachu, da 1614 pſchikaznju, po kotrejž mějachu ſo wſchitcy miſſionarojo z kraja wupokazacź, kſcheſcźanſke cyrkwje potorhacź, a kſcheſcźanam pſchi hroženju ſmjercźe, wotpanjenjo wot Jězuſoweje wěry pſchipowjedźicź. Zemjanſke a druhe woſobne kſcheſcźanſke ſwójby buchu do połnócnoho dźěła Japanſkeje wupokazane, abo na Philippinſke kupy dowjezene; dokelž njechaſche, zo by ſo jara wjele krewje pſchelecź dyrbjało, ale myſlo hdyž

kſcheſczanow rozpjerſchi, jich tak ſkerje k pohanſtwej zaspſchiwobroczi. Tola 1615 khěžor zemrje, a joho ſyn Chogon-Sama, kiž 1616 trón naſtupi, běſche hiſchcze ſurowſchi njepſcheczel kſcheſczanſtwa. Wón daſche pilnje za miſſionarami ſlědžicz a 22. meje 1617 bu ſchpaniſki franciſkan Pětr z donjebjesſpěcza a portugalſki jeſuita Maciado z Travora w Ompura k ſmjerczi wjedženy. Toſamo ſta ſo na to 1. junija z dominikanom Navarette a z auguſtinarjom Ferdinandom z Tocachima. Jeju cžěła, kaž tež tej prjedy mjenowaneju, buchu do morja cžiſnjene. A tak buchu tudy cži ſchtyrjo martrarjo, z kóždoho rjada, kiž tudy ſkutkowaſche, jedyn w ſmjerczi zjenoſczeni, kaž tež poltſecza ſta lět pozdžiſcho na jenym dnju pſchekraſnjeni a ſwjatoprajeni. Wjac hacž jedyn krócz ſu, Bohu žel, zo dyrbi ſo to prajicz, hollandſcy proteſtantſcy kſcheſczenjo, pohanſkim wyſchnoſczam katholſkich kſcheſczanow kójicz pomhali. Tak bu w l. 1620 mała kſcheſczanſka kódž, kotraž z Manilla pſchijědže, wot nich popanjena a kſcheſczenjo Japanſkej wyſchnoſczi pſchepodaczi. Wot tuthych buchu na to kapitan, kaž tež miſſionaraj Pětr ze Zugnica a Ludwik Florez w Nangaſaki, žiwi paleni, a tym 13 druhim bu 10. aug. 1622 hłowa wotrubana.*)

(Pſchichodnje dale.)

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Zańdženy tydzeń wopyta naſche tachantſtwo wyſokodoſtojny k. kanonikus Štulc z Prahi.

Z Budyſchina. Swjaty wóte je naſchomu k. biſkopej liſt póſłał, w kotrymž ſo za dary luboſcze džakuje, kotrež je brunjowſki grofa Kajus ze Stolberg ze Sakſkeje ſobu pſchinjeſł a pſchepodał, kaž tež za poſtajenjo zjawnych modlitwow w naležnoſczach ſwjateje cyrkwje. Skónczinje žohnuje ſwjaty wótc biſkopa a wſchitkich jomu podatych, wſchitkich dawaczerjow, kaž tež wſchitkich druhich wěriwych, duchownych a ſwětnych.

Z Brunjowa. Na ſpočatku t. m. zemrje w ſtarobje 67 lět naſcha knjeni grofina Marija ze Stolberg-Stolberg we Falkenbergu w Schlezynſkej, hdžež bě na wopytanju pola ſwojeje tam wudateje džowki, a bu 6. t. m. tudy ſwjatocžnje pohrjebana. Wona bě wulkeje cžeſcze hódna knjeni a wosebje tež dobroczerka khudych.

Cyrkwinſke nowinki a powjeſcze.

Němſka. Nowe němſke khěžorſtwo zmeje nětko na 9627 kwadratnych milach 24,840,000 proteſtantow a 13,380,000 katholikow. K tomu pſchindže hiſchcze wotſtupjeny Elſaß a pjaty džěl Lothringſkeje, hdžež je na 260 kwadratknych milach 1,600,000 wobydleri. Židow je w nowej abo nětcžiſchej Němſkej wokoło 500,000.

---

*) Wot bamža Piuſa IX. buchu 7. julija 1868 cžile martrarjo ſwjatoprajeni.

Němſka. Khěžor=kral Wylem je ſo do Barlina wróćił. Pariz je wopytanjo dźěla němſkoho wójſka jenož dwaj dnaj poměł. Tola forty ſu hiſchcze wot němſkoho wójſka wobſadźene a woſtanu to do zapłaćenja prěnjeje połojcy prěnjeje milliardy frankow. Pſchi daliſchich płaćenjach počahnu cuze wójſka kóždy krócź dale wot Pariza k ranju. Tola dozapłaćenjo dołha a dowuprózdnjenjo kraja ſmě tſi lěta tracź. Do toho cźaſa budźe też wotſtupjeny kruch Francózſkeje z wjele wojakami wobſadźeny. Naſch ſakſki krónprync Albert je zańdźenu njedźelu w Dreźdźanach pobył a je ſo zaſy do Francózſkeje podał, hdźež změje wobſadne wójſko kommandirowacź. Wot ſakſkoho wójſka pſchićehnje najprjedy krajna wobora (Landwehr) domoj. Francózſcy jeźdźi ſo też hižo domoj woža.

Němſka. Na 3. měrca wumrje we Freiburgu we Badenſkej Heinrich z Andlaw, ſławny wojowař za katholſku wěc a prawo we Badenſkej, hdźež liberalny miniſter Jolly lěta dołho hižom ſchulu a cyrkej po ſwojej hłowje „porjedźa“, a tak katholſkomu ludej wjele ſchkodźi. Njeboh z Andlaw je woſebiće też znaty pſchez wubjerne rycže, kiž je na wjele katholſkich němſkich zhromadźiznach měł.

Schwajcarſka. W Genfje zemrje we februaru francózſki pólny marſchal Randon, rodźeny proteſtant, kotryž pak bu na ſmjertnym łožu katholſki, wotpołożiwſchi wěrywuznaczo pſched biſkopom Mermillod. Na tym dnju zemrje tam też prjedawſchi muhamedanſki (turkowſki) zaſtojnik Boghos Bey=Diz, kotryž bě w Genfje katholſku wěru ſpóznał a ſo pſched ſmjerćzu kſchćźicź dał.

Z Roma. Swobodny knjez z Arnim, dotalny pruſki póſłanc pola japoſchtołſkoho ſtoła dawaſche tudy pſchez ſwoje zadźerżenjo, woſobnje we poſlenich měſacach wſchěm katholikam wulki pohorſchk, ſo zjawnje z bamžowymi njepſchećelemi towarſchejo. Bě jeniczki cuzy póſłanc, kiž prynca Humberta do Roma witaſche, a ſtajnje ſo k njomu towarſchesche, joho bjeſady a wobjedy wopytowajo. Nětko pak je nahle z Roma wotwołany a joho měſto zaſtupi ſobu bajerſki póſłanc, hrabja Taufkirchen; tónſamy ma nětko z cyła němſke krajiny we Romje pola japoſchtołſkoho ſtoła zaſtupicź, a nadźijemy ſo, zo budźe to ſwědomicźiſcho cźinicź hacź z Arnim, kotryž tak huſto pokaza, zo ſo jomu njecha katholſke należnoſcże pſchecy zaſtaracź. Z cyła je prawje dźiwno, zo bě pruſke kraleſtwo, k kotromuž teſko katholikow pſchiſłuſcheſche, kotrychž należnoſcże mějachu ſo tam tola jeniczcy zaſtupicź, ſtajnje wot jenoho lutherſkoho póſłanca zaſtupjene, haj zo běchu zaſtojnicy hacź do najpoſleniſchoho ſłužownika pſchi pruſkim póſłanſtwje jenož lutherſcy; to tola prawu dowěru njewubudźuje. — Khwalomne je we cźaſu piemontſkoho knjejſtwa we Romje zadźerżenjo rakuſkoho póſłanca, groſy Trautmannsdorfa, kiž pſchikład ſwojoho pruſkoho towarſcha njeſcźěhowajo, krónpryncej Humbertej z pucza khodźeſche.

Ł.

Z Roma. Njedźelu 5. měrca běſche pola ſwjatoho wótca deputacija z khěžorſkich rakuſkich krajow, 43 duchownych a ſwětnych knjezow, pod wjedźenjom groſy Salm. Tale deputacija pſchinjeſe, kaž wſchelake druhe deputacije, też pjenježne dary za bamža ſobu.

Z Roma. Bamž je cźeſcźowanjo ſ. Józefa w měrcu runje tak wuznamjenił, kaž cźeſcźowanjo ſ. Marije w meji, mjenujcy z 3000 dnami wotpuſka za

kóždy dżeń, na kotrymž ſ. Józefa cżeſcżujemy z modlitwu a rozpominanjom, kaž tež z doſpołnym wotpuſkom na jenym dnju měſaca za tych, kotſiž wſchědnje kotruž=kuli pobožnoſcż k cżeſcżi ſ. Józefa dokonjeja. Na 8. decembra 1870 je bamž ſ. Józefej cżeſne mjeno zakitacoho patrona cyłeje cyrkwje pſchipołożił. To je ſo z Božim dopuſchczenjom wěſcże ważnych winow dla ſtało. Nas cżaka tajki pſchichod, w kotrymž budże nam ſpomožne, zo změjemy taſ mócnoho a luboſcżiwoho zakitarja a zaſtupnika!

Z Roma. Njepſchecżelowje cyrkwje ſcżelechu peticiju za wotehnacżo jeſuitow wokoło; tola ſkónczńje mějeſche napſchecżiwna peticija za zdżerżenjo jeſuitow w Romje tſikrócż wjacy podpiſmow. Tohorunja pſchiběraja we wſchelakich italſkich měſtach zaſy pſchiwiſnicy ſwjatoho wótca. (Genf. Corr.)

Schpaniſka. Farař pola St. Leokadia we Talavera je na 14 lět a 8 měſacow z kraja wupokazany, dokelž je paſtyřſki liſt arcbiſkopa z Toledo wo civilnym mandżelſtwje na klětcy cżitał a wukładował. (Genf. Corr.)

Francózſka. Narodna zhromadżizna, kiž je najważniſche wobzamknjenja w Bordeauxu ſcżiniła, pſcheſydli ſo w tychle dnach do Verſaillesa, kotryž ſu Pruſowje a druzy Němcy nětko wopuſchczili.

Należnoſcże towaŕſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1871: kk. 164. kubleŕ Jakub Libſch z Hornjoho Hunjowa; 165. młyńk Wawrik z Kukowa; 166. kubleŕ Ryncž ze Swinarnje; 167. Pětr Hila z Kukowa; 168. bur Delan z Wětenčy; 169. Jekela z Pancżic; 170. Jan Ketan ze Skoneje Borſchcże; 171. Jurij Kokla ze Zajdowa; 172. Pětr Haſcha ze Zajdowa; 173. Jan Pětrka z Hrubjelcżic; 174. M. Pjetaſchowa z Dreżdżan; 175. Hańża Ducżmanowa z Nuknicy; 176. Jakub Mtónk z Jaſeńcy; 177. Mikkawſch Kral z Khróſcżic; 178. Marija Bjarſchec z Khelna; 179. Mikk. Kral z Mikocżic; 180. kubleŕ Jan Mikkawſch Jórdan z Cżěſchkec; 181. kubleŕ Jan Ducżman z Bozankec.

Dobrowólne dary: Jurij Kokla ze Zajdowa 5 nſl.; Pjetaſchowa z Dreżdżan 5 nſl.

Smilne dary k dalewobſtaranju: Za ſwj. wótca: pſchez Khróſcżicy: 11 nſl. 5 np.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchcżeni: Auguſt Pawoł, ſ. hejtmana Handrija Horaka z Wulkoho Wjelkowa; Marija Hilżbjeta, dż. pjekarja Józefa Köglera z B.; Pawoł Oskar, ſ. tyſcherja Morica Möchela z B.; Hana Marija, dż. Jana Scholty z B. — Zemrjeta: Wórſcha, Jakuba Cżěſle z Cżěſchkec zaw. mandż., 82 l. 6 m. 9 dnow.

Dary za cyrkej w Cżornecach abo Bacżonju.

K cżeſcżi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: kubleŕ Jakub Kummer z Cżaſec 25 tol.; wěſta woſoba 20 nſl.; jena khuda ſchwalcża 10 nſl.; A. S. z Khróſcżic 1 tol.; jedyn z njebjelcżańſkeje woſady 10 tol.

Hromadże: **4903** tol. **17** nſl.

Cżiſchcżał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski cžasopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 7. **1. hapryla 1871.** **Lětnik 9.**

Katholska cyrkej w Japanskej.

(Pokracžowanjo.)

Dokelž je nimale njemóžne, mnohosčž martrarjow w Japanskej z mjenom mjenowacž, tak chcemy jenož tych najsławnischich tamnoho cžasa wopomnicž, hako dominikana Franca z Moralez, franciskana Pětra z Avila a jesuitu Spinola z Genua, hako wjedžiczerjow teje sławneje ryczerskeje cžródy, kotraž je pod mjenom „wulke martrarstwo“ w stawiznach japanskeje cyrkwje znata. Bjez tutej namakamy mužow, žony a dźěczi, stawy z najwosobnischich japanskich swójbow z 18 missionarami, z cyła 52 martrarjow, wot kotrychž buchu 22 žiwi paleni a tsicyczom bu hłowa wotcžata. Tutón krawny njeskutk sta so 2. septembra 1622 w Nangasaki w pschitomnosczi 6000 pschihladarjow na hórcy, kiž běsche jenož 500 krocželow wot teje zdalena, hdyž 5. februara 1597 hižo spomnjeni 26 martrarjo krej za Khrystusa pschelachu.*)

We lěcze 1627 buchu pschesczěhi hischcze surowsche a martry, kiž jenož cžłowjecža złósčž sej wumysličž wjedžesche, buchu na kschesczanach wuwjedžene. Zo bu jim hłowa wotrubnjena, zo buchu žiwi paleni, to wjac njespokojesche tych złósnikow, ně, hórsche a hacž dotal njeznate martry buchu wunamakane. Liczba martrarjow tak roscžesche, zo so wjac liczicž njehodžesche. Wosobnje běchu to lěta 1633 a 1637, hdyž krej tak rjec z rěczkami po hasach běžesche. Woda, woheń, rjemjeń a schtryk a tysac druhich martrarskich srědkow, na kotrež so samón surowy romski khěžor Nero dopomnił njebě, dyrbjachu k tomu kschesczanow cžwělowacž a moricž. Ale boža móc bu sylnischa, dyžli wschě martry. Kschesczanscy wuznawarjo tež w najhórschich bolosczach Boha khwalicž njepschestachu, a woni

*) Tež cžile 52 martrarjo buchu 7. julija 1868 swjatoprajeni.

radscho žiwjenjo woprowachu, hacž zo bychu Khrystusa zaprjeli. Byrnje so kſcheſczanſtwo z tajkejle ſurowoſczu wutupicź pytaſche, dha to tola pſchecy jara pomałku dźěſche, tak zo bě hiſchcźe we lěcźe 1638 jich liczba jara wulka. We tutym lěcźe zběhny ſo 37,000 kſcheſczanow w kraleſtwje Arima pſchecźiwo jich potkóczerjam, dokelž buchu pſchez njewurjeknite martry a cźwěle k tomu zehnacźi; ale khěžorſke wójſka, podpjerane wot ſchtukow hollandſkich łódźow, jich pobichu, a wjetſchi dźěl wot nich bu ſurowje morjeny. Poſlenja podawizna wobzanknje we lěcźe 1640 tutón najzrudniſchi cźas katholſkeje cyrkwje w Japanſkej. Tehdom pſchińdźechu 4 portugalſcy wotpóſłani z 74 druhimi woſobami w pſchewodźenſtwje do Nangaſaki. Woni buchu hnydom do jaſtwa ſadźeni, a hako njechachu wěru zapřecź, tež k ſmjercźi wotſudźeni. Jenož 13 łódźnym matroſam bu žiwjenjo woſtajene, a woni do Makao póſłani z tym powjeſtwom: „Zo tak dołho hacž budźe słónco zemju wohrjewacź, žadyn kſcheſczan wjac do Japanſkeje pſchińcź njeſmě, a byrnje je tež ſchpanſki kral abo Bóh kſcheſczanow, tón wulki Schaka (tak rěka najwyſchſchi pſchibóh Japaneſow) ſam był, budźe jomu hłowa wotrubnjena.“ Pſchez tułe bohahanjacu zakaznju bu wſchitkim europiſkim miſſionaram a krajanam pſchiſtup do Japanſkeje wot khěžorſkoho knježeŕſtwa w Jeddo zakazany. Woni mějachu dowolnoſcź na kupje Deſima, kiž ſo pſchez móſt z městom Nangaſaki dźerżeſche, wikowacź, tola njeſmědźachu móſt ženje pſcheſtupicź, a wyſche toho pod wuměnjenjom, kiž žadyn wěriwy kſcheſczan, njech je kajkohožkuli wuznacźa, wot pohanſkich wyſchnoſczow ženje horjebrał njeby, jelizo hiſchcźe cźeſcź a ſwědomjo zhubił njeje. Tak piſche nam lutherſki ſpiſaŕ Kämpfer ſam: „Woni ſu ſej wjele njepſchiſtojnoſczow wot pohanſkoho luda lubicź dali, tak zo ſwjate dny a njedźele žane kemſche dźerżecź njechadźa, zo zjawnje nihdźe žane paczerje a pſalmy ſpěwacź njebudźa, zo te mjeno Jěžus ženje wuprajicź njechadźa, ſwjaty kſchiž, kaž tež wſchě druhe zjawne wopokazſtwa kſcheſczanſtwa cyle na bok woſtajecź budźa. A wyſche toho chcychu wot njewěriwych znjeſcź, ſchtož budźa ſej napſchecźo nim dowolicź. (Kirchengeſch. d. jap. Reiches von Kämpfer. Buch 4, Kap. 6.)

Japanſke knježeŕſtwo chcyſche kſcheſczanſtwu pſchiſtup zadźěwacź; wone měnjeſche, zo je tam kſcheſczanſtwo wutupjene, a tola dyrbjeſche Bójſtwo wěry ſpóznacź, kotraž w běhu pok ſta lět nimale milijon martrarjow wotcźahny, kiž z wjeſołoſczu do ſmjercźe za Khrystuſa dźěchu. Běchu to martrarjo wot najwyſchich wjerchow a zemjanow hacž do khudoho dźěłaczerja, zaſtupjerjo cyłoho japanſkoho ſplaha. Tohodla njeje tež Japanſka do zaniczenja ſpanyła, kaž hewak kraje, kiž wot evangelia zas wotpanychu. Pſchez 200 lět dołho trajacy dźiw je ſej tam Bóh wěriwych zdźerżał, hacž do toho dnja, hdyž mózachu zas katholſcy miſſionarojo pſchez boże dopuſchczenjo w tutych krajinach dołho njewobdźěłane japoſchtolſke pola wobdźěłacź ſpoczinacź. Prjedy hacž pak to powjedamy, chcemy hiſchcźe ſpomnicź na prócowanjo kſcheſczanſkich miſſionarow wot lěta 1640 hacž do nowiſchoho cźaſa, zo bychu woſyroczene japanſke woſady wopytali.

II.

Hižon we lěcźe 1642 pucźowachu ſcźěhowacy jeſuitowje z Makao do Japanſkeje, hako: Anton Kubin, generalny viſitator Japanſkeje a Chineſiſkeje; Albert

Mecinski z Pólskeje, Anton Capesche z Neapla, Jakub Moralez ze Schpaniskeje a Franc Marquez z Nangasaki. Woni běchu 12. augusta mjelczo na jenu japansku kupu wustupili; buchu pak hnydom popanjemi a do Nangasaki wjedżeni, hdżež po 7 měsacznym jastwje a wulkich cžwělach w měrcu 1643 martrarskeje smjercże wumrjechu. Tsjo młodži kscheścenjo, 1 Portugisa a 2 Japanesaj dželachu z nimi cžerpjenja a smjercz. Wschitkich cžěła buchu spalene, a popjeł do morja zesypany. Bórzy po nich pschińdżechu 5 druzy z toho samoho rjada, zo bychu na jich město stupili. Ale tež woni buchu bórzy po wustupjenju do Japanskeje popanjeni a wumrjechu pod samsnymi martrami. Bjez druhim buchu jim z piku stawy cžěła pomałku prjecž rězane.

We lěcże 1647 dżěchu 5 dominikanarjo wot Manilla do Japanskeje. Woni drje tež wjele njewuskutkowachu; ale buchu za krótki cžas morjeni. Tola schtó móże prajicz, hacž pozdżischo so tola druhdy radżiło njeje, zo su jednotliwi misionarojo z tuthych rjadow ze susodnych Philippinskich kupow z kradżu do Japanskeje dóschli, a tam krótschi abo dlěschi cžas skutkowali, byrnje potom najbóle tute skutkowanjo z krewju zapłacżicz dyrbjeli. Tež wot druhich stronow bu spytane, do Japanskeje pschińcz. Pschecy so namakachu khrobli prědarjo s. scženja, a martrarska krej barbjesche z nowa Japansku; tola zawjescże chle podarmo běžała njeje.

We lěcże 1666 bu khěžorska kommissia do wschěch městow a wsow póskana, kotraž dyrbjesche wot kóždeje swójby napisacz, kajkeje wěry je. Kóżde lěto bu potom dżeń postajeny, na kotrymž dyrbjachu wobydlerjo kóždeje khěže swjeczo s. kschiża z nohami teptacz. We wschěch pschistawach dyrbjachu so kschiże nakłascz, zo nichtó njeby na kraj wustupicz mohł, bjez toho zo by na s. kschiż njestupił a tak so hnydom hako kscheścan njespóznał.

We oktobru 1709 da so jedyn sicilski měschnik z mjenom Sidotti wot Manilla do Japanskeje pschewjescz. Ale wón bě lědom na kraj stupił, bu popanjeny, najprjedy do Nangasaki a potom do Jeddo wjedżeny, hdżež wjacy lět w jastwje sedżesche. Tam kschcżijesche wón tež někotrych Japanesow. Ale bórzy zhoni to knježerstwo a da hnydom tych wukschcżenych moricz, a Sidotti bu zamurjowany, a pschez małe woknjeschko jědż dostawasche. Wón tam za krótki cžas wumrje.

Hacž je tutón missionar potomnikow měł, njeje z wěstoscżu znate. Tola pschińdżechu kónc zańdżenoho lětstotka do susodnoho khěžorstwa Anama mužowje, kiž so pod pschilubjenjom zamjelczenja hako missionarojo z Japanskeje wuznachu. Jedyn wot nich na biskopa Pigneau, w Adran, kiž běsche japoschtolski vikar wot 1771—1779 w Chochinchina, pozdżischo listy pisasche. Tež biskop Brugnier, japoschtolski vikar w Korea powjeda: „Zo je we lěcże 1831 jena japanska łódż do krajiny Lucon w Korea pschijěła, a tam so podnórila. Wot ludži na njej jenož 20 smjercži wuczeknychu, dokelž płowacz mózachu. Czi mějachu wschelake medaille a znamjenja s. Marije a druhich swjatych pschi sebi, kotrež we wulkej cżescži dżerżachu; tola wot kscheścżanstwa wjele wjac njewjedżachu. Tute swjecżata běchu, kaž prajachu, wot prjedownikow dostali. Hako běchu we kscheścżanstwje rozwuczeni, żadachu s. kschczeńcu, a prajachu, zo lud tola so hischcże derje dopomni na euro-

pisku kscheszańsku wěru, a też wutrobnje żada, zo by znowa w tej samej rozwuczeny był; ale zo jich kněžor to njepschida. Tutón podawk pokazuje, zo tam kscheszaństwo, hačrunje żani missionarojo njepschińdżechu, cyle zabyte njebě. Tak pisasche 28. februara 1838 francózski lazarista Fairre, zo hischcże ma Bóh tam wjele potajnych wěrywuznawarjow, kiž w swojim czasu na zjawnosć stupja. — Też japoschtolski vikar Imbert*) w Korea, kotraž je jenož 10 hodżinow wot Japanskeje zdalena, pisa 24. novembra 1838: „Husto hladam na Japanske krajiny ze zrudobu, kiž su z naschim kralestwom we wěsthym zjenoczenstwje, tak zo tudy też něschto japanskoho wójska steji. Sym pschihoty sczinił, zo by Japanska zas wěru prjedownikow zeznała pschez to, zo tute wójsko ju sobu dom tym swojim pschinjese. Tohodla je missionar Chastan a jedyn katecheta k nim schoł.“

(Pokračžowanjo.)

Z naschcheje diöcesy.

Z Budyschina. W naschej tachantskej schuli a we wuczeŕskim seminaru běchu tutón tydżeń zjawne pruhowanja, na kotrychž běsche hnadny k. biskop pschitomny.

Z Budyschina. Po żeleznicy woża so nětko czascźischo ranjeni a khori wojacy domoj. Na dwórnischczu (bonhofje) su pomocnicy z albertskoho towaŕstwa a městny komité, kotryž khorych zastara a strowych darmo wokschewja.

Z Budyschina. Za nasche serbske schule a też za wotroscźenych je wužitna serbskoněmska knižka wo nowych měrach a wahach wuschła. My ju należnje poruczamy, dokelž nowa měra a waha w pschichodnym lěcźe wschudżom so zawjedże.

Cyrkwinske nowinki a powjesce.

Z Barlina. Tudy bu 21. měrca prěni powschitkowny němski rajchsrath pschez pruskoho krala hako němskoho khěžora najswjatocznischo wotewrjeny. We nim su nětko wschě, němskim wjerćham pschisłuschace kraje pschez 382 wuzwolenych zapósłancow zastupjene. Mjez zapósłancami kaž mjez němskim ludom su nětko jara wschelake strony, za tym hacž chcedża swobodnische prawa a zakonje hacž ministerium, abo hacž su z wot njoho wudatymi zakonjemi spokojom; abo też, hacž chcedża cyłe němcowstwo pod jene knjejstwo pschinjesćz, abo jednotliwym nětko wobstejacym krajam swoje wosebite prawa a knjejstwa zdżerżecź. Mjez stronami rajchsratha je za nas najwažnischa tak mjenowana „katholska strona“, kiž ze 65 zapósłancow katholskoho ludu we Schlezynskej, Westfalskej, Rheinlandże a Bajerskej wobsteji. K najslawnischim z nich pschisłuscheja Emanuel z Ketteler, biskop we Mainzu, slawnje znaty wojowaŕ za prawa katholskeje cyrkwje w Němskej, dale prjedawschi hanoverski minister Windthorst, jedyn z najlěpschich ryczników cyleje zhromadżizny, wobaj Reichenspergeraj, duchowny radżiczel Müller z Barlina a druzy. Hacž runje je katholska strona hacž dotal mała we pschirunanju z druhimi, pokaza so tasama tola hižom hako derje wjedżena a dżerżi krucze hromadu.

*) Biskop Imbert płody swojoho prócowanja njeje doczakał; dokelž hižon 21. septembra 1839 martraŕskeje smjercze wumrje.

Katholſki lud je drje njedoſpołnje zaſtupjeny; dokelž mjez nimale 39 millionami wobydleri cyłeje Němſkeje je wokoło 17 millionow katholikow, kiž bychu po tajkim 170 zapóſłancow měcź dyrbjeli. Tola ſu wſchelake winy, zo ſo jenoho tak zbožownoho zaſtupjeŕſtwa nadźijecź nimamy. Ł.

Schwajcaŕſka. „Luzerner Zeitung" wozjewja na italſkoho póſłanca w Bernje ze Vierwaldſtätten ſcźěhowace pſchipiſmo: „Excellenca! Hacź do naſchich horow je powjeſcź pſchiſchła, zo ſu we poſlenich dnjach nětkoſi naſchich ſobukrajanow w Romje wot italſkich policiſtow zajecźi, z rjecźazami wobcźeženi a pod hanjenjom po haſach cźahani. A hako běchu tſi hodźiny we jaſtwje ſedźeli, buchu bjeze wſchoho pſchepytanja puſchcźeni. Jenoho běchu pſchi tym tak pſchebili, zo jomu krej po wobliczu běžeſche. My nimamy trjeba, Wam rozkłaſcź, kajke zacźucźa tajka powjeſcź w kóždej wutrobje pola nas zbudźuje. Mjez tym cźaſom, kotryž ſcźe Wy we naſchim wótcnym kraju pſchebywali, móżeſchcźe ſo pſchepokazacź, zo ſchwajcaŕſkomu republikanej cźeſcź wyſche wſchoho dźe, a zo, ſchtóž cźeſcź ſobukrajana rani, cźeſcź wſchitkich trjechi. Excellenca, budźecźe tohodla ſami cźucź, zo je we wužitku Waſchoho knježeŕſtwa, kotrež Wy pola nas zaſtupujecźe, hdyž za tule we woſobach naſchich krajanow też nam nacźinjenu kſchiwdu nam połne a doſpołne zarunanjo wobſtaracźe. Zo ſu naſchi w Romje pſcheſcźěhani krajenjo ſobuſtawy bamžowеje gardy, je pſchicźina wjac, zo my zarunanjo žadacź dyrbimy. Lětſtotytki licźimy my Schwajcarjo w Vierwaldſtätten ſej za cźeſcź, zo bamžowje k naſchej narodnoſcźi dowěru maju, tudomnych krajanow bliżſchej ſłużbje ſwojeje woſoby powołacź. My ſmy hordźi na tule dowěru a njepuſchcźimy ani włóſku daloko, zo njebychmy tohoſamoho hódni byli. Excellenca! Ze republikanſkej zjawnej khrobłoſcźu damy Wam tudy naſche ſłowo, zo, kaž bamžowi wojacy w Romje, tak cyły lud w Vierwaldſtätten ſwěrnje k bamžej a ſwojim w Romje hanjenym krajanam ſteji. Njejſmy drje runje nětk na to pſchihotowani, tu we Romje nam ſcźinjenu njeprawdu a tu pſchelatu krej Schwajcarjow pſchez khoſtanjo ſami zarunacź; ale krej Schwajcarjow hiſchcźe ženje njekhoſtana pſchelata njebu, a też najmócniſchich, kotſiž ſłabych podcźiſchcźowachu, trjechi w ſwojim cźaſu wěſte khoſtanjo. Wy ſcźe rozwucźeny doſcź, to ſpóznacź a my nimamy trěbne, Was na najnowiſchi pſchikład Napoleona III. pokazacź, kotryž za někotre njedźele z najmócniſchoho knježerja najhubjenſchi jaty bu. Excellenca! Dokelž naſcha wuſtawa nam njedowoli, do officialnoho rozrycźowanja z druhokrajnymi póſłancami ſtupicź, wuzwolimy tónle pucź, zo bychmy naſche reklamacije k Waſchej wědomoſcźi pſchinjeſli, a proſymy Was, zo byſchcźe Waſchomu knježeŕſtwu we Florencu to k wjedźenju dali." K.

Z Roma. Tu zakhadźeja wot italſkoho knjejſtwa pſchiſtajene bandy z kóždym dnjom njehanbicźiſcho pſchecźiwo cyrkwi, duchownym, klóſchtram, prjedawſchim bamžowym zaſtojnikam, kiž ſwoju pſchiſahu ſwěrnje dźerža. Najprjedy njemóżeſche žadyn duchowny pſchez haſu hicź, bjez toho, zo by wuſměſchany byk, potom buchu harowanja a zakhadźenja pſched cyrkwjemi we cźaſu božich ſłużbow wotrycźane a wuwjedźene, a kóždy, kiž cyrkwjow ſtupi, hanjeny; nětko ſkhrobla pak ſo hižom, cyrkwje ſame napanycź, prědowanja pſchetorhowacź a zadźěwacź, haj ſamo na božej mſchi njehańbicźe zakhadźecź, kaž je ſo 10. měrca we cyrkwi del Gesù ſtako.

Tu prědowaſche ſławny jeſuita Tommaſi; joho prědowanjo njemějeſche niczo, ſchtož mohło někoho ranicz, njedopomni ze žanym ſłowczkom na zrudne wobſtejenſtwa we Romje a ſkónczi wokoło pſchipołdnja. Hdyž pobožni poſłucharjo z cyrkwje ſtupichu, ſtejeſche tu czróda mužiſchczow, ze z wokojom wulathymi kijemi, a zahnachu kóždoho zas do cyrkwje, hdzež dyrbjachu hiſchcze dołho pſchebywacz, hacž jedyn civilnje zhotowany muž, z bantom na ramjenju do cyrkwje ſtupi z něhdze 30 wojakami; to bě jedyn z italſkoho ſudniſtwa (quäſtury), kiž něſchto woſobow zaja. Z nahimi mjeczemi we rukach a pod dziwim wołanjom rubachu wojacy wſchudzom wokoło, haj do ſamych poboczných khapałkow a pſchez kehelki wulkoho woltarja, hdzež jedyn měſchnik božu mſchu dzerzeſche a ſwj. woprawjenjo wudzěleſche, haj ſame žónſke njewoſtajichu ſo we měrje, tež krej bu pſchelata. Pſchez tajke žadławe njeczeſne ſrědki chce piemonteſke knjejſtwo Rom za ſo dobycz! Tutón podawk njeje jeniczki, kiž mohł ſo powjedacz, ale wſchědnje ſo cyrkwinſke pobožnoſcze na tajke waſchnjo kaža. Romſcy pak ſu tež dawno tajkich njeczeſanych hoſczi, kiž chcedza ſo pſchecziwo jich woli pola nich zaſydlicz, jara ſyczi, a budza ſo wěſcze ze wſchěmi zdžěłanymi ludzimi wſchěch krajow wjeſelicz, hdyž budze Rom, hłowne ſydło zdžěłanoſcze ſwěta, rukam italſkich zapuſczeri zas wutorhnjeny a pod miłoſczíwe knjejſtwo naměſtnikow Khryſtuſowych zas ſtajeny. — Wot k zběhnjenju wuzwolenych wjetſchich klóſchtrow je 8 najrjeńſchich hižom wot italſkoho knjejſtwa wzatych, runje tamne, hdzež mějachu najwyſchſchi pſchedſtojiczerjo rjadow ſwoje ſydła, kiž dyrbjachu tak ze wſchěm wucżahnycz, ſchtož ſpomožne zarjadowanjo huſto po cyłej zemi rozſchěrjenoho rjada jara poczežuje. — Wſchě woprawdze hnujace ſwjatoczноſcze maſtrownoho tydzenja, kotrež hewak wjele tyrac cuzych do Roma pſchiwjedzechu, njemóza ſo lětſa we ſw. Pětrowej cyrkwi wodzerzecz, ale ſtanu ſo jenož we domjacej khapali ſwj. wótca. Bóh daj, zo by, kaž něhdy naſch zbóžnik pſchez czerpjenjo a boloſczíwu ſmjercz k dobyczu na ſmjercži a wſchěch ſwojich njepſchecželach, pſchińdze, tež joho naměſtnik ſkoro po tak czežkim domapytanju hiſchcze wjeſołe dny na ſwěcze za ſo a ſwj. cyrkej wuhladał! Ł.

Z Roma. Na 12. měrca je młody baron Egon z Roth-Schönberg ze Sakſkeje katholſkej cyrkwi pſchiſtupił. Pſched dwěmaj lětomaj ſtaj hižo joho bratr Ernſt a joho macz tu ſamu krocżel ſczinikoj. Nazajtra wudzěli bamž k. baronej we vatikanje ſakrament firmowanja.

Z Roma. Tudy bu 4. měrca deputacia dźěczi ze Schlezynſkeje wot grofiny Kielmansegge bamžej pſchedſtajena, kotraž adreſſu pſchepoda. Taſama wobſtejeſche z tſjoch małych hólcow: Klemens Haas, Józef Putzer a Anton Bonazeller. Woni buchu wot ſwjatoho wótca w pſchitomnoſczi Mſgr. Ricci pſchecželnje powitani, a mały Klemens joho z hrónczkom w italſkej ryczi poſtrowi a pſchepoda na to w žołtoběłoždžanej móſchnje wot ſchlezynſkich dźěczi nahromadzeny pětrowy pjenježk. Z wutrobnymi ſłowami wupraji na to Pius IX. wjeſołoſcz a dźak za tajki dar wot njewinowatych rukow, a požohnowa ſkónczнje wſchitkich. — Kaž je czitarjam hižon znate, bu pſched nekotrym czaſom wulki dźěl romſkoho kollegia (wyſokeje ſchule) wot italſkoho knježerſtwa prjeczwzaty, a wočakuje ſo, zo hiſchcze zbytkny dźěl tež wozmu. Tohodla ſu nětk rektorojo wſchitkich narodow, kiž tudy

schtudowachu, italskomu knjeżerstwu kruty protest napscheczo prjeczwzaczu kollegia pschepodali. K.

Francózska. Młoda tsecza republika ma tesame njezbožo, kajkaž za prěnju w lěcze 1792 a za druhu w juliju 1848 nasta. Narodnej zhromadźiznje a wot njeje wuzwolenomu knjeżerstwu napscheczźiwo pozběhuje so nowe revolucionske knjeżerstwo w Parizu pod mjenom „kommune" abo wubjerk nationalneje gardy abo tež tak mjenowana czerwjena republika nižschoho luda pod wjedźiczerstwom czesczelakomnych mužow wyschscheje klassy. Wot republikanskoho prawje wuzwolenoho knjeżerstwa, kiž pod Thiersom we Versailles sydli, běsche general Vinoy do Pariza póslany, zo by rjad zawjedł a narodnu gardu demobilisirował (z brónje puschcził.) Tola to so njeporadźi, garda so spjeczesche a njechasche swoje kanony a mitrailleusy wudacz. Wojacy pak, pscheczźiwo njeměrnikam wjedźeni, so tež stajichu a njechachu na nich tsělecz, ale spscheczelichu so z nimi; pschetož francózskomu wojakej zezda so hižo husto uniforma narodneje gardy hako něschto swjate! Haj pschińdże tak daloko, zo „wubjerk narodneje gardy" dweju generalow k smjerczi wotsudźi a zatsělicz da, kaž pozdźischo hischcze wjele druhich ludźi. K tomu pschiskodźeja so na Thiersa, hako by wón potainy royalista (kralowscy zmysleny) był. Tak je w Parizu tu khwilu njeměrna strona dobyła a je strach za ludźi, kiž něschto wobsedźa. Na pschikład chcedźa, zo by wulki wójnski dołh jenož bohata klassa płacziła. Wschitke spjeczenjo pak je tam nětko wobžarowanja hódne; pschetož Němcy maja někotre forty psched Parizom w swojej mocy a hroža z tsělenjom. Wojacy zwonka Pariza su tež za Thiersa (tohorunja czi, kiž su w Němskej hischcze zajeczi); pschetož woni měnja, zo tež Napoleonowa strona sobu njeměr czini, zo by pschi tym snadź z pomocu wukraja joho syna abo joho samoho na trón pschinjesła. Schtóž pak je dobry Francóza, njepscheje sebi Napoleona, ale republiku. We někotrych wjetschich městach běchu tež „kommune" po pschikładze Pariza wuwołali (kaž w Lyonje, Marseille, Saint Etienne atd.) a něschto ludźi k smjerczi wotsudźili; tola zda so, zo tam rozom nad njerozomom skerje dobudże. Wbohi kraj!

Hollandska. Heemskerk, hollandski minister a wjedźiczeŕ protestantskeje strony tam, praji wóndanjo na sejmje w druhej komorje, hako bě wo wurubjenju bamža rycz, zo „chce wón tele praschenjo jeniczcy z juristiskeje strony rozsudźicz. Ale hdyž wón to czini, njemóże hinak, hacz zo dyrbi wuprajicz, zo wot dołhich zańdzenych czasow tajka njekhmanosczź we civilisirowanym swěcze so wobeschła njeje, kiž tak wschitke zaczucza za prawdu a sprawnosczź podtłoczuje, kaž tónle skutk, a tale bjewscheje pschiczziny, srjedź dospołnoho měra na jenym drje słabym, ale neutralnym kraju dokonjana usurpacija (rubjenstwo)." Czesczź tajkomu mužej, kotryž je najprěni był, kiž je na jenym enropiskim sejmje zjawnje njekhmanosczże bjezbožnych czródow zaczisnył, kotrež je italske knjeżerstwo na hłownym měsczże katholskoho swěta dokonjało. K.

Połnócna Europa. Pschez dekret 2. meje 1869 su missiony w połnócnej Europje wot bamža na sczěhowace waschnjo rozdźělene: 1) Japoschtolski vikariat we Schwediskej pod k. Studach. 2) Japoschtolska präfektura Norwegiska, kotraž prjedy pod schwedisti vikariat słuschesche. Tuta präfektura wopschija wschitke

krajiny Norwegiſkeje hacž do połnócnoho dźěla zemje a Läppland. Hako japoſchtołſki präfekt je knjez Bernhard pomjenowany. 3) Japoſchtołſka präfektura w Danſkej, kotrejž tež Faröerſke kupy, kaž Zelenſka a Island, hdźež ſu miſſionarojo hakle w nowiſchim czaſu ſo zaſydlili, pſchiſtuſcheja. 4) Japoſchtołſka präfektura w Schleswig-Holſteinje. Poſlenjej präfekturje ſtejitej hiſchcze pod Osnabrückſkim biſkopom, kotryž mjeno japoſchtołſkoho provikara połnócnych miſſionow wjedże. Dale bu 5) nowa japoſchtołſka präfektura w połnócnym dźěle Schottlanda postajena, kotraž hrabinſtwa Caitneß a Orkady a ſchottſke kupy wopſchija. 6) Eskimokupy a New-Kumberland buchu Hornjej Kanadiſkej pſchidźělene. K.

Naležnoſcze towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1871: k. k. 182. kubler Mikławſch Kubanja z Ralbic; 183. Auguſt Maaz z Wjelkowa; 184. duchowny radźiczer a farar Fr. Schneider z Kulowa; 185. kapłan Wowczerk z Kulowa; 186. wuczer Roſmij z Němcow; 187. wuczer Schołta z Koczinje; 188. wuczer Czorlich ze Sulſchec; 189. Wórſchla Nowotnikec z Hóſka; 190. Khata Scholtowa z Rachlowa; 191. kubler Jan Guda z Dalic; 192. R. V. H. Gabriela Gudźic we Loſkawje; 193. wuczer Pjetaſch z Khróſczic; 194. kubler J. Kummer z Czaſec; 195. Hana Bukowa ze Zyjic; 196. Madlena Běrowa z Kopſchina; 197. M. Wjenkowa z Khróſczic; 198. Jan Zynda z Jaſency; 199. Jakub Wjenka z Rózanta; 200. Mikławſch Duczman z Dźěžnikec.

Na lěto 1870. 438. J. Z. z J.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchczeni: Karl Alwin, ſ. krawca Roberta Pfeila z B.; Richard, ſ. krawca Wylema Oehra z B.; Jurij Michał, ſ. žiwnoſczerja Jurija Auguſta Kokle ze Zajdowa. — Zemrjetaj: Jan G. Laras z B., 49 l.; Marija, dž. Jana Auguſta Měrczinka z Hrubjelczic, 4 l. 6 měſ.

We expedicijach Póſta móže ſo dostacz za 3 nſl. wužitna nowinka:

Pomocna knižka k wuliczenju nowych a ſtarych měrow a wahow. 72 ſtronow.

Wopſchijecžo je tele: dołhoſtna, płoninſka a cźělesna měra, tež za toczne wěcy a žita; pſchestajenjo ſtareje wahi do noweje atd. atd.

Za jutrownych kſchižerjow ſu wuſchke a pſchedawaja ſo broſchirowane za 1½ nſl.:

Jutrowne khěrluſche,

z khróſczanſkich ſpěwarſkich wuwzate.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: Pětr Delenk ze Skoneje Borſchcze 1 tol.; Jan Ketan ze Skoneje Borſchcze 1 tol.; M. Z. z P. 5 tol.; pſchinoſchk klóſchtra Marijnoho Doła 100 tol.

Hromadźe: 5010 tol. 17 nſl.

Cziſchczał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 8. **15. hapryla 1871.** **Lětnik 9.**

Katholska cyrkej w Japanskej.

(Skónčenjo.)

Tola tež za japansku cyrkej rjeńsche časy zakčěchu, hako bamž Rjehor XVI. w l. 1846 z nowa Japansku a lieukieuske kupy k japoschtolskomu vikariatej pozběhny, a prěnjomu biskopej, z mjenom Forcade, pschepoda, kiž hižon dwě lěcze na lieukieuskich kupach hako missionar skutkowasche. Kajke namaka wón tehdomnische wobstejenja katholskeje cyrkwje w Japanskej? Wón wopisuje nam tesame 25. jan. 1847 z Makao takle: „Japanska je hischcze zanknjena; kralowje a wjerchowje zjenocza so napschecžo Bohu a joho žałbowanomu a hdyž bychu sebi missionarojo zwažili, do kraja zastupicz, by jich wěsta smjercz trjechiła. Tola mamy nadžiju, zo Khrystus bórzy zas do Japanskeje zastupi.“ Bjez tym běchu so missionarojo na Lieukieu, takrjec psched japanskimi wrotami zasydlili, hdžež tež hižon japanska rycž knježi. Ale hischcze so někotre lěta minychu, prjedy hacž mózachu do Japanskeje zastupicz. Biskop Forcade měješche tróscht, Japanesu, kiž bě joho wucžer w japanskej rycži był, w l. 1850 kschcžicz. Dwě lěcze pozdžischo poda so khorowatosce dla, do Francózskeje a k. Liboisej, generalnomu prokuratorej w Honkongu, bu zastaranjo japoschtolskoho vikariata tudy pschepodate.

We lěcze 1853 bu Collin, missionar w Mandschuriskej, za japoschtolskoho vikara w Japanskej postajeny; ale prjedy hacž město tudy nastupi, 23. meje 1854 w Chinesiskej wumrje, a tak zas Libois městno zastara. Tón samy pósła missionarow Girard, Mermet a Furet na Lieukieuske kupy.

We měsacu meje lěta 1856 podaschtaj so missionaraj Furet a Moucou hako tołmaczerjej dweju francózskeju łódžow do połnócnoho dźěla Japanskeje. Wot města Hakodadi na kupje Jeso někotre puczowanja do nutskownoho kraja sczinischtaj; ale policistojo běchu pschecy zady njeju, zo njebyschtej ze žanym Japanesu porycžałoj.

Tola napoſledku ſo dwaj policiſtaj, hdyž ſo njewobkedźbowanej widźeſchtaj, ſamoj z nimaj do ryczow daſchtaj, a ſo jara zwjeſeliſchtaj, hdyž cuzownikaj jeju rycž móżeſchtaj. Tež lud bě, kaž ſo zdaſche, derje zmyſleny, ale połny bojoſcże. To ſamo wobkedźbowa Furet tež na kupach k połdnju. K ſwojomu wobžarowanjn dyrbjeſchtaj ſo zas do Naſa na Lieukieu wróćźicź, a tam zbožowniſche cźaſy wocźakacź. A tute pſchińdźechu!

Hacź runje jenož Japanſka wikowanſkoho wužitka dla z krajnoho wotzankńenja wuſtupi, a wyſche Hollandźanow tež Amerikanſkim, Jendźelſkim a Ruſam wěſte wikowanſke prawa pſchizwoli, wona tola jenož pſchez to njewuſlědne wotpopohladanja božeje prjedywidźownoſcże dopelni. We lěcże 1858 pſchińdże Francózſka a žadaſche ſebi tež te prawa. Poſelſtwo dóńdże 26. ſeptbr. do Jeddo. Miſſionar Marinet z Lieukieu ſłużeſche francózſkomu miniſtrej, baronej Groſzej hako tołmacźeŕ. Na 9. okt. bu zwjazk podpiſany, w kotrymž buchu Francózam tſi pſchiſtawy, Jokohama, Nangaſaki a Hakodadi k wikowanju wotewrjene, a wſchitkim tam bydlacym cuzym ſwoboda we wěrje pſchilubjena. To drje hiſchcże njebě doſpołna ſwoboda za miſſionarow; dokelž ſmědźachu jenož cuzym, a nic Japaneſam prědowacź; ale bě tola wulka krocźel k lěpſchomu. Miſſionar Girard, kiž bu pozdźiſcho japoſchtołſki vikar Japanſkeje, kotraž bu nětk hako woſebity vikariat poſtajena, piſaſche 28. nov. 1858 z Hongkonga: „Tak ſu nam nětk po 10 lětach žadoſcże wrota Japanſkeje wotewrjene. Zwjazk dawa zapoſłancej prawo, po cyłym kraju pucźowacź. My nadźijemy ſo, zo budźe jedyn wot nas joho pſchewodźecź, a tak powoſtancźki prjedawſchich woſadow, kotrež traž hiſchcże k namakanju budźa, zhromadźicź pytacź. Jedyn europiſki zaſtupnik je nam wozjewił, zo po wuprajenju japanſkoho zaſtojnika hiſchcże katholſcy kſcheſcźenjo w Japanſkej ſu, kiž we horach zakhowani bydla. Někotſi wot nich ſu hakle wóndanjo jich wěry dla morjeni.“

Tele pſcheſcźěhanjo, wot kotrohož Girard rycźi, ſta ſo w l. 1856 we wokolnoſcźi Nangaſaki. Tam bu 80 kſcheſcźanow zajatych. Po prócowanjach pſcheczelow a znatych bu jich 50 zas puſchcźenych. Wot tych 30 wumrje 10 we jaſtwje, a cźi druzy, kiž buchu hakle za 2 lěcże puſchcźeni, wumrjechu bórzy po tym; dokelž woni běchu dyrbjeli hłód, laczŋoſcź, puki a druhe cźwěle pſchetracź; nochcże buchu jim z porſtow wotorhane a wulke kamjenje na wutrobu kładźene byli.

Mjenowany miſſionar Girard pſchewodźeſche francózſkoho zapoſłanca, k. Duchem z Bellecourt do Jeddo, hdźež bu wyſchnoſcźi hako tołmacźeŕ a katholſki miſſionar pſchedſtajeny. We Jokohama běſche miſſionara Mounicou woſtajił, kiž tam hnydom khapałku natwari, kotraž bu 12. jan. 1861 w pſchitomnoſcźi wjele wukrajnikow wſchelakich wěrywuznacźow poſwjecźena. Bě to wot 200 lět zas prěnja katholſka cyrkej, kiž ſo tudy załoži. Japaneſowje z Kanagawa a z Jeddo a wokolnoſcże pſchińdźechu, zo bychu ju wohladali, tak zo cyrkwicźka wot ranja hacź do wjecźora prózna njebu. Tola z tym bě knjeźerſtwo njeſpokojne, a zakaza Japanſkim wopyt tejeſameje. Ale pſchecźiwo zakazni tam pſchecy zas někotſi pſchińdźechu. Tež buſchtaj dwě woſobje do jaſtwa ſadźenej; dokelž běſchtaj miſſionarej japanſke knihi pſchedałoj. We Hakodadi zhromadźi miſſionar Mermet tež mału woſadu. To bě dobry zapocźatk! Tola hrube zakonje hiſchcże njejſu cyle zběhnjene; tak

ſteji hiſchcze w Jeddo na ſtołpach pſchibite, zo kóždy, kiž ſwj. kſchižej czeſcź wopokazuje, ſo k ſmjercźi wotſudźicź dyrbi. Nadźija, zo kſcheſcźanſtwo tudy wjetſchu ſwobodu doſtanje, hdyž 1862 japanſke poſelſtwo we Europje pola wjerchow puczowaſche a wſchudźom zwjazki ſcźini, njeje ſo cyle dopelniła, a jenoź njeradu cźerpi wyſchnoſcź tam miſſionarow a cuzych kſcheſcźanow. Lud pak je derje zmyſleny napſcheczo kſcheſcźanſtwej. We lěcźe 1863 natwari ſo w Nangaſaki jara rjana cyrkej z 3 wěžemi, na kotrychž ſo złote kſchiže zybola, za kotrež bě tež francózſka kněžorka Eugenia a woſobni Francózowje wulke pjenježne dary darili. Hacž dotal bě tu jenoź mała khapałka była. W ſwojim cźaſu běſchtaj tudy 2 rjanej katholſkej cyrkwi. Jena hiſchcze wobſteji, ale je nětk pohanſki tempel.

Nowa cyrkej w Nangaſaki ſcźahny wjele ludu hromadu. Tola ſchtó bě ſej myſlił, zo budźe pſchez božu prjedywidźownoſcź taſama ſrědk, w zakhowanym bydlace japanſke woſady zas wunamakacź. Miſſionar Petitjean, nětk biſkop a japoſchtołſki vikar w Japanſkej, piſche 17. měrca 1865: „We noch po 12 ſtejachu 15 woſobow pſched cyrkwinſkimi durjemi, a hako běch jim durje wotcźinił a wótcenaſch wuſpěwał, dachu ſo mi ſpóznacź, zo ſu kſcheſcźenjo! Woni tež pſchiſtajichu, zo w tej wſy, hdźež bydla, wſchitcy tak wěrja. Na to ſcźinichu ſebi ſwjaty kſchiž a ſpěwachu: „O deus sama! o yosa sama! Sante Maria sama! to rěka O Božo knježe! o knježicźerjo knježe! Swjata Marija! kralowna.“ A po napraſchowanju mózachu: wótce naſch, jandźelſke powitanjo, konfiteor a rózarije. Hako ſwj. patronow cześcźa woſebje ſwj. Joſefa, Michała, Theklu a Klaru. Hdyž ſwjecźo ſwj. Marije z Jězus-dźěcźatkom wuhladaja, praja, zo ſo pola nich hody tež tajke ſwjecźo wuſtaja, a zo tež pſched jutrami ſwj. póſt dźerža. Zeleny ſchtwórtk, 13. haperleje 1865 wopytachu 1500 njeznatych kſcheſcźanow cyrkej, a modlachu ſo pſched znamjenjom kſchižowanoho.“

W měſacu meje 1865 zhoni miſſionar, zo we wokolnoſcźi Nangaſaki 2500 rozpjerſchenych kſcheſcźanow bydli. A bórzy po tym pſchińdźeja wotpoſłani jeneje blizkeje kupy, bjez nimi katecheta Pětr, wot kotrohož zhonichmy, zo ſu kſchcźeńſke ſłowa pola nich teſame, kaž we katholſkej cyrkwi. Woni wozjewja, zo w Japanſkej je hiſchcze jara wjele kſcheſcźanow a mjenuja jene měſto, hdźež 1000 kſcheſcźanſkich ſwójbow bydli. Na to praſcheja ſo: „Kak wulki kral (bamž) w Romje nětk rěka a hacž maja miſſionarojo žony a dźěcźi.“ A hako běchu na to ſpokojace wotmołwjenjo doſtali, praja z wjeſołoſcźu: „Haj wy ſcźe cźi prawi, na kotrychž ſmy dołho tak ze žadoſcźu cźakali!“ Mjenujcy ſtari paſtyrjo běchu pſched 200 lětami, hako do ſmjercźe dźěchu, zrudźenych kſcheſcźanow z wěſtoſcźu ze zaſypſchińdźenjom katholſkich miſſionarow tróſchtowali; ale jich tola kedźbnych ſcźinili, zo budźa to prawi, kiž ſu nježenjeni žiwi a ſwjatu Mariju hako macź božu cześcźa a woſebnje, kiž romſkoho bamža hako najwyſchoho biſkopa pſchipóznaja. Tak ſu cźile kſcheſcźenjo lětſtotytki ze ſcźerpnoſcźu na tutych prawych póſłow cźakali, a ſkónczńje je Bóh jich próſtwu wuſłyſchał. Ale kak ſu ſo tute woſady w tymle cźaſu zdźeržake, hdyž žanych duchownych njemějachu, a žadyn ſakrament, khiba ſwj. kſchcźeńca, ſo wužiwacź njehodźeſche? Tudy widźimy wulki dźiw boži! Nan wucześche dźěcźi, a tute zas dźěcźi, ſchtož wot kſcheſcźanſtwa wjedźachu. Hdźež bě

wjac swójbow hromadźe, bu jedyn hako katecheta wuzwoleny, kiž potom tež swj. sakrament kschczeńcy wudźěleschе. Druhe sakramenty drje dyrbjachu parowacź; tola je Bóh zawěscźe jich dobru wolu horjewzał.

We měsacu juniju znajachu missionarojo hižon 20 kschescźanskich wosadow ze 7 katechetami, a pozdźischo bu jim město wozjewjene, hdźež bě 7000 kschescźanow. Bjez tym běchu policistojo na te poselstwa kedźbni scźinjeni a Japanesam bu wopyt zakazany, a prědkstejerjo dyrbjachu za tym hladacź, zo žadyn wjac do kschescźanskeje swjatnicy khodźił njeby. Mjez tym bu Petitjean 21. oktobra 1866 w Hongkong hako biskop wuswjecźeny, a 4. febr. 1867 wudźěli wón w noch w pomjenowanej cyrkwi 80 kschescźanskim Japanesam swj. firmowanjo, a 2. jun. t. l. bu psched durjemi tuteje cyrkwje wulke swjeczo (statua) swj. Marije we pschitomnoscźi francózskoho a portugalskoho ministra a druhich wyschich japanskich zastojnikow zjawnje poswjecźene. Na njej steja scźěhowace skowa: „Nascha luba knjeni z Japana, prosch za nas! K wopomnjecźu na 17. měrca 1865. (t. j. dźeń, hdźež buchu prěnje japanske wosady nadeńdźene) Kralowna martrarjow! Pomocnica kschescźanow!“

Tola pschescźěhi tež nětk cyle njepschestachu, hacž runje wjac tajke zrudne cźasy njeběchu, kajkež bě je Japanska prjedy widźała. Tak buchu w l. 1866 na wjele blakach kschescźenjo do jastwa sadźeni a cźwělowani, a 15. jul. 1867 bu we Urakami khapałka wurubjena a 60 kschescźanow popanjenych. A hako běchu z kijemi pschebicźi, buchu do jastwa cźisnjeni. To sta so tež we wsach St. Klara, St. Josef a druhich městach. Tute pschescźěhi nastachu, dokelž kschescźenjo pola pohrjebow pohanskich popow wjac měcź njechachu.

Zo tež zła wěc w božej ruch z cźasami dobre płody njese, pokaza so tež tudy; mjenujcy dokelž bě nětk wjele dźěcźi wosyrocźenych, załoži biskop za nje seminar, a hižon je tam 20 hólcźatow pschiwzate. Wyschnoscź hewak to pschidała njeby. Hako biskop Petitjean do Roma na koncil puczowasche, pisachu někotsi kschescźenjo, kiž we jastwach sedźachu, na bamža listy. Dowolam sebi, jedyn tajki list 14 lětnoho hólcźeca (po skowje) sobudźělicź: „Hólc, z mjenom Dominikus, kotryž dźak Wam, biskopej a tym wótcam, w poslenim lěcźe na 30. dnju dwanatoho měsaca kschcźeńcu, firmowanjo a sakrament woltarja dosta, scźele wam próstwu za kschescźanow w Japanskej, kotsiž we wsy Urakami popanjeni buchu. Pschez Wasch schkit su so tucźi kschescźenjo rozschěrili; tohodla proschcźe tola Boha, zo bychmy so dale rozschěrili. Cźisami, kiž w jastwje tudy po liczbje 67 sedźa, a mjez nimi su 14 žónskich, tosamo prosch a. Dokelž strach a bojoscź roscźe, wozmu ja moju pomoc k Wam!“ Tak trajachu tam pschescźěhanja hacž do dźensnischoho dnja; tola najwjetscha zrudoba za tamnych missionarow bě, hako někotsi po wulkich martrach wosłabichu, a Khrystusa zapřěchu. Cźi druzy, kiž njeběchu morjeni, buchu po tysacach do dalokich podkopkow wotwjedźeni abo do pustych krajow zapokazani. Wjele bu na kódźe wodźenych a potom zatepjenych. Francózski póstanc žadasche drje puschcźenjo zajatych kschescźanow, a k tomu pschizankнychu so tež póstancowje druhich kschescźanskich wjerchow, a Japanske knježerstwo pschilubi tež puschcźenjo kschescźanow a khostanjo jich njepschecźelow. Ale budźe wone slubjenja dopjelnicź móc, hdyž cyle japanske zemjanstwo zady tych najwosobnischich a naj-

bohatschich wjerchow Satsuma, Magota a Toza, kiž tu runje najhórschi njepschecźeljo su, steji, kotrymž so hischcże 400,000 pohanskich popow pschizanknje? Woni su tak mócni, zo so khěžor jich bojecź dyrbi. Tak je nam Posoł hižon tež wot zrudnych pschescźěhow japanskich kschescźanow powjedak, a tamni biskopja běchu nuzowani na tajke zrudne powjescże koncil wopuschczicź, a so do swojich wosadow podacź.*) Tola Bóh budże, kiž je Japanske wosady sta lět dołho w potajnosczi dżeržak, tež dale je zakitacź. A mamy tu krutu nadźiju, zo tute krajiny, kotrež su z tak wjele martrarskej krewju płodżene, w swojim czasu tež najrjeńsche płody za naschu wěru pschinjesu.

J. Kral.

Porjedżenjo. W 7. czisle na str. 50 r. 17 je zady dypka tole wuwostajene: Jenož Hollandsch buchu wot tuteje zakaznje wuwzacźi.

Z naschеje diöcesy.

Z Budyschina. W serbskich wosadach dżeržachu so lětsa pschi najrjenischim wjedrje kschižerske processiony. Ze susodnych wosadow a městow bě wjele pschihladowarjow pschischło.

Z Budyschina. Kaž so nam praji, chcedźa wschelacy katholscy Serbja ze wsow na Wałporu po dopołdnischich kemschach wot jow do Philippsdorfa hicź. Schtóž chce so k tomu processionej pschizanknycź, njech do tachantskeje cyrkwje kemschi pschińdże.

Z dreždżanskeje diöcesy.

Z Dreždżan. Na 25. měrca swjeczesche k. wucžer Hermann Sperling w Nowych Dreždżanach swój 25 lětny zastojnski jubilej. Wosebite poczesczowanjo sta so jomu bjez druhim tež wot towarstwa s. Cäcilije (za cyrkwinski spěw a cyrkwinsku musiku,) do kotrohož wubjerka k. Sperling słuscha.

Z Dreždżan. Wucžer pschi hłownej katholskej schuli, k. Pawlikowski aj wot katholskeje cyrkwje wotpanył a do lutherskeje zastupił. Dreždżanske nowiny wuprajeja nadźiju, zo wón nětko lěpsche wucžerske město dostanje.

Z Dreždżan. Bratstwo wěcžnoho czesczowanja najswjeczischoho sakramenta a k podpjeranju khudych cyrkwjow pod zakitom s. Benno w Dreždżanach je lětnu rozprawu wudało. Zańdżene lěto běsche ze zakładnym kapitalom 1526 toleri dokhodow a 267 tol. wudawkow. Wot towarstwa kupjene a dżěłane cyrkwinske paramenty (drasty atd.) dostachu zwjetscha cyrkwje a khapale w Sakskej a tež někotre wukrajne; w poslenim pokłęcże buchu wosebje tež lazarety a depoty jatych zastarane. Pschipódla buchu pjenjezy hromadżene k zdżerżenju missionskich božich służbow a schulow za rozpjerschenych katholikow w Sakskej a druhdże. Tak pokazuje so tež w tymle towarstwje, kak so ze zjenoczenymi mocami wužitne a zasłużbne wěcy dospěcź hodża!

---

*) Po najnowischich powjesczach namakaja so hischcze 200 kschescźanow we jastwach w Osaka. Tola so jich puschczenjo kruże wot europiskich wjerchow žada, mjez nimi tež wot Pruskeje.

Z Annaberga. Schulski vikar k. Grólmus (rodźeny z Radworju) pschińdźe sem za vikara.

Cyrkwinske nowinki a powjesćże.

Němska. Kaž je znate a w swojim czasu tež we Posole wozjewjene, bu we schtwórtym posedźenju vatikanskoho koncila k wěrnosczi wěry pozběhnjene, zo je bamž, hdyž wón hako najwyschschi pastyŕ a wučeŕ cyłeje cyrkwje wo wěrnosczach wěry abo kscheszczanskich poczinkach něschto za wschěch kscheszczanow płaczomne swjatoczńje postaji, abo kaž so praji, hdyž wón „ex cathedra" rycži, njezmólny. Pscheczźiwo tutej wuczbje wustupowachu hižom prjedy hacž so koncil zeńdźe, wschelach wučeni mužojo we njecyrkwinskich nowinach, pismach a knihach. Najwosobnischich pscheczźiwnikow pak namaka tuta stara, nětko pak swjatoczńje wuprajena wuczba, pola němskich professorow, wosobnje na wysokich schulach we Mnichowje, Bonnje, Wrótsławje a Prazy. Nadźijachmy so, zo budże wscha njepschezjenosćź we tutej wěcy so zhubicź, a zo so wučeni mužojo ponižnje podczisnu hłosej Ducha swjatoho, kiž pschez powschitkowne cyrkwinske zhromadźizny k wěriwym rycži. Ale z wulkej zrudobu dyrbimy wuznacź, zo tamni mužojo, kiž prjedy spomožnje skutkowachu, so njemóża pschewinycź, zo bychu swoje nahlady a pscheswědczenja cyrkwinskej wuczbje podczisnyli, ale zo podpjerani wot swětnych wyschnosczow a khwaleni wot njewěrnych nowinow zjawnje pscheczźiwo postajenej wuczbje dale skutkuja, tak zo biskopojo, kiž su so wschitcy wuprajenej wěrnosczi pschiznali a najbóle tež hižom ju wozjewili, na tamnych professorow swojich wosadow cyrkwinske schtrafy postajichu. Najzrudnischo steji wěc we Mnichowje, hdźež je probst k. ze Döllinger, zakitany wot bajerskoho krala, haj snadź k tomu pohonjowany, napominanja a hroženja swojoho biskopa zacpějo, wulki dźěl professorow za so dobył a za njepscheczelske, wot njoho najbóle wjedźene wustupowanjo pscheczźiwo vatikanskomu koncilej, a nětk zjawnje wupraji, zo so njepodczisnje. Ł.

Z Barlina. We rajchsracze měrjachu wschelake strony hižom swoje mocy a bu tu hižom jara wjele rycžane. Dwoja wěc wosobnje dawasche k tomu pschiležnosćź. Hako wotmołwjenjo na khěžorowu rycź pschi wotewrjenju rajchsratha, bu wobzanknjene, we adressy tež wschelake pschecza zaposłancow we mjenje němskoho ludu khěžorej a joho ministeriju wuprajicź. K tomu bě wjetschina zaposłancow adressu zestajiła, we kotrejž so wosobnje tež wupraji, zo ma němski lud nadźiju, zo so joho wyschnosćź do naležnosczow cuzych ludow a krajow pschichodnje ženje a na žane waschnjo měschecź njebudże. Z tym chcyschе wjetschina ministeriu wotradźicź, za swjate prawa bamžowe pscheczźiwo piemonteskomu kralowstwej rycžecź, ale tak surowu njeprawdu, kiž so we Romje dokonja, pschispóznacź. Dokelž pak katholska strona z tajkej adressu z pokojom bycź njemóżesche, pschetož to wěscże zadosćź němskoho ludu, k najmjeńschomu němskich katholikow njeje, zestaja tež sławny Windthorst adressu, skoro doslownje tusamu kaž wjetschina, wuwostaji pak tamne rynczki, kiž so pscheczźiwo žadosczi katholskoho ludu, a z cyła cźłowjeka, kiž hischcże prawdu lubuje, tam namakaja. Někotre dny dołho jednasche wo tutej wěcy; naj-

wosobnischi rycžnicy, kiž tak we němskim rajchsracže za prawa ſ. wótca rycžachu a nětko móc zjednaneje Němskeje k wužitku njesprawnje napanjenoho a tak rjec jatoho ſ. wótca nakoženu měcž chcychu, běchu Windthorſt, biſkop z Ketteler, Malinckrodt, Reichenſperger. Tola wſcha jich próca a rycžniwoſcž bě podarmo, haj zadžerženjo wjetſchiny runje prawje pokaza, kak je pſchecžiwo katholſkej cyrkwi zmyſlena, a katholſki lud na tónle němski rajchsrath žanu nadžiju ſtajecž njetrjeba. Katholſka ſtrona tohodla tak adreſſu wjetſchiny tež njepodpiſa. — Druha wěc, wo kotrejž ſo tu jednaſche, bě namjet Reichenſpergerowy, zo maja ſo wěſte artikle pſchiwzacž, wosebje tak mjenowane zakładne prawa (Grundrechte), po kotrychž maja wſchitcy Němcy njewotwisnje wot swojoho wěrywuznacža rune prawa k zhromadžiznam, k towarſchowanju, kóžde wěrywuznacžo ma prawo swoje naležnoſcže ſame zarjadowacž a woſtanje we wužiwanju wſchěch jomu pſchiſłuſchacych wuſtawow, wotkazanjow a kubłow. Tutón Reichenſpergerowy namjet je tola wěſcže ſprawny a pſchi tym jara ſwobodny. Tola pak bu wot wſchelakich rycžnikow wjetſchiny hanjeny, hako by jenož ſo pſchez njón katholſkej cyrkwi k knjejſtwu dopomhako, a němſkim krajam ſtrachi pſchihotowake. Tak bu tež tónſamy z wulkej wjetſchinu zacžiſnjeny. Rycže, kiž ſo pſchi tutej pſchiležnoſczi džeržachu, dopokazachu z nowa, kak njeſprawnje zmyſlena je wjetſchina němſkoho rajchsratha pſchecžiwo katholſkej cyrkwi.

Schwajcarſka. Jutrownu póndželu bě wurjadny proceſſion k khapałcy „Maria vom Siege“ w Benkenje w kantonje St. Gallen na te měnjenjo, zo by Bóh na zaſtupnu próſtwu ſ. Marije cžerpjenja bamža Piuſa IX. pſchikrótcžił a jomu kaž cyłej, jara potłoczowanej cyrkwi ſwobodu (frejotu) a měr zaſy dał. Njemóhli ſo katholſcy Serbja wſchitkich wosadow k tajkomu wurjadnomu proceſſionej do Róžanta zjenocžicž na teſame měnjenjo?

Z Roma. Martrowny tydžeń a wjeſoły ſwjecžeń jutrownczki, kiž ſo druhe lěta tu tak ſwjatocžnje wobeńdže, minychu ſo lětſa cžicho. Cuzy, kiž hewak z pobožnoſcže abo tež wcžipnoſcže do Roma pſchikhadžeja, njeběchu tu lětſa, haj ſame romſke zemjanſke ſwójby wopuſchcžichu ſwjate měſto, we kotrymž móžno njebě, ſwoju jutrownu pobožnoſcž we měrje dokonjecž. Sixtinſka khapala bě zankujena, we ſ. Pětrowym domje a we druhich cyrkwjach ſwjecžachu ſo wſchě ceremonije a boże ſłužby we najwjetſchej cžiſchinje a to bě nuzna wěc, dokelž we cyrkwjach zadžerža ſo wſchelacy ludžo hiſchcže pſchecy najnjehanbicžiſcho. Kłobuk na hłowje, ſo ſmějo abo wótſe kaž na haſach powjedajo a kije we rukomaj, khodžĭ ſo po cyrkwjach wokoło. Tola pak je najmjenje romſkich pſchi tajkim njepſchiſtojnym zadžerženju, ale z cyłeje Italſkeje, haj „ſmjecže“ wſchitkich krajow tu hłowne měſto kſcheſcžanſtwa wonjecžeſcža. — Swjaty wótc je pſchi wſchěch cžežkich domapytanjach a pſchecžiwnoſcžach, kiž wſchědnje nazhoni, Bohu džak ſtrowy. Srjedu we martrownym tydženju pſchepoda jomu deputacija jendželſkich katholſkich, z najwoſobniſchich jendželſkich ſwójbow wotpoſłana a wot wjerćha Norfolka wjedžena, adreſſu, we kotrejž jendželſcy katholikojo ſwoje wutrobne wobžarowanjo na wurubjenju japoſchtołſkoho ſtoła wupraja a ſwoju swěru a pſchiwiſnoſcž wobkrucžeja. Podobne adreſſy je ſ. wótc tež z druhich džělow ſwěta dóſtał. Ł.

Z Roma. W Romje je nětko 7000 garibaldianow bjez džěła, kotſiž ze

žadoſczu za nĕkajkim zbĕžkom žadaja. Nĕkotrym, ze zbĕhnjenjom wobhroženym klóſchtram bu dźĕl jich wobſedźenſtwow na njewĕſty czas zaſy daty, dokelž bĕchu nĕkotſi wukrajni póſłancojo ſo za to wuprajili. Pſchepokoženjo kralowſkoho ſydła z Florenca ſem ſo tudy prawje njewĕri, a tež z cuzych póſłancow je jenož turkowſki za tajku njewĕſtu pſchichodnoſcź a to hiſchcże pod wumĕnjenjom kwartiru tudy wotnajak. Snadź ſo bjez tym nĕſchto ſtanje?

Francozſka. Spjecźiwoſcź Pariza pſchecźiwo knjeźerſtwu we Verſailles traje dale. Wot prĕnich dnow tohole mĕſaca ſu wjacy krócź bitwy byli bjez njepſchecźelſkimaj ſtronomaj. Z hory Valeriena a z druhich ſtronow lĕtaja kule do Pariza. Wjacy ſtow nationalgardiſtow a druhich ludźi je panyko. Kommuniſtowje w Parizu zlĕ zakhadźeja, wuprózńeja mĕſchczańſke a krajne pokładnicy, ſadźeja a wotſudźeja podhladnych (verdächtig,) klóſchtry nadpaduja, ſamo mikoſcźiwe knjeźny dyrbja z Pariza cźĕkacź. Knjeźerſtwo je tajkoho njeměra dla dowolnoſcź doſtako, zo ſmĕ ſwoje wójſko na 150,000 muži powyſchicź, ſchtož je lochko móźne, dokelž ſo ſtajnje wjele jatych wojakow z Němſkeje domoj wozy. Deputacija njeměrnikow je hižo do Verſailles pſchiſchła, zo by z Thiersom a z joho miniſterſtwom jednała. Duž drje dołho wjacy te zrudne francózſke ſamomordarſtwo tracź njebudźe.

Z Pariza. Zbĕžkarjo mocuja kóždoho, zo by k nim dźeržał, ſo bił a rubił, hdźež ſo nĕſchto namaka. Najzrudniſcho dźe ſo cyrkwjam a klóſchtram a duchownym. Cyrkwje ſu wurubjene a wonjecźeſcźene; arcbiſkop we Parizu bu w noch z łoža wutorhnjeny a wot hrubych wojakow do jaſtwa cźiſnjeny, na pucźu bu žadławje z nim zakhadźane. Kaž ſo powjeda, je wbohi hižom zatſĕleny. Wjacy hacź 300 duchownych je jatych. Wſchĕ klóſchtry ſo pſchepytuja, a ſchtóž ſo tu namaka, wotwjedźe ſo do jaſtwa. Z cźeźka wróćźi ſo rjad a měr do zbožownoho měſta, doniž němſke wójſtwo, kiž hiſchcże blizko Pariza ſteji, nĕtcźiſchej pſchipóznatej wyſchnoſcźi k pomocy njepſchińdźe a potom jene knjeźſtwo poſtaji, kiž zmĕje móc, njeměrny lud wobknjeźicź.

Ł.

Połnócna Amerika. We wſchelakich měſtach dźerža ſo katholſke zhromadźizny, hdźež ſo wutrobite rycźe rycźa a proteſty pſchecźiwo italſkomu knjeźerſtwu podpiſuja.

We expedicijach Póſła je za 3 nſl. na pſchedań:

Pomocna knižka k wuliczenju nowych a ſtarych měrow a wahow.

Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbſki a němſki je w tutej knižcy jara derje wukożena dokhoſtna, płoninſka a cźĕleſna měra, tež za tóczne wĕcy, žita atd. Pſchidaty je pſchehlad decimalow atd. W ſchulach dyrbi ſo nowa měra a waha lĕtſa nawucźicź; duž poručamy tule knižku tym ſamym. Wona je tuniſcha dyžli podobne němſke!

Dary za cyrkej w Cźornecach abo Bacźonju.

K cźeſcźi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: ze Zdźerje 7½ nſl.; k wurunanju 5½ nſl.

Hromadźe: **5011** tol.

Cźiſchcźał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 9. 6. meje 1871. Lětnik 9.

Strach činicz niczo njepłaczi.

Su hižo židowske, nam njepschecželske protestantske a freimaurerske nowiny so zwjeselili a z juskanjom tón rubježny skutk napada swj. wótca we Romje powitali, dha je hakle nětk jich radosćz najwyschschi skhodženk dokroczika, hdyž wot toho muczenja powjedaja, kotrež wot někotrych mužow bjez katholikami je so naczinilo. „Jena nowa reformacija, kaž we Lutherowych czasach", bledža tajke nowiny, „so pschibližuje, jedyn nowy wotpad wot romskeje katholskeje cyrkwje hrozy!" „Tež tón muž je hižo so namakał, kotryž swoju khorhoj pschecziwo bamžej je wupschestrěł a tych wokoło so zhromadzi, kiž k wotpadej zrawi su: tónle muž je professor Döllinger w Münchenje!" Döllinger je nětk prawy muž. Joho wuzběhuja nic jenož te nahnite stawy katholskeje cyrkwje, ale tež wobrězani a njewobrězani židza, swobodni murjerjo, człowjekowje, kiž žanu wěru nimaja. Tejele hary dla dadža so tež někotsi dobri katholikowje do stracha zahnacz. Tola my so bojecz njetrjebamy, tale hara je wjetscha hacz wěc sama. To budże nam jasnischo, hdyž sebi Döllingera trochu wobhladamy a nětczischi czas, we kotrymž je wón pschecziwo Romej wustupił.

Schto je Döllinger *był*? a schto je wón *nětk*? We prjedawschich lětach pschisłuschesche Döllinger tym swěrnym a horliwym zakitarjam swj. katholskeje cyrkwje. Hako professor cyrkwinskich stawiznow wjedżesche wón swojich posłucharjow z luboszu k cyrkwi zahoricz a psched wotpadom warnowacz. Wosebje rozestajesche wón hortnje a pschez wuczene pisma schkodu tak mjenowaneje reformacije. Tola pomałku zajědże do Döllingera *hordy duch*, człowjecza khwalba a czesć joho nabubni. Tale hordosćz ducha, tele wulcyczinjenjo ze wědomnosczu roscżesche z lětami, tak zo so wón sam za *swětło cyrkwje dżeržesche*, kotrež so wschudżom, tež na koncilu swěczicz dyrbjesche. Döllinger myslesche sebi, zo budże bamž

tež joho do Roma hako radžiczerja koncila powołacź. Tola Döllinger bě so zjebał; wón njedosta žane pschesproschenjo. To zrani joho hordosczź a nětk pocža wón, kaž so praji, pschecźiwo njemólnosczi bamža pisacź. Dokelž pak vatikanski koncil njezmólnosczź swj. wótca, hdyž wón hako wuczeŕ cyłeje cyrkwje wěc wěry abo czahnitby rozsudža, hako dogma wuczini a k wěrjenju prědkstaji: dha dźěsche Döllinger we swojej hordosczi dale a zacźisny płacźiwosczź vatikanskoho koncila. Wschitke napominanja swojoho biskopa wón posluchacź nochce, wschitke dopokazanja toho runja wuczenych mužow, zo ma wopaki, wón z mjelczenjom pscheńdże. Döllingerowa hordosczź je hižo tajku wysokosczź dospěła, zo so wón sam za mudrischoho a rozomnischoho dźerži, hacž bamž a biskopowje swj. katholskeje cyrkwje. Po joho žadanju dyrbjeli bamž a biskopowje nětk wot njoho wuknycź a sebi prajicź dacź, schto je wuczba katholskeje cyrkwje.

Tola kóždy katholik wě, zo je Khrystus, syn Boži, swoju wuczbu swojim japoschtołam a jich sczěhowarjam t. r. katholskim biskopam zawostajił, zo je jenož japoschtołam a jich sczěhowarjam prajił: „Wuczcże wschitke ludy," zo je wón tym japoschtołam a jich sczěhowarjam swjatoho Ducha póslał, Ducha wěrnosczе, kotryž jich wschitku wěrnosczź wuczi. Wschitcy wěriwi a k tym chce Döllinger pschisluschecź, maja tu winowatosczź, na bamža a biskopow posluchacź a jim so podczisnycź.

Žadyn dobry katholski kschesczan njepóndže tohodla k Döllingerej abo k nětrym jonu pschiwisowacym professoram, zo by zhonił, schto je wuczba katholskeje cyrkwje, ale wón so wobroczi na tu wot Khrystusa postajenu wyschnosczź. Tohodla tež njetrjebamy so bojecź, zo Döllinger, ze swojimi towaŕschemi wjele wuczini: tych, kiž z nim du a we spjeczźiwosczi pschecźiwo bamžej wostanu, njeje schkoda. Kotsiž z katholskeje cyrkwje wustupja a so na Döllingera pschi tym powołaja, su hižo prjedy na prawej wěrje bankrot sczinili. Nascha cyrkej njeby niczo zhubiła, hdy bychu hischcże wjacy tajkich jenož kschczenych katholikow tež zwonka swój wustup wozjewili. Nutska hižo su tak pschestali katholikowje bycź. Suche halzy na schtomje k niczomu njejsu.

Ale jow powołaja so naschi pschecźiwnikowje na czasy tak mjenowaneje reformacije, hdźež cyłe kraje a ludy wot katholskeje cyrkwje so wotschczěpichu. Tola tež tele powołanjo njetraschi nas; pschetož my smy žiwi we cyle hinajschich czasach, hako tehdom běchu. Tehdom knježesche bjez swětnymi wjerchami prawidło: „Cujus regio, illius et religio" „t. r. kohož kraj, toho tež wěra," a po tutym prawidle wjedźechu swětni knježerjo swojich poddanow do błuda. We jenym mjeńschim němskim kraju dyrbjachu wobydlerjo tsi krócź swoju wěru pscheměnicź po poruczności swojoho wjercha. Kotsiž njechachu, dyrbjachu z kraja wupokazani bycź. We naschim czasu tajke surowosczе wjacy njejsu. My smy žiwi we swobodnym czasu, hdźež móže kóždy swoju wěru wobkhowacź a wuznawacź. Kaž protestantowje a židza swobodnosczź wo swojich cyrkwinskich należnosczach žadaja: tak mamy tež my katholikowje tosame prawo. Schtóž chce romskej katholskej cyrkwi swěrny wostacź, tón to tež w nětczischej harje móže a my móžemy so nadźijecź, zo nichtó wot nas do bludnosczow so njewobroczi. Katholscy biskopowje a wěriwi wopokazuja na wschelake waschnjo swoje krute dźerženjo a nutne pschizanknjenjo k japoschtolskomu

ſtokej. A dyrbjeli hdy pſcheſczěhanja pſchińcz, dha wjedża, ſchto maja po Khryſtuſowej pſchikazni czinicz: „Njebojcże ſo tych, kiž czěło morja atd.

Pſched wjacy hacž 25 lětami bě tež w němſkich krajach ſurowa hara a ropot, hdyž Hans Ronge hako załožeŕ noweje cyrkwje wuſtupi. Wot jenoho měſta do druhoho czahaſche Ronge wokoło; joho mjeno bě na wjele jazykach, joho pſchikhad we wſchelakich měſtach jara czeſczowany: ſwobodni murjerjo, hubjeni katholikowje a proteſtantowje pſchewodżachu joho we czeſtnym czahu, wobſwěczachu joho pucz z faklemi, wěncy buchu jomu do woza mjetane. Na joho prědowanjach běchu modleŕnje z poſłucharjemi napjelnjene a doſcz ludźi ſo namaka, kiž ſo joho wěrywuznaczu pſchizanknychu. Tola ſchto Hans Ronge a joho cyrkej nětk czini? Wón je cyle zabyty; jenož jedyn krócz, hdyž dyrbjeſche do jaſtwa ſadżeny bycz, ſo na joho mjeno ſpomni a joho pſchiwiſk je ſo hacž na někotre ſta zhubik. Tež nětcziſcha hara, kotruž ſu Döllinger a druzy naczinili, pomałku wotmjelczi. Za někotre lěta ſo wjele wjacy wo ſławnym němſkim profeſſoru ryczecz a piſacz njebudże: ta ſchumjaca rěka zaběži ſo we pěſku.

Tohodla žanu pſchiczinu k bojoſczi nimamy, byrnje wucziſczenjo w cyrkwinſkej zahrodże ſo ſtało t. r. rozdżělenjo duchow. K wobżarowanju ſu jenož czi, kiž ſobu haruja a ſnadź wot cyrkwje wotpadnu, pſchetož woni podryja ſwoje ſamſne wěczne zbožo. Khryſtus je ſwoju cyrkej na ſkału, na ſwj. Pětra natwarił, kotruž porty hele pſchemocowacz njemóża. Schtóż na tule ſkału padnje, ſo rozrazy, a na kotrohož wona padnje, tón ſo rozmjecże! T.

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Kaž wloni prěni krócz, mamy tež lětſa z wjeczora w ſedmich mejſku pobožnoſcz w ſerbſkej cyrkwi (dwě lěcże prjedy bu wona rano dżeržana), a to jedyn dżeń ſerbſku a druhi němſku. Wona je tež lětſa jara wopytana.

Z Budyſchina. Swjatkownu póńdżelu dopołdnja budże k. biſkop w tachantſkej cyrkwi tudy ſ. ſakrament firmowanja wudżělecz. Hdy w druhich woſadach firmowanjo budże, wozjewimy, hdyž to zhonimy.

Z Radworja. Jutry wopuſchczi naſchu wuczeŕnju 23 dźěczi a 25 nowych pſchińdże. Prěni krócz k Božomu blidu bě jich lětſa 35, bjez nimi 6 ze zdżerjanſkeje ſchule.

Z Róžanta. Druhu njedżelu po jutrach ſwjeczeſche pola nas Józef Libſch ſwój 25lětny zaſtojnſki jubilej hako zwónk naſcheje hnadneje khapałki a bu tohodla jomu a joho mandżelſkej wot naſchoho wyſokodoſtojnoho knjeza adminiſtratora Ludwika na naſchej adminiſtraturje czeſczowna hoſczina pſchihotowana, k kotrejž běchu wyſche k. kapłana Thaddäa tež pſcheproſcheni: wobaj khěbětarjej, Mechela a Domaſchka, herbſki rychtaŕ Scholta, wjeſny prědkſtojiczer Lehmann, klamaŕ Glawſch a wuczeŕ Hauffa z jich mandżelſkimi. K. adminiſtrator powita a poſtrowi jubilara z rjanej a wutrobnej ryczu, kotruž wón ze tſi króczným ſława ſkónczi. Na to pſchebywachu knjezaj a hoſczo w dlěſchej bjeſadże hromadże. Na

kóncu tejesameje pschinjese wučeŕ Hauffa we mjenje wschitkich hosczow we krótkej ryczi k. administratorej za tu pschecželnu hosczinu a bjesadu najwutrobnischi dżak, kotromuż wutrobne sława ze wschěch hortow sczěhowasche. O kak krasna je tajka pschezjenosczż!

Hff.

Z dreždżanskeje diöcesy.

Z Dreždżan. Lazaristojo (missionscy měschnikojo), kotsiż běchu pschez pol lěta w sakskich lazaretach katholskich wojakow duchownscy zastarali, chychu na požadanjo w cyrkwi w Nowych Dreždżanach k czesczi swjatoho Józefa wot 23.—30. hapryla missionske Boże służby a prědowanja dżerżecż. Po zakonju dyrbjesche so to ministerstwej kultusa wozjewicż; ale te njedowoli, — dokelż, każ wone praji, njeje żana dosahaca pschiczina, k dżerżenju wurjadnych Božich służbow wukrajnych rjadowych měschnikow (Ordenspriester) nałożowacż. Pschispomnicż ma so, zo lazaristowje njejsu rjad (Orden), ale jenoż zjenoczenstwo (congregatio) swětnych duchownych. Katholikowje w Dreždżanach a w Sakskej wobżaruja, zo so w Sakskej po zakonju njehodżi dowolicż, schtoż je w druhich, też z pschewahu protestantskich krajach dowolene. We tym a někotrym druhim nastupanju njemóża katholikowje prajicż, zo su w Sakskej postajenja zakonjow runje tak swobodomyslne każ w někotrych druhich protestantskich krajach.

Z Dreždżan. Z nowym schulskim lětom je k. wučeŕ Pietsch pschi schuli „am Queckbrunnen“ nastupił, tohorunja k. Näser hako wučeŕ w Zwickawje a k. Gäbler w Hubertusburgu.

Z Pirna. Na 19. hapryla zemrje po dlěschej khorosczi wysokoczesczowny wučeŕ k. Klemenc Konradi. Wón narodżi so w Budyschinje 5. septembra 1840. Hdyż bě na tudomnym seminaru wučerske pruhowanjo sczinił, běsche krótki czas pomocny wučeŕ na präparandże, potom połschtwórta lěta domjacy wučeŕ pola grofy Jodko w rusowskej Pólskej. W lěcze 1865 bu wučeŕ w Dreždżanach a 1866 pschińdże do Pirna. Wón běsche hako wučeŕ a organista z prawom khwaleny a czesczeny. My pak wobżarujemy wosebje joho zażnu smjercż, dokelż smy joho derje katholske zmyslenjo a joho luboscż k cyrkwi, kajkaż kóżdoho wučerja debi a debicż dyrbi, spóznali. Ave pia anima!

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. Jutrowna swjatoczżnosczż swjeczesche so we naschej wosadże a farskej cyrkwi runje tak każ we druhich lětach. Po dopołdnischich božich służbach zhromadżichu so 140 wosadnych kschižerjow, z ralbiczanskeje wosady pak 70; woni spěwachu k czesczi horjestanjenoho zbóżnika wjesołe jutrowne khěrlusche a wopytachu tu każ w Ralbicy nyschpor. We Ralbicach sta so njezbožo; pschetoż kóń zahrodnika Jakuba Brězana z Dubrjeńka bu do nohi dyrjeny a dyrbjesche so na druhi dżeń zakłócż. Snano namakaju so we kulowskej a ralbiczanskej wosadże miłosczżiwe wutroby, kiż naschomu serbskomu krajanej we kschesczżanskej luboszi

z małym darom k pomoch pschińdu. Wón měješche loni wulku zrudobu, hdyž jomu žona a dwě dźěšczi za sobu wumrjechu. — Wutoru, srjedu a schtwórtk we druhim tydźenju po jutrach wotdźerżachu so we naschej wosadze schulske pruhowanja. K nim pschińdże knjez schulski inspektor Anter z Lubanja. We 6 měschczanskich schulach pruhowachu so 356 schulerjow a schulerkow, we 3 wjesnych schulach 155, potajkim wschěch hromadze 511 schulerskich dźěczi. Knježa wučerjo, kaž nasche czeszedostojne duchowne knježny wopokazowachu pschi pruhowanju, zo su schulske lěto derje nakožili a czežke winowatosze swojeje słužby swěrnje dopjelnili. Hako nowy wučeŕ je na kóncu zańdźenoho lěta pola nas zastupił knjez Franc Jäckel (w Kulowje rodźeny), kotryž tež fabriksku schulu we Pisanym dole (Scheckthal) wobstara.

Cyrkwinske nowinki a powjesczе.

Pruska. W Köslinje bu wóndanjo nowa katholska cyrkej jara swjedźensch wot barlinskoho probsta, k. Herzoga poswjeczena. Dotal běsche tuta w. l. 1856 założena wosada jenož mału khapałku měła. Wosada liczi nětk 250 duschow, a we wučeŕni 38 dźěczi. K.

Bajerska. Druhi dźeń jutrow je w Bambergu swobodny knjez Hermann z Auffeß do rukow archybiskopa katholske wěrywuznaczo wotpołożił.

Z Michowa (München). Dokelž probst Döllinger, hacž runje wjach krócz napominany, we vatikanskim koncilu postajenym wěrnosczam so njepodczisny, bu wón z cyrkwinskeje zhromadźizny wuzanknjeny. Je jara k wobžarowanju, zo tutón wučeny muž, kiž we prjedawschich lětach pschez pisma a wučbu tak swěrnje swojej cyrkwi służesche, nětk we wysokej starobje na tajke rozpucze so zabłudźi. Ze wschelakich wjetschich a mjeńschich městow Němskeje a Rakuskeje drje jomu liberalni katholikojo, t. r. tajch, kiž drje su we katholskej cyrkwi kschczeni, wučby a kaznje cyrkwje pak po swojim spodobanju pscheměnjeja, adressy sczeku a joho zadźerżenjo khwala a wuzběhuja; tola nadźijmy so, zo runje khwalba tajkich ludźi probsta Döllingera k spóznaczu swojoho błuda a k zarunanju dawanoho pohorschka dowjedże. Mjez druhim bě so Döllinger tež z tym khwalił, zo je wjetschi dźěl němskoho duchownstwa runje tak zmysleny kaž wón; pschecźiwo tomu wupraji cyłe duchownstwo Michowa zjawnje, zo wone we wschěm s. wótcej a wosebicze wschěm we vatikanskim koncilu postajenym wěrnosczam so swěrnje podczisnje a napomina swojich wěriwych tosame czinicz, na žane waschnjo wot nowych wučbow so zawjesczе dacz. Ze wschěch biskopskich wosadow cyłeje Němskeje wozjewja duchownstwo swój pschistup k wozjewjenju Michowskoho duchownstwa. Zda so, zo cyła hara, kiž so pschecźiwo vatikanskomu koncilej zběhasche, po něczim wotmjelknje. Ł.

Z Wina. Zhromadźizna tudomnych katholskich towaŕstwow wozjewja tule próstwu a programm k swjeczenju 25lětnoho bamžowoho jubileja na 16. junija 1870: cyrkwinski swjedźeń, zbožopschejaca deputacija k bamžowomu nunciej, wuphschenjo domow a illuminacija, wotpóskanjo deputacije do Roma. Tež w druhich krajach so katholikowje na tónle dźeń pschihotuja.

Z Roma. Spomnichmy hižom we poslenim cžisle, zo deputacija jendželskich katholikow s. wótcej we adressy, wot jara bohatoho wjerćha Norfolka pschepodatej, we nětcžischich cžěsnoscžach a mucženjach swoju swěru a pschiwisnoscž wupraji; pschi tym pschinjese jomu tež jara nahladny pětrowy pjenježk, mjenujcy 1,575,000 frankow. Skoro wschědnje pschikhadžeja do Roma podobne deputacije, kaž psched krótkim hakle ze Steiermarka, a wosobicže ze wschelakich dželow njezbožomneje Italskeje, kiž wobkrucžeja, zo italski lud njeje z pokojom z tamnym njehódnym zakhadženjom we Romje, kotrež pod woczomaj a zakitom italskeje wyschnoscže ze wschěch dželow hromadu zběžani njekhmanicy, kaž praja, „we měnje italskoho ludu“ pschecžiwo bamžej a cyrkwi, zapocžinachu. Wěcy stoja we Romje nětk z cyła tak, zo žadyn rozomny cžłowjek dołhe wobstacžo wjacy njewocžakuje; njewěstoscž zamoženja a žiwjenja stajnje roscže, tak zo budža tež druhe mocy we tutych naležnoscžach ryczecž dyrbjecž, dokelž Rom a schtož we Romje je, njeskuscha italskomu kralej. Ł.

Z Roma. Rubjeństwo vatikanskeje bibliotheki so wot protestantskich nowinow „Weltbote“ takle sudži: „Tuta knihownja njeje skutk jenoho dnja, to je zhromadženstwo lětstotkow, haj nimale dweju lětthsacow. Wona njeje jenicžcy z z italskimi pjenjezami kupjena, ale z pjenjezami katholskoho kschescžanstwa, a tohodla je tež wona wobsedženstwo katholskoho swěta. Z kajkim prawom móže nětk italski kral sam, kiž ma tak maliczki džěl zhromadnoho katholstwa, so zwažicž, katholskomu kschescžanstwu tajkele drohe wobsedženstwo rubicž. To je tesamo prawo, z kotrymž je Napoleon I. knihownje a museje w Němskej wurubił, a te rubjeństwo do Pariza zwozycž dał. Ale wón dyrbjesche nazhonicž, zo ma so te rubjeństwo wschitke zas wobsedžerjam wróczicž. Tute nazhonjenjo budža krajenjo Garibaldia drje hischcže tež sczinicž dyrbjecž. K.

Z Roma. Pschichodny tydžeń pschijědže sem tsecža deputacija z Rakuskeje, zo by bamžej adressu katholikow ze 700,000 podpismami pschepodała.

Francózska. Poslenje tsi njedžele je wójna bjez Versaillesom a Parizom dale trała. Dotal je wokoło 12,000 ludži morjenych abo ranjenych. Tola so bratrowska wójna kóncej bliži, dokelž su wjedžiczerjo Pariza njepschezjeni. Wschelacy wjedžiczerjo su wotstupili a druzy su wotsudženi. Na 1. meje bu tež duscha zběžka, Amerikanar general Cluseret wotsadženy a potom jaty. Na pschipis kanclerja Bismarka su arcbiskopa (za kotrohož milijon frankow wukupjenja žadachu, cžohož dla bě ze zatsělenjom wobhroženy) a wjele duchownych zasy z jastwa puschczili.

Amerika. Minister republiki Ecuador, Franc Leon je na wosebitu poruczność tamnoho präsidenty italskomu knježerstwu 18. januara t. l. kruty protest pschecžiwo wurubjenju bamža, wosebje pschecžiwo prjecžwzaczu joho kraja pschiposłał. Tež je wón druhe republiki w Americh z pismom napominał, zo bychu so k protestej pschizankli.

Połnócna Amerika. W měsczе Milwaukee bu w decembru słowjanski missionarski wustaw poswjeczeny, kotryž chce cžěske a pólske wosady w Americh z duchownymi zastaracž.

(Cžesczuj nana a macž, a tebi so derje póndže a budžesch dołho

žiwy na zemi!) Tak je Bóh pod błyskom a hrimanjom k židam ryczak, a žane dźěczo wobžarowało njeje, kiž je schtwórtu kaznju dopjelniło. Tola město žohnowanja je hižon husto njezbožo njeporadžene dźěczi na swěcze potrjechiło. Tajki pschikład dawa nam zrudny podawk z Leithaskich horow w Rakuskej. Stara maczerka, kiž bě wulku czródu dźěczi woczahnyła a wschitke derje zastaraka, pschińdże na stary dźeń do najwjetschoho hubjenstwa a khudoby. Tohodla so wona psched durje swojich dźěczi poda a kłapasche pola jenoho po druhim, zo bychu so nad njej smělili, a jej něschto cyroby dali, hdyž sej sama niczo wjac zaskužicz njemóže. Ale wschudžom ji z hrubymi słowami durje pokazachu. W najwjetschej nuzy wobroczi so wóndanjo na najmłódschoho syna, kotromuž měješche najwjacy dowěry; dokelž bě wón dobroczniweje mysle a jej najbóle pschikhileny byk. Hdyž joho wo pomoc proschesche, pschistaji, zo hacz runje wjac wjele dźěłacz njemóže, tola joho dźěsczi, luboznej holczcy, kotrejž nan jara lubowasche, wobhladacz a pěstonicz chce, hdyž wón a joho žona na pola a na dźěło khodźicz budźetaj. Ale tež tutón syn swoju macz ze sakrowachymi słowami z domu wustorka. Po někotrych dnach dźěsche njedźakowny syn ze swojej žonu do lěsa drjewo puschczecz, a zanknyschtaj dźěsczi, mjez tym hacz běschtaj jimaj zatepiłoj, do jstwy. Najskerje staj dźěsczi, zo byschtaj so wohrjewałoj, we blizkosczi kachlow sedźałoj. Pschi tym zapopadny so drasta młódscheje holczki a bórzy stejesche drasczicžka wbohoho dźěscza we płomnjenjach. Dźěsczi płakaschtaj a wołaschtaj wo pomoc, a na haru kedźbny sczinjeny, pschińdże jedyn susod na pomoc. Dokelž běchu pak durje zezankane, njemóžesche nuts, ale dyrbjesche pschez krym do twarjenja. A bjez tym bě dźěczo tak wopalene, zo za krótki czas wumrje. Tež te druhe dźěczo je so khětro wopaliło, dokelž bě woheń na sotsiczcy podusycz chcyło. K.

(Spomnjenja hódnaj podawkaj z poslenjeje wójny.) 1) Psched bitwu pola Weißenburga swarjesche jedyn bajerski wyschk surowje na tych wojakow, kiž swjeczene medaille noschachu, a wschitkich z czesnym „wosoły“ pomjenowa. Jedyn zmužity wojak, kiž swjeczenu medaillu swj. Marije pschi sebi měješche, jomu wotmołwi: Zo drje kóždy wot nich wě, zo swjeczo samo nikomu niczo pomhacz njemóže, ale zo so kscheszczanski wojak tež we bitwje na Boha a joho swjatych pschez take swjeczo dopomni, a pódla jich zastupnej próstwje poruczi. „A njebudże Bóh te zwarnowacz tych, kiž so joho schkitej poruczа, jelizo joho wola budże?“ Wyschk so jomu woschczěrjesche. Ale hlej! hako k bitwje pschińdże, je jedyn z najprěnischich, kiž panje, tamny wyschk. Kulka bě jomu pschez hubu schła a jazyk wotrhnyła, tak zo bórzy potom wumrje. Tutón podawk bu wot swědkow, na kotrychž wěrnosczіwosczi so njedwěluje, zjawnje wobswědczeny. A njech tež nětk jedyn abo druhi rjekne: To je pschipadnoscz, tola tamni wojacy z wjele druhimi wuznachu: „Bóh so njeda za směch měcz!“ — 2) Francózske nowiny „Journal des Debats“ pisaja: „Hako so na Pariz tsělesche, trjechi tež granata jene twarjenjo na Boulevard Pont-Royal, dyri pschez krym do 5. poskhoda srjedz dweju kolebkow, we kotrymajž dźěsczi kowarja Brissey spaschtaj. Tu so granata pukny a kolebcy roztorže. Macz teju dźěsczow, kiž w kuchni jěscz warjesche, wschitko stejo wostajiwschi, do jstwy pschiběža, mysło, zo dwě czělcy nadeńdże. Ale o

zbožo! Jene dźěczo bě jenož kus wobedrěne, a tež druhe wocži wotewriwschi, maczeri smějo ruczku napschecžo skiczesche, so smějesche a ju proschesche, zo by je wom dowjedła. Brissey a joho mandźelska njemějeschtaj niczo nuznische, hacž do bliżscheje cyrkwje hicž, a so Bohu a joho jandźelam dźakowacž.“ K.

Naležnosće towarstwa.

Sobustawy na lěto 1871: k. k. 201. Hańža Pjetaschec z Radworja; 202. P. z M.; 203—211. z Wotrowa: farski administrator P. Jakub Herrmann, Mikławsch Hejdan, Pětr Robel, Pětr Smoła, Michał Bräuer, Michał Symank, Mikławsch Böhma, Michał Bulank, Mikławsch Rynczka; 212—214. ze Żuric: Jakub Stranc, Khata Weclichec, Boscjij Weclich; 215—218. z Kaschec: Jakub Smoła, Jakub Rynczka, Hańža Kralowa, Jakub Schokta; 219. Korla Nowak z Kanec; 220. Hańža Lehmanec z Kanec; 221. Jurij Pech z Krěpjec; 222. Jan Mětowski ze Skoneje Borschcże; 223. Mikł. Hejna ze Skoneje Borschcże; 224. Marija Pechowa z Pozdec; 225. Mikł. Hennig ze Smjeczkec; 226. Jakub Pech ze Zyjic; 227. Jakub Krawża z Hory; 228. mkónk Jurij Wawrik z Kanec; 229. Mich. Żur z Njebjelczic; 230. Pětr Hejduschka z Khróscżic; 231. Jakub Hórnik z Worklec; 232. R. V. priorka Paula z Marijnoho Doka.

Na lěto 1870: 439. P. z M.; 440. Mikł. Hennig ze Smjeczkec; 441. J. H. z W.; 442. M. D. z R.

Na lěto 1869: M. L. z R.

Dobrowólne dary do towarstwa: P. Tadej z Różanta 10 nsl.; R. V. priorka Paula 15 nsl.

Smilne dary k dalewobstaranju: Za swj. wótca: z Khróscżic 10 nsl.; z Różanta 2 tol. — Za towarstwo Jězus. dźěczatstwa z Różanta prěni dar 2 tol. 18 nsl., druhi 20 nsl.

Na 20. meje dopołdnja w dźesaczich budże hkowna zhromadźizna naschoho towarstwa w tachantskej schuli.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczenej: Jana Theresia, dź. Jana Měrczinka, żiwnoscżerja z Hrubjelczic; Marija Róża, dź. A. Oehmy z B. (zasy wumr.); Meta, dź. krawca Albinusa z B.; Karl August, s. murjerja M. Augusta Krala z B.; Jurij Jakub, s. kublerja Müllera ze Skoneje Borschcże; Benno, s. pismikistajerja Förstera z B.; Pawok, s. K. Augusta Reka z B. — Wěrowanaj: August Schneider z Dźěžnikec a Madlena Elsnerec z Czornych Noslic. — Zemrjeczi: Michał Zynda, khěžnik w mnischej cyrkwi, 51 l.; Jan, s. żiwnoscżerja Jana Měrczinka z Hrubjelczic, 2 l. 7 m.; Theresia, dź. krawca Kühnela z B., 3 l. 7 m.; Adolf Psyk z B., 47 l. 8 m.; Khrysta Oderec z B., 51 l.; Marija Madlena, dź. njeboh Jakuba Mateka z B., 35 l. 4 m.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czesczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: Jakub Grós a Hańža joho mandźelska z Nuknicy 100 tol.; zbytk z dotalnych kuponow po zapłaczenju czischczenja „prózstwy, nowu cyrkej nastupaceje“ (kiž pokschydma toleri płaczesche) a zapisnych knihow: 1 tol. 17 nsl. 5 np.; Marija Sch. z K. 15 nsl.; K. z Hórkow 15 nsl.; Hana J. z W. 5 nsl.; Khata M. z K. 1 tol.; Wórscha H. z K. 10 nsl.; k. P. Tadej 3 tol.; k. Kórjenk z Königshaina 1 tol.

Hromadże: **5119** tol. 2 nsl. 5 np.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 10. **20. meje 1871.** **Lětnik 9.**

Potłóczowanja cyrkwje.

Na zrudne waschnjo znaty kral Piemontesow, kotryž so po wobkranjenju swojich susodnych wjeřchow italski kral mjenuje, je ze swojimi rubježnymi czródami pschedobył a wudobył Rom, hłowne město a srjedźiznu cyłoho kscheszanstwa. Schto je joho k tajkomu skutkej hnało, kiž so we wschědnym žiwjenju a po khostanskich paragrafach wschitkich zakonjow „rubježnistwo" mjenuje, hdyž mjeńschi ludźo tajke wěcy czinja? Chcyschе wón swojim pschikranjenym krajam hischcze kusk pschipowisnycź? Wschak su joho dotalne kraje wulke doscź: jomu, joho radźiczerjam pomocnikam a słužownikam, tak schěroke rowy pschihotowacź, zo móže so na wsche strony a koł wokoło wobroczecź, hdyž po smjerczi měra njenamaka. — Abo su joho wabiłe pokłady a wobsedźeństwa cyrkwjow a klóschtrow, kotrež so we tutych krajinach namakaja? Wschak je hižom tejko boharubjeństwow wobeschoł, zo by pokojca hižom wjacy hacž doscź była, jomu pola Lucifera město pschihotowacź. Wón je so na Rom walił, zo by znicził skutk toho, kotryž je na kschižu wisał, zo by powalił cyrkej božu, kscheszanstwo wukorjenił a pucze pschihotował nowomu pohanstwej.

Tola nihdy so njeporadźi, schtož je we tutej radźe wobzamknjene, ale pschecy jasnischo so psched cyłym swětom z nowa wopokaže, zo katholska cyrkej je cyrkej Syna božoho, kotromuž so runa we czerpjenju a dobyczu.

„Hdyž su mje pschescźěhali, budźeja tež was pschescźěhacź" (Jan 15, 20.) prajesche bójski profeta swojim japoschtołam a jich scźěhowarjam, a to płacźi tež wo cyłej cyrkwi.

Pschescźěhowanjo a hórke czerpjenjo běsche sobu znamjo a dopokaz toho, zo běsche Jězus wot Boha póstany, zo běsche joho wucźba wěrnosćz. Tež Jězusowu cyrkej pschescźěhaja pohanjo a židza, bludnikojo a bjezbóžnikojo: ale runje w tym so pokazuje, zo je tale cyrkej wot Boha załožena a zdźerżana a zo je jeje wucźba

wěrnosćz. Hako swěrna njewjesta bożoho Jehnjecża cźerpi cyrkej na zemi ze swojim njebjeskim nawoženju, zo by so we we njebjesach z nim we dobyczu zradowała.

Z cźim dha běsche sebi Jězus tajke pschescźěhanja a cźerpjenja zasłużił? snadź ze swojej wucźbu, ze swojimi dźiwami, ze swojimi dobrotami a wschitkich wobsahowacej luboscźu? — Schto dha su zawinowali swjecźi japoschtołojo, martrarjo, knježny a wschitcy swjecźi boži, kotsiž mějachu we swojim zeinskim žiwjenju tola najbóle jeno cźerpjenjo, pschescźěhanjo a krawnu smjercź pschetracź? Njeběchu dha jich póccźiwoscźe, jich swjate žiwjenjo, jich prócowanjo wo zbóžnoscź duschow a zahorjenjo za bożu cźescź wina, zo swět jich hidźesche?

Wot cźasow surowoho Herodesa a njesprawnoho Pilata hacź do naschich cźasow je cyrkej zrědka hdy hinajsche žiwjenjo měła, hacź žiwjenjo cźerpjenja we złych wobrycźenjach, hanjenjach, wusměschenjach, wurubjenjach a krawnych pschescźěhanjach. A z cźim je sebi cyrkej wscho to pschihotowała? Snadź z tym, zo je sta ludow za kschescźanstwo dobyła, milijony duschow ze zahinjenja wutorhnyła a njebjesam zbóžnych wobydlerjow pschihotowała, wobliczo zemje wobnowjała k pokojnomu, zbożownomu wobydlischcźu cźłowjekow, měr a pokoj pschinjesła do wutrobow, kotrež běchu wobcźežene?

Ně, wschitke tele njewuprajne njepschehladne dobroty njemóžachu bycź wina tutych pschescźěhanjow. Wina tutych pschescźěhanjow je we wschitkich cźasach jena a tasama: djabołske hidźenjo, bjezbóžnoscź a njewěra.

Prěnja wina, zo so katholska cyrkej pschescźěha, leži we tym, zo wona bójskoho wumožnika Jězusa Khrystusa wěri a wozjewjuje, zo wón je jeniczki zbóžnik a zbožo swěta. Tohodla židowstwo a pohanstwo we dźesacź wulkich pschescźěhanjach napscheczo kschescźanstwej zakhadźesche a we cźasu nic cyle tsjoch lětstotytkow 29 bamžow, tysacy biskopow a měschnikow a milijony wěriwych pschez martrarsku smjercź ze zemje zniczi. Ale runje kaž wumožnik, na kschiž powyschony, wutroby cźłowjekow k sebi cźehnje, tak je cyrkej pschez krej swojich swjatych martrarjow swět dobyła, tak zo móžesche so prajicź: krej martrarjow je symjo kschescźanow.

Druha wina, zo so katholska cyrkej pschescźěha, wobstoji we tym, zo wona wschitko wěri a wucźi, schtož je Jězus wozjewił. To je we wschitkich cźasach cźłowjesku hordoscź roznjemdriło, zo dyrbja wschitko to wěricź, schtož je Jězus Khrystus wozjewił a schtož swjata cyrkej k wěrjenju prědkstaja. Tohodla stawachu a stawaja wucźerjo błudow, kotsiž so wuschomaj spodobaja a so wot wěrnoscźe wotwobrocźeja. Tute nowe pschescźěhanjo drje njesahasche za žiwjenjom wěriwych, ale za jich wěru a někotryžkuli je pschez nich zaslepjeny wot praweje wěry wotpadnyk.

Tsecźa wina, zo so katholska cyrkej hidźi a pschescźěha, namaka so we tym, zo wona Jězusowe kaznje hako jeniczki zakon za cźłowjeske žiwjenjo a zadźerženjo wozjewjuje. To cźini doscź ludźom złu krej, zo dyrbja we žiwjenju wschitko to dźerżecź a dopjelnjecź, schtož nam cyrkej we dźesacź božich a pjecź cyrkwinych kaznjach k cźinjenju abo wostajenju porucża. Mocy cźmy na to dźěłaja, zo by so bohabojoscź, pobožnoscź, póccźiwoscź, sprawnoscź, poměrnoscź a kschescźanska luboscź bóle a bóle z wutrobow zahnała. A skradźne towarstwa su pschi tym swoju kedźbnoscź wosebje na katholske kraje złožiłe.

Pschez wschohomócnu pomoc bożu je katholska cyrkej wschitke pschescżěhanja a potłóczowanja prjedawschich cżasow dobyczeŕscy pschetraka a tež we naschim cżasu je jej tajke dobyczo wěste. Runje we naschim cżasu, hdżež su so wschitcy njepschecżelojo zapschisahali, zo bychu ju powalili a pschez rozpadanki woltarjow kracżicy tróny wěrchow spowalili, pokazuje so na spodżiwne waschnjo pschezjednosczż katholskeje cyrkwje. Wschudżom we wschitkich krajach stawaja katholscy wěriwi a duchowni z njebojaznej khrobłosczu a zakitaja swoje prawa a swobodu hako katholscy kschescżenjo a zakitaja swoje schule, kotrež dyrbja kschescżanske wostacż, zakitaja mandżelstwo, kotrež dyrbi sakrament wostacż we Khrystusu, a zakitaja kschescżanski zwjazk swójbow. Wscho to zakitaja we zjenosczenju z widżownym naměstnikom Jězusowym. Wschudżom wocucża katholske żiwjenjo k nowomu zahorjenju, k nowej wjesołosczi, k nowej nadżiji.

Njepschecżelojo so dżiwaja, zo cyrkej njepschedobyta stoji. Ale pomhacż sebi wjedża: we Romje dyrbi so cyrkej pschimacż, tam hdżež ma swoje korjenje schtom ze żonopowoho zorna. Tón so myli, kiż měni, zo je Viktor kuska kraja dla do Roma cżahnył abo tohodla, zo bychu wschitke kraje Italskeje pod jenu krónu pschischke: ně, wschitko to je poboczna wěc a w Italii samej najlěpje wjedża, zo so italske kralestwo dżerżecż njemóże. Hłowny wotpohlad skradżnych towarŕstwow, kotrež Viktora k tajkim skutkam tłócża, je zeslabjenjo, potłóczenjo, znicżenjo katholskeje cyrkwje. Każ dołho móże wón tele jich wotpohlady spěchowocż, tak dołho dżerża k njomu. Skónczńje budże sam wot nich wopuschczeny a zastorczeny. Potom drje budże, każ něhdy Judasch, we stysknosczi prajicż: „Sym zhrěschił, zo sym njewinowatu krej pscheradżił.“ Ale budże dyrbicż słyschecż: „Schto je to nam? Ty sam hladaj.“

Hidżenjo cyrkwje je zhromadne a pschezjedne zaczżuwanjo wschitkich zběżkarjow. Tohodla zraduja so njeměrnikojo a njepschecżelojo cyrkwje we wschitkich krajach na pschedobyczu Roma a mënja, zo swój wotpohlad nětko z wěstosczu dokonjeja. Tež czi, kotsiż so tak rady liberalnych a pschecżelow swobody mjenuja, khwala tule njesprawnosczż, hacż runje jim Pius IX. żenje żaneje kschiwdy sczinił njeje: joho jeniczke zawinowanjo je, zo je wón bamż a naměstnik Jězusowy.

Ale, schtoż swět prjedy żenje widżał njeje, dyrbi nětko wohladacż: wschudżom hromadżeja so wěriwi a duchowni wokoło swojich biskopow, zo bychu hako wójsko modlerjow njebjesa naprosyli, kotrež we swojim cżasu skutki a radżenja bjezbóżnych znicża. Mócnischo wustupuje wěra napschecżo njewěrje a wutroby so poczinaja wozjewjecż a żiwi dżěla so wot wotemrjetych. Njech tež so někotre praschiwe wowcy we swojej hordosczi wot cyrkwje wotdżěla: my jich dżerżecż njemóżemy a njechamy. Njech swoju stronu dżeja a cyrkwi dlěje hańbu njeczinja; njech wotěndu po swojich puczach a njech khodża po żadosczach swojeje wutroby: we prawym cżasu budżeja so dohladacż a z kschipjenjom zubow pschihladowacż dyrbjecż, kak cyrkej dobycża swjeczi a kak jeje swěrne dżěczi so zraduja: pschetoż ani mocy hele njemóżeja cyrkej bożu pschemocowacż.

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Pſchedpoſleni ſchtwórtk bu dotalny farſki adminiſtrator (wot łońſchoho lěta ſem) k. Ernſt Kupky wot tachantſkoho konſiſtorija hako farař w Neuleutersdorfje wobkruczeny.

Z Oſtritza. Na 9. meje ſwjeczeſche wjelezaſłužbny wuczeŕ a rektor k. Franc Kretſchmer žadny ſwjedźeń, ſwój 50létny jubilej. Zo by ſo tajki ſwjedźeń doſtojnje wuwjedł, běſche hižo pſched dlěſchim czaſom wubjerk nahladnych mužow naſchoho měſta zeſtupił, zo by wſcho trěbne pſchihotował, ſchtož je ſo wſchitko jara derje radźiło. Na pſchedwjeczoru ſwjedźenja bu k. rektor ze zaſtaniczkom ſwojich kollegow z marijnodołſkoho patronata kaž tež wot ſpěwarſkoho towarſtwa poſtrowjeny. Na ranju jubileja zhromadźichu ſo ſwjedźeńſcy hoſczo a měſchczanſcy tſělcoſo, zrjadowachu czah, do kotrohož pſchi farje duchownſtwo a pſchi ſchuli kralowſcy zaſtojnicy, měſchczanſka rada a wubjerk, a wſchelake deputacije zaſtupichu. Na ſchuli bu k. rektor do ſala wjedźeny, hdźež ſo nětko ſwjedźeńſki aktus zapocza. Prěnju rycz měješche k. farař Müller hako lokalny ſchulſki inſpektor; w njej wón jubilarowe khwalbne ſkutkowanjo woponinaſche a ſkónczinje božemje bjerješche, dokelž k. jubilar do penſiona zaſtupi. Na to ryczeſche wyſokodoſtojny k. can. cap. ſenior Hoffmann z Budyſchina w mjenje konſiſtorija a pſchipiny jomu w mjenje joho majeſtoſcze naſchoho krala Jana pſchipóſłanu złotu zaſłužbnu medaillu. Dale ryczachu hiſchcze tež tſi ſchulerki a jedyn ſchuleŕ a pſchinjeſechu jomu dar w mjenje dźěczi. Jubilar ſo z pſchiſprawnymi ſłowami wſchitkim ryczniſam a jich wotpóſłarjam dźakowaſche. Hdyž bě hiſchcze k. kantor Löbmann w mjenje kollegow ryczał a po dokonjanym ſpěwje dźěſche ſwjatoczny czah pſchi zwonjenju do cyrkwje. Knjez kanonikus Junge ze Seitendorfa dźerżeſche kemſche, pſchi kotrychž wuczerjo a druzy hudźbnicy krasnu muſiku wuwjedźechu. Potom dźěchu dźěczi a wotroſczena młodoſcz domoj, wjetſchi dźěl ſwjedźeńſkich hoſczi pak zaſy na ſchulu, hdźež ſo nětko wjele zbožopſcheczow a darow k. jubilarej pſchinjeſe. Najprjedy pſchepoda jomu měſchczanſka rada a wubjerk czeſne měſchczanſke prawo w Oſtritzu. Na to bu dar 600 toleri w rjanych pjeczprocentowych ſtatnych papjerach pſchepodaty; tule ſummu běchu marijnodołſki patronat, konſiſtorium, ſchulſka woſada, tſělcoſo a tamniſche towarſtwa, kaž wjele joho prjedawſchich ſchulerjow a ſchulerkow a nětcziſchich czeſczowarjow a pſcheczelow nawdali. Wyſche toho běchu wſchelake druhe zjawnje abo tež privatnje pſchepoda tedrohe dary: regulator, rjane pokrywadło (teppich), rjany kožuch, wſchelake ſlěborne wěcy atd. Popołdnju w dwěmaj běſche ſwjedźeńſka hoſczina, na kotrejž bě 140 hoſczi, a wjeczor bal w dwěmaj hoſczencomaj. Z toho wſchoho je widźecz, zo w naſchej diöceſy wuczerja derje czeſczicz wjedźa, kotryž je ſebi tajku czeſcz zaſłužił! Naſche wutrobne zbožopſcheczo k. rektorej, kiž ſo nětk do Drježdźan pſcheſydli, za nim ſczelemy. Skawa jomu!

Z Lubija. Katholſke kemſche, kotrež ſo tudy měſaczinje wotdźerża, ſu pſchecy bóle wopytane. Za krótki czas jich wobſtacza licza ſo tu hižon 6 katholſkich kſchczenjow, a 20 dźěczi wopytuje nabožnu wuczbu, tak zo Lubij za pſchichodnoſcz kčžejacu woſadu lubi.

K.

Z Grunawy. Nasch druhi wuczeŕ, k. Wünsche, kiž běsche sobu pola Pariza, je nětko zasy z wojeŕstwa puschczeny sem pschischoł.

Z drežđzanskeje diöcesy.

Z Dreždžan. Znaty hoscźencaŕ F. Wobza (rodźeny z Khelna) je pscheđ swojej smjerczu 100 toleri katholskomu towaŕstwu rjemjesnikow wotkazał.

Z Dreždžan. Na 3. dnju meje je katholske kasino (towaŕstwo abo bjesada) adressu wobzanknyło a potom do Barlina wotpóslało, w kotrejž katholskej stronje zapóstancow za jich wustupowanjo k wobkrucźenju katholskeje cyrkwinskeje swobody so đźakuje.

Z Dreždžan. Tu pschebywasche zańdźeny tydźeń chaldejskokatholski duchowny z Urmia w Persiskej. Wón jězdźi hižo wot lěta 1866 po wschěm swěcźe a hromadźi dary za nowu cyrkej a klóschtyr w Urmii.

Cyrkwinske nowinki a powjesce.

Němska. We měscze Eichstätt swjecźesche so we zańdźenych dnach tysaclětne jubileum pschenjesenja s. cźěła s. Wałpory do cyrkwje s. kschiža, kiž wot toho cźasa k jeje cźescźi cyrkej s. Wałpory rěka. Swjata Wałpora narodźi so we Jendźelskej a to wot jara wosobnych starschich; wopuschczi pak na próstwu s. Bonifaca swój wótcny kraj, a pschińdźe z druhimi pobožnymi žónskimi do Němskeje we l. 748. Dweju bratrow hižom namaka, mjenujcy s. Wilibalda, biskopa we Eichstättu a s. Wunibalda, abta we klóschtrje Heidenheim. Tu wjedźesche pod wodźenjom swojoho bratra Wałpora z druhimi žónskimi klóschtyrske žiwjenjo, haj po smjerczi swojoho bratra bu wona pschedstejicźerka wobeju klóschtrow, mužskoho kaž žónskoho, pomjenowana. Jenož z posluschnosczе wza wona tutu dwoju hódnosczь na so, a dawasche wschěm najdospolnischi pschikład. 17 lět dołho wjedźesche wona nanajkhwalomnischo k spokojnosczi a k spomoženju wschěch wobeju rjadow. We lěcźe 779 wumrje zbóžnje, a jeje cźěło dawasche luboznu wóń wot so. Nimale sto lět pozdźischo bu jeje s. cźěło do Eichstätta pschenjesene a lětsa swjecźesche so pschez cyły tydźeń wot 7.—14. meje tysaclětne jubileum na tutón za město tak ważny podawk. K tomu běchu so bajerscy biskopojo a tež někotsi druzy, kaž arcbiskop z Kölna k powyschenju swjatocžnosczе a cźescźenju s. powostankow tam zeschli. Pschi jeje rowje sta so tež wjele dźiwow, a na jeje zastupnu próstwu namaka wjele khorych zas strowosczь, wosobnje pak je z jeje cźěła spodźiwnje kapacy wolij wjele khorym, kotrymž lěkarjo wjac pomhacź njemóžachu, położenjo a pomoc pschinjes. Ł.

Němska. Měr, kotrohož präliminarije (pschihotowanja) běchu we Versaillesu zestajane, bu 10. meje we Frankfurcźe nad Mainom bjez wjerchom Bismarckom a bjez francózskimi wotpóslanymi (Favre atd.) dowujednany. Francózska wotstupi znaty kruch kraja a zapłaczi prjedy wuczinjenu summu. Prěnje połmillardy frankow dyrbi so měsac po pschedobyczu abo změrowanju Pariza zapłaczicź. Potom budźa

Francózam hnydom forty (twjerdźizny) pſched Parizom pſchepodate. Do 1874 dyrbi cyły wójnſki dołh zapłaćeny byćź; francózſkich jatych nětko domoj ſćeku, z němſkoho wójſka budźa zwjetſcha Bajerſcy a Sakſowje najprjedy domojpuſchćeni.

Němſka. We wſchelakich wjetſchich měſtach cźinja ſo pſchihoty k hódnomu wobeńdźenju 16. junija, dnja, na kotrymž bu pſched 25 lětami naſch nětcźiſchi, cyrkej bożu we tak cźeźkich cźaſach ſławnje wodźacy ſ. wótc k bamžej wuzwoleny. Woſobnje ſo wěriwi pſcheproſcha, jomu z dobrowólnymi pjenjeźnymi woporami nuzu położićź pomhaćź, do kotrejež je pſchez njezamkowjomne rubjeńſtwo italſkoho kraleſtwa naměſtnik Khryſtuſowy na cźas pſchiſchoł. Bóh daj, zo by katholſki lud pſchez ſwoju dobrowólnu wopornjwoſćź ſwoju ſwěru a luboſćź japoſchtołſkomu ſtołej z nowa wopokazał! Ł.

Z Mnichowa. Probſt Döllinger zdźeržuje ſo nětko, dokelž je z cyrkwinſkeje zhromadźizny wuzanknjeny, wſchěch duchownych dźěłow a njeje, kaž to joho pſchećelojo wočakowachu, nowu hiſchće cźeźſchu njepoſłuſchnoſćź pſchećiwo duchownej wyſchnoſći wobeſchoł, zo by, zacpěwſchi cyrkwinſku zakaznju, wopor bożeje mſchě ſwjećił abo ſwjate ſakramenty wudźělał. Joho młódſchi towaŕſch, profeſſor Friedrich, kotrohož ſu tež cyrkwinſke khoſtanja potrechili, je pak we ſwojej njepoſłuſchnoſćźi tak daloko ſchoł, zo ſebi wot ſwětneje wyſchnoſće dowolnoſćź žadaſche, ſwoje cyrkwinſke ſłužby zaſtaćź ſměćź, hako by Khryſtus kralam a miniſtram klucze ſwojeje cyrkwje pſchepodał. Tak bludźi kóždy pſchecy dale a dale, kiž je junu žórko wěrnoſće, njezmólnu cyrkej wopuſchćił. Strach, zo mohło nowe dźělenjo wot cyrkwje naſtaćź, podobne tamnomu 16. lětſtotka, je nimo, dokelž tajcy ludźo, kiž žaneje wěry nimaja, kiž běchu pſchez ſwoje žiwjenjo hižom dawno cyrkwinſke dno wopuſchćili, nimaja khmanoſćź, nowe cyrkwinſke zjednoſćenjo założićź. Ł.

Z Kölna. Sobotu 6. meje wumrje po dlěſchej khoroſćźi we měſtaczku Neuß dołholětny jara zaſłužbny präſes měſchniſkoho ſeminara, kanonikus W. Weſthof. Narodźi ſo we Dolbergu we Weſtfalſkej 17. januara 1801; bu we Romje, hdźež ſwoje ſtudije dokonja, 1828 k měſchnikej ſwjećeny, ſkutkowaſche potom jara ſwěrnje a zbožownje dołhe lěta we ſwojej wótcźinje hako farař we Dieſteddźe. Z tym pak ſo njeſpokojo puczowaſche wón tež lěto wot lěta po wſchěch němſkich krajinach, zo by pſchez měſchniſke exercije dźěłaćeri we wincy toho Knjeza za jich ſwj. powołanjo z nowa zahorił. We lěcźe 1851 bu za präſeſa měſchniſkoho ſeminara do Kölna powołany, kotrež ważne měſto wón hacź pſched tſomi lětami z najwjetſchej ſwěru zaſta. Z woſebitej luboſćźu bě wón pſchikhileny młodźencam, kiž ſo z naſcheju ſaſkeju diöceſow do Kölna k hódnomu pſchihotowanju k měſchniſkomu žiwjenju ſćelechu. Bóh daj jomu wěcźny wotpocźink! — Tež jedyn druhi, wo ſchtudowacu młodoſćź zaſłužbny měſchnik Dr. Chriſtian Voſen wumrje tu 13. meje we 56. lěcźe ſwojeje ſtaroby. Ł.

Z Roma. Bamž chce dźeń ſwojeje inthroniſacije (naſtupjenjo tróna) ſwjatocźnje wobeńcź. Statua (late zaſtarſke ſwjećźo) ſ. Pětra doſtanje nowy rjeńſchi tróń. Zadnje polo (Hintergrund) a haldachin budźe nowy moſaikowy. Tež je bamž hiſchće druhu lampu pſched statuu fundirował. Dale da Pius IX. k wopomnjećźu tohole 25lětnoho bamžowſkoho jubileja wulku medaillu (pjenjez) dźěłaćź, a to złotu

jenož jenu, ſlěborne za kardinalow, a někotre mjedźane (broncowe); potom budźe ſtempel (forma) ſkóncowany. Tak woſtanje tale medailla žadnoſtka.

Z Roma. Tudy džěła ſo nětko pilnje na tym, hłowne měſto cyłoho narubjenoho kraleſtwa tak khětſe hacž móžno ſem pſchepołožicź, dokelž ſo boja, zo móhli cuze mocy jim to zakazacź, jelizo zo ſo hiſchcźe dołho z tym dlija, ale bohužel europſke knježeŕſtwa komdźa ſo hiſchcźe pſchecy, prawa pocźiſchcźanomu bamžej zas wrócźicź, hacžrunje katholſki lud wo to proſycź njepſcheſtanje. — Cźežcy domapytany a nětko hiſchcźe pſcheczźiwo ſebi ſamomu ſchcźuwany francózſki lud zaſłuži wěſcźe ſobuželnoſcź, a tak bu tež we Romje we cyrkwi S. Maria sopra Minerva tſidnowſka pobožnoſcź džeržana, zo by tón knjez ſwój prut tola ſkoro zas wot njezbožownoho kraja wotwobrocźił, a k položnju wulkeje tam knježaceje nuzy buchu tu ſmilne dary hromadźene a hnydom na prěnim dnju ſo tu 11,000 frankow nawda. Ł.

Z Pariza. Bjez tymi klóſchtrami, kiž buchu wurubjene, běſche tež karmelitſki. Bratſja ſwjecźachu w cyrkwi zeleny ſchtwórtk, hdyž wotpóſłani kommuny pſchińdźechu. Superior, kiž pſched woltarjom ſtejeſche, kiwny bratrej pokładnikej (kaſſirej) a prajeſche jomu z cźicha něktore ſłowa. Na to da pokładnik rubježnikam wulki kluczowc prajicy: „Tu ſu klucze do kaſſy: wy wěſcźe, hdźež wona je, njetrjebam was pſchewodźecź.“ Woni wzachu klucze a dokonjachu ſwoje rubježniſtwo, bjez tym zo karmelitoju w cyrkwi dale Bohu ſłužachu.

Z Pariza. Měſto ſo hiſchcźe pſchecy njeje poddało, hacžrunje tam žana prawa pſchezjenoſcź njeknježi. Wjedźicźerjo kommuny (zběžkarſki wubjerk) a kommandantoju wójſka wotſtupuja jedyn po druhim. Wójſko prawoho knježeŕſtwa z Verſaillesa zběžkarjam krucze na krk ſtupa. Měſchcźanſka murja je hižo jara roztſělana. W Parizu ſtawaja ſo wſchelake hroznoſcźe; nichtó ſwojoho žiwjenja a wobſedźenſtwa wjacy wěſty njeje. Z cyrkwjow mjetaja woltarje a ſwjecźata a wupuſcźeja kſcheſcźanſtwo; we wonjecźeſcźenych cyrkwjach džerža zhromadźizny, na kotrychž ſu ſurowe a njehańbite ſłowa ſłyſchecź. Na wóndaniſche Bismarckowe piſmo njeſſu arcbiſkopa hiſchcźe puſchcźili (za tſi miliony frankow chcedźa joho wudacź;) wón je dotal w jaſtwje džeržany a njeje tohorunja žiwjenja wěſty, ſamo hdyž ſnadź Verſaillesſcy z pſchizwolenymi 80,000 wojakami Pariz pſchedobudu.

Należnoſcźe towaŕſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1871: k. k. 233. Jakub Serbin (Juraš) z Nowoſlic; 234. Pětr Cźornak z Nowoſlic; 235. Jakub Kilank z Nowoſlic; 236. Marija Bjarſchec z Khelna; 237. Jurij Kózleŕ z Nowoſlic; 238. Michał Schejda we Marijnym Dole; 239. Handrij Najcź z Běleźec.

Na lěto 1870: 443. P. Cź. z N.

Dobrowólny dar: M. K. z H.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchinje. Zemrjecźi: Jan Adolf, ſ. Jana Karla Laraſa, khěžnika w B., 8 měſ. 22 dn; Hańža, njeboh Jana Müllera, kublerja w Słonej Borſchcźi, zaw.

mandż., 57 l. 3 njedż.; Hańža njeb. Michała Rjeka, žiwnoscžerja w Bělczecach zaw. dž., 6 l. 9 dn.; Jurij Jakub, s. Mikławscha Müllera, kublerja w Stonej Borschczi, 3 njedż.

Z Radworja. Kschcženi: Jakub, s. Jakuba Henki z Radworja; Madlena, dž. Pětra Měscherja z Měrkowa; Hana Theresia, dž. Jana Lehmana z Boranec; Jan, s. Jana Müllera z Boranec; Hana Theresia, dž. Michała Marka ze Zdžerje; Marija Madlena, dž. Jakuba Wjeraby z Khelna; Marija Madlena, dž. Jana Bohuwěra Běbracha z Bronja; Jan Handrij, s. Jana Dubskoho z Khelna; Hańža, dž. Jakuba Ledžbory z Boranec; Marija Madlena, dž. Jakuba Lubka z Bronja; Hańža, dž. Jana Žura z Khelna; Jurij, s. Michała Schenka z Radworja; Hana Madlena, dž. Jana Rynčža z Brěmjenja; Jan August, s. Jurija Čžorlicha ze Zdžerje. — Zemrjeczi: Hana Marija, dž. Jana Fulka z Radworja, 10 dn.; Hana, wud. njeb. Jana Hazy z Kupoje, 73 l. 6 m. 4 dn.; Jan Kliman z Boranec, 44 l. 9 m. 8 dn.; Marija, dž. njeb. Jakuba Kočže z Lutowcža, 18 l. 8 m. 16 dn.; Mikławsch, s. Mikławscha Winarja z Kamjenej, 21 l. 2 m. 26 dn.; Madlena, dž. njeb. Jana Čžocha z Kupjanskeje Dubrawy, 59 l. 11 m. 20 dn.; Hańža, dž. Jakuba Pjecha z Nowoho Bronja, 3 m. 8 dn.; Jan Schokta z Lutowcža, 66 l. 3 m. 6 dn.; Handrij Wjenk z Měrkowa, 52 l. 9 m. 4 dn. — Wěrowanaj: Jan Lorenc z Radworja z Mariju Wroblec z Radworja.

Z Ralbic. Kschcženi: Mikławsch, s. Jakuba Kilanka z Nowoslic; Hana, dž. Augusta Domschki z Nižeje wsy; Jurij, s. Michała Čžornaka z Konjec; Hańža, dž. Mikławscha Rjelki ze Schunowa. — Wěrowani: Michał Kocor z Jitka z Hanu Lipiczec z Jitka; Michał Čžornak z Hórkow z Hanu Bukec ze Sernjan. — Zemrjeczi: Jakub, s. Jurija Lipicža z Nowoslic, 6 l.; Michał, s. Mikławscha Neumanna ze Schunowa, 3 l.; Madlena Hrehorjowa z Konjec, 40 l.; Marija, dž. Mikławscha Jeschki z Konjec, 4 l.; Madlena Jacławkowa z Nowoslic, 79 l.; Michał, s. Michała Kórjeńka z Koslowa, 6 l. Michał Kaschpork ze Schunowa 33 l.; Jurij, s. Michała Žurka z Kazka, 10 l.; Jurij, s. Mikławscha Weclicha z Ralbic, 4 m.; Khata Schelcowa z Kazka, 62 l.; Madlena, dž. Pětra Cyža z Nowoslic, 9 měs.; Michał Jurk z Rózanta, 65 l.; Hańža, dž. Michała Domaschki ze Smjerdžaceje 1 l.; Michał, s. Michała Hrjehorja z Jitka, 11 m.; Wórschla Jeschcyna ze Schunowa, 58 l.; Boscžij Bräuer z Ralbic, 60 l.

We expedicijach je Pósła za 3 nsl. na pschedań:

Pomocna knižka k wuliczenju nowych a starych měrow a wahow.

Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbski a němski je w tutej knižcy jara derje wukožena dokhostna, płoninska a cžělesna měra, tež za tóczne wěcy, žita atd. Pschidaty je pschehlad decimalow atd. W schulach dyrbi so nowa měra a waha lětsa nawucžicz; duž poruczamy tule knižku tym samym. Wona je tunischa dyžli podobne němske!

W tachantskej kencli a pola kk. wucžerjow su wot nětka na pschedań:

Biblijske stawizny staroho a nowoho zakonja

za katholske wucžerńje wobdžěłał Michał Hórnik. 192 stronow. Z titlowym wobrazom a z khartu swjatoho kraja. Wjazany exemplar w partijach płaczi 65 np., njewjazany 5 nsl. W knihikupstwach su drózsche po pschirażku percentow.

Dary za cyrkej w Čžornecach abo Baczonju.

K czesczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: Marija Koklina ze Swinjarńje **100** tol. H. R. z Dżěžnikec **1** tol.

Hromadże: **5220** tol. 2 nsl. 5 np.

Čžischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski cžasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 11. **3. junija 1871.** **Lětnik 9.**

Bamžowski 25lětny jubilej swjatoho wótca Piusa IX.

Schtóž je pjecž a dwacyczi lět słužbu zastał a we zastojnstwje słutkował, je we tutym cžasu pschileżnoscže dosch měł, dobre słutkowacž, sebi zasłużby wo zbožo sobucžłowjekow nahromadžicž a na sebi wopokazma božeje miłoscžiweje pomocy nazhonicž. Toho dla so z wjesokej, džakownej wutrobu 25lětne jubileje swjecža.

Tajki jubilej bliži so nam lětsa we Romje a je cžimważnischi, dokelž so za cyłe 18 lětstotytkow prěni krócž swjecžicž hodži: dotal njeje žadyn bamž 25 lět na stole swjatoho Pětra sedžicy Jězusowu cyrkej nawjedował. To dyrbi naschu wutrobu k džakownomu swjecženju tutoho žadnoho swjedženja pohnuwacž a nas k wutrobnomu džakej napscheczo Bohu pohnuwacž, kotryž je bamžej tak dołhe knjejstwo popschał, kajkež prjedy njoho žadyn scžěhowař swjatoho Pětra měł njeje. Bóh sam je so dostojnił, swojomu naměstnikej na zemi prawje widžowny wopokaz swojeje luboscže dacž a pschez to pokazacž, zo ma na nim swoje spodobanjo.

Schtó njechał ruku božu we tym widžecž, zo runje Pius IX. to dóstawa, schtož žadyn z joho 256 prjedownikow dóstał njeje, 25 lět najwyschscheje słužby a zastojnstwa na zemi? Cžoho dla je Bóh tajki podawk runje do naschoho cžasa stajił? Bóh, kotryž wschitko po najwjetschej mudroscži cžini, ma pschi tutym podawku swoje ważne wotpohlady, byrnje so cžłowjeska krótkowidnoscž na wschitko dohladacž njemóhła, byrnje so cžłowjeska złomyslnoscž na wschitko dohladacž njechała.

Naspomnju tudy jeno jenu wěc. We wschitkich cžasach je katholskim kschescžanam hako njedwělna wěrnoscž płacžiło, zo romski biskop abo bamž je nic jeno scžěhowař swjatoho Pětra, ale tež widžowny naměstnik Jězusa Khrystusa na zemi, a tak widžowna hłowa Jězusoweje cyrkwje, prěni a najwyschschi strażnik wot Boha wozjewjenych wěrnoscžow, a njekhabłaty a njepschewinity zakitař božoho zakonja. Wschitko to je swěrny katholik we wschittich cžasach wěrił a tohodla so zastojn-

ſkim wuprajenjam a wuſudženjam bamžow we naſtupanju toho, ſchto ma ſo wěricź abo cźinicź, ponižnje a podwolnje podcźiſnył.

We wſchelakich cźaſach ſu ſo cźłowjekojo napſchecźo najwyſchſchomu wucźeŕſtwu romſkoho bamža pozběhowali a joho „antikhryſta“ mjenowali. Ale, njejſu Židža Jěžuſa něhdy „beelzebuba“ mjenowali? a njeje Jěžus Khryſtus ſam prajił: „Hdyž ſu domjacoho nana „beelzebuba“ mjenowali, kak wjele ſkeŕſcho budźeja joho domjacym tak rěkacź.“ (Mat. 10, 25.) Tak dha ſu woſebje we naſchim cźaſu Židža, ſwobodomurnikojo a wſchitcy ludźo, kotſiž ſu bojoſcź pſched Bohom dawno ze ſwojeje wutroby zhubili, a do zjawnoho abo ſkradźnoho njepſchecźelſtwa napſchecźo Bohu ſtupili, wſchitke mocy napinali na to, Jěžuſowu cyrkej wobſchkodźecź, pomjeńſchecź, hanicź a wobryčźecź a wutroby cźłowjekow wot njeje wotwobroczecź, a z njewěrnoſcźu a błudom napjelnicź. Cźile ludźo ſu móc, prawo a nahladnoſcź japoſchtołſkoho ſtoła tak dołho podrywali, zo bu někotryžkuli katholik, kotryž ſo dobry cźłowjek zdaſche, we ſwojim myſlenju a wěrjenju zamyleny a zaſlepjeny. Zo pak tale ſchkoda ſo njeby hłubje zažrała, je Duch ſwjaty Jěžuſowej cyrkwi na wſchitke cźaſy nic jeno ſlubjeny, ale tež daty, pſchez zhromadźenu cyrkej, pſchez hort biſkopow katholſkeje cyrkwje na ökumeniſkim koncilu zhromadźenych, zjawne ſwědčenjo za najwyſchſche wucźeŕſke prawo bamža wotpołožił.

A nowe wobſwědčenjo tuteje wěrnoſcźe, tuteje wucźby pſchihotuje Bóh pſchez pjecźadwacyčźilětny jubilej bamža Piuſa IX. Bóh chce ſwětej pokazacź, zo romſki bamž je dźenſa hiſchcźe z tejſamej mocu a ważnoſcźu wobdaty, kaž ſwjaty Pětr, — zo je wón ſkała, na kotruž je Jěžus ſwoju cyrkej twarił. Tohodla da Bóh k pſchepokazanju a pſcheſwědčenju njepſchecźelow jomu ſwjedźeń ſwjecźicź, kajkiž prjedy njoho z boka ſwjatoho Pětra žadyn bamž ſwjecźił njeje.

Cyły ſwět kedźbuje na ważny ſwjedźeń, kotryž Pius IX. we Romje ſwjecźi. Njepſchecźelojo kſcheſcźanſtwa ſo hněwaja a złobja a prócuja ſo, jomu joho jatoſcź hiſchcźe wobcźežniſchu ſcźinicź. Kóždy dobry kſcheſcźan pak ſo wjeſeli a Boha proſy, zo chcył wón we ſwojej wſchohomócnoſcźi cźežcy tyſchenomu bamžej ze ſwojim tróſchtom na pomoc pſchińcź, joho njepſchecźelow a pſcheſcźěharjow k lěpſchim myſlam a zadźerženju pohnucź a tomu, kotryž je we pjecźadwacyčźilětnym knježenju telko horja nazhonił, telko potłóčźowanjow ſwjateje cyrkwje widźał, hižom tudy na zemi a to prawje bórzy wohladacź dacź měr a pokoj mjez ludami a wujednanjo njepſchecźelow z cyrkwju a dobyčźeŕſke powyſchenjo kſcheſcźanſkeje, katholſkeje wěry.

Katholſka cyrkej w Rumunſkej.

Rumunſka leži pſchi delnej Donawje a wobſteji z dweju wjeŕchowſtwow, z Moldawſkeje a Walachiſkeje. W tu chwilu tam hohenzollerſki wjeŕch Korla knježi. Wobydleŕſtwo je zwjetſcha grichiſkoſchismatiſkoho wěrywuznacźa. Tola namakaja ſo we Walachiſkej ſamej wokoło 50,000 katholſkich kſcheſcźanow, kiž we wſchěch wjetſchich měſtach a wſach rozpjerſcheni bydla. We Bukareſchcźe, hlownym měſcźe tohole 3000 quadratnych mile wulkoho kraja je 18,000 katholikow. Z cyła po-

brachuje katholſkim wobbydlerjam Walachiſkeje na cyrkwjach a na duchownych. Tale nuza je hižo z toho widźecź, zo we Bukareſchcźe jenož jena katholſka cyrkwicźka ſo namaka, kotraž móže jenož 700 kemſcherjow wopſchimnycź. W cyłej diöceſy ſu jenož 15 katholſkich cyrkwjow a jenož na ſydym měſtach namakaja ſo katholſke ſchule. Jara nuzne by było, zo bychu na 20 hacž 30 měſtach, hdźež katholikowje bydla, ſo boże domy twarili a z katholſkimi duchownymi wobſadźili. Tola jow pobrachuje na pjenjezach.

Zo katholſcy duchowni tam njedoſahuja, jo woſebje tež na tym ležane, zo we Walachiſkej žadyn duchownſki ſeminar njeje, we kotrymž móhli ſo katholſcy duchowni wuwucźicź a na duchownſtwo pſchihotowacź. Tamniſchi duchowni dyrbja (dokelž je tu wjele pſchicźahowari z cuzby) rumunſkeje, wuherſkeje, ſłowjanſkeje a němſkeje ryczże mócni bycź.

Biſkop tamniſchoho kraja k. Ignacio de Paoli z kongregacije paſſioniſtow prócuje ſo po móžnoſcźi, tymle nuzam wotpomhacź. Dokelž pjenježneje nuzy dla zdobom cyrkwje twaricź njemóže, chce duchownych tež na tajke měſta wupóſłacź, hdźež katholikowje bjez cyrkwjow bydla, zo by duchownym potrjebnoſcźam ſo wotpomhało a tež dźěcźi ſo rozwucźili. Zo pak by k tomu doſcź duchownych doſtał, je k. biſkop we ſwojim wobbydlenju jedyn wuſtaw (ſeminar) założił, do kotrohož je hižo wjacy młodźencow němſkeje a wuherſkeje (ungarſkeje) narodnoſcźe pſchiwzał. Dokelž pak je ſam khudy a lětſa pſchinoſchki Lyonſkoho miſſionſkoho towarſtwa wójny dla pſchiſchli njejſu, je ſo na pucźowanjo podał, zo by jakmožnu hromadźił. Pſchez Peſt a Win chce ſo wón do Roma podacź, zo by dobroczerjow za cyrkwinſke należnoſcźe ſwojeje diöceſy namakał. We Winje je hižno nadobne dary doſtał. Bóh žohnuj joho prócowanja! T.

Statiſtika ſchulow a ſchulſkich wucźerjow w Sakſkej.

Naſcha łužiſka abo budyſchinſka diöceſa ma 24 ſchulow, z kotrychž je 12 ſerbſkich a 12 němſkich. Serbſke ſu: Budyſchin (wjeſna ſchula), Khróſcźicy, Kukow, Njebjelcźicy, Wotrow, Radwor, Ralbicy, Worklecy, Rózant, Schunow, Zdźer a Cźornecy; němſke pak: Blumberg, Budyſchin (měſchczańſka ſchula), Grunau, Königshain, Neuleutersdorf, Oſtritz, Reichenau, Rusdorf, Schěrachow, Seitendorf, Schpital pola Kamjenca a Žitawa. Herbſkokrajna abo drezdźanſka diöceſa ma 13 ſchulow, z wuwzacźom Hubertusburga wſchitke w měſtach ležace.

Z tutych 37 ſchulow je 16 měſchczańſkich a 21 wjeſnych. Z nich rěkaja 3 wokrjeſne (Bezirksſchulen: tachantſka w Budyſchinje a dwě w Starych Drezdźanach), 24 farſke a 10 poboczne abo filialne ſchule. Dale rozeznawamy 25 jenoklaſſnych, 6 z dwěmaj, 1 z tſomi, 2 ze ſchtyrjomi a 3 z pjecźimi klaſſami; dale ſu 24 połdźeńſke a 13 cyłodźeńſke ſchule. Pod patronatom japoſchtołſkoho vikariata ſteja 13, pod patronatom tachantſtwa 8, pod klóſchtrom Marijneje Hwězdy 7, pod klóſchtrom Marijnoho Doka 7, pod minakałſkim grofu z Einſiedela 1 a pod worklecźanſkim grofu ze Stolberga tež 1 ſchula.

Wucźerjow ma budyſchinſka diöceſa 36 (z kotrychž ſu někotſi tež pſchi něm-

ſkich ſchulach, dokelž dźě móže kóždy ſerbſki wučer tež němſki), dreždźanſka pak 29. Z tutych 65 wučerjow je 39 pſchi měſchczanſkich a 26 pſchi wjeſnych ſchulach; pſchi wokrjeſnych ſchulach 13, pſchi farſkich 42 a pſchi filialnych 10; bjez nimi je 58 ſtatnych a 7 pomocnych wučerjow.

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Kaž ſłyſchimy, budźe w němſkim dźěle diöceſy ſ. firmowanjo na ſczěhowachych dnach: 25. junija w Neuleutersdorfje, 2. julija w Oſtritzu, 4. w Grunawje, 6. w Königshainje, 9. w Seitendorfje, 11. w Reichenawje a 23. julija w Schěrachowje. Hdy w Serbach budźe, wozjewimy pozdźiſcho.

Z Budyſchina. Na ſwjatkownu póńdźelu wudźěli naſch wyſokodoſtojny k. biſkop 176 woſobam ſwjate firmowanjo. Prjedy toho dźerżeſche wón mjelczacu Božu mſchu a potom prědowanjo.

Z Budyſchina. Na 20. meje běſche hłowna zhromadźizna naſchoho towaŕſtwa. Najprjedy bu lětne zliczbowanjo pſchedpokožene a pſchehladane; po tutym běſche dokhodow ze zakładnym kapitalom 383 tol. 21 nſl. 5 np. a wudawkow 238 tol. 15 nſl., tak zo je 145 tol. 6 nſl. 5 np. zamoženja. Dale bu wozjewjene, zo je „pomocna knižka k wuliczenju nowych a ſtarych měrow" na požadanjo wuſchła. Skónczńje bu poſtajene, zo by lětſa zaſy zeſchiwk „Żiwjenja Swjatych" ſobuſtawam hako dar ſo wudał, kaž tež protyka na pſchedań.

Z Budyſchina. Po wudaczu zańdźenoho cźiſła a potajkim pozdźe za nas je cźiſchczany zjawny liſt „na katholikow Sakſkeje" wot k. grofy Kajusa Stolberga hako ſobuſtawa centralkomitéa katholſkich towaŕſtwow wuſchoł dla bamžowoho jubileja. Komité je k wopomnjeczu na tón dźeń wjele cyrkwinſkich draſtow za wukrajne miſſiony wobſtarał. Dale hromadźi wón wurjadny wopor za bamža do prěnich dnow junija. Tež napomina wón, zo chcyli woſady a katholſke towaŕſtwa ſwjedźeń dźerżecź. (Ale wuzwoleńſki bamžowy dźeń je pjatk, duž drje budźa tajke ſwjedźenje zwjetſcha hakle 18. junija?) Komité wotpóſczele ſkónczńje deputaciju do Roma, kotrejž móže ſo kóždy katholik pſchizanknycź, kiž to z cźaſom wozjewi.

Z dreždźanſkeje diöceſy.

Z Dreždźan. Wučer pſchi nowodreždźanſkej ſchuli k. Dold je do hłowneje wučerńje pſcheſadźeny. Na joho dotalne měſto je k. Schecks pſchiſchoł. W ſchuli „am Queckbrunnen" je k. Meuſel naſtupił, w Grimmje pak k. Goduhn, dotal wučer w Altenburgu, a w Miſchnje vikariruje ſeminariſt R. Plewka.

Z Dreždźan. Tamny w poſlenim cźiſle ſpomnjeny „chaldejſſkokatholſki duchowny z Perſiſkeje" bu w Barlinje, hdźež bě tohorunja wjele darow doſtał, hako jebak a žid z Neapelſkeje ſpóznaty a ſadźeny. Wón je tež tam wjacy krócź Božu mſchu po orientalſkim waſchnju dźerżał.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Z Georgswaldy. Knjez kapłan Franc Storch je schtwórty zeschiwk swojich knižkow „Maria das Heil der Kranken“ wudał. W njej powjeda wón, schto je so w lětomaj 1869 a 1870 za Philippsdorf stało, wo założenju cyrkwje a wo twarjenju khapałki na hnadnym měscze. Lońsche lěto je dobrowólnych darow pschischło 6878 schěsnakow a 2135 toleri. Z cyła je hižo 63,536 schěsnakow nawdate. Farska wosada sama je 23,896 schěsnakow pschizwoliła, z czohož je 9801 schěsnakow hižo prěnje lěto zapłaczenych; wona mysli hižo na hromadzenjo kapitala za pschichodne duchowne město. Tež drohe cyrkwinske dary su za khapałku, kiž ma za pokléta hotowa bycz, a za cyrkej nawdate. Po tychle podawkach powjeda so w tej knižcy, kajke wustrowjenja a wusłyschenja próstwow su so w schtwórtym a pjatnym (1870) hnadnym lěcze we Philippsdorfje stałe; pschi tym su wschelake listy a wobswědczenja ze wschelakich stronow pschipołożene.

Němska. We nětko skónczenej wójnje zhubi zjednoczene němske wójstwo 117,028 muži a to 4990 wyschkow, a 112,038 podwyschkow a wojakow; morwych bě z nich 19,296; ranjenych 91,537 a jatych 6195 muži. — We cyłym nětczischim němskim khěžorstwje je nimale 40 milijonow wobydleri, mjez nimi wokoło 14 milijonow katholikow, 24 milijonow lutheranow a 2 milijonow druhowěriwych.

Němska. Schkodowanjo němskoho wójska wot 24. julija hacz do 22. februara 1871 je tele: officirow 1167 morwych, 1838 ranjenych, 16 njenadeńdzenych; wojakow 15,224 morwych, 27,417 ranjenych a něhdze 2000 njenadeńdzenych: wscho do hromady 47,662. We Francózskej namaka so hischcze 1000 jatych wojakow němskoho wójska.

Z Roma. Mejska pobožnoscz bu tudy we wjacy hacz 80 cyrkwjach dzeržana. Luda bě lětsa dwójcy tak wjele kaž wloni. Njepschecželske nowiny pisaja, zo to zapschijecz njemóža. Woni wschak njezapschijeja, zo katholikowje na kanony swoju nadziju njestajeja, ale na Boha a na mócnu zastupnu próstwu najzbóžnischeje knježny. (Genf. Corr.)

Z Roma. Klóschtry, kotrez buchu za kralowske ministerstwa wzate a pschihotowane, su tele: Santa Maria in Valicella, pschi dwanacze japoschtołach, ss. Silvestra a Schczěpana in Capite, s. Silvestra a Monte Cavallo (pschi quirinalu), s. Marije delle Virgine, s. Handrija della Valle, s. Marije sopra Minerva, s. Augustina.

Z Roma. Francózski duchowny Hyacinthe, w swojim czasu pschez swoje wustupjenjo z rjada karmelitow w Parizu a pschez swoju exkommunikaciu po wschěm swěcze wuwołany, pyta hako zabłudzena wowca zasy wujednanjo a pschiwzaczo do katholskeje cyrkwje pola bamža. Dotal pak njeje w tu khwilu hischcze audiencu dostał. Z k. professorom Döllingerom a druhimi snadz so tež hischcze wujednanjo stanje.

Z Roma. Bamž je encykliku (zjawny list) biskopam rozpósłał, w kotrymž wón poskiczene garantije (slubjenja) italskoho knježerstwa zacżisnje.

Z Roma. Po wozjewjenej statistiky je w lěcze 1869 we 43 europskich

missionach ſ. ſakrament kſchczeńcy dostało 7762 błudnowěriwych (pola kotrychž płaczíwoscz dostateje kſchczeńcy njebě wěsta); w 34 missionach Asije bu 18,735 pohanow a 573 błudnowěriwych kſchczene; w 7 missionach Afriki 800 pohanow a 25 błudnowěriwych; w 13 missionach Ameriki 100 pohanow a 1114 błudnowěriwych; w 4 missionach Australije (Oceanije) 1568 pohanow a 70 błudnowěriwych. Tak ſu w 111 missionach wokoło 25,000 cžłowjekow do cyrkwje pſchiwzate. Hdyž ſo wopomni, zo je katholſkich missionſkich ſtacijow pſchez 350, dha je ſo w lěcze 1869 za Khryſtuſa dobyło na 80,000 duſchow.

Z Roma. W haprylu je wottudy biſkop Coſi zaſy do Chineſiſkeje wotjěł. W Europje je wón pſchez 10,000 ſchěſnakow za missionſtwo nahromadžił a tež pjeczoch duchownych dobył, kiž ſu z nim do dalokeje cuzby hako missionarowje ſo podali.

Z Roma. Njedawno bu modlerńja za ſektu methodiſtow wotewrjena; to je hižo ſcheſta khapala, kiž bu za druhowěriwych założena.

Z Roma. Dżeń 13. meje bě we žiwjenju Piuſa IX. runje tak wopomnjecza hódny kaž budże to pſchichodny 16. junija za njoho a za cyły katholſki ſwět; 13. meje dokonja ſwj. wótc ſwoje 80. lěto. Wulke cžródy jomu ſwěrnych Romſkich kaž tež deputacije wukrajnikow pſchinjeſechu jomu ſwoje wutrobne zbožopſchecza, na kotrychž ſo ſwj. wótc cžim bóle zwjeſeli, cžim wjacy mějeſche we poſlenim cžaſu cžerpjecz a wuſtacz. Dobre ſwědomjo a ſprawna wěc, kiž zakituje, pak poſkicza jomu ſtajnje tamny měr a podwolne podaczo do božich dopuſchczeni, kiž jomu tež pſchi najczežſchich domaphytanjach ſpokojnu haj wjeſoku wutrobu pſchihotuje. Spokojnoscz, haj wjeſołoſcz pokaza tež pſchi tutej pſchileżnoſczi na joho cžerſtwym wobliczu, a wutrobne ſłowa wjedżeſche wón wotmołwicz na wopokozanja luboſcze a ſwěry, kotrež jomu ſo ze wſchěch dżělow ſwěta pſchinjeſechu. Mjez tym hacz tak tón cżeſczomny woſymdżeſaczlětny ſchědżiwc wſchědneje dopokazy wěrneje ſobuželnoſcze a nutrneje luboſcze dóſtawa, je najwjacy tamnych, kiž jomu z leſczu a z mocu ſchkodżecz pytachu, dawno zabytych abo zacpětych, kaž na pſchikład Gioberti, Cavour, Napoleon, abo Garibaldi. Pius IX. pak z božim dopuſchczenjom wot wſchěch mocow hele tak ſurowje pſchimany, wot Boha pak tak nadobnje žohnowany a poſylnjeny ſteji tu kaž ſkała, na kotrejž ſo wſchitke žołmy njeſprawnoſcze a kžě wotraża, wón hako naměſtnik toho, kiž je ſwojim wucžownikam poruczik, zło z dobrym płaczicz, pozběhnje ſwoju ruku jenož, zo by ſwět žohnował. — So rozymi, zo italſke knježerſtwo tež nětk hiſchcze wſchě hary pſchecžiwo bamžej dowoli a je ſnadź podpjera, a zo pſchecy za tym dżěła, zo by ſo Rom k hłownomu měſtej cyłoho kraleſtwa ſcžiniło a dokelž ma kral Viktor Emanuel tola hiſchcze po zdaczu tak wjele hanbicžiwoſcze, abo ſnadź tež jenož bojoſcze pſched božej ſchtrafu, kotraž jomu hrozy, zaczu, zo ſebi wón njewěri, na ſtajne do Roma ſo pſchesydlicz, budże ſo, kaž ſo z wěſtoſczu powjeda, tróna wotrjec, a joho ſyn, znaty kronprync Humbert, kiž je pſchez ſwoje zadżerżenjo we Romje pokazał, zo ma doſcz njehańbitoſcze za italſkoho krala, by potom ſwojomu nanej na trónje ſcžěhował, a to wuwjedł, k cžomuž joho italſka ſtrona nuzuje a pſchede wſchim, ſo rozymi, ſwoje kralowſke ſydło do Roma pſchepołożił.

Ł.

Z Pariza. Tu su so surowe wěcy stałe. Zběžkarjo su we czasu swojoho knjejstwa we Parizu wjacy schkody naczinili, hacž prjedy němske wójstwo we czasu 8 měsacow cyłej Francózskej; we poslenich dnach pak, hdyž spóznachu, zo so pschecziwo wójstwej pschispóznatoho wuzwolenoho knjejstwa dleje dżerżecz móc njebudża, palachu, powalachu a mordowachu a wobeńdżechu najhórsche skutki człowjeskeje surowoscze. Arcbiskop Darboy z wjele druhimi wosobnymi měschczanami, wosebicze duchownymi, bu hižom wokoło jutrow do jastwa czisnjeny a nětko z 62 druhimi jatymi, mjez nimi 43 duchownymi zatsělany, cyrkwje a druhe swj. města pobožnoscze buchu wonjeczeszczene, cyrkwinske sudobja rubjene, a najswjeczische wěcy k najhórschim njeskutkam trjebane. Prjedy wosobne khěžorske hrody kaž Tuilerije, Louvre, Palais Royal a druhe měschczanske a krajne twarjenja, krasne wopomniki, na kotrymiž bě Pariz tak bohaty, su spalene abo spowalane. Cyłe hasy su do popjoła wobroczene. Wjele tawzynt ludźi je pschi tym wo žiwjenjo pschischło, a wjele wjacy hischcze wo zamoženjo a zaskužbu. Někotrych wjedźiczeri zběžkarjow drje su popadnyli, tola schto to je za tysacy njewinowatych, kiž su pschez to do njezboža pschischli, za milliardy schkody, kotraž je so stała a kotraž so zarunacz njehodźi. Ł.

Z Pariza. Czěło zatsělenoho arcbiskopa Darboy a czěło fararja Deguerry buschtaj balzamirowanej a budźetaj tydźeń w khapali arcbiskopskoho hrodu wustajenej.

Z Pariza. Nahladni mužojo, bjez kotrymiž bě arcbiskop, buchu w jastwje „Mazas" jeczi dżerżeni a hako ta mordarska banda tam pschiczeże, nochcyschе jim běrc durje wotewricz, hacž runje jomu někajku pschikaznju wot sběžkarskoho wubjerka pokazachu. Woni joho toho dla zatsělichu, jomu klucze wzachu a durje wotewrichu. Potom pschecy pjeczoch tam jatych na jedyn raz na dwór pschiwjedżechu a jich tam zezatsělachu. Hako běchu jich 63 skóncowali, bližachu so tam versaillescy wojacy; zběžkarjo czeknychu a wot spomnjenych wojakow bu hischcze 161 wosebnych mužow žadławej smjercži wutorhnjenych a hnydom z jastwa puschczenych.

Połnócna Amerika. We St. Louis wotkaza jena knjeni 12000 dollarow towarstwu s. Vincenca; za to budże jedyn wustaw twarjeny. — W Praire du Chien (w stacze Wiskonsin) je khatolski Jendźelczan khěžu za 40,000 dollarow kupił a ju schulskim bratram k zarjadowanju schule darił. — W měrcu bu nowy arcbiskop k. Tasherau w Quebeku swjeczeny w pschitomnoscži wosmjoch biskopow. — W New-Yorku buchu 25. měrca tsjo konvertitowje (wobroczeni) na duchownstwo wuswjeczeni wot arcbiskopa. Jedyn z nich bě prjedy professor na mórskej akademii.

Połnócna Amerika. Missionstwo tudy jara kczěje. Tak dżerżachu jesuitowje w Hasletowje (a Pensylvanii) mission, pschi kotrymž 4600 katholikow k Božomu blidu pschistupi; 28 druhowěriwych katholske wěrywuznaczo pschiwža. Pschi missionje w Brooklynje bu 12,000 ludźi woprawjanych, bjez nimi pschez 300 prěni krócz w swojim žiwjenju; tu pschistupi 35 druhowěriwych da katholskeje cyrkwje. W cyrkwi s. Marije w Alleghany pola Pittsburga dżerżesche generalny vikar Słowjanow k. Gartner z młodym duchownym Videnku mission za 300 czěskosłowjanskich swójbow tamneje wokolnoscze.

Należnosće towařstwa.

Sobustawy na lěto 1871: 240. Mieth z Kukowa; 241. Michał Schpihet z Radworja; 242. Pětr Winař z Kamjenjej; 243. Handrij Haſcha z Zajdowa; 244. Jakub Wencel z Dźěžnikec; 245. k. P. Benno Kral z Ossega.

Dobrowólne dary za towařstwo: k. kan. kap. senior Hoffmann z B. 15 nſl.

Smilne dary k dalewobstaranju: K jubileju swj. wótca: Pětr Haſcha ze Zajdowa 10 nſl.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich wosadow.

Z Budyſchina. Kſchczeni: Ernſt Bruno, ſ. Fr. Elſnera w B.; Hana Marija, dž. Jakuba Wencela z Dźěžnikec; Madlena Hańža Hana, dž. Jana Dučžmana z Bozankec; Mikk. Pawoł, ſ. Handrija Handrika z Budyſchina. — Zemrjeta: Józefina Weberſinkowa z B., 82 l. 5 měſ.

K wuznamjenjenju bamžowoho 25lětnoho jubileja budże pjatk 16. junija popołdnju w ſchtyrjoch zhromadźizna wubjerka za cyrkej w Cžornecach abo Bacžonju, a to w Cžornecach na Wólmanec kuble. Pſchecželjo a dobrocžerjo wubjerkowoho prědkwazacža móža hako hoſczo na zhromadźiznu pſchińcž. **Pſchedſydſtwo.**

We expedicijach je Póſta za 3 nſl. na pſchedań:

Pomocna knižka k wuliczenju nowych a ſtarych měrow a wahow.

Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbſki a němſki je w tutej knižcy jara derje wukožena dokhoſtna, płoninſka a cžělesna měra, tež za tóczne wěcy, žita atd. Pſchidaty je pſchehlad decimalow atd. W ſchulach dyrbi ſo nowa měra a waha lětſa nawucžicz; duž poruczamy tule knižku tym ſamym. Wona je tuniſcha dyžli podobne němſke!

W tachantſkej kencli a pola kk. wucžerjow ſu wot nětka na pſchedań:

Biblijſke ſtawizny ſtaroho a nowoho zakonja

za katholſke wucžerńje wobdźełał Michał Hórnik. 192 ſtronow. Z titlowym wobrazom a z khartu ſwjatoho kraja. Wjazany exemplar w partijach płaczi 65 np., njewjazany 5 nſl. W knihikupſtwach ſu drózſche po pſchirażku percentow.

Wuſchke ſu a móžeja ſo we expediciach Kath. Póſka dóſtacz:

1) **Litanija wo najſwjeczíſchej wutrobje Jězuſowej.** 8 ſtron. — 6 np.
2) **Cžeſczowanjo ſydom boloſczow a ſydom radoſczow ſwjatoho Józefa.** 8 ſtr. — 6 np.
3) **Litanija k cžeſczi ſwjatoho Józefa.** 4 ſtr. — 4 np.
4) **Różowc k ſpomoženju duſchow we cžiſczu.** 2 ſtr. — 2 np.
5) **Khěrluſch wo ſwjatym Duchu.** 2 ſtr. — 2 np.

Dary za cyrkej w Cžornecach abo Bacžonju.

K cžeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: Jurij Robel a Hańža joho mandźelſka z Bacžonja **100** toleri; P. R. z Bacžonja 25 tol.; M. K. z Khróſczic 1 tol.

Hromadźe: **5346** tol. 2 nſl. 5 np.

Cžiſchczał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 12. **17. junija 1871.** **Lětnik 9.**

Postyrski list němskich biskopow.

Podpisani biskopowje postrowjeja a požohnuja wěriwych we tym Knjezu! Po wobzamknjenjach vatikanskoho koncila je wosebje w Němskej wjele duchow wulki njepokoj zapschijak. Bjez tym zo je so wěriwy katholski lud wschudžom z wjesołej podwolnosczu wusudženjam powschitkowneje cyrkwineje zhromadžizny podczisnyk, namakany bjez tajkimi, kotsiž chcedža wucženi rěkacz, wjele wotkhilenja a njespodobanja napscheczo wozjewjenym koncilowym wobzamknjenjam, wosebje w nastupanju bamžowoho njezmólnoho wuczerstwa. Bjes tutymi, cyrkwi napscheczniwnymi pak je so zahorjena a daloko rozschěrjena dźěławosczź pozběhnyła, zo by cyrkej hanjena, wohidžena, zwjazana, haj zaniczena była, hdy by człowjeska moc zamohła, schtoż samo helskim portam so ženje njeporadži. Z czoho to pschińdże? Wědomnosczź w Němskej je husto tež na polu bohawucženosczże w nowischim czasu pucze nastupiła, kotrež so z byczom praweje katholskeje wěry zjenoczicz njehodża. Tónle wědomnostny pucz, kotryž je so cyrkwineje zakońskeje mócnosczże (auktority) wotrjekł a jenož do swojeje samsneje njezmólnosczże wěri, njeznjese so z katholskej wěru. Wón je wotpadnjenjo wot prawoho ducha cyrkwje, hdyž duchej wopaczneje swobodnosczże poležkuje, kotryž swoje parschonske nahlady a měnjenja bóle waži dyžli wěru do bójskeje, w cyrkwi pschez swjatoho Ducha skutkowaceje wuczerskeje mócnosczże. Njewopokazuje so tu napscheczo tajkim podawkam hako skutk Božeje prjedywidźiwosczże, zo bu runje w naschim czasu, hdyž je tak mjenowana swobodna theologiska (bohawucženska) wědomnosczź swoju hłowu tak wysoko pozběhnyła, wěrywuczba wo njezmólnym wuczerstwje najwyschschoho pastyrja a wuczerja cyrkwje wozjewjena, kotraž je tamnomu wopacznomu puczej we bohawucženosczi runje napscheczniwo? Schto drje by po czasu z tuteje tak mjenowaneje swobodneje wědomnosczże na polu katholskeje bohawucženosczże nastało, hdy by vatikanski koncil tamne

pruhowadło (Prüfſtein) duchow njepoſtajił, na kotrymž je ſo hordomyſlne wuzdaczo wědomnoſcze, ſebje ſamu za njezmólnu dźeržaceje, wotrazyło a na kotrymž dyrbjeſche tež tamna wobžarujomna lochkomyſlnoſcź naſchoho cžaſa ſo zjawna ſcžinicź, kotraž tak mjenowane zjawne měnjenjo hako najwyſchſchoho ſudnika tež we naſtupanju wěry cžeſcźi, bjez tym zo wucžeŕſke zaſtojnſtwo cyrkwje, kiž je wot Boha ſtajene, hidźi a zaſtorcźi?

Wſchitcy biſkopowje, wſchitcy naſtupnicy japoſchtołow, kotrymž je bójſki Zbóžnik prajił: „Hlej, ja ſym pola was wſchitke dny hacž do ſkónczenja ſwěta“ a „ſchtóž was poſłucha, poſłucha mje, a ſchtóž was hidźi, hidźi mje“, woni ſu pſchezjene, hdyž je naſtupnik ſ. Pětra ryczał. Woni wſchitcy ſteja na tutej cyrkwinej ſkale, wot kotrejež ſo nichtó dźělicź njemóže, ſchtóžkuli chce k ſtadłej Jězuſa Khryſtuſa ſłuſchecź.

Hdyž potajkim, w Khryſtuſu lubowani, w najnutrniſchim zjenoczenſtwje ze wſchěmi biſkopami katholſkoho ſwěta ſwoje doſpołne pſchihłoſowanjo a podcźiſnjenjo pod wſchitke wobzamknjenja vatikanſkoho koncila z tutým jenohłósnje wuprajamy, proteſtirujemy tež ze wſchitkej krutoſczu pſchecźiwo wudawanju, hako by z tutym nowa, w ſtarych podawiznach cyrkwje njewopſchijata wucžba wozjewjena była, abo hako bychu pſchez tule wozjewjenu wucžbu wo bamžowym njezmólnym wucžeŕſtwje a joho zaſtojnſkej mocy wobſtejnoſcze cyrkwje k ſtatej (krajej) pſcheměnjene abo tež ſtatowej mocy ſtraſchne byłe. Tež warnujemy wſchitke ſtawy nam wot Boha dowěrjenych ſtadłow pſched ſtraſchnoſczemi poznamjenjenych błudnych pucžow, kotrež wot zhromadźenſtwa ſwjateje cyrkwje dźěła. Napominamy wſchěch wěriwych najnutrniſcho k ſwěrnomu a wobſtajnomu dźerženju k wěrje naſcheje macžerje, ſwjateje katholſkeje cyrkwje, kotraž je po ſłowje japoſchtoła ſtołp a twjerdźizna wěrnoſcze. Žadamy tež pobožne a wobſtajne modlitwy za wſchitkich, kotſiž khabłaja a błudźa we wěrje.

Pſchi tutej pſchileżnoſczi dyrbimy was, w Khryſtuſu lubowani, wſchitkich napominacź k daliſchim modlitwam za cžeſczenoho wjerćha naſcheje ſwjateje cyrkwje, kotryž hiſchcze pſchecy kaž jaty w ſwojim domje trěbnu ſwobodu k wukonjenju ſwojoho ſwjatoho zaſtojnſtwa paruje. Hiſchcze ſu kraje ſtoła ſ. Pětra z městom Romom ſamym w mocy tych, kotſiž ſu je cyrkwi a jeje wjerćhej z bjezprawnej a hanibnej pſchemocu rubili a do tohole cžaſa pokracžuja, ſwjatej cyrkwi w Romje jejne kubła a nabožne wuſtawy wurubicź, kotrychž je mnohoſcź pſched lětſtotkami k ſpomoženju kſcheſczanſtwa wot bamžow założena.

We Florencu ſu njedawno tak mjenowane garantirowace zakonje (ſlubjenja) wuradźene a wobzamknjene byłe, kotrež maja po wudawanju ſwobodnoſcź a njewotwiſnoſcź bamžowſkoho ſtoła zawěſczicź. Ale nichtó rozomny njewěri, zo budźa tajke zakonje wot italſkoho knježeŕſtwa wobkedźbowane, kotrež ſtajnje prawa cyrkwje a ſwjatoho ſtoła z nohomaj tepce. Tamne wuradźenjo a wobzamknjenjo wozjewja ſo hako jebanſtwo, kotrež dyrbi dokonjane rubjeńſtwo porjeńſchicź. Byrnje pak tež tamne zakonje ſo wobkedźbowałe, njebudźe tola nichtó wěricź, zo by z tym wurubjenomu bamžej wſchitka, k wukonjenju japoſchtołſkoho zaſtojnſtwa nuznje trěbna ſwoboda a njewotwiſnoſcź, kotruž je wón ze ſwojej ſuverenſkej wjerćhowſkej mocu

zhubił, zasy data a wróczena byczʒ mohła. Tale swoboda a njewotwisnoscʒ móże jomu po człowjeczim rozomje jeniczych ze zasydaczom tuteje bjez wschitkoho prawa rubjeneje mocy zasy data byczʒ. To žadacʒ, je prawo a pschisłuschnoscʒ wschitkich katholikow po cyłej zemi. Zo pak so tute zasywróczenjo stanje, nadžijamy so pschede wschěm wot Božoho zastaranja, kotrež je w stawiznach nimale dweju tysacow lět czasto spodžiwnje na naschej swjatej cyrkwi so wopokazało a Pětrowy czołmik z wětra a žołmow wumožiło.

Po krótkim, na 16. junija t. l., da-li Bóh, doczaka nasch swjaty wótc Pius IX. swój 25. lětny dżeń wuzwolenja k bamžowskej dostojnoscʒi — podawk, kotryž so wot dnow prěnjoho bamža, s. Pětra, wjerćha japoschtołow, njeje stał a hižo tohodla z wosebitym dżělbraczom w katholskim swěcze swjeczeny budże.

Nětczjische wobstejnoscże naschoho swobody wurubjenoho, z czerpjenjemi a zrudobami napjelnjenoho bamža drje njezdadża so pschihodne, blizki jubilejski dżeń hako wjesoły swjedżeń w połnym zmysłu tutoho słowa swjeczicʒ; tola poskiczi wón wschitkim wěrnym dżěczom swjateje cyrkwje witanu pschiležnoscʒ, zo znowa w jich wutrobach žiwe, nutrne poczescżowanjo a dżěscżowsku pschiwisnoscʒ czescżownomn jubilarej wobswědcża, kotryž je nětko hižo pschez 50 lět czežu a dostojnoscʒ měschnistwa nosył a nětk 25 lět z tajkej japoschtołskej luboscżu a swěru, z tajkej wěrykrutoscżu a njebojaznoscżu, pschi stajnych wichorach a pschecżiwnoscżach zastojnstwo naměstnistwa Jězusa Khrystusa wjedł a tak wjele k czescżi Božej dokonjał a czerpjeł. Modlitwy a wopory wucżinja dostojnu swjatoczjnoscʒ tohole dnja — modlitwy dżakownoscże za wschitko, schtož je Bóh pschez Piusa IX. w swojej cyrkwi skutkował, horce prósstwy k Wschohomócnomu wo pschikrótczenjo pschitomnoho horja, skónczjnje wopory za hłowu cyrkwje, kotraž je wschěch dotalnych pomocnych srědkow wurubjena. Zo bychmy w tym pschecża wěriwych dopjelnili, smy z dżěla z wosebitymi pismami we wschitkich farskich wosadach nam dowěrjenych diöcesow na dnju bamžowoho jubileja wurjadne pobožnoscże a składowanjo luboscżiwych darow za swjatoho wótca postajili, z dżěla wudamy hischcże tajke postajenja a pscheproschujemy wschěch wěriwych najnaležnischo, zo bychu so na tutych pobožnoscżach a na tutym woporje luboscże pilnje wobdżělili a wysche toho za wulke naležnoscże swjatoho wótca, kotrež su sobu naležnoscże cyłeje cyrkwje a wschitkich katholikow, swjate woprawjenjo z prawje dostojnym pschihotowanjom dostali a woprowali.

Skónczjnje wuprajamy pschecżo, zo bychu wěriwi tež snadź hewak jim poskiczenu pschiležnoscʒ, jubelski dżeń swjecżacomu wótcej kscheścżanstwa swoje dżělbraczo a luboscʒ wopokazacʒ, po móžnoscżi wužiwali, zo by nadobnomu czerpiczerjej w dnach joho pschitomneje zrudoby tróscht a wjesołoscʒ pschihotowana była.

Žohnowanjo Wschohomócnoho a hnada Ducha swjatoho budʒ a wostań z Wami wschitkimi!

† Hrjehor, arcbiskop z München-Freisinga. † Michał, arcbiskop z Bamberga. † Pawoł, arcbiskop z Kölna. † Heinrich, wjerchbiskop z Wrótslawy. † Heinrich, biskop z Passau. † Pětr Józef, biskop z Limburga. † Khrystof Florenc, biskop z Fuldy. † Wilhelm Emmanuel, biskop z Mainza. † Ludwik, biskop z Leontopolis i. p. i.,

japoschtołski vikar w Sakskej. † Konrad, biskop z Paderborna. † Jan, biskop z Kulma. † Ignac, biskop z Regensburga. † Pankrac, biskop z Augsburga. † Matij, biskop z Triera. † Jan Heinrich, biskop z Osnabrücka a japoschtołski provikar połnócnoněmskich a danskich missionow. † Franc Leopold, biskop z Eichstätta. † Lothar, biskop z Leuka i. p. i., zarjadowar arcbiskopstwa z Freiburga. † Filip, biskop z Ermlanda. † Adolf, biskop z Agathopolis i. p. i., pólny propst krakowskoho pruskoho wójska. † Jan Bernhard, biskop z Münstera. † Jan Valentin, präkonisirowany biskop, kapitular-vikar z Würzburga. Daniel Wilhelm Sommerwerk, pomjenowany Jakobi, kapitular-vikar a wuzwoleny biskop z Hildesheima. Jan Pětr Busch, dompropst, kapitular-vikar ze Speyera.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Zańdzenu njedzelu bu we wschěch farskich cyrkwjach pastyrski list němskich biskopow cžitany, kotryž bu tež serbski wosebje cžischcžany. Dla ważnoscže tohosamoho dachmy jón w tutym cžisle z nowa wocžischcžecž. Na kóncu lista běchu postajenja za wczerawschi bamžowski jubilej a za jutschischi dżeń, na kotrymž so měrski dżakny swjedżeń swjecži. Wczera bu z klětkow wozjewjenjo cžitane, po kotrymž budże jutse bamžowske požohnowanjo wot biskopa w Drezdżanach wudżělene, z kotrymž je za wschitkich, kotsiž hdżežkuli w diöcesy hódnje k swjatej spowjedži pobywschi jutse (njedżelu 18. junija) s. woprawjenjo dostanu a na měnjenjo swjatoho wótca so modla, dospołny wotpusk (cžasnych schtrafow) wudżělenj.

Z Budyschina. Jutse budże so po prědowanju dlěscha dżakna modlitwa za měr spěwacž, kotruž je hnadny k. biskop tež w serbskej ryczi wocžischczecž dał.

Z Budyschina. Z lista smy zhonili, zo je k. farar Wels w cžasu sněhowoho tacža schtyri njedżele we Weggis a Gersau pschi vierwaldstädtskim jězorje pobył a 31. meje zasy do Davosa w graubündskich horach pschijěł, hdżež je jara strowy powětr (loft). Tež lětsa su tam na schuli (dokelž w lěczu schulska wucžba njeje) Boże służby za katholskich hosczi a za italskich dżěłaczerjow, kotrychž je tam na 300 a kiž nowu drohu a nowe hosczenc twarja. Je tam jedyn kapłan ze Schwajcarskeje na wustrowjenju, kiž Boże służby wjedże a k. Wels tež na njedżelach Božu mschu dżerži. Ze strowosczu k. Welsa so trochu polěpschuje; wón je wjele strowischi dyžli wloni. Bóh daj jomu dospołne wustrowjenjo!

Z Budyschina. Tudomne katholske towarstwo rjemjesniskich změje jutse rano w cyrkwi a wjecžor w swojej rjanej towarschni swjedżeń k wopomnjeczu bamžowskoho jubileja.

Z Cžornec. Wczera na dnju bamžowoho jubileja běsche tudy zhromadżizna wubjerka k pschihotowanju załoženja cyrkwje w Cžornecach abo Baczonju. Dalischu powjesc wo tym podamy pschichodnje.

Z dreždżanskeje diöcesy.

Z Dreždżan. Tudomne kasino (bjesada) změje jutse (njedżelu) swjedżeń k wopomnjeczu bamžowoho jubileja. Tudy bu wjele darow za bamža nadawane. Dokelž bu hromadżenjo darow za někotrohožkuli pozdże wozjewjene, budża zapozdżene dary hischcże wosebje wotpósłane.

Z Dreždżan. Kaž jene nowiny powjedaja, su někotsi katholikowje (snadź na nuzowanjo jenoho tak jenož mjenowanoho katholika) tu dżiwnosćz wobeschli, zo su adressu na Döllingera wotpósłali. We Łužicy drje tajkich „katholikow" nimacże? (Ow haj; tež tudy někotsi swoju cyrkej, kotrejž pschisłuscheja, na wschelake waschnjo hanja!)

Cyrkwinske nowinki a powjescże.

Němska. We wschelakich diöcesach założeja wustawy k wopomnjeczu na bamžowy jubilej; tak na pschikład budże we Frauenburgu dom za katechumenow (dżěczi, kiž so na dostaczo swjatych sakramentow pschihotuja) z mjenom Piusowy wustaw załoženy.

Němska. Processiony na dnju božoho cżěła swjecżachu so lětsa wschudżom we katholskich městach z wosebitej swjatocżnosczu a pod wobdżělenjom wjele pobožnoho luda. We Winje pschede wschim wobdżěli so khěžor a khěžorowa, najwyschschi khěžorscy a měschczanscy zastojnicy, wucżerstwo wysokich schulow a wulke cżródy luda; wjedro bě rjane. Tež w Mnichowje pokaza lud pschez bohate wobdżělenjo pschi tutej potajnej swjatocżnosczi, zo so njeda tak lohcy k zacpěczu cyrkwinskich swjecżenjow naryczecz, kaž so to cżródka tamnych muži nadżijesche, kiž nětk pschecżiwo cyrkwi haruje. Młody kral pak njewza sebi prócu, ze swojoho hrodu na boże cżěło do Mnichowa pschińcz, a swojomu katholskomu ludej pokazacz swoje wěriwe cyrkwinske zmyslenjo. Ł.

Z Poznanja. Wot jow bu bamžej zbožopschejaca adressa ze 400,000 podpismami wotpósłana.

Z Mnichowa. Swjatki běchu so tudy Döllingerowi pschecżelojo zhromadżili, zo bychu tež koncil dżerżeli, kak maja so pschichodnje pschecżiwo cyrkwi zadżerżecz. Nětk hakle zhonimy płód jich wuradżowanjow, kiž we tym wobsteji, zo dale wschě postajenja vatikanskoho koncila zacżisnu a tež biskopam posłuschnosćz kaž prawo, jim cyrkwinske khostanju napołożicz, prèja. Woni mjenuja so „staro-katholscy"; tola z njeprawdu, dokelž schtóž tak hrubje pschecżiwo naměstnikej Khrystusowomu, wjerchej s. cyrkwje a jeje biskopam so pozběhuje, a tak ważne wěrnosćze swjateje wucżby prěje, kaž to Döllinger ze swojim pschiwiskom we poslenim cżasu cżini, njeje wjacy katholski a nima tež prawo, tute cżesczomne mjeno k schkitej swojeje błudneje wucżby bracz. Ł.

Z Mnichowa. Swjedżeński cżah, kiž we tutych dnach z Němskeje do Roma k jubileju s. wótca wotjědże, měješche pschez 600 pucżowarjow. Ł.

Bajerska. Bajerscy biskopowje su so z pisownej próstwu na krala wobroczili, w kotrymž pschecżiwo kralowskomu abo po prawym ministerskomu placet

(dowolnoscz k wozjewjenju biskopskich zjawnych listow) protestiruja a pschecziwo joho nałożowanju pschi wozjewjenju wobzamknjenjow vatikanskoho koncila. Pola nas w Sakskej tež hischcze placet wobsteji.

Morawska. Katholske towarstwa z cyłoho kraja póndza w processionach jutse (njedzelu) na měnjenjo swjatoho wótca do Welehrada.

Z Roma. Ze wschelakich krajow su deputacije k swjatomu wótcej pschischli, zo bychu jomu zbožo pscheli. — Bamž je dał žarowansku Božu służbu za parizskoho arcbiskopa, za druhich morjenych duchownych a njeduchownych w cyrkwi s. Marije in Transpontina dzeržecz. Romscy měschczenjo so jara pschi tym wobdželichu.

Z Roma. Na 5. junija je krónprync Humbert ze swojej mandzelskej město wopuschcził; schtož tudy skoro nichtó njewobžaruje. — Pschi swjedzenju italskeje krajneje konstitucije 4. junija běsche prěni krócz italska khorhoj na jandzelskim hrodze (San Angelo), kotryž hako w leonskim měscze ležach bamžej słuscha tež po datych slubjenjach. To je nowe dopokazmo, zo kralowym garantiam abo slubjenjam nichtó wěricz njemóže. — Deputacija katholskich towarstwow z Němskeje chce bamža prosycz, zo by wón swjedzeń Jězusoweje wutroby hako duplex primae classis (wysoki swjedzeń) postajił za cyłu cyrkej, dokelž runje z joho jubilejom na jedyn dzeń so trjechi.

Z Roma. Pschi składnoszi jubileja, kiž swj. wótc, a z nim cyły katholski swět we tutych dnjach swjeczi, je wón na wschěch patriarchow, archbiskopow a biskopow zjawny list (encykliku) rozpósłał. Na zapoczatku tohosamoho spomina wón z krótka na najwosobnische cyrkwinske podawki we czasu 25 lět, we kotrychž wón cyrkej božu wjedze, dopomni z krótka na pozběhnjenjo we wschěch czasach knjezacoho pobožnoho měnjenja wo njewoblakowanym podjeczu swj. Marije k wěrywuczbje, na zrjadowanjo cyrkwinskich należnoszow we wschelakich krajinach, na zbožowne skutkowanjo missionarow za rozschěrjenjo swjateje wuczby, na zacżisnjenjo tamnych błudnych wuczbow, kiž běchu strowomu rozomej kaž dobrym poczinkam, kschesczanskomu kaž krajnomu zbožu jenak straschne, dopomni na vatikanski koncil, kiž je so hižom za cyrkej tak spomožny wopokazał, kotrohož rjane płody pak bychu so hischcze rjeńscho pokazałe, njebyli so tónsamy nastatych wobstejnoszow dla na pozdżischi czas wotstorczicz dyrbjał. „Runje tak," praji swjaty wótc potom dale, „je wón swoje winowatoscze hako krajny wjerch swěrnje dopjelnił". Najprjedy wot wschěch stronow radostnje powitany, bu wón za krótki czas njesprawnje hanjeny, tak, zo dyrbjesche z Roma czeknycz. Pschez kschesczanske ludy a wjerchow pak zas na swój trón sadzeny, njezakomdzi niczo, schtož by wěrne zbožo poddanow mohło spěchowacz, donž krajalakomny susod, bóle posłuchajo na schczuwanjo njekhmanych towarstwow, hacz na joho pschecželne napominanja joho z mocu napany a wurubi, haj tež cyłomu kschesczanstwej słuschace město Rom hako swoje wobsedzenjo dzerži. Wysche tuteje domjaceje zrudoby žaruje pak staroszziwa wutroba swj. wótca hischcze wosebicze na dwojej wěcy, na wulkim horju a njezbožu, kiž je nadobny francózski lud potrjechiło, a kiž so wosobnje pokaza we surowych njeskutkach, kotrychž město bě Pariz. Bóle pak zrudzi swj. wótca njeposłuschnoszcz tak wjele swojich synow, kiž joho hłós a cyrkwinske khostanja zacpějo czas k pokucze njewužija, ale boži hněw

na so ſcźahnu. Pod tajkimi wobſtejnoſcźemi je so tamny dźeń pſchibliżił, na kotrymž bu wón pſched 25 lětami na japoſchtołſki stoł pozběhnjeny, hnada, kotraž z wuwzacźom ſwj. Pětra žanomu prjedawſchomu bamžej wobradźena njebu. Wulki wopokaz božeje dobrocźiwoſcźe pak ſpóznaje wón we tym, zo je we tuthym cźaſu za ſprawnoſcź pſcheſcźěhanjo cźerpjecź mohł, kaž tež we ſpodźiwnej ſwěrje a luboſcźi, z kotrejž katholſki lud k njomu dźerži. Zo by ſo Bohu za tute wulke hnady hódny dźak pſchinjes, proſy wón biſkopow, jich wěriwym ſwoju wěrnu luboſcź za tute wopokazanja wozjewicź, a jich napominacź, zo bychu we zjednoczenym modlenju wobſtajni woſtali. Napoſledku pak podawa biſkopam móc, zo móža we ſwojich biſkopſkich woſadach na dnju 16. abo 21. junija abo tež na jenym druhim po jich ſpodobanju wuzwolenym dnju japoſchtołſke požohnowanjo a z nim zjednoczeny wotpuſtk wudźělicź. „My ſo nadźijamy,“ tak ſkónczi ſwj. wótc ſwój liſt, „zo budźe pſchi tutej pſchileżnoſcźi kſcheſcźanſki lud mócniſcho k modlitwam zbudźeny, a zo my tak pſchez nutrniſchi pacźeŕ tamnu miłoſcź dóſtanjemy, kiž mamy ſebi my pſchi ſpóznaczu tak wjele wulkich horjow naſchoho cźaſa z najwjetſchej nutrnoſcźu wuproſycź.“ Ł.

Z Roma. Deputacijow, kiž pſchi pſchileżnoſcźi jubileja ze wſchěch ſtronow katholſkoho kſcheſcźanſtwa we Romje ſwój pſchikhad wozjewichu, je tak wjele, zo budźa tydźenje k tomu ſłuſchecź, prjedy hacž budźa wſchitke ſwj. wótcej ſo pſchedſtajicź móc. Je to mócny dopokaz kath. pſchezjenoſcźe a ſwěrneje pſchiwiſnoſcźe katholſkoho ludu k japoſchtołſkomu ſtołej. Ł.

Schpaniſka. Tež tudy budźe we wſchitkich diöcesach bamžowſki jubilej jara ſwjatoczńje ſwjecźeny.

Francózſka. General Charette je w měſcźe Rennes ſwjatkownu póńdźelu ſwój regiment najſwjecźiſchej wutrobje Jěžuſowej poſwjecźił. Jedyn joho podgeneralow, de Sonis běſche poſwjecźenſke ſłowa zeſtajał a te buchu pſched wójſkom, kiž w paradźe ſtejeſche, cźitane. Jedyn wyſchk njeſeſche khorhoj k woŀtarjej a potom ryczeſche zmužity Charette takle: „Pod tejle z krewju naſchich najdróżſchich woporow maczanej khorhowju wopruju ja, kotryž mam cźeſcź Was nawjedowacź, mojich dobrowólnikow z wjeczornych ſtronow (Francózſkeje), prjedy bamžowych zuavow, najſwjecźiſchej wutrobje Jěžuſowej, a praju z wami z połneje wojeŕſkeje wutroby a z cyłeje duſche: Wutroba Jěžuſowa, wumož Francózſku!“

Francózſka. Knježeŕſtwo, kotreż je pſchecy hiſchcźe we Verſailles, chce, zo by Thiers na dwě lěcźe wyſchſche knjejſtwo měł. Bjez tym pak prócuja ſo hižo pódla Napoleonowych pſchiwiſnikow ſobuſtawy wotchnateju kralowſkeju ſwójbow (bourbonſkeje a orleansſkeje) wo francózſki trón. We wjetſchich městach pſchihotuja ſudźenjo wſchelakich kommuniſtow a zběžkarjow.

Z Pariza. Kaž ſo nětko wobliczuje, je pſchi dobywanju města k najmjeńſchomu 50,000 cźłowjekow žiwjenjo zhubiło; z tutych je na 13,000 wojakow. Zo ſu kommuniſtojo z wukrajnymi ſocialdemokratami w Jendźelſkej a Němſkej a w druhich krajach w zjenoczenju byli, je dopokazane. Druhe knježeŕſtwa budźa z nowa kedźbniſche na prócowanjo ſocialiſtow a kommuniſtow, hdyž ſu widźeli, k kajkomu zatraſchnomu zapuſcźenju a njezbožu jich wucźba wjedźe. Woni wotcźiſnu najprjedy

ſamotnoſcże prawoho kſcheſcżana, a potom tež cżłowjeka! Hdyž k mocy pſchińdu, potom takrjec wſchón rozom zhubja a k ſwojim njerozomnoſcżam a njeſkutkam tež druhich z mocu a z leſcżu nuzuja! Kajka žałoſna ſchkoda je w Parizu a wokoło Pariza ſo jich dla a wot nich ſtała! Wyſche hižo mjenowanych zjawnych t. r. krajnych a měſchczańſkich twarjenjow z nawěcżnje zhubjenymi pokładami je ſo na 2000 privatnych khěžow ſpaliło, ſchtož ſnadź je ſchkoda 800 millionow frankow.

Hollandſka. Adreſſa, kiž bu bamžej k jubileju wotpóſłana z tutoho kraleſtwa, je 12 tołſtych zwjazkow (knihow) ſylna. Pódla je dar 100,000 ſchěſnakow. Deputacija, kiž to pſchepoda, wobſteji z wósom muži z nahladnych hollandſkich ſwójbow.

Chineſiſka. Wot tam ſu powjeſcże pſchiſchli, kiž wulku bojoſcż wupraja, zo bórzy zas pſcheſcżěhanjo kſcheſcżanow wudyri. Jendżelcżenjo ſu tohodla 20,000 wojakow do China póſłali. Tež w ſuſodnej Japanſkej je krawny zběžk wudyrił, kiž je woſebje pſchecżiwo tamnomu zemjanſtwej złoženy. Hacž ſu tež kſcheſcżenjo pſchi tym morjeni, hiſchcże znate njeje. K.

Naležnoſcże towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1871: 246. Pětranc z Miłocżic; 247. Mikławſch Kral z Miłocżic; 248. Mikl. Wenka ze Serbſkich Pazlic; 249. Marija Kalic z Budyſchina; 250. Hana Pjekarjec ze Židowa; 251. wucžeŕ Kleiber ze Schunowa; 252. Hana Henczec ze Schunowa; 253. Mikł. Matka (Bindrich) ze Sernjan; 254. faraŕ Franc Riedel z Luka w Cžěſkej; znamjeſchko pod 202: P. z M. = Pětſik z Miłocżic.

Dobrowólne dary: M. W. 1 nſl; Matka ze Sernjan 2½ nſl.

Smilne dary k dalewobſtaranju: K jubileju ſwj. wótca: J. K. z Zajdowa 5 nſl.; Fr. G. ze Zajdowa 5 nſl.; A. M. z Wjelkowa 2½ nſl.; P. B. z Cžemjeric 5 nſl.; M. Cž. z Cžemjeric 15 nſl.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchcżeni: Heinrich Kurt, ſ. Jana Bohuwěra Keuſcha, kryjerja z B.; Hana Herta, dż. Handrija Auguſta Gruhla, bětnarja z B.; Auguſt Jurij, ſ. Pětra Bětki z B. — Zemrjeta: Marija Bertha, dż. Heinricha Payerna, najenka z Hrubjelcžic, 6 lět 1 měſ.

We expedicijach je Póſła za 3 nſl. na pſchedań:

Pomocna knižka k wulicżenju nowych a ſtarych měrow a wahow. Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbſki a němſki je w tutej knižcy jara derje wukożena dokhoſtna, płoninſka a cżěleſna měra, tež za tóczne wěcy, žita atd. Pſchidaty je pſchehlad decimalow atd. W ſchulach dyrbi ſo nowa měra a waha lětſa nawucżicz; duž porucżamy tule knižku tym ſamym. Wona je tuniſcha dyžli podobne němſke!

Dary za cyrkej w Cžornecach abo Bacżonju.

K cżeſcżi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: M. H. na pſchedwjecżoru bamžowſkoho jubileja 1 tol.; z napiſmom: Wuſtyſch nas, o Knježe! 7½ nſl.

Hromadże: 5347 tol. 10 nſl.

Cžiſchcżał K. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Cyrkwinski cžasopis,

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 15 nsl.

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 13. **1. julija 1871.** **Lětnik 9.**

Wo bamžowym njezmylnym wučerstwje.

Wučba nascheje swjateje cyrkwje njebě nadobo a we wschitkich cžasach tak dospołnje rozwita kaž nětko, ale we běhu cžasa hakle měješche cyrkej pschileżnosćż, jednotliwe wěrnosćże wěry z jasnymi słowami wuprajićż, a swojim wěriwym k wěrjenju postajićż. Tajke pschileżnosćże běchu za nju nastawace a so rozschěrjace błudne wučby, pschimanjo a přěčżo teje abo druheje cyrkwinskeje wěrnosćże. Pschecżiwo tomu měješche cyrkej nětko swoju wučbu zamkowjećż, z jasnymi słowami tusamu wuprajićż, swojim wěriwym ju rozestajećż a jich napominaćż, zo bychu so psched straschnym błudom na kedźbu brali. Tak rozwi a wudospołnoscži so cyrkwinska wučba pschechy bóle a bóle. Z tym swjata cyrkej nowe wěrnosćże njepostaja, ale jenoż wěrnosćże, kiž běchu hižom we druhich znatych wobdźeržańe, abo z nich nuznje scžěhuja, kiž so na swjate pismo a wučbu cyrkwinskich wučerjow złožuja, wona z nowa z wěstymi słowami wuzběhuje. Nowe wěrnosćże potajkim cyrkej ženje njewuczi. Tak njeje tež we vatikanskim koncilu k wěrnoscži wěry postajena wučba wo bamžowym njezmylnym wučerstwje (unfehlbares Lehramt) nowa wěrnosćż, za kajkuž ju wschelacy wucženi a njewucženi ludźo wudawaju, zo bychu potom skerscho winu měli, ju pschimaćż, a dokelž so z jich wysokim duchom njeznjese, ju zacžisnyćż a přěćż. Wjele a mócnych napschecžiwnikow namaka tuta wučba, z dobrej wolu so wopaki zrozemja, a ludej we nowinach a knižkach wopaki rozestaja, hako krajam a ludam, wědomoscži a zdžěłanoscži straschna swětnym wyschnoscžam wopisuje. Katholski Posoł spóznaje nětko tež za swoju winowatosćż, swojomu serbskomu ludej tule wučbu rozestajećż, a tak lohcy hrožacy strach, wón mohł ju we někajkich zełhanych nowinach abo knižkach wopaki rozestajenu namakaćż a tak tež wopaki zrozemićż, wot njoho wotwobroćżićż. Schto to po prawym rěka: romski bamž je njezmylny? a potom: je tuta wěrnosćż tež we

swj. pismje a wuczbje cyrkwinskich wuczeri wobdzerzana? to chcedza sczěhowace ryncžki rozestajecz.

I.

Schto po prawym rěka: romski bamž je njezmylny? To rěka: hdyž chce wón hako najwyschschi pastyř a wuczeř cyłeje cyrkwje we wěcach wěry a kscheszanskich poczinkow to wuprajicz a skónczinje postajicz, schtož maja wschitcy katholscy kscheszenjo wěricz a czinicz, tehdom je wón pschez pomoc Ducha swjatoho psched kóždym bludom abo zmylenjom zakitany abo z druhimi słowami: Duch swjaty podpjera wjerch swj. cyrkwje, zo wón njeby hako najwyschschi wuczeř a pastyř teje sameje katholskim kscheszanam něschto zmylene, wopaczne, njeprawe k wěrjenju abo czinjenju pschedstajił. — Njezmylny rěka tón, kaž so zamólicz njemóże, a zamólicz rěka tu tak wjele hako zabłudzicz, nic tak wjele kaž zhrěschicz; a tak njewuczi so z tym, kaž to tež wschelacy ludzo praja, zo dyrbimy wěricz, zo bamž zhrěschicz njemóże. Njezmylny rěka wón, dokelž so njemóże zabłudzicz; a we czim njemóże so wón zabłudzicz? njemóże wón niczo wopaczne myslicz abo ryczecz? abo je snadz wón wschohowědomy? Ně, to z tym swj. cyrkej njewupraji; we wschitkich swětnych wědomoszczach njewě wón, kaž kóždy druhi człowjek niczo wjacy, hacz to, schtož je we nich nawuknył, a móże so tak we tej abo druhej wěch zamólicz. Bamž je njezmylny jenož we wěrnoszczach wěry, t. r. we tym, schtož je Bóh wozjewił a schtož mamy my wěricz a czinicz, zo bychmy něhdy zbóžni byli. Po tajkim schtož wot Boha njeje wozjewjene, schtož we swj. pismje a wuczbje cyrkwinskich wuczerjow wobdzerzane njeje, na to so bamžowa njezmylnosczz njepoczahuje. Jenož we wěrnoszczach wěry je wón njezmylny, a tež tu nic pschecy, ale jenož potom, hdyž chce wón hako wuczeř cyłeje cyrkwje, hdyž chce hako pastyř cyłoho kscheszczanskoho stadła swój hłós pozběhnycz a postajicz, zo je ta abo druha wěrnosczz wot Boha wozjewjena, zo je ta abo druha wuczba wopaczna. Po tajkim sam za so móże so wón tež we wěrnoszczach wěry zamólicz, t. r. wón móże sebi myslicz: to abo druhe je we swj. pismje wobdzerzane, abo wuczi so wot cyrkwinskich wuczeri, a to njetrjeba wěrno bycz; njezmylny je wón jenož, hdyž chce wón hako wjerch cyłeje cyrkwje wschěm katholskim kscheszczanam něschto k wěrjenju pschedstajecz. Hdyž k pschikładej bamž něhdże we zhromadźiznje katholskich kscheszczanow prěduje, abo jenu knihu wěrnoszcze wěry nastupacu pisa, je wón tuhy njezmylny? Ně, dokelž tu njecha wón hako wjerch cyłeje cyrkwje ryczecz a pisacz, tu njecha so wón na cyłe katholske kscheszczanstwo wobroczicz, tu njecha wón něschto k wěrjenju pschedstajicz, tu móże wón tak něschto njeprawe, wopaczne wuczicz. Njezmylny je bamž po tajkim jenož, hdyž wón hako najwyschschi wuczeř a pastyř cyłeje cyrkwje něschto k wěrjenju pschedstaja, t. r. hdyž wón wupraji, zo je k psch. wuczba, zo je swj. Marija bjez herbskoho hrěcha podjata, wot Boha wozjewjena a zo ma so wot wschitkich katholskich kscheszczanow wěricz; schtóž ju njewěri, je ze zhromadźizny katholskeje cyrkwje wuzanknjeny. Tajke wot njoho postajene wěrnoszcze su njezmylnje wěrne, su wot Boha wozjewjene, njemóża wopaczne bycz. K tomu pak ma wón tež wschitke jomu k pomocy stojace srědki nałożowacz, ma

Boha toho knjeza za rozswětlenjo nutrnje prosyć, wuczenych mužow wo radu so praschecź, sam pilnje wuczbu prjedawschich czasow a cyrkwinskich wuczerjow zhonicź so prócowacź. To wón hako swědomity wjerch cyrkwje ženje njebudże zanjechacź, dokelž wě, zo Boža pomoc hakle so tym nadobnje sobudźěli, kiž wo nju proscha a z njeju sobuskutkuja.

Ale pschez czo dha je bamž njezmylny, hdyž wón tak hako najwyschschi wuczeŕ a pastyŕ cyleje cyrkwje něschto k wěrjenju pschedstaja? Dóstawa snadź wot Boha nowe wozjewjenja? Ně, ale Duch swj., kiž cyrkej božu wjedże, zakita wjercha swj. cyrkwje, zo so njeby we wěrnosczach wěry zabłudźił, hdyž hako wuczeŕ cyleje cyrkwje ryczi; Duch swj. wjedże bamža, zo by wón prawe srědki nałožał k spóznaczu, schto je Khrystus wozjewił. Romski bamž je njezmylny, rěka po tajkim: hdyž wón hako najwyschschi wuczeŕ a pastyŕ wschěm katholskim kscheszanam něschto k wěrjenju pschedstaja, wostanje wón pschez pomoc Ducha swj. zakitany, zo to njeby niczo wopaczne a njeprawe było.

Tuta wuczba takle zrozemjena nima tola niczo straschne wo sebi, dokelž so jenož poczahuje na wěrnosczе wěry a nic na swětne wědomosczе, nic na zarjadowanjo czasnych należnosczow swětnych wjerchow a jich ludow; njeje tež žana nowa wěrnosćź, ale we wuczbje wo njezmylnym wuczerstwje nascheje cyrkwje hižom wobdźerżana. Kóždy katholski kscheszan wěri, zo je Jězus Khrystus nam bójske wěrnosczе wozjewił a chcył, zo bychu tute joho wěrnosczе hacź na najpozdźische splahi njeskażene pschischli; k tomu je wón swoju cyrkej założił, we njej swojich japoschtołow hako wuczerjow postajił, swj. Pětra hako wjercha druhich japoschtołow, hako wjercha cyleje cyrkwje sczinił, jim swoju wuczbu k rozschěrjenju pschepodał, a jim wjesołe slubjenjo zawostajił, zo pola nich wostanje wschě dny hacź do kónca swěta, zo jim Ducha wěrnosczе pósczele, kiž budże jich wschu wěrnosćź wuczicź a hacź do wěczнosczе pschi nich wostacź. A czohodla je jim tajke tróschtne slubjenja dał? jenož tohodla, zo woni a jich nastupnicy we jich zastojnstwach wot joho wuczby so njebychu zabłudźili a kscheszanstwo něschto wopaczne wuczili. Na to so podpjerajo je katholska cyrkej pschecy wěriła a wucziła, zo je kaž swj. japoschtoł praji „stołp a twjerdźizna wěrnosczе“, a zo wona wot Jězusoweje wuczby wot praweje wěry so njemóže zabłudźicź. A tajke njezmylne wuczerstwo we cyrkwi je nuzna wěc, dokelž bójski wuczeŕ je we swojej wschohowědomosczi do prědka widźał, kak wschelake błudne wuczby budża we swěcze nastawacź, kak bychu nětko pozdźische splahi joho jeniczcy wozbožacu wuczbu z wěstosczu móhli spóznacź, njebyli wón wuczerstwo swojeje cyrkwje ze swojej hnadu psched kóždym błudom zakitał. K njezmylnomu wuczerstwu cyrkwje pak słuscha wjerch cyrkwje, romski bamž ze z nim zjednoczenymi biskopami. Schtož so wot nich wucźi, to je njeskażena wuczba Khrystusowa, wozjewjena pschez joho njezmylnu cyrkej.

Wschitcy katholscy kscheszenjo běchu hacź dotal we tym pschezjedne, zo je wuczba, kiž bamž z biskopami cyleje cyrkwje we powschitkownym koncilu zhromadzenymi wozjewi, njezmylnje wěrna, tohorunjecza tež we tym, zo, hdyž bamž wuczbu po wupraschowanju a pschihłosowanju biskopow cyrkwje wupraji, ma so tež tasama hako wot njezmylnoho wuczerstwa cyrkwje wozjewjena, wot wschitkich

katholſkich kſchesczanow krucze wěricz. Jenož we tym njebě hacž dotal prawa pſchezjednoſcz, hacž je to, ſchtož bamž ſam hako najwyſchſchi wuczeŕ a paſtyŕ cyłeje cyrkwje k wěrjenju pſchedſtaji, ſame za ſo njezmylnje wěrne, kaž to najwjacy biſkopow a cyrkwinſkich wuczerjow pſchecy wuczesche, abo hacž je k tomu hiſchcze pſchiſpóznaczo biſkopow cyrkwje trěbne. Tuta wěc bu nětko ſkónczinje we vatikanſkim koncilu rozſudzena a wuczba wot njezmylnoho wuczeŕſtwa hako wot Khryſtuſa wozjewjena wěrnoſcz wozjewjena, zo je to, ſchtož bamž hako najwyſchſchi wuczeŕ a paſtyŕ cyłeje cyrkwje k wěrjenju postaji, ſame za ſo njezmylnje wěrno, bjez toho zo bychu biſkopojo hakle to pſchiſpóznacz dyrbjeli. To je nětko wuczba njezmylneje katholſkeje cyrkwje; ſchtóž ju prěje, napſchecziwja ſo Duchej ſwjatomu a pſchestanje katholſki kſchesczan bycz. Tuta wuczba pak njeje nowa, ale we ſwj. piſmje a we wuczbje cyrkwinſkich wuczerjow wobdzerzana, kaž to pſchichodne cziſło Kath. Póſła dopokaże.

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Njedzelu 18. junija měješche tudomne katholſke towaŕſtwo rjemjeſniſkich rjany ſwjedzeń. Dopołdnja w jědnaczich bu w tachantſkej cyrkwi joho kraſna zidzana khorhoj z wobrazom ſ. Józefa, na kotrejež kupjenjo běchu knježny naſcheje woſady trěbne 80 toleri nahromadźiłe, poſwjeczena wot k. kanonikusa kantora Kuczanka. Wyſokodoſtojny knjez dzerzeſche najprjedy rycz, w kotrejž woſebje ſ. Józefa ſobuſtawam towaŕſtwa hako pſchikład prědkſtajeſche a towaŕſtwowe heſło (Wahlſpruch) wukładowaſche. Pſchi poſwjeczenju ſamym bu na chorje pſchiſprawny rjany ſpěw wuwjedzeny. Khorhoj woſta potom w cyrkwi hacž do ſchtyrjoch popołdnju a bu potom w zjawnym czahu, w kotrymž ſo wſchitke wopraudzite a czeſtne ſobuſtawy towaŕſtwa wobdzělichu, do towaŕſtwowoho domu abo towaŕſchnje donjeſena. Tam poſwjeczi k. Dienſt, präſes towaŕſtwa, nowe a nětko we wſchitkim hotowe twarjenjo a woſebje hiſchcze kraſne, w Mnichowje z kamjeńtneje maſſy dzěłane ſwjeczo ſ. Józefa, kotrež bě z tohorunja nawdatych darow za 80 toleri kupjene a nětko wulki ſal towaŕſchnje debi. Popołdnju w ſcheſczich zapocza ſo domjacy ſwjedzeń. Najprjedy dzerzeſche k. Dienſt w pſchepjelnjenym ſalu ſwjatoczu rycz, w kotrejž rjemjeſła czeſcz, powołanjo a zohnowanjo wukładowaſche, kaž ſo wone pſchez towaŕſtwo spěchuje. Na to běſche na domjacym hrajniſchczu (Bühne) prolog, w kotrymž zaſtupjerjo wěry, nadzije a luboſcze wuſtupichu. Potom bu Neyowa wótczinſka hra „die Lützower“ wot rjemjeſniſkich wuſtojnje hrata. Skónczinje běſche zhromadna wjeczeŕ. Bychmy rady wobſchěrniſcho wo tymle ſwjedzenju piſali; ale tón krócz pobrachny nam w Póſłu město.

Z Budyſchina. Kaž ſłyſchimy, je w klóſchtrje w Kaadenje w Czechach knježna Marija Hańża Lipiczec ze Sernjan, kotraž je hakle 16. meje profeß wotpołożiła, ſwjatkownu póndzelu po dlěſchej khoroſczi zemrjeła.

Z Budyſchina. Kaž po cyłym kraju, tak běſche tež we wſchěch katholſkich cyrkwjach naſcheje diöceſy njedzelu dzakowny měrſki ſwjedzeń a wopor za invalidow a za zawoſtajenych po zemrjetych wojakach.

Z Khróšćic. Bamžowy jubilej bu tež tudy wječor krasnje wobzanknjeny. Na kěrchowje buchu někotre khěrluſche wot zhromadženoho luda z pſchewodženjom poſawnow ſpěwane a na wjacy razow bu zwonjene. Potom běſche pola nas rjana illuminacija. Cyrkej běſche poſwětlena a na tórmje palachu ſo dołho bengalſke wohenje. Tež wjele druhich twarjenjow bě poſwětlenych. (Pſchiſpomnjenjo redaktora. Rady bychmy z Khróšćic a ze wſchěch druhich wſow wobſchěrne powjeſće wočišchćeli, hdy budźichmy je doſtali!)

Z klóſchtra Marijneje Hwězdy. Bamžowy jubilej bu tudy kaž we wſchitkich katholſkich ſerbſkich wſach jara ſwjećeny. Běſche tu illuminacija a wjeſołe wohenje na hórkach; tohorunja bu na 16. a 21. wſchudžom z buſchkwjow a meržlow wjele tſělane. Z illuminacije dyrbju wosebje ſpomnicź, zo měješche k. hoſćencař Berger w Pančicach jara krasnje poſwětlene a zo běſche we Wićazec khapali w Jaworje rjany transparent (wot braſchki Bryla wudźěłany) z bamžowym woponom a mjenom, kaž tež z napiſmom: „Schtóž ſprawnoſćź ſyje, — tón luboſćź žnyje.“ Tohorunja rjany transparent ze ſerbſkim napiſmom měješche k. hoſćencař Delenčźka w Kukowje. We Wotrowje běſche na 21. wohnjoſtrój.

Z Worklec. Naſch k. grofa Franc Stolberg je na bamžowym jubilejſkim dnju wulke wjeſelo pſchihotował. Wón pſcheproſy mjenujcy ſchulſke dźěćźi worklečanſkoho ſchulſkoho wokrjeſa a ſuſodnych wſow popołdnju na ſwój dwór a a daſche je z jědźu a z picźom wokſchewicź. Dźěćźi běſche pſchez 300. Wyſche toho doſtachu tam tež wotroſćeni khudźi cyrobu a druhe dary. K wobzanknjenju ſpěwachu dźěćźi někotre khěrluſche. Wječor daſche k. grofa wohnjoſtrój (Feuerwerk) na hórčanſkich horach wotpalicź.

Z Róžanta. Tež w naſchej wſy a cyrkwi bu bamžowy jubilej pod nawjedom naſcheju duchowneju, k. adminiſtratora Ludwika a k. kapłana Thaddäuſa z horliwoſćźu a pſchiſtojnje ſwjećeny. Hižno wječor prjedy, potajkim na 15. junija, buſchtaj khorhoji, kóžda na 10 łochćźi dołha a 4 łochćże ſchěroka, jena w ſakſkich a druha w bamžowych barbach na naſchej wěži (Thurm) wupójſnjenej, wſchitke wokna adminiſtratury buchu, kóžde z 8 zaſwěćźenymi ſwěčźkami, wudebjene a pſched durjemi adminiſtratury wiſaſche transparent (pſchewidny wobraz), do kotrohož bě wurězany bamžowy wopon a kheluch z wobłatkom. Wječor wokoło ¾9 daſche k. adminiſtrator ze wſchitkimi zwonami ſchtwórcź hodźiny zwonicź. Po tym bu pod nawjedowanjom wučerja na wěži ze pſchewodom poſawnow khwalbny khěrluſch: „Tebje Boha khwalimy“ wuſpěwany, pſchi kotrymž bu wjele ſtow króćź z tſělbow wutſělane. Pſchi tym zaſwěćźi naſch klamař Glawſch tak krasny bengalſki woheń, zo ſebi w dalſchej wokołnoſćźi myſlachu, zo cyrkej a adminiſtratura we wohenju ſtejitaj. Po wokſchewjenju, kotrež k. adminiſtrator ſpěwarjam a hercam we hižno znatej hoſpodliwoſćźi darjeſche, bu tónle wječor pſchi božej martrje pſched faru z hudźbu a ze ſpěwom: „Chcemy jenej knježnje ſpěwacź,“ wobzanknjeny. Na ſwjedźeńſkim dnju dopołdnja w dźewjećźich dźerżeſche k. adm. we pſchitomnoſćźi wjele ſtow modlerjow ſpěwanu božu mſchu ze Te Deum, pſchi kotrymž bu zaſy jara, haj jara tſělane. K. kapłan pak dźerżeſche nam we ſwojej horliwoſćźi k bamžej krasne prědowanjo, w kotrymž nas na wſchitke póccźiwoſćże bamža kedž-

bnych ſczini a nam naſche winowatoſcze k njomu rozkładowaſche. Wjeczor běchu na naſchich wokolnych hórkach wjeſole wohnje zaſwěczene; tež bu khětro wjele tſělane a cyły ſwjedżeń z khěrluſchom: „Tebje Boha khwalimy“ ſkónczeny. H.

Z Cžornec. Na dnju bamžowoho jubileja zhromadźi ſo wubjerk k założenju noweje cyrkwje na hoſpodliwym Wólmanec kuble. Na tule zhromadźiznu běchu wyſche wubjerkownikow (z tutych: k. kanonikus kantor Kucźank, k. kapłan Werner, k. kapłan Ducźman, farař Hórnik, k. Kummer z Cžaſec, k. Lipicź z Cžěſchkec, k. Měrcźink z Haſlowa, k. Wagner ze Smolic, k. Schewcźik z Bacźonja, k. Zynda a k. Wólman) tež někotſi hoſczo (bjez nimi tež k. ſchulſki direktor Schołta z Budyſchina a k. wucźeŕ Kral z Cžornec) pſchiſchli, tak zo bě zhromadźizna ſkónczńje na 30 muži ſylna. Knjez kantor Kucźank wotewri hako pſchedſyda wubjerka zhromadźiznu z dlěſchej ryczu. W tej ſamej ſpominaſche wón, kak nas k dźakej wubudża bamžowy jubelſki dźeń, dale wobzanknjeny měr po žałoſnej wójnje a ſkónczńje ta hotowoſcź k woporam, kiž je ſo pſchi prědkwzaczu noweje cyrkwje wopokazała a po nadźiji hiſchcże dale ſo wopokazowacź budże. Njech ſo po ſerbſkim kraju k tomu próſtwy ſtanu, na kotrež je Boże žohnowanjo ſlubjene! Po wotewrjenſkej ryczi dawaſche farař Hórnik rozprawu wo pokładnicy. Wón pſchedpołoži nalutowarńiſke knižki cžiſło 28560 z napiſmom „Storcha-Tſcharnitzer Kirchenbaufond,“ w kotrymž je na 4procenſku dań zapołożene 4467 tol. kapitala a 120 tol. zapiſaneje danje. K tomu pſchińdże za 375 tol. krajnych a kamjencſkich pjenježnych papjerow (w ſwojim cžaſu w Póſku pomjenowane a kóždy cžas k wohladanju pſchihotowane) a 500 tol. wot fararja Welsa, kotrež ſu na hypotheku wupożczene a wot kotrychž my w tu khwilu hiſchcże dań njedoſtawamy. Zbytkne 4 tol. 2 nſl. 5 np. běchu w kaſſy na pſchedwjecžoru bamžowoho jubileja. Ze ſtatutow towarſtwa § 6. je znate, zo pokładnica wubjerka pod dohladom tachantſkoho konſiſtorija ſteji. Po tutej rozprawje ryczeſche ſo zaſy wo ſtarym a pſchecy nowym praſchenju, hacź ma pſchichodna cyrkej w Cžornecach abo Bacźonju twarjena bycź; za kóžde wobeju wſow hodża ſo dobre winy prajicź. Tola wotmołwjenjo na to móże ſo hakle dacź, hdyž změjemy 10,000 toleri nahromadźenych! Nětko bu na wuprajeny namjet wotemrjetomu ſobuſtawej wubjerka, njeboh k. kublerjej Mikławſchej Kokli w Pozdecach za joho ſobuſkutkowanju pſchi wubjerkowym prědkwzaczu pſchez poſtanjenjo dźak a poczeſczowanjo wuprajene. K tomu bu bórzy nowy namjet pſchiſtajeny, zo by na měſto njebocźiczkoho nětko k. kubleŕ Michał Pjech w Libonju za wubjerkownika wuzwoleny byk; to ſo jenohłósnje ſta a k. Pjech wza dobrocźiwje tule wólbu na ſo. Potom buchu k lěpſchomu ſpěchowanju zhromadnoho prědkwzacza hiſchcże do wubjerka wuzwoleni: k. k. Jan Delenk ſtarſchi z Wutołczic, Michał Böhma z Nowoho Łuſcza, Pětr Zynda z Banec, Pětr Schpitank ze Sulſchec, Michał Wjenka z Pozdec a Mikławſch Bryl z Wudworja. Dale doſta pokładnik dowolnoſcź, zo ſmě, hdyž ſo hodźi a wjetſche ſummy ſo darja, za wubjerkowu pokładnicu dobre ſakſke a pruſke pjenježne papjery kupowacź hacź do 1000 toleri. Wězo ſo pódla mjeńſche dary pſched ſkónczenjom kóždoho měſaca do nalutowarńje na ſchtyriprocentſku dań dawaja. Na namjet k. Ducźmana bu k wopomnjeczu bamžowoho jubileja ſkładowanjo luboſcziwych darow za nowu

cyrkej bjez pschitomnymi pschizwolene, kotrež 114 tol. 25 nsl. 5 np. wunjese. Bjez tutej summu na talerju běsche 100toleŕska pjenježna papjera, mjenujcy krajnostawski hypothekowy zastawny list Serie III. B. No. 6401. Hdyž bu posedženjo z dźakom wobzamknjene, wostachmy hischcże w pschecźelnym Wólmanec domje. Pschi tym bu wuradźene, zo by na s. Bartromja katholska ludowa zhromadźizna w Khrósczicach była. Redaktor Pósła chce trěbne dowolnoscże wobstaracź a prosy hižo nětk, zo bychu jomu z czasom pisownje abo hortnje te katholske serbske należnoscże naspomnjene byke, kiž zhromadne wuradźenjo žadaja, zo mohł je wón z czasom na dźeńske porjad stajicź a w Pósłu wozjewicź.

Ze Žitawy. Zańdźenu sobotu běsche w tudomnej schpitalskej cyrkwi, hdźež so wot l. 1846 katholske Boże słužby dźerža, prěni krócź po reformaciji swjate firmowanjo. Firmowanych bu wot naschoho k. biskopa 36. Dotal pschińdźechu žitawscy firmujomni kóždy krócź do Seitendorfa a pozdźischo do Neuleutersdorfa. Nazajtra běsche firmowanjo a zańdźenu póńdźelu schulska visitacija w Neuleutersdorfje.

Z drezdźanskeje diöcesy.

Z Dreždźan. Zańdźenu wutoru rano bu pensionirowany k. konsistorial-präses J. Müller zemrjety w swojim wobydlenju namakany.

Z Dreždźan. Na 18. mějesche katholske kasino (bjesada) towarschny swjedźeń k wopomnjeczu bamžowoho jubileja we wudebjenym salu pola Helbigec. Najprjedy bu spěwane, potom rycź dźerżana a skónczńje bě hosczina, pschi kotrejž bu prěni pschipitk swjatomu wótcej, druhi němskomu khěžorej a sakskomu kralej, tsecźi k. biskopej wunjeseny. Z ryczemi a spěwami bu swjedźeń skónczeny.

Z Dreždźan. Dokelž su nětko wschitcy jecźi Francózowje z wuwzaczom někotrych khorych domoj wotwjezeni, je tež posleni z cuzych duchownych nětk wotjěk.

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. Kak wulka je luboscź kscheścźanskoho ludu k swjatej Maczeri Božej, to je so we zańdźenej meji we naschim serbskim kraju znowa a krasnje wozjewiło. Wschudźom dźerżachu so rjane mejske pobožnoscże, tež we naschej kulowskej farskej cyrkwi, we domje naschich mikoscźiwych sotrow, kaž we khapałcy we Sulschecy. Tudy zarjadowasche a wjedźesche Marijansku pobožnoscź knježna Marija Cžorlichec, knjeza wuczerjowa mandźelska dźowka; jej bě hnadna knjeni abtyšna Gabriela z Marijnoho Doła rjane pozłoczane swjeczo swjateje Marije k tomu dariła, a stajnje běchu boże domy z pobožnymi modlerjemi napjelnjene. Zawěrno, hdźedha móhli my we zrudobach nětcźischoho czasa wjacy tróschta a pomocy namakacź, hacź pschi wutrobje Jězusoweje maczerje, kotraž je wschitkich kscheścźanow wuczek? Schtož syna prawje zańcź ma, tón njebudże macź zacpjecź; luboscź k Jězusej njeda so rózno torhacź wot luboscże k s. Mariji; tuta dwoja swjata luboscź je žórko bohatoho žohnowanja za nasche nutskowne a wonkowne žiwjenjo. — Dźeń bamžowoho jubileja na 16. junija dźer-

žesche so pola nas tež jara swjatoczńje. Boži dom bě znutsika a zwonka z pletwami a wěncami na najrjeńscho wudebjeny. Wulka boża mscha dźeržesche so z levitami a boże cźěło wosta na wołtarju wustajene hacž popołdnju pjecźich, hdźež so litanije wot wschitkich Swjatych spěwachu a so swjate žohnowanjo wudźěli. We bohatych syłach zhromadźi so kscheseźanski lud wokoło Jězusa, kotryž pschitomny je we najswjecźischim sakramencze, a modlesche so k njomu we najnutrnischej pobožnoscźi za pscheseźěhanoho a wurubjenoho bamža Piusa, za měr, za dobhcźo swjateje cyrkwje, za pschezjenoscź kscheseźanskich wjerchow. Wjecźor illuminirowasche so na wschěch hasach naschoho městacźka a běchu rjane wobrazy, transparenty a napisma we jasnej swětliwoscźi widźecź. Pjekarski mischtyr Jozef Wjeńk bě wustajił bamžowu tsoju krónu z wopismom: „Zbožo naschomu swjatomu wótcej!“ a spody tejesameje cyrkej z wopismom: „Porty hele njebudźa ju pschemocowaeź.“ Pod zwonjenjom wschitkich zwonow, pod mócnym tsělejom a z połnej hudźbu spěwasche so na torhoschcźu dźakny khěrlusch „Te Deum.“ Pschi cyrkwinych durjach bu za swjatoho wótca 24 tolerjow woprowane hako dar luboscze swěrnych dźěcźi. — Na bamžowy jubilej scźěhowasche njedźelu měrski swjedźeń, k wopomnjecźu a dźakprajenju, zo je po žadławej krawej wójnje zasy złoty měr do wótcnoho kraja so wrócźił. Potom hacž po dopołdnischich božich słužbach bě Bohu cźescź a dźak wotłoženy, poswjecźesche so popołdnjo zradownoscźi a wjeselej. Po nyschporje pschewodźachu tsělcy a rjemjesnikojo naschoho městacźka ze swojimi khorhojemi 150 wojakow, kotrychž běchu knježny z wěncami debiłe, we towarstwje měschczanskich zastojnikow we dołhim rjanym cźahu na tsělerńju, hdźež so hoscźowasche. Bjez tymi wojakami běchu dwaj cźežcy ranjenaj a jedyn stary invalida z lěta 1813, kotrohož jeniczki woženjeny syn we poslenej wójnje we lazarecze wumrjeł je. Bóh daj, zo by nam słónco swjatoho měra we lubym wótcnym kraju a we cyrkwi stajnje swěcźiło!

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Němska. Wjetschi dźěl němskich wójskow je nětko domoj pschicźahnył. Powitanjo běsche wosebje w Barlinje jara wulkotne.

Němska. We wschěch katholskich městach běchu wulkotne swjedźenje na bamžowym jubileju. Hako pschikład podawamy dopis z jenoho tajkich městow, kotryž je nam jedyn Serb póslał.

Z Münstera. Münster a cyła Westfalska stej derje katholskej a wopokazatej to wschudźom a pschecy, hdźež so hodźi. Bamžowy jubilej poda z nowa dobru pschileżnoscź k tomu. Tudomny magistrat sam bě cyłu wěc do rukow wzał a programm wozjewił za 16., 18. a 21. junija. Ze wsow pschiwožowachu so wozy połne mejow a jałorcow; dźěcźi z města jězdźachu po dubowe liscźo a burja jim je rady dźernycź dachu. Z cyła je so wbohim brězowym a dubowym kerkam pschi tutej składnoscźi jara hubjenje schło. A nětko hakle te wicźo pletwow a wěncow we wschěch domach a swójbach! Hižom na pschedwjecźoru, 15. junija, buchu khorhoje wutyknjene, mjez nimi tójschto z bamžowymi barbami (žołtoběłe),

twarjenja wobwjeſchane, meje pſched nimi naſtajane, pletwa pſchez haſy cžehnjene, wſchelake cžeſne wrota natwarjene, transparenty ſpowjeſchane, woſobnje bamžowa tiara a dwaj na kſchiž położenaj kluczej z hrónczkami, kotrež ſo na ſwjedženi poczahowachu. Kóždy bě cžinił, ſchtož bě mohł; a hdyž po měſcze wokoło khodžach, zo bych ſebi něſchtožkuli wobhladał, bě mi, jako bych po luthych alejach khodžił, tak wjele zelenoho wſchudže bě. Wſchitcy wobydlerjo běchu takrjec wojowali a jedyn druhoho pſchetrjechicz chcyli. Kóždy, kotrohož zetkaſch, bě połny radoſcze; ja ſam mějach zaczucza, kotrež wopiſacz njemóžu, hdyž wuhladach, kak wſchitcy wjeſele pſchihoty cžinja, a hdyž potom wſchě zwony wjecžor zwonicz ſłyſchach, dha bu mi wo jſtwje wuzko, myſle njedachu ſo wjacy dżerżecz a dyrbjach won. Spominach, zo wěra a luboſcz k cyrkwi tola njejſtej něſchto zwjerſchne a wonkowne, a zo je jenož dżiwnje, kak móżetej ſo tak hanicz a pſcheſcżěhacz. Ně, nabożniſtwo (wěra) je tak prawje hłuboko we nas zapołożene za wſchě cžłowjeſke potrěbnoſcże a poſtajenja. Hańba za kóždoho katholſkoho kſcheſcżana, kiž ſo pſchi tajkej pſchileżnoſcži a tajkim ſwjedżenju zahoricz njemóże za wěru a cyrkej; tón zawěſcże hiſchcże wulku luboſcz k nimaj nima. Hubjeńſchi pak hiſchcże je tón, kiž by ſo trjebaj hłupje druhowěriwych bojał myſlo, zo móhli joho wuſměſchicz a zo mohło jomu to na cžeſcži ſchkodżecz. Ně, runje pſchi tajkich ſkładnoſcżach dyrbimy pokazacz, ſchtó ſmy a ſchto wěrimy; a tež je k najmjeńſchomu ſměſchne, hdyž tam a ſem wot ludži, kiž chcedża tola rozomni bycz, njerozomne ſłowa ſłyſchiſch: haj, hdyž jenož bamž njeby njezmylny był, dha bychmy tutón jubilej tež tak prawje jara ſwjecżili, tola nětko ſo nam njecha. Tajke rycże ſu tola, kaž hižom prajach, trochu dżiwne; pſchetož, hdyž wot toho wothladam, zo je nětko kóždy katholik winowaty, prawu njezmylnoſcz bamża wěricz, a po tajkim tak rycżecz njeſmě, dha tola tutón jubilej dże ſam za ſebje niczo z njezmylnoſcżu cžinicz nima, dokelž my na nim jenož pſchiwiſnoſcz k cyrkwi a k bamżej, jeje widżomnomu wjedżiczerjej a Khryſtuſowomu zaſtupjerjej wopokazamy. Tola k wěcy po krótkim rozpominanju! Ja njecham dopokazacz, ſchto je winowatoſcz katholika woſebje w naſchim cžaſu, ale mam jenož ſwjedżeń wopiſowacz. Na dnju 16. junija rano poſtrowi wojerſka hudżba z wěże cyrkwje ſwjatoho Lamberta tutón jubilejſki dżeń z někotrymi khěrluſchemi. W 9 hodż. mějeſche hnadny knjez biſkop Bożu mſchu w „domje“ a po njej dżěſche proceſſion po měſcże wokoło, ſchtož dwě hodżinje trajeſche. Cžah ſam bě na hodżinu dołhi a wobdżěli ſo na nim na 4000 ludži, mjez nimi gymnaſium, realka, akademia, mniſcha a ſwětni duchowni, zaſtupjerjo města. Proceſſiony ſu pſchecy něſchto jara hódny a wažne pſchi cyrkwinſkich ſwjedżenjach. Wſchelake khorhoje we kraſnych barbach, měſchnikowje we ſwojej draſcże, baldachin, pod kotrymž ſo Najſwjecżiſche njeſe, cyle zawalene takrjec do mróczele wot kadżidła, a zady a prědku telko pobožnych — to wſcho ma ſwjatoczny napohlad. Wjedro bě rjane; ale popołdnju poczachu ſo cžorne mróczele pokazowacz, ſo hrimaſche a deſchczik dżěſche. Kóždy ſo bojeſche, zo z kraſnoho poſwětlenja, na kotrež bu telko pjenjez nałożene, niczo njebudże. Tola pſchińdże wjecžor, njebjo ſo wujaſni a illuminacija móżeſche ſo zapoczecz. Najkraſniſcho poſwětleny běſche „Domplatz“, a tež domy koło wokoło. Natwarjene běchu na ſpomnjenym torhoſchczu dwoje cžeſne wrota, na kotrež běchu

poſwětleńſke ſchkleńcy ſpowjeſchane, tak zo ſo zdaſchtej jako dwě wyſokej kupje we wulkim morju ſwětła. Su mjenujcy na tutym „Domplatz“ na 300 ſchtomow, a na kóždym wiſachu 30—40 ſchkleńcow we wſchěch barbach; mjez jenotliwymi ſchtomami wonkownych rjadow wiſachu běle, kiž běchu takrjec ſwětły rjeczaz, kiž wſcho wobja. Z czaſom ſtejeſche „dom“ a wokolnoſcz w czerwjenym abo zelenym bengalſkim wohnju. Wſcho ſo tudy mjerwjeſche z ludźimi hacz pozdże do noch, a woſebje běſche tež hudźba, kotraž někotromužkuli tak ſpěſchnje hicz njedaſche, czim mjenje, dokelž bě wojerſka; na dwěmaj tribunomaj hrajeſchtaj pospochi dwaj choraj. Dale běchu ſo na illuminaciji woſebje wſchelacy zemjenjo wobdźělili, kotſiž pſchi tajkich pſchileżnoſczach żenje njelutuja, ale ſta a tyſacy toleri na to waża. Tola tež někotſi měſchczenjo ſo jara wuznamjenjowachu pſchez ſwoje twarjenja. Na tymſamym dnju czehnjechu ſchtudenczi ze ſmólnicami (faklemi) a z hudźbu, jich zaſtupjerjo we 3 wozach (do kóždoho běchu ſchtyri konje zapſchehnjene), k hnadnomu knjezej biſkopej, zo bychu pſchez njoho ſwoju luboſcz ſwjatomu wótcej wopokazali. Wón ſo jim wutrobnje podźakowa a wunjeſe na kóncu tſikróczny ſławu na Piuſa IX., kotrejž wſchitcy hrimajo ze ſwojimi nic runje ſłabymi hłoſami pſchihłoſowachu. Potom ſo zhromadźichu, zo bychu ſo hiſchcze zabawjeli. Ale tuto njebě jenitke wobdźělenjo ſchtudentow na powſchitkownym ſwjedźenju, ně: woni ſu wjacy czinili, zhromadźizny dźerżeli a na nich ryczeli, ſchtož pak jow wſcho ſobudźělicz njemóżu. Tudomna akademia je ſwoju znatu katholſku myſl tež tónkrócz tak prawje zjawnje wopokazała. Z toho wſchoho, ſchtož ſobudźělach, móże ſo hižom ſpóznacz, zo bě jow tutón tak ważny ſwjedźeń powſchitkowny, powſchitkowny woſobnje, ſchtož illuminaciju naſtupa, na kotrejž běchu ſo ſami druhowěriwi hódnje wobdźělili, njech tež woni te wotpohladanjo měli njejſu a měcz njejſu móhli, kaž katholikojo. Woni njechachu, zo bychu jich domy czmowe bleczki we ſkóncu ſwjatoczhoho dnja byłe, woni njechachu wjeſołoſcz druhich kazyczz, ale chchychu ju po ſwojich mocach podpjeracz, ſchtož je jara khwalobne a z czimž někotrohożkuli katholſkoho wohańbja. Zo bych jenož mały pſchikład podał, w kak wulkej měrje ſo poſwětleńſke ſchkleńcy kupowachu, dha je jedyn pſchekupc ſam hižom někotre dny prjedy za 8000 toleŕ jich pſchedatych měł; wozmjemy nětko, zo tajka z łojom nalata ſchkleńca 2½ nſl. płaczi, mamy hižom 96000 ſchkleńcow, a tola to hiſchcze dołho wſchě njejſu. Za njedźelu 18. junija běchu 13 hodźinſke paczerje we wſchěch cyrkwjach poſtajene. Nic mjenje ſwjatoczny hacz 16. junija bu 21. wobeńdźeny, dźeń, na kotrymž bu Pius IX. krónowany; wón bu takrjec tež bóle politiſcy wonkownje, z wonka cyrkwje a cyrkwinſkich ceremonijow ſwjeczeny. Dopołdnja buchu hoſczo, kotſiž běchu z cyłeje diöceſy ſem pſchiſchli, zo bychu ſo na zhromadźiznje a wjeczor na faklowym czahu wobdźělili, powitani. Wokoło 4 hodź. zapocza ſo zhromadźizna katholikow, powołana wot pſchedſydy bratrſtwa ſwj. Michała, wo kotrejž ſnadź pſchichodnje rozprawu dam, pſchetož wona běſche hiſchcze ważniſcha hacz tamna, kotruž hižom wopiſach, ważniſcha hižno pſchez ryczże, kotrež dwaj ſławnaj katholſkaj zapóſłancaj na němſkim ſejmje mějeſchtaj; běſchtaj to ſtatny miniſter Windhorſt a Dr. Lieber. Faklowy czah wopſchijeſche něhdże 2000 muži, pſchewodźanych wot 4 hudźbnych chorow. Běſche to tak mjenowany „Diöceſanfackelzug“. Pola biſkopa bu potom ſpěwane a hudźba hrajeſche.

Wón so zasy we dlěschej ryczi podzakowa a slawu na bamza wunjese. Potom zhromadzichu so tójschto katholikow we wulkej sali radnich pschi koncercze. Pschipitk sczěhowasche na pschipitk a wschitcy so krasnje zabawjachu. A tak bu jow tutón zadny, krasny schěsczdnjowny swjedzeń wobzamknjeny, jeniczki, kiž su katholikojo hacz dotal swjeczili, a Bóh wě, hacz jón hdy wjacy swjecza. Běsche to swjedzeń, kotryž zawěscze kóždomu njezapomnity wostanje, kiž je na nim dzěl brak z dobrej katholskej wutrobu, z luboscžu k cyrkwi a k bamzej. J. C.

Z Prahi. Tu běsche na 18. junija wulki procession, kotryž kardinal Schwarzenberg z tynskeje do karlinskeje cyrkwje wjedzesche.

Z Roma. Bamzowy jubilej pokaza nam z nowa, kak swěrnje romski a italske lud k japoschtolskomu stolej dzerži. Hacz runje běsche so ze wschelakimi wěcami hrozyło wschěm tym, kiž so na swjeczenju wobdzěla, bě tola we wschěch městach, wosobnje pak we Florencu, Turinje, Neaplu, Padua a Verona wobdzělenjo katholskoho ludu pschi cyrkwinskich swjatoczhnosczach, na podpisanju adressow a woprowanju pětrowoho pjenjezka, na wotposkanju deputacijow prawje žiwe a wulke. We wschelakich italskich biskopskich wosadach bu tsidnjowska pobožnoscž na 16., 17. a 18. juniju dzeržana, pschi kotrejž běchu cyrkwje wschudzom pschepjelnjene. Zwonkowne swjatoczhnosczje njedowolichu so, bychu tola jenož za njeměrny, z tajkimi, k czesczi s. wótca zarjadowanymi swjatoczhnosczemi njespokojny dzěl ludu witana pschilezhnosczh byłe, zas haru czinicz a pschez swoje hrube njehódne zadzerzenjo druhich wobczežowacz. Runje tak zwonkownje czicho, we wschěch cyrkwjach pak swjatoczhnje a pod wobdzělenjom wjele ludu swjeczesche so žadny jubilej we Romje. Móže so prajicz, cyły katholski swět bě tudy zastupjeny a rójesche so wokoło swojoho widzownoho wjercha. Tu njebu niczo pschiporuczene a nuzowane, a wschitcy pschińdzechu tu, zo bychu czežkodomaphytanomu, wot Boha pak wosobnje pohnadzenomu s. wótcej swoju a wschěch tamnych, kotrychž mějachu zastupicz, luboscz a swěru wozjewicz. Tež europiscy wjerchojo běchu bamzej pak pschez wosebitych zaposkancow pak pschez tamnych, kiž hewak jich pschi japoschtolskim stole zastupja, swoje zbožopschecza pschinjesli. L.

Z Roma. Někotre nowiny chcedza wjedzecz, zo je swjaty wótc k swojomu jubileju na 25 milijonow frankow nadostawak.

Francózska. Francózowje njechadza cuze wójska dołho w swojim kraju měcz a chcedza tohodla wójnske khósty pscheds wuczinjenym terminom zapłaczicz. To je tež z toho widzecz, dokelž su w někotrych dnjach połpjata milliardy frankow na nowu krajnu požczenku podpisali. W Parizu samym chcedza krajej połtsecza milliardy požczicz.

(Dobre wotmołwjenjo.) W jara wopytanym hosczencu w Mnichowje hanjachu pjeczo derje zhotowani knježkojo wuczbu wo bamzowej njezmylnosczi a rozrisowachu tež wschelake druhe bohawuczenske praschenja. Woni ryczachu znate njerozomnosczje, kajkež móžemy je w njepscheczelskich nowinach husto czitacz. Bjez pschitomnymi pak běsche jedyn bur, kiž skónczhnje ze stoła stany a dukat (złoty) ze zaka wucžeže, kotryž na blido położi, tym knježkam prajo: „Wěczcze, dokelž scze tak jara mudri: prěni, kotryž móže mi pjecz cyrkwinskich kaznjow prajicz, dostanje

tónle dukat!“ Knježkojo so wotmjelknychu; jedyn na druhoho pohladowasche a žadyn njemóžesche na burowe praschenjo wotmołwicz; w cyłym lokal běsche kedźbnosć a cźischina. Bur so zwjeseli a swój pjenjez zasy do zaka tykajo rjekny: „Gelt, i hob' ma's denkt, daß nix könnts; in dö Stucken san dö Meisten vo Enk dumme Strohköpf'!“ Wschitcy hosczo wołachu k tomu „bravo!“

Naležnosczе towarstwa.

Sobustawy na lěto 1871: 255. k. can. cap. senior Hoffmann z B.; 256. Marija Kaschporowa ze Zdźerje; 257. Pětr Lebza z Ralbic; 258. Jakub Kral z Konjec; 259. Handrij Weclich z Ralbic; 260. Theodor Njeczka z Budyschina; 261. Hańža Lehmanowa z Radworja; 262. Madlena Běrkowa z Radworja; 263. Madlena Schpitankec z Radworja; 264. Marija Miczkec z Cźornoho Hodlerja; 265. Korla Michał Krempka z Khasowa.

Na lěto 1870: 444. Kaschporowa ze Zdźerje; 445. Hana Henczec ze Schunowa.

Na lěto 1869: M. B. z R. — Na lěto 1868: M. B. z R.

Dobrowólne dary: k. farař Franc Riedel z Luka 15 nsl.

Smilne dary k dalewobstaranju: jena Serbowka za nowu cyrkej we Philippsdorfje 50 tol.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczena: Marija Helena, dź. khěžkarja Michała Ledźbora z Dalic. — Zemrjeczi: Mikławsch Narczik, krawc na Židowje, 28 l. 2 měs.; Hana rodź. Lukaschec, Pětra Bětki mandź. z B., 34 l. 10 měs.; Marija Huzakowa ze Židowa, 75 l.; August Jurij, s. Pětra Bětki z B., 3 njedź.; Julija, dź. njeboh G. Schmidta ze Židowa, 42 l. 4 měs.; Hańža, njeboh Handrija Ulbricha zaw. mandź. z B., 77 l. 6 m.

Z Radworja. Kschczeni: Jan, s. Mikławscha Libsche z Radworja; Hana, dź. Mikławscha Lukascha z Radworja; Hańža, dź. Augusta Heinricha z Kamjeneje; Hańža, dź. Michała Frencla z Měrkowa; Jan, s. Mikławscha Mjenja z Radworja; Jurij, s. Pětra Krala z Khelna; Jan Jurij, s. Korle Augusta Hoblanda z Nowych Boranec, (†). — Zemrjeczi: Helena, wud. njeb. Handrija Mauki z Lutowcza, 71 l. 3 m.; Jan, s. Jana Adama z Kupoje, 9 m. 19 dn.; Jan August, s. Jurija Czorlicha ze Zdźerje, 11 dn.; Marija, wud. njeboh Jakuba Miczki z Radworja, 71 l. 9 m. 20 dn.; Pětr, s. njeb. Michała Pětrjenca z Cźornec, wumrj. w Zdźeri, 24 l. 4 m. 12 dn.; Hana Theresia, dź. Jana Lehmana z Boranec, 2 m. 23 dn.; Marija, dź. Wilhelma Petermanna z Juliusburga, wumr. w Cźorn. Hodlerju, 3 njedź.; Marija, dź. Jakuba Pjetascha z Měrkowa, 3 l. 7 dn.; Marija Khrystiana, dź. Korle Augusta Hoblanda z Nowych Boranec, 11 m. 20 dn. — Wěrowani: Michał Lehman z Brěmjenja, z Mar. Jórschikec z Radworja; Mich. Kaschpor ze Zdźerje, z Madl. Njeczkec z Brěmjenja.

Dary za cyrkej w Cźornecach abo Baczonju.

K czesczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: na zhromadźiznje wubjerka w Cźornecach 114 tol. 25 nsl. 5 np.; k wurunanju 2 nsl.; z napismom: „Kak luboźne su twoje wobydlenja, o Knjeże“ 5 tol.; M. H. 50 tol.; Marija Mjenjec z Hornjoho Hunjowa 2 tol.; Michał Kral, wajchtar w Smochczicach 1 tol.

Hromadźe: **5517** tol. 7 nsl. 5 np.

Cźischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 14. **15. julija 1871.** **Lětnik 9.**

Wo bamžowym njezmylnym wučeŕstwje.

II.

We vatikanskim koncilu wozjewjena a we poslenim czisle Kath. Pósła rozestajena wuczba wo bamžowym njezmylnym wučeŕstwje njeje nowa, ale wuczi so wot swj. pisma a cyrkwinskich wótcow.

a) Swj. Matej powjeda nam na 16. stawje swojoho swj. sczenja, kak swj. Pětr we mjenje druhich japoschtołow swoju wěru do Khrystusa hako syna božoho wuzna: „Ty sy Khrystus, syn, žiwoho Boha.“ A na to wotmołwi jomu tón zbóžnik: „Zbóžny sy ty, Symanje, Jonasowy syno, dokelž mjaso a krej tebi to njeje zjewiła, ale mój wótc, kiž je we njebjesach. A ja praju tebi: Ty sy Pětr (t. j. skała) a na tule skału natwarju ja swoju cyrkej, a mocy hele ju njepschewinu.“ Khrystus pschiruna tu swoju cyrkej z jenym twarjenjom. Kaž je pschi kóždym twarjenju podłožk (grunt) to, schtož cyłe twarjenjo njese, na czimž wone wotpoczuje, tak ma też Pětr bycz podłožk cyrkwje, dyrbi cyłu cyrkej njesez, na nim ma wona wotpoczowacz. Zbóžnik mjenuje tu swj. Pětra jenu skału joho kruteje njekhabłaceje wěry dla. Kaž dźiwje žołmy morja skału njezatschasnu a njepowala, ale na njej so złamaja; tak njewoslabja a njepowala też wichory błudnych wuczbow Pětrowu krutu wěru. „Mocy hele ju njepschewinu“ slubi tón zbóžnik. Hdy pak bychu mocy hele cyrkej pschewinyli? Potom, hdy by so djabołej a joho towarscham radźiło, cyrkej wot praweje wěry, wot praweje wuczby Jězusoweje wotwobroczicz. Potom by kralestwo wěrnosczе pschedobyte było wot kžě, cyrkej njeby potom wjacy cyrkej Khrystusowa była, njeby wjacy Khrystusej a wěrnosczi swědcziła, ale by djabołej a joho woli słužiła. To pak, slubi Khrystus, njebudże so ženje stacz, cyrkej njebudże so ženje wot praweje wěry, wot praweje wuczby Jězusoweje wotwobroczicz, ženje něschto wopaczne wuczicz, t. r. wona je nje-

zmylna we wěrje. „Moch hele ju njepschewinu“ a cžohodla nic? dokelž je założena na jenu skału, dokelž wotpočžuje na njezatschasomnym podłožku, na Pětrje. Cyrkej je tak njezmylna, dokelž je na tu skału, na Pětra twarjena a tohodla dyrbi tola Pětr sam, tuta skała, we wěrje njepschewinjomny, njezmylny bycž. Je mjenujcy cyrkej pschecžiwo mocam hele zawěsczena pschez to, zo ju Pětr wjedže, dyrbi tola Pětr sam pschecžiwo tajkim lesnym napadam zawěsczeny, njezmylny bycž. Abo nic? Je mózno, zo twarjenjo na njewěstym skabym podłožku krucže stoji? Je podłožk twarjenja tak hubjeny, zo móže so lohcy powalicž, potom dyrbi tež na nim stojace twarjenjo do hromady panycž. Hdy by so tak Pětr we wěrje mohł zamolicž, potom mohła so tež cyrkej we wěcach wěry zabłudžicž, potom bychu ju mocy hele móhli pschewinycž. To pak njebudže, slubi tón zbóžnik, so ženje stacž, po tajkim njemóže so tež Pětr we wěcach wěry zabłudžicž, ale je njezmylny.

Tute slubjenjo pak njeje jenož swj. Pětrej date, ale we nim wschěm joho nastupnikam, romskim bamžam; dokelž hdy by wone jenož Pětrej płaczikło, a z joho smjerczu pschestało, by dže potom cyrkej swój kruty podłožk zhubiła. Tak dołho hacž cyrkej wobstoji, dyrbi tež podłožk wostacž, na kotrymž wona stoji. Cyrkej wostanje hacž do konca swěta, po tajkim dyrbi tež Pětr žiwy wostacž we swojich nastupnikach. Kóždy nastupnik swj. Pětra, romski bamž, je tohodla tón hacž do konca wschěch cžasow trajacy njezatschasomny podłožk cyrkwje. Kóždomu bamžej płaczi tak tamne swj. Pětrej date slubjenjo, zo cyrkej tohodla za helske mocy njepschewinjomna wostanje, dokelž stoji na kruthym njezatschasomnym podłožku a zo by tutón podłožk njepschewinjomny był za helske mocy, dyrbi wón we wěcach wěry njezmylny bycž. Kóždy romski bamž dyrbi tak, zo by so tute slubjenjo, kiž tón knjez něhdy swj. Pětrej da, dopjelniło, we wěcach wěry njezmylny bycž.

b) Krótki cžas psched swojim hórkim cžerpjenjom je tón knjez hischcže jasnischo wuprajił, kak ma so tamne slubjenjo zrozemicž. Wón prajesche mjenujcy k Pětrej: (Luk. 22, 31) „Symanje, Symanje, hlej djaboł je žadał, was wěcž kaž pschenicu. Ja pak sym za tebje prosył, zo twoja wěra njeby wosłabiła, a ty zas wobkrucžej potom něhdy twojich bratrow.“ Z tutych słowow spóznajemy hischcže jasnischo, cžohodla je Pětr podłožk cyrkwje. Swojeje njepschewinjomneje kruteje wěry dla. A schto ma wón cžinicž, dokelž je podłožk cyrkwje? Wón ma swojich bratrow, t. j. biskopow a pschez nich wschěch wěriwych we wěrje wobkrucžecž, jich we prawej wěrje zdžeržecž. Djaboł je žadał, praji tón zbóžnik, was (swj. japoschtołow haj wschěch wěriwych) wěcž, t. r. tam a sem mjetacž, pschez wschelake spytowanja k zaprěcžu praweje wěry pschinjesc, was pruhowacž, schtó wobstajny wostanje a schtó wotpanje. Kajki srědk poskicžuje nětko tón zbóžnik swojim japoschtołam pschecžiwo tutym djabołskim spytowanjam a stracham? Wón prosy za Pětra, zo joho wěra njeby wosłabiła, zo wón njeby panył, zo by wón potom druhich we wěrje wobkrucžał. Pětr pak wobkrucža so tak wot toho knjeza we joho wěrje, a schtóž so potom wot Pětra wobkrucžicž da, njetrjeba so bojecž djabołskich spytowanjow. Pětr je po tajkim psched wschitkimi japoschtołami slubjenjo dostał, zo budže wón we wěrje kruty, njezatschasomny wostacž; to pak wón njeby wostacž mohł, hdy by we wěcach wěry zmolicž, něschto wopacžne

wěricź mohł. Po tajkim ma Pětr slubjenjo wot toho knjeza, zo so we wěcach wěry zabłudźicź njebudże, slubjenjo njezmylnoho wuczerstwa. A woprawdże hdy by Pětr we wěrje mohł wosłabicź, kak mohł wón potom druhich we wěrje wobkruczecź? A njeby-li Pětr prawu wěru njezmylnje wucził, kak mohł tón knjez potom druhich k njomu pokazacź, jim k winowatosczi sczinicź, so wot Pětra dacź wo wěrje rozwuczecź a wobkruczecź? Dyrbi-li Pětr swojich bratrow we prawej wěrje zdźerżecź, dyrbi wón sam kruty we njej bycź, psched kóždym zabłudźenjom we wozjewjenju wěrnosczow wěry zakitany wostacź.

Ale my mamy so zas praschecź: płaczi tute slubjenjo jenoż Pětrej samomu? abo jomu hako widźomnomu wjerchej swj. cyrkwje a tak tež wschěm joho nastupnikam we tutym zastojnstwje? Z tym chce tón zbóžnik swj. Pětra tola wosebicze wuznamjenjecź psched druhimi japoschtołami, jenoż za njoho wón prosy, hacź runje budźa wschitcy spytowani, jomu samomu so każe, zo ma swojich bratrow wobkruczecź. Slubjenjo płaczi tak Pětrej, dokelž wón wysche stoji hacź druzy, płaczi jomu hako wjerchej druhich. Posylnjenjo a wobkruczenjo we wěrje je tak dołho nuzna wěc, dońž spytowanja a strachi, wot wěry wotpanycź, traja; tute pak njepschestanu hacź do kónca swěta; a tohodla dyrbi tež Pětr we swojich nastupnikach swojich bratrow, biskopow cyrkwje posylnjecź hacź do kónca swěta. Zo pak bychu to Pětrowi nastupnicy, romscy bamžojo, móhli, dyrbja woni sami we wěrje kruczi, njezatschasomni bycź. Tak sczěhuje tež z tutych słowow naschoho zbóžnika, zo su nastupnicy swj. Pětra, tak husto hacź woni swojich bratrow we wěrje wobkruczeja, t. r. jim něschto k wěrjenju postajeja, njezmylni.

c) Schtoż bě tak tón knjez Pětrej wjacy krócź slubił, to wudźěli jomu wón tež po swojim horjestaczu; wón sczini joho k wjerchej swojeje cyrkwje, k najwyschschomu wuczerjej a pastyrjej swojich wěriwych. Pschi jězorje Tiberias so swojim japoschtołam wozjewjo prascha so wón Pětra: „Symanje, Jonasowy syno, lubujesch mje ty bóle hako tuczi?“ (Jan 21, 15.) A hdyž bě jomu Pětr na to wotmołwił: „Knježe ty wěsch, zo tebje ja lubuju,“ prajesche jomu Jězus, jomu samomu: Pas moje jehnjata, pas moje wowcy.“ Pětr postaji so tu k najwyschschomu pastyrjej cyłeje cyrkwje. Wschěch, kiž k Khrystusowomu stadłej słuscheja, ma Pětr hako pastyŕ pascź, jehnjata, (młode wowcy, kiž starsche sczěhuja) to je wěriwych tak derje, kaž wowcy to je biskopow. Pětr ma je pascź t. r. jich wobkedźbowacź a wscho czinicź, schtoż schtoż ma dobry pastyŕ stadła wobstaracź. Po tajkim dyrbi jich Pětr na dobru strowu pastwu wodźicź, jim strowu a dobru cyrobu dusche, wěrne njeskażene słowo boże, prawu wěru poskiczecź. Wón ma jich psched straschnymi, schkódnymi pastwami, psched błudnymi wuczbami zakitacź. Zo pak by Pětr to dokonjecź mohł, dyrbi joho bóh tón knjez podpjeracź, zo by wón sam prawu njeskażenu wuczbu wot błudneje z wěstosczu mohł rozeznawacź. Kak by wón hewak prawu wěru Khrystusowe stadło wuczicź mohł, njeby-li ju wón sam dospołnje znał a stajnje wobkhował? kak by druhich psched błudnej wuczbu mohł zakitacź, njeby-li sam psched njej zakitany wostał? Wysche toho je Khrystus wěscze tež wschěm, kiž k joho cyrkwi słuscheja, biskopam kaž druhim wěriwym porucził, Pětra poslucha cź, kaž wowcy swojoho pastyrja, so wot njoho wodźicź a pascź

dacz. Hdy pak by nětko Pětr hako najwyschschi pastyŕ wot praweje wěry wotpanycz, něschto wopaczne cyrkwi k wěrjenju pschedstajicz mohł, by cyła cyrkej jomu na wopaczným błudnym puczu scžěhowacz dyrbjała, Khrystus by potom porucził jenomu błudnomu wuczerjej wěricz, jenu wopaczu wěru pschiwzacz. Je to mózno? Wěscze nic. Po tajkim je so Khrystus, kiž je wschěm porucził Pětrej posluchacz, tež hako najmudrischi załožeŕ swojeje cyrkwje, za to staracz dyrbjak, zo tutón pastyŕ ženje wopaczny pucz njenastupi, žanu wopaczu wuczbu njewozjewja, z druhimi słowami: Pětr dyrbi we wozjewjenju Khrystusoweje wuczby njezmylny bycz. Zo pak tute słowa Khrystusowe jenož Pětrej njepłaczachu, ale tež wschěm joho nastupnikam, we tym su wschitcy njestronisch wukładowarjo swj. pisma pschez jene. Abo njetrjebasche snadz po Pětrowej smjercži Khrystusowe stadło žanoho pastyrja wjacy? Dyrbjesche wone potom wosyroczene wokoło błudzicz? Kaž nětko kózdy romski biskop Pětrej scžěhuje we joho zastojnstwje hako najwyschschi pastyŕ a wuczeŕ, tak dyrbi jomu tež Khrystus tamny zakit poskiczecz, kotryž je wón swj. Pětrej slubił, a bjez kotrohož wón njeby swoje zastojnstwo hako najwyschschi wuczeŕ na jene za cyrkej spomožne waschnjo mohł zastacz, dyrbi joho zakitacz psched kózdym zabłudzenjom we wěcach wěry.

Tak je Khrystus swj. Pětrej a we nim wschěm joho nastupnikam, wschěm widzownym wjerchám swojeje cyrkwje tamnu podpjeru slubił, z kotrejž wobkruczeni a posylnjeni woni hako najwyschschi wuczerjo cyłoho kscheszanskoho stadła we wěcach wěry zenje zmylicz a so zabłudzicz njemóža, z pomocu kotrejež su woni njezmylni wuczerjo cyrkwje. Tola pak njeje tuta wěrnoscz hakle nětko we naschim czasu we swj. pismje so wunamakała, to bě wjele wjacy we wschěch czasach znata wuczba cyrkwje, wuprajena we pismach cyrkwinskich wuczerjow, we rozsudzenjach a postajenjach powschitkownych kaž tež krajnych koncilow. Wot najstarschich czasow hacz do najnowischich wucža cyrkwinscy wuczerjo kaž k pschikładej swj. Irenäus, Cyprian, Ambrosius, Epiphanius, Augustinus, Chrysologus, Jan Damascenski, Bernhard, Bonaventura, Thomasch z Aquina, Alphons Liguori a druzy, zo dyrbja wěriwi wschěch cyrkwjow we wěrje z romskej cyrkwju pschezjene bycz, dokelž wona je mjez wschěmi najprěnischa a najwosobnischa, tu je „twjerdzizna wěrnoscze" tamna skała, na kotruž je cyrkej załožena a kotruž mochy hele, błudne wuczby a błudni wuczerjo ženje njepschewinu. Hdyž so wo romskej cyrkwi tak a na podobne waschnjo ryczi, wupraji so pschez to tola powschitkowna wěra, zo romska cyrkej žanu wopaczu wěru wozjewjecz njemóże, dokelž hewak bychu wschitke cyrkwje wopaczu wěru pschiwzacz dyrbjeli.

Schtó pak to nětko je romska cyrkej? To je romski biskop, bamž, dokelž hdzež je biskop, tam je po słowach swj. Ignacia cyrkej. Z nim maja tohodla wschitcy druzy biskopojo we wěrje pschez jene bycz; schtož wón wucži, to njemóże niczo wopaczne bycz, wón njemóże žanomu błudej podležecz. A tuta wěrnoscz so nic jenož wuczesche, ale tež swěrnje wobkedzbowasche. Pschi nastawanju njewěstoscžow abo zwadow we tej abo druhej wuczbje bu kózdy czas we Romje pola bamža wo radu praschane, tam za katholskej wěrnoscžu slědzene, a po joho rozsudzenju bu wěrnoscz postajena a wot wschěch katholskich kscheszanow pschiwzata, dokelž so

wěrjesche, zo je romski bamž hako nastupnik swj. Pětra tež tamne slubjenja dostak, zo psched kóždym błudom zakitany wostanje, zo je njezmylny wučeŕ cyłeje cyrkwje. Tak njeje we vatikanskim koncilu postajena wučba wo bamžowym njezmylnym wučeŕstwje nowa wučba, ale jena we swj. pismje zdžeržana, we wschěch czasach cyrkwje znata a wučena wěrnosćz. Ł.

Sudženja protestantow wo wučbje bamžoweje njezmylnosćze.

I. Protestantske nowiny „Spectator“, kiž w Londonje wukhadžeja, pisachu wóndanjo takle:

1. My njejsmy ženje na wuprajenju jeneje wučby hako wěrywučby (dogma) dwělowali, kotraž niczo druhe njeje, dyžli poslenje logiske wudospołnjenjo katholskeje wučby; tohodla bě nam te zjawne wuprajenjo w swojim rjedže.

2. Mnohosćz, kotraž je tule wučbu wobkrucziła, je wjele wjetscha, hacž tamna bě, kiž je na koncilu w Nicäa arianisku wučbu wotsudziła, a tute wuprajenjo móže hako cyle definitivne płaczicz, kaž dže so to pola nas protestantow tež stanje.

3. We tej sadže: „koncil njeje swobodny był,“ njejo žana wěrnosćz. Kóždy ze zhromadžizny móžesche, hdyž chcyssche, ze non placet (njepschizwolu) wotmołwicz. A woprawdže, hako dwaj biskopaj ze non placet wotmołwischtaj, hněwachu su někotsi pschecziwnich tuteje wučby na tribunach, a wuznachu: Nětk je nasche wuprajenjo wot njeswobody koncila zaniczene.

4. Tute dogma, kotrež so nowe mjenuje, běsche we katholskej cyrkwi hižon lětstotki wuznawane, hacžrunje njebě hako artikel wučby abo wěrywučba wuprajene.

5. Dale so praji, zo je tuta wučba pschecziwo strowomu rozomej; ale to my za njerozomne njedžeržimy, hdyž ma so na njezmylnosćz jenych knihow abo jenoho professora pschisahacz! Tudy pak tola na njezmylnosćz bamža hako wjeŕcha katholskeje cyrkwje tysac krócz skerje pschisahamy.

6. Hdyž so praji, wuprajenjo tajkoho artikla žada moralisku jenohłósnosćz, dha je to kža pschecziwo cyrkwinskim stawiznam a směschnosćz, kotrejž wschitke nazhonjenja w politiskim a nabožnym žiwjenju napscheczo steja.

7. My smy liberalni ze zasady (Grundsatz), ale katholski liberalismus we wěcach wěry je njezmysł.

II. Znaty protestantski diplomat Urquhard wupraji so takle: Prěczo bamžoweje njezmylnosćze njereka niczo druhe, hacž zawjedženjo wuznacza krala Ludwika XIV. we l. 1682 abo Napoleona I. w l. 1801 za cyłu zemju. Tute prěczo je prěczo wjeŕchowstwa za wschitke sobustawy katholskeje cyrkwje. Wone sczini z bamža hłowu swj. Jana kschczenika, kotraž bu, hako bě wutrubnjena, do schklě położena. Pschez to prěje so wschěch zhromadnosćz, posluschnosćz, jednosćz a cyła prawomócnosćz (auktoriteta), haj katholik zaprěje pschez to swoju wěru. A schto dha je tuta bamžowa njezmylnosćz? Wona wupraji pschisluschnosćz bamža, zo wón kóždej nowej wučbje napscheczo stupi. Tak móže a dyrbi bamž kóždu błudnu

wucžbu zacžisnycž, kóždoho, kiž ze prědkwzacžom w błudže wostanje, z cyrkwje wuzanknycž, kóždoho měschnika, kiž so tomu pschizanknje, wotsadžicž, a tak swoju móc hako widžowny wjerch a jednoscž wěry wobkhowacž. Ja njejsym katholik, ale ja bych so spjecžił z tajkim mužom wobkhadžecž, kotryž praji, zo do cyrkwje wěri, ale móc wjerchowstwa prěje, kaž bych so tež spjecžił, z poddanom krala wobkhadžecž, kiž so pschecžiwo joho mocy spjecži!

III. Wucženy protestant, redaktor Schuselka we Winje pisa w swojich nowinach „Reform“ wo tutej wěcy: „Bojoscž, z kotrejž liberalni wucžbje wo bamžowej njezmylnoscži napschecžo hladaja, džeržu ja za cyle smĕschnu. Woni pschinđžeja pschez tule bojoscž do smĕschnych napschecžnoscžow w swojich zasadach; dokelž pschecy so wjesela nad njemócu bamža. Pod hanjenjom pschecy wobkrucžuja, zo žadyn někak zdžĕłany cžłowjek wjac do bamžowych wuprajenjow njewěri a so wo nje njestara. A tola nětk žałoscža ze strachom, zo budža njezmylni bamžowje samostatnoscž krajow a swobodu ludow zaniczicž. Kajke smĕschne wuprajenjo pschecžiwo jich zasadam, hdyž tajcy liberalni ze strachom skorža, kajku schkodu budže katholska cyrkej pschez tule wěrywucžbu wzacž, haj zo budže pschez to jeje zahubjenjo cžim wěscžische, mjez tym zo woni tola niczo žadoscžiwischo njewoczakuja a njepscheja, hacž zo by tuta cyrkej zaniczena była, a tež po swojich mocach wschĕdnje za tym skutkuja, zo bychu to dokonjeli!“

Takle sudža rozomni protestantowje! A schto praja nětk Döllinger a joho pschiwisnikowje mjez katholikami k tomu? K.

Z nascheje diöcesy.

Z Budyschina. Po dlĕschej khoroscži zemrje tudy srjedu 5. julija rano emeritirowany wucžeŕ k. Michał Hawschtyn Bräuer. Pschi joho pohrjebje 7. julija pschewodžachu joho wysche zawostajenych někotsi tudomni duchowni a wucžerjo, kaž tež prĕnja klassa schuleŕskich džĕcži. Njeboh k. wucžeŕ narodži so 23. augusta 1801 w Radworju, hdjež bĕ joho nan wucžeŕ. Tam hižo na wucžeŕstwo so pschihotowawschi zastupi wón hako mkodženc do tehdom nowoho krajnostawskoho seminara w Budyschinje a dokonja tam kursus pscheđ jutrami 1821. W tym samym lĕcže dosta wón swoju prĕnju wucžeŕsku słužbu w Khróscžicach, hdjež wón do lĕta 1827 wosta. Potom pobu wón domjach wucžer a załoži 1829 privatnu schulu w Jaseńcy, do kotrejež džĕcži ze wschelakich wokolnych wsow khodžachu. Na to bĕsche wón 1831—33 pomocnik swojoho nana w Radworju a 1833—36 wucžeŕ pschi tachanskej schuli w Budyschinje. Nětk dosta wón cžescžowne powołanjo hako cyrkwinski wucžeŕ we Wotrowje. Tam mĕjesche wón wschitku khwalbu hako wucžeŕ a tež hako wjedžicžeŕ cyrkwinskoho spĕwanja. Hdy bĕ tu wjele lĕt k spokojnoscži wyschnoscže a tež cyleje wosady pschi dobrej strowocže swoje město zastał, pocža w lĕcže 1856 khorowacž, tak zo dyrbjesche sebi pomocnoho wucžerja žadacž. W lĕcže 1859 bu wón pensionirowany a pschecžahny po dlĕschim pschebywanju w Kukowje do Budyschina. Dokelž cyrkwinski spĕw jara lubowasche, zastupowasche wón wot lĕta 1860 dobrowólnje město organisty we serbskej cyrkwi, kaž dołho to

joho mocy dowolachu. Hacž do łońschoho lěta khodżesche wón, druhdy z wulkej bolosczu, na chór. Tudy a wschudżom, hdżež su joho znali, wostanje wón w dobrym wopomnjeczu. Bóh daj jomu wěczny wotpoczink a wěczne swětło jomu swěcz!

Z Budyschina. Zańdżeny tydżeń wopyta nas dotalny sakski pólny kapłan k. Maaz, kiž bě so njedawno z wójny wrócził. Wón je za swoje zasłużby železny kschiž a sakski albrechtowy rjad dostał. Nětko nastupi wón zasy swoju prjedawschu służbu pschi drežďżanskej dwórskej cyrkwi a pschi proghymnasiju.

Z Budyschina. Kaž nam něchtó w liscze wozjewja, běsche bjez darami, kotrež buchu do Roma k jubileju swjatoho wótca póslane, tež jene rjane swjeczatko z klóschtra Marijnoho Dola. Te same bě wot tamnischeje hnadneje knjenje abtyšy a czesczownych knježnow z njewustawacej prócu z wjele złotymi nitkami a wschelakimi kamuschkami wudebjene wulke „klóschtyrske dźěło;“ wosrjedża bě molowany wobraz Božoho horjestacza. Tutón dar bu pschez mnichowske paramentowe towarstwo do Roma póslany a je hižo we vatikanje wotedaty. Njech wón we wobydlenjach swjatoho wótca městaczko namaka k radosczi tych, kiž su jón tam póslali. W.

Z Budyschina. Nasch hnadny k. biskop je so z visitacije w němskich wosadach Łužicy póndżelu wjeczor zbožownje wrócził.

Z Budyschina. Kaž so nam njeofficialnje z Ostritza powjeda, budże nětko k. kantor Löbmann rektor a k. wuczeŕ Bergmann z Blumberga kantor.

Z klóschtra Marijneje Hwězdy. W swojim dopisu sym spomnicz zabył, zo bě tež młyńkec khapała pola Kanec rjenje illuminirowana. Tež bu tam a we wotrowskej wokolnosczi 16. a 21. junija wjele tsělane.

Z drežďżanskeje diöcesy.

Z Dreždżan. Njeboh emeritowany präses konsistorija za herbske kraje, k. Józef Müller, kotrohož smjercz smy hižo wozjewili, bu 30. junija wot nětczischoho präsesa k. Bernerta z assistencu wjele duchownych swjatocznje pohrjebany. Wuczerjo a khapalni hólcy wuwjedżechu rjane spěwy a tež schulske dźěczi, kotrež běchu z wyschschich klassow wschěch drežďżanskich schulow wuwzate. Bjez wotkazanjemi njeboh präsesa su tež wschelake legaty za dobroczeŕske wustawy (instituty) a za khude dźěczi. Njeboh k. Müller narodźi so 18. novembra 1792 w Tschauschu pola Brüxa w Czěskej. Wón schtudowasche w Litoměricach a bu 1816 duchowny. Dwě lěcze hako katecheta w Krupcy pobywschi dosta powołanjo hako kapłan a schulski direktor do Lipska. W lěcze 1824 bu tam farař a hižo 1827 sobu assessor drežďżanskoho konsistorija. W lěcze 1834 pschińdże hako dwórski kapłan do Dreždżan a bu 1842 jara dźěławy präses konsistorija. W l. 1866 swjeczesche wón swój měschnisti jubilej a dosta tehdom ryczeŕski kschiž sakskoho zasłużbnoho rjadu. Hdyž nětk joho mocy pschez bóle wotebjerachu, bu wón łońschu nazymu pensionirowany. R. I. P.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Sakska. Nasche wójsko je so z wuwzaczom 24. divisije nětko też zbožownje domojwróczilo a wschudžom (też w Budyschinje) wulkotnje witane byko. W cyłej wójnje je wone zhubiło: morwych 115 wyschkow, 1978 podwyschkow a wojakow; ranjenych pak: 202 wyschkow, 4180 podwyschkow a wojakow. Nasche wójsko je so pschi 102 akcionach wobdźělilo; artillerija je 15,521 wutsělow, infanterija 6 milijonow patronow wutrjebała.

Z Roma. Kral Viktor Emmanuel je 2. julija sem pschijěł a we bamžowym hrodze quirinalu posedženjo z ministrami dźeržał, zo by tak Rom za hłowne město swojoho kralestwa wuprajił. Někotsi cuzy póslancowje běchu sobu pschijěli, tola Francózska bě swojoho zastupjerja do czasa wotwołała. Z cyłeje Italskeje běchu swobodnych murjerjow a wjele khudych ludźi za pjenjezy hromadu zehnali a darmo sem pschiwjezli, zo bychu kralej sławu wołali. Romske zemjanstwo njepschińdże z wuwzaczom někotrych na kralowske swjedženje. Poswětlenjo sta so jenož z bojosczе, zo mohł zapłaczeny lud wokna zwubijecz. Kral tu pak dlěje njewosta hacz 36 hodžinow a je do San Rossore wotjěł. Z ministerstwow je tu jenož te za wonkowne należnosczе; wschě druhe su hischcze we Florencu. Kommunistowje w Italskej pschibjeraja; z najmjeńscha mějachu czi ludźo hižo khrobłosczе dosez, zo krala psched quirinalom ze sławami na republiku a Garibaldia postrowjachu. W czasu kralowoho nutsczehnjenja pschińdże 2,000 swěrnych prjedawschich bamžowych zastojnikow do vatikana, zo bychu bamžej czesez wopokazali. Bamž dźerżesche jim dźakownu a nadźijepołnu rycz. Powjeda so, zo je tudy potajne towarstwo, kotrež ma cyrkwje, klóschtry a hrody zapalicz, jeli bychu cuze mocy k wužitkej katholskeje cyrkwje intervenirowacz (zakroczicz) zechcyli. Duchowni su zjawnje hanjeni a ze smjerczu wobhroženi. W tu khwilu je policija z cyła jara mjechka a słaba pschecziwo wschelakomu harowanju a njemdrjenju na hasach. To k niczomu dobromu njepowjedże!

Należnosczе towarstwa.

Sobustawy na lěto 1871: k. 266. Jakub Kanig z Brěmjenja.
Na lěto 1870: 446. J. Kanig z Brěmjenja.
Dobrowólny dar: k. Donnerhak 5 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczena: Regina Martha, dź. cigarnika B. Wylema Gubscha z B. — Zemrjeczi: Hana rodź. Domanic, mandź. Michaka Horjenka z B., 68 l. 6 měs.; Michak Hawschtyn Bräuer, emer. wucžeŕ z B., 69 l. 10 měs. 1 tydzeń; Max, s. E. Th. Lehmanna z B., 2 l. 5 měs.; Johana rodź. Jekelic, mandź. njeboh Jana Bohuwěra Trautmanna z B., 56 l.

Dary za cyrkej w Cjornecach abo Baczonju.

K czesczi Bożej a k spomoženju duschow su dale woprowali: Michak Pjech ze Swinjarnje hako druhi lětny pschinoschk 5 tol.; J. K. z Cj. 2 tol.
Hromadże: **5524** tol. 7 nsl. 5 np.

Cjischczak L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

W ukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 15 nsl.

Serbski cžasopis,

wudawany wot towarſtwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyſchinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 15. **5. augusta 1871.** **Lětnik 9.**

Dwě ryczi na zhromadźiznje katholikow w Mũnſteru.

Zawěſcze na jara pſchihódne waſchnjo bu jubilejſki ſwjedźeń Pia IX. w Münſteru ſkónczeny, hdyž ſo tu 21. junija zhromadźizna katholikow wotdźerża. K tomu zaměrej bě ſo na 3—4000 ludźi, duchownych a ſwětnych, z cyłeje diöceſy zeſchło. Pſchedſyda bratſtwa ſ. Michała bě jich pſcheproſył. We kraſnje wudebjenym ſalu radnicy ſo zhromadźichu. Wokoło 4 hodź. popołdnju powita měſchczanoſta pſchitomnych, a po wuſwolenju pſchedſydy ſcžěhowachu nětko wſchelake ważne a rjane ryczże. Chcu pak z tutych jenož dwě wubracź, kotrejž budźetej ſnadź cžim zajimawſchej, dokelž myſle dweju mužow wuprajitej, kotrajž ſtaj tež we politiſkim žiwjenju znataj, a wot wſchěch ſprawnje zmyſlenych wyſoko cžeſcženaj. Je to woſebje ſtatny miniſter Windthorſt a Dr. Lieber, ſobuſtawaj tak jara wuwołaneje cžorneje abo ultramontanſkeje centrumfrakcije, pſched kotrejž cžrjódku mózachu ſami wulcy diplomatojo do ſtracha pſchińcź, zo ſebi rady njewjedźachu, a za „Intervention“ proſchachu, hacžrunjež běchu „Nichtintervention“ wuradźili.

Prěni, kotryž wot tuteju dweju wuſtupi, bě Dr. Lieber. Z wulkej radoſcžu a ze ſławuwołanjom bu tutón ſkoro wſchěm njeznaty hóſcź powitany; tola dołho njetrajeſche a wón bě ſebi wſchitkich ſympathije wudobył. Rjana poſtawa, ſylny, hnujacy hłós, cžinjachu kraſnu ryczž, połnu wubjernych myſli, cžim kraſniſchu. Huſto dyrbjeſche zaſtawacź, doniž mócne „Bravo“ wołanje njewotmjelkny. Tak pokazachu wſchitcy pſchitomni, zo ſu z nim jednoho měnjenja. Z kóždoho joho ſłowow ryczeſche krute pſcheſwědcženjo, wulka horliwoſcź a zahoritoſcź za katholſku wěc. Wón njemóže, tak zapocža ryczník, niczo wjac a niczo lěpſche prajicź, hacž ſchtož wſchitcy we zhromadźiznje cžuja. Swědcženjo pak chce dawacź wo tym, zo wſchitcy katholikowje we Němſkej ſu pſchezjeni we wěrje na njepſchemóžnoſcź a njeſmjertnoſcź bamžowſtwa. Na ſtawizny ſo poczahuja pokaza, zo ſu cyłe ſta-

wizny bamžowstwa takrjec wuprajene we jadże, kotruž běsche mjez druhimi na wjerchu sala cžitak: per aspera ad astra, pschez kschiž k dobyczu! Pschi tym spomni na s. Pětra, na Gregora I., Gregora VII., Pia VI. a VII. Charakteristiske znamjo bamžowstwa njeje jenož sylna, kruta wěra, kotraž hory pschestaja, ale je wosebje luboscz, kiž cyły swět wopschija. Njeje niczo rjeńsche hacž hdyž Pia VII. žohnowacz a prosycz widžimy za swojoho podczischczowarja, Napoleona I. a jeniczki tróscht a jeniczku radoscz jemu poskiczecz.

Tola nic jenož we swětnych stawiznach běsche Dr. Lieber cyle doma, tež s. pismo jara derje znajesche. Zbóžnika, kotryž na morju khodżesche, a k kotromuž s. Pětr na dźiwich žołmach khwatasche, pschiruna z Piom IX. a nětczischim czasom. Kaž so s. Pětr pocža podnurjecz, hdyž we wěrje khabłasche, ale we swojej małomyslnosczi zasy pomoc pola Khrystusa pytasche prajo: „Knježe, pomhaj mi, ja zahinu!“ — tak so tež cyła nadžija, naschoho czasa jenož tamneje skały dżerži, kotruž moch hele njepschemóža. Tutu nadžiju ma cyła Westfalska, cyła Němska, cyły katholski swět.

Dołho a sylnje pschitomni sławu wołachu, hdyž bě Dr. Lieber skóncził, a pokazachu pschez to, zo je jim wón wschěm z wutroby ryczak.

Po nim wustupi mały a tola po duchu tak wulki Windthorst, tutón zmužity wojowař za prawo a swobodu cyrkwje na prěnim němskim rajchstagu. Z hrimacej sławu bu powitany, kotraž jemu tak bórzy k ryczam pschińcz njeda. Myslu sebi, pocža Windthorst, zo su knježa, kotsiž prjedy mje ryczachu, wscho prajili, schtož ma so prajicz; tola pschi tajkej składnosczi nima so na to hladacz, zo kóždy něschto nowe powjeda a spomni, ale wjele wjacy na to, zo wschitcy tusamu mysl wupraja. Wulka móc chorskeho spěwa njepschińdże z toho, zo kóždy druhi hłós spěwa; ně, wona leži w tym, zo wschitcy nadobo swoju wěru, nadžiju a luboscz jenak sylnje a z tymi samymi zynkami wozjewuja. Nadobny chorski spěw cyłeho swěta je sławospěw na Pia IX.

Wěra, kotraž tutón chor wožiwja, je wěra na jednu, swjatu romsko-katholsku cyrkej; na romskokatholsku cyrkej, dokelž su wschitcy pscheswědczeni, zo móc a wobstaczo cyrkwje wot Roma wotwisuje, wot stoła s. Pětra. Tohodla wotpokazuja wotpohladanja, ludžom wschelake narodne cyrkwje (Nationalkirchen) wobradźicz. Tuta wutrajnosczi katholikow je pola jich pschecžiwnikow, kotsiž so njewustajnje prócuja, cyły słownik hanjacych ryczow napschecžo nim wucžerpacz, žałosny hněw zbudźiła. Pomoc dyrbimy jow pola Boha a nas samych pytacz. Njepschecželojo jara derje wjedža, zo móža jich wotpohladanja jenož tehdy zapopadnycz, hdyž je cyrkej zniczena. Woni chcedža najprjedy z njeje tajki něka jki policajski wustaw sczinicz a pschede wschěm jej schulu wzacz. Tola da so nadžijecz, zo so jim to tak khětse a bórzy njeradži. Z njewustawacej prócu dźěła tajny swjazk, kotryž wysoch a wyschschi knježa na wschě waschnje podpjeraja, a kotryž ma wulku swobodu, haczrunje chce wón krute zakłady cžłowjestwa wotstronicz. Wschě druhe zjenoczenstwa pak so jara bojaznje a staroscziwje wobkedžbuja. Pschi wschěm tym wobsteji nadžija, zo ludžo bóle a bóle spóznawacz póczu, zo je zakład cyrkwje, tež zakład mócnarstwow. Tutu zasadu je centrumfrakcija, we

parlamencze pschech zastupowała. Mnozy drje ju dźiwnje doscź hischcze njemóża wopschijecź; móże bycź, zo snadź su podawki w Parizu nětrohožkuli hižom na druhe mysle pschiwjedle. Katholik je pak spomnjene pscheswědczenjo pschecy měł a na swoju khorhoj je napisał, na khorhoj swojeje wěry.

Nadźija katholskoho swěta wotpoczuje, kaž je wón krucze wo tym pscheswědczeny, na sylnej dowěrje, zo Bóh tón knjez po próstwach tekko millionow czas domapytanja pschikrótschi, zo so zasy czasy wrócza, w kotrychž móże kóždy w měrje a pokoju swoje wschědne dźěło wobstaracź, a tak so na kónc žiwjenja pschihotowacź, kotryž je pruha nadawka. Dalscha nadźija wobsteji w tym, zo bamž swoju swobodnoscź a njewotwisnoscź bórzy zasy dóstanje, schtož pak prjedy móžno njeje, doniž sam zasy swětny mócnař njeje. To je jeniczka móżna a wěrna garantia, kiž móże so s. wótcej dacź. Tak mjenowane italske garantije nastupajo rjekny ryczník, zo wschak by to wscho derje było, hdyž jenož by wón tu jeniczku garantiju měł, zo móże Italska garantiju swojoho samoho wobstacza na so wzacź. Wón njepschija, zo wjerchowje z cyła niczo njeczinja pschecziwo namocy na bamžowej swětnej mocy. Prawo trónow je tola jedne a pschez to, zo jedyn z nich so zhubi, druhe ženje krucźische njebuchu. Wschitke druhe mócnařstwa maja mjenje abo bóle swój wukhod a wěsty kruty zapołožk wot knježerjow cyrkwinoho stata, a tola nětko swojoho nana njezakituja. To je zrudna wěrnoscź! Schto mamy jow czinicź? Hnadny knjez biskop je prajił, zo mamy w paczerjach tróscht a pomoc pytacź, a w tym nastupanju so jomu (ryczníkej) njepschistoji, něschto pschispomnicź. Wón chce tohodla wschitkich jenož na to kedźbliwych sczinicź, zo ma so z paczerjemi dźěło zjednoczicź: spěwaj a dźěłaj! Kak ma so tute dźěło stacź! Pschez to, zo katholikowje stajnje a stajnje swoje prawo na cyrkwiny stat zjawnje wobkrucźeja a zastupuja. Žadyn tydźeń so minycź njesmě, w kotrymž so tu abo tam tute prawne a sprawne žadanjo wuprajiło njeby. Hłós 200 millijonow katholikow so tola na dlěschi czas pscheslyschecź njehodźi. Sobustawy srjedźizny němskoho parlamenta su to czinili, a schto bu jim wotmłowjene? Wy chcecze wójnu, rěkasche. Ale to je kža; woni njechadźa a njeżadaja wójnu z brónjemi, haczrunje ženje sprawnischa wójna njeby wjedźena była dyžli tuta, je-li jich žadanja so hinak dopjelnicź hodźiłe njebychu. Srjedźizna (Centrum) njechasche wójnu a njecha ju, a je wysche toho pscheswědczena, zo wschak wójna hakle trěbna njeje. Hdyž so wo to jedna, kak so to z tak mjenowanej „Neutralität" czornoho morja ma, dha je wulka hara, a hnydom so europiske konferency wotdźerżuja; runje tak derje a měrnje bychu so tež pschecza katholikow dopjelnicź mohłe, a ze žaneje tšělby so ani wutšělicź njeby trjebało. Runja swětkowni budże stoł s. Pětra mjez rozpadankami mordernoho czasa stacź; tola njesměmy pschi tuthym pscheswědczenju lohkomysłneje nadźije bycź. Dobyczo cyrkwje drje je wěste, tola hakle po cżežkim wojowanju a z pomocu tych, kotsiž su hotowi, z cyłej duschu a wutrobu so na nim wobdźělicź. Je-li ma, pokraczowasche ryczník, po tuthym pschipadże (Zustimmung) sudźicź, dha so jemu centrumfrakcija tola tak maka bycź njezda, kaž bychu ju rady wuwołali. Hyž chcecze Wy, moji knježa, tejsamej njewustajnje swěrni wostacź a to slubicze, mam ja wot pschedsydy frakcije poł-

nomóc, Was wschěch k jeje cžesnym sobustawam pomjenowacź. Wascha winowatosćź je, hladacź, zo nas njepscheczelojo zezady njenapadnu, a za to so staracź, zo we kóždej wuwolenej zhromadźiznje, njech tasama wosadu, wokrjes, wótcny kraj abo cyłu wulku Němsku zastupuje, so centrum namaka. Hdyž my tak zjednocźeni hromadźe wojujemy, změjemy krasnische dobyczo hacź te pola Gravelotte. Ryczźnik so nadźija, zo nasch splah (Generation) wuczaka, doniž bamž we swojich krajach zasy njeknježi.

Luboscź katholikow pscheczźiwo Piej IX. zaleži na džakownosczi, kotruž dyrbja jemu jeho wosebnych zasłužbow dla wopokazacź? wón je tójschto biskopstwow zasy zawjedł a za rozschěrjenjo missionow jara so prócowak. Druha pschiczźina luboscźe k Piej IX. leži we wschelakich cźerpjenjach a pschescźěhanjach, kotrež je hižom wustacź měł. Joho pontifikat je 25lětne martrarstwo a woprawdźe zrudne by było, hdy by Němska tute martrarstwo hischcźe podlěschicź a powjetschicź chcyła. Tola chcemy so nadźijecź, zo so tute horjo bamžej zalutuje. Hižom po joho khwalobnych samotnosczach dyrbimy s. wótca cześczicź a lubowacź. Schtó njeby joho kruty, sylny charakter a tola tež zasy joho wulku miłosćź znał? Na tutu miłosćź a na městno, na kotrymž steji, so poczahujo spomni ryczźnik, zo bě so pod tej samej tsěchu, pod kotrejž zhromadźizna je, pscheð 200 lětami westfalski měr wobzamknył. Tutón měr skónczi najhórsche bitwowanjo, kotrež je hdy Němsku domapytało; wysche toho pak pschinjese wón tež pokoj mjez wěrami. Ryczźnik mysli, zo tajke zahubjenjo wjacy njepschińdźe, a runje dokelž to mysli a z cyłeje wutroby pscheje, tohodla so wón a joho politischy pscheczźelojo prócuja za swobodu katholskeje cyrkwje, tohorunja pak tež za swobodu wschěch druhich wěrow. Woni su žadali, zo bychu so zakonje wo samostatnosczi cyrkwje a runoprawnosczi wěrywuznaczow, kotrež pruska wustawa ma, we cyłym němskim kraju zawjedłe. Tola jich prócowanja cyle niczo njepomhachu, pschetož wjetschina měješche radscho někajki powschitkomny policajski zestaw, wo Bohu pak niczo wjedźecź njechasche, pak jednu wěru za tak dobru dźerżeschе kaž druhu. Pschecy słyschimy prajicź, zo tón mjez jenotliwymi wěrywuznaczemi njeměr cźini, kiž swobodu cyrkwje žada a tak drje ma so tež tute zjawne wopokazmo katholskoho zmysłenja wěscze runje tajkoho wusudka nadźecź. Ale wschitko to njezamóže joho a druhich sobustawow centra wotdźerżecź a zatraschicź, njewustajnje prawa cyrkwje, schule a swójby zastupowacź. Haj woni njebudźa tež tehdy pschestawacź, prawa druhich wěrywuznaczow runje tak derje zakitowacź, hdy bychu czi sami trjebaj tak bojazni a njekhmani byli, a je ze słowom a ze skutkom njezastawali. Tajkich mamy někotrych, tola z džakom dyrbi so pschipóznacź, zo za to druzy zmužicze z centrom wojowachu, kotsiž jenož we kscheścźanstwu zakład za socialne a politiske žiwjenjo widźa a namakaja. Runje we tutym zjednocźenju, runje na tutym zakładze wojowacź, je zasada, kotruž my rady k swojej scźinimy. Pschez to je terrain, na kotrymž mamy wojowacź, bóle rozschěrjeny a nasche bastiony su sylnische.

Na kóncu swojeje krasneje ryczże spomni hischcźe junu na bamža, kak by so wón wjeselił, hdy by tutu jednotu a swěru widźał a słyschał. Njech jomu zhromadźizna swoju cześcź a luboscź, pschez wunjesenjo tsikróczneje slawy wopokaza!

„Joho swjatoszi Piej IX., bamžej a kralej slawa! slawa! slawa!“ — Nětko pak sczěhowasche druhe hrimace slawuwołanjo, kotrež knjezej Windthorstej płaczesche, a prjedy njepschesta, doniž wón zasy na tribünu njestupi a swój najrjeńschi džak njewupraji, kotryž pak wón sam za sebje njebjerje ale za centrumfrakciju. Tajke pschipóznaczo, kajkež je jow dżensa dóstał, je snadź najrjeńsche, totrež jomu Bóh na kóncu žiwjenja pschihotował je. Wón slubi, zo chce pschi pschichodnym posedżenju frakcije jeje sobustawam sobudżělicz, kak krucze westfalscy katholikowje k nim dżerża a kak su z nimi jedneje mysle. Hižom do prědka móże jich džak za to prajicz. Skónczinje podżakowa so hischcze pschedsyda wschěm pschitomnym a wobzamkny zhromadźiznu z „Budź khwaleny Jězus Khrystus!“ J. C.

Z naschoje diöcesy.

Z Radworja. Nasch wysokodostojny farař k. Jakub Nowak mějesche póndżelu, 31. julija, swój 25lětny měschnisti jubilej, a běchu so k tomu k. duchowni serbskich wosadow tu zhromadżili, zo buchu k. jubilarej swoje zbožopschecza wuprajili.

Ze Schěrachowa. Tež we Schěrachowje mějesche na tymsamym dnju knjez farař Jakub Žur rodż. z Pozdec swój 25lětny měschnisti jubilej. — Bóh pschewodżej wysokodostojneju jubilarow tež dale ze swojej hnadu a žohnowanjom.

Z Ostritza. Kaž bu we poslenim czisle Kath. Pósła z dżěla hižom spomnjene, je nětko dotalschi kantor k. Löbmann za rektora a prěnjoho wuczerja pschi naschej schuli pomjenowany, a na joho město knjez wuczeŕ Julius Bergmann z Blumberga powołany. Za wuczerja we Blumbergu bu pak nasch dotalschi pomócny wuczeŕ k. Schiefner postajeny. Joho dotalsche město pak so hacž na dalsche wot naschich druhich wuczerjow zastara.

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. Pobožne zjenoczenjo miłoscziwych sotrow so bóle a bóle pschisporja. Z Kulowa je pschistupiła Rosalia Czajsnarec (jeje nan je lutherskeje wěry a pensionirowany žandarm) a je pschi zdrasczenju mjeno „Bartholomäa“ dostała. Tele zdrasczenjo bu prěni krócz we starym klóschtrje Trjebnic wotdżerżane, kotryž su maltheserscy ryczerjo we Schlesynskej wot pruskoho ministerstwa kupili a miłoscziwym sotram darili. Twarjenja tutoho klóschtra, wot pruskoho knježeŕstwa we lěcze 1810 wuzběhnjenoho, su jara wobschěrne a rozpadżechu z dżělom. — Knježna Jozefa Seifertec z Kulowa, kotraž je na 6. novembra 1870 wumrjeła, je do naschoho božoho domu hako wěczne fundaciony wotkazała: 300 tolerjow na boże mschě za prěnjoho kapłana; 400 tolerjow na wobstaranjo a poswětlenjo wěczneje lampy we faŕskej cyrkwi; 200 tolerjow na khude dżěczi z Hornjeje a Delnjeje Łužicy, kiž so we domje miłoscziwych sotrow na prěnju swjatu spowjedź pschihotuja; 100 tolerjow na wóskowe swěcy pschi mejskich pobožnosczach; 500 tolerjow na dweju khudeju, kiž we farskej cyrkwi wjeczor, hdyž so klakanjo pschebiło je, bjez sobu swjate rózarije spěwataj.

Cyrkwinske nowinki a powjesće.

Z Prahi. Na Wyschehradže bu njedželu 30. julija nowy probšt, dotalschi kanonikus, slawny čěški wotčinc a spisowař do swojoho nowoho zastojnstwa nanajswjećenscy zapokazany. Ł.

Němska. Nowe němske khěžorstwo njewopokazuje so pschećziwo katholikam za we straschnej wójnje pschinjesene wopory a rozlatu krej džakowne, ale wustupuje pschećziwo nim na njewočakowane njepschećelske waschnjo. Wo tym hižom swědča njelubozne a njehódne potkóčzowanja katholskeje strony we prěnim němskim rajchsrače (hl. čz. 8 Kath. Pos.) a nětko z nowa zas zakit, kotryž pruske ministerium tamnym duchownym wučerjam na universitach a gymnasijach podawa, kiž so cyrkwinskej wučbje wo bamžowym njezmólnym wučerstwje njepočisnu, ale ju zjawnje w ryčzach a pismach pschimaju. Z tym pak rani so prawo biskopow, kiž maju duchownym wučerjam na gymnasijach dowólnosćz a móc, kschesćzansku wučbu wučzicz, dacz a hdyž maju winu k tomu, tež zas wzacz. Tež skoro wschitke němske wot wyschnosćzow wudawane abo wot nich podpjerane nowiny pschinjesu wschědnje nastawki, kiž dyrbja katholikow ranicz. Najzjawnischo pak pokaza pruske knjejstwo swoje smyslenjo pschećziwo katholskej cyrkwi pschez zběhnjenjo katholskoho wotdželenja w ministeriu kulta a wučby. W tutym ministeriu bu mjenujcy we lěcze 1841 pschez tež pschećziwo katholikam sprawnje smyslenoho krala Friedricha Wilhelma IV. wosebite wotdželenjo za cyrkwinske a schulske należnosćze katholskeje cyrkwje założene, kiž pschez swoje wustojne a spomóžne skutkowanjo wot toho czasa sem rjanu pschezjednosćz mjez cyrkwju a swětnej wyschnosćzu zdžeržecz wjedžesche. Tola kaž so zda, chce jedyn nětko we Němskej a pschede wschěm we Pruskej katholskej cyrkwi wschelake prawa wzacz, ju bóle potkóčzecz a tomu bě katholske wotdželenjo w ministeriu kulta na pucžu, a duž bu zběhnjene a hewak jomu k zastaranju pschipokazane należnosćze ministerijej samomu pschidželene, w kotrymž pak so lědoma jedyn wustojny katholik namaka. Ł.

Z Barlina. Liczba evangelskich wobydlerjow w hłownym měsćze je so w l. 1870 wo 15,000 pschisporiła, tola běchu w l. 1869 w evangelskich cyrkwjach 240 konfirmacijow wjac (t. j. džěczi, kiž prěni krócz k božomu blidej džeja). Liczba czesnych wěrowanych je wo 136 spanyła wot lěta 1869, a k božomu blidej bě 3317 wosobow mjenje. Hacžrunje bě 1647 pohrjebow wjac, buchu tola porno lońschomu lětu 2031 czełow wjac bjez duchownych pohrjebanych. Wot 23,070 czełow buchu jenož 3612 wot duchownych pohrjebane. Barlin ma 48 evangelskich wosadow, ze 58 cyrkwjemi a khapalemi, pschi kotrychž 111 prědarjow skutkuje. K.

Z Roma. Mjez adressami, kiž buchu bamžej k 50lětnomu jubileju pschepodate, stej wosebje tež dwě pomnjecza hódnej, jena jara krasna na pohlad wot Chinesow, a jena wot kschesćzanskich Indianow z Coeursd'alene w Americh. Tuta adressa rěka po słowje mjez druhim takle: „Swjaty wótcže! Wschitko, haj tež Twoju samotnu khěžu su Tebi czile zli kranyli. Hacžrunje my khudži Indianowje niczo wot waschich waschnjow njewěmy, džeržimy my to tola za zatraschnu złósćz, Tebje takle wurubicz. Hako my psched 40 lětami hischcze dospołni dživi ludžo

běchmy, njeběchmy sej zwěrili, z tobu na tajkele waschnjo wobkhadźecź, hdy bychmy wjedźeli, zo sy Tu móc a dostojnosćź wot Jěžusa Khrystusa dostał.“ Ta adressa bu wot dweju wjerchow P. Smetej pschepodata, kiž je hako woprawdźity japoschtoł Indianow znaty. Wot toho bu wona do Roma póstana, a bě liczba Pětrowoho pjenježka, kiž běchu tucźi khudźi Indianowje mjez sobu nahromadźili, pschipołożena. K.

Francózska. Francózscy biskopojo su pismo zestajeli a ludowym zaposłancam, kiž su nětko we Versaillesu k wuradźenju krajnych należnosćzow zhromadźeni, póstali, we kotrymž woni rozestajeja, zo je za katholsku cyrkej nuzna wěc, zo je jeje wjerch wot kóždoho kraja a swětnoho wjercha njewotwisny a zo je cźesna winowatosćź francózskoho ludu, bamžej k joho rubjenym prawam a krajam zas dopomhacź; a tohodla prosca skónczńje biskopojo w jich pismje ludowych zapósłancow swój wliw a swoju móc k lěpschomu nětko wot wschitkich wopuschczenoho a njepschecźelscy pschescźěhanoho s. wótca nałożecź. Sobotu, 22. julija, bu nětko biskopske pismo zapósłancam k wuradźowanju a k rozsudźenju pschedpołożene. Pschedsyda francózskeje republiki, nazhonjeny Thiers, kiž je pschecy za swobodnosćź japoschtołskoho stoła rycźak, wupraji też z nowa pschi tutej pschileżnosczi, zo je so pschez Italsku s. wótcej wulka kschiwda a njeprawda staka, kotruž cźisćze wurunacź pak Francózska pod nětcźischimi europiskimi wobstejnosćzemi bjez wulkoho stracha sama za so njezamóże, tola pak slubi swoju cyłu móc k zdźerźenju duchowneje njewotwisnosćze japoschtołskoho stoła nałożicź a radźesche zaposłancam, za pschepodaczo biskopskoho pisma ministrej zwonkownych należnosćzow hłosowacź, zo bu tutón dalsche kroczele cźinił k wudobyczu a zdźerźenju bamžoweje njewotwisnosćze wot italskoho krala. Tusamu wěc zamkowjesche we krasnej rycźi też slawny biskop z Orleans, Dupanloup. Wón njedźerźi za nuzne, zo dyrbi Francózska brónje wzacź a nowu wójnu zapocźecź, ně pschez swój wliw, zjednocźena z druhimi mocami ma za to dźěłacź, zo bychu so italskej njehaźbitosczi mjezy stajili, swój hłós ma francózski lud pozběhnycź za najsprawnischu a najcźesnischu wěc, za ranjene prawa cyrkwje.

Ł.

Z Pariza. Za nowoho arcbiskopa bu dotalschi arcbiskop we Tours Guibert wuzwoleny, kiž je po wosebitej žadosczi s. wótca cźežku a straschnu cyrkwinsku hódnosćź też pschiwzał. Kaž je znate, bu arcbiskop Darboy wot surowych zběžkarjow jaty wzaty a skónczńje zatsěleny.

Z Pariza. Znaty professor Renan, kiž je psched lětami knihi wudał, kiž cyłe kscheścźanstwo hanjachu a Khrystusej bójsku móc cyle wotrjeknychu, je so psched krótkim želnosczźiwje zas do katholskeje cyrkwje wróczźił a chce nětk knihi wudacź, hdźež wopaczńosćź swojich prjedawschich knihow dopokaza.

K.

Palestina. We měscze Damaskus, kiž je pschez spodźiwne pschewobroczenjo s. japoschtoła Pawoła znate, běchu hižon psched 3 lětami 200 muhamedanow ke katholskej cyrkwi pschistupili, su so wóndanjo pschez 5000 muhamedanow pola tamnoho biskopa zamłojili, zo chcedźa kscheścźanstwej pschistupicź, a pschihotuja so nětk na s. kschcźeńcu.

K.

Amerika. Też tu bu bamžowy jubilej we wschitkich wjetschich městach jara swjatoczńje wobońdźeny. We měscze Cincinatti bu 25. junij k swjeczenju

postajeny. Khěže a cyłe hasy buchu rjenje wudybjene. Dopołdnja po skónczenju wulkich kemschi zapocza so swjatoczny procession, na kotrymž so wjacy hacz 30,000 pobožnych wěriwych wobdźěli. Wjeczor bě město krasnje poswětlene. Pschez podobne swjatoczne processiony, wupyschenjo a poswětlenjo hasow khěžow a cyrkwjow, bohate wobdźělenjo na božich słužbach a dostaczu s. sakramentow pokazachu tež katholscy wobydlerjo druhich městow nowoho swěta swoju wjesołosć na žadnym swjeczenju s. wótca. Ł.

Korea. Mjez Amerikanarjemi a tudomnym kralom bě lětsa dla njedżerženja zwjazkow a njehódnoho wobkhadżenja Amerikanarjow wójna wudyriła. Tudomny kral Hoa bu wot nich cyle zbity a jaty wzaty, a joho najwosobnische twjerdźizny buchu roztsělane. Tutón je, kaž je nam Posoł loni sobudźěliw, hako najsurowschi njepscheczel kschesczanstwa znaty, a je, haczrunje hakle 16 lět stary, hižon dweju biskopow, wulku mnohosć katholskich missionarow a wjele stow kschesczanow jich wěry dla moricz dał. Chcemy so nadźijecz, zo budże kral pschez to trochu poniženy a skrudżeny, nětk tež z kschesczanemi lěpje wobkhadżecz, a zo so za koreansku cyrkej měrnische czasy pschibliża, kiž je nětk za sobu pschez 50 lět dołho pschesczěhana była a wjele krewje za Khrystusa pschelała, tak zo su wschitcy 5 prjedownicy nětczischoho biskopa a japoschtolskoho vikara martrarskeje smjercze wumrjeli. K.

Należnosce towarstwa.

Sobustawy na lěto 1871: kk. 267. Hana Balantowa z Rachlowa; 268. Handrij Guda z Kiny; 269. Jakub Fulk z Mitoczic; 270. Jan Knebel z Haslowa; 271. Michał Winkler z Khelna; 272. Jakub Groß z Nuknicy; 273. Jakub Pjeczka z Noweje Wjeski; 274. Jakub Schokta z Khrósczic; 275. Jurij Großman z Kuha; 276. Jakub Leschawa z Prawoczic; 277. kapłan Heinrich Salm z Kemnic; 278. Marija Smolic z Bronja; 279. bětnar Michał Kocor ze Schunowa; 280. Michał Schejda ze Schunowa; 281. Marja Michałowa z Konjec.

Na lěto 1870: 447. M. S. z B.

Dobrowólne dary: Marija Duczmanec z Bozankec 10 nsl.; Jak. Groß z Nuknic 5 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczenaj: Max Otto, s. Bohuměra Mikławscha Krala z B.; Jan Pawoł, s. kublerja Jana Gudy z Dalic. — Wěrowanaj: Józef Ebermann z Königshaina a Madlena Rjekowa rodż. Schusterec z Bělczec. — Zemrjeczi: Klara Hilżbjeta, dż. kublerja M. Wagnera ze Smolic, 6 měs.; Pětr Wencel z Dżěżnitec, 70 l. 6 měs.; Marija Schusterowa z podhroda, 68 l. 1 m.; Jan Anton Flanderka z B., 90 l. 11 m.; Herta, dż. bětnarja Gruhla z B., 8 njedż.

Dary za cyrkej w Cjornecach abo Baczonju.

K czesczi Bożej a k spomoženju duschow su dale woprowali: M. H. 7½ nsl.
Hromadże: **5524** tol. 15 nsl.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 16. **19. augusta 1871.** **Lětnik 9.**

Schtó je katholski?

We wschelakich nowinach Němskeje pisa so nětko wo nowokatholskich a starokatholskich; z prěnischimi su cźi měnjeni, kotsiž cyku katholsku wucźbu a potajkim też bamžowu njezmólnosćz wuznawaja, a z druhimi cźi, kotsiž tule wucźbu wo bamžowej njezmólnosćźi hako po jich zdaczu cyle uowu zacźisnu.

Woboje pomjenowanjo pak je wopacźne; pschetoż, kaž kóždy z katechismusa wě, rěka katholscy wěricź: wschitko za wěrne měcź, schtoż je nam Bóh zjewił a pschez swjatu katholsku cyrkej nas wěricź wucźi. Wucźaca cyrkej pak su katholscy biskopja z bamžom hako widźomnym wjerchom zjenocźeni. Hdyž nětko widźomny wjerch z biskopami swjatocźne wukładowanjo a rozestajenjo wo cyrkwinej wucźbje wuda, pschihłosuja tomu cźi, kotsiž su a wostanu katholscy. To je w žiwjenju a stawiznach cyrkwje pschecy tak było. Cźi, kotsiž pschi bamžu a biskopach wostanu, su prawi katholscy, wschitcy druzy pak wotpadnicy, byrnje sami wudawali, zo su prawi „starokatholscy.“

Cźile tak so mjenowacy „starokatholscy“ njejsu prawi katholscy, dokelž woni wuznawaja takle: katholscy wěricź rěka: to za wěrne měcź, schtoż je Bóh zjewił a schtoż nas Döllinger, Renftle, Michelis a jich towarschowje wucźa. To su mi dźiwni katholscy! Woni njejsu ani stari ani nowi katholikowje, woni su njekatholscy a tohodla zakituja jich też protestantowje a wěschcźa jim dobry pschichod hako „narodnej němskej cyrkwi,“ hako cyrkwi bjez bamža!

Tola hižo cźasto je so spytancźko scźiniło, katholsku cyrkej bjez bamža postajicź, abo bjez tamneje pschistuschnosćze, zo ma so bamžej posłuchacź we wěcach wěry. Ale to so njeje ženje poradźiło! Tak tworjachu so na pschikład wokoło lěta 1670 w Hollandskej tak mjenowane janseništiske wosady, kiž so same też za „katholske“ wudawachu, haj woni pschipóznawachu bamža hako wjercha cyrkwje a pro-

ſchachu wo wobkruczenjo kóždoho wuzwolenoho biſkopa; tola woni njepodžiſnychu ſo bamžowym rozſudženjam wo wěrje a tohodla woſtachu wuzamknjeni z katholſkeje cyrkwje.

W lěcze 1845 a w ſcźěhowachych tworjachu Rongec Jan a joho towarſchowje (Deutſchkatholikowje) „němſkokatholſke“ woſady; wone chcychu katholſke bycź, ale bjez bamža. Ale kak mało ſu cźile ludźo pſchi wſchej prěnjej harje dokonjeli! Woni nimaja, hdyž też wot wěry wothladujemy, žane frjedźiſchcźo, kiž by wſchelake kraje a ludy hromadu dźeržało. Katholſki bycź bjez bamža je njemóžne!

Duž też z nětcźiſchoho poſpytanja „ſtarokatholſkich“ po wěſtym cźaſu niczo njebudźe! Woni drje maja někotrych profeſſorow a też někotrych duchownych mjez ſobu, ale žanoho biſkopa, a hdy bychu toho hdźe doſtacź móhli, nimaja a njezměja bamža. Jězus je tola ſwjatoho Pětra hako widźomnoho wjerćha cyrkwje poſtajił, a romſki biſkop abo bamž je naſtupnik abo ſcźěhowař ſ. Pětra w tymle zaſtojnſtwje. Schto budźa nětko cźile ſtarokatholſcy abo po prawym katholikowje noweje módy cźinicź? Chcedźa bamža parowacź, njejſu žani katholſcy; jeli pak ſebi ſnadź jenoho wudźěłaja t. r. ſnadź Döllingera abo někoho wuzwola, dha tohorunja nimaja žanoho prawoho bamža, naſtupnika ſ. Pětra.

Nowe cyrkwje abo cyrkwiczki hodźa drje ſo kóždy cźas załožicź, kaž wjele jich ludźo chcedźa abo ſami a z pomocu ſwětneje wyſchnoſcźe dokonjeja; ale žana z nich njebudźe katholſka, byrnje ju też tak pomjenowali.

Duž wěmy, koho mamy ſo dźeržecź, hdyž chcemy katholſcy woſtacź. My, kotrychž někotre nowiny „nowokatholſkich“ mjenuja, ſmy prawi katholſcy, dokelž wſchitko wěrimy, ſchtož je nam Bóh (k wěrjenju) zjewił a pſchez ſ. katholſku cyrkej wěricź wucźi.

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. W krótkim změjetaj dwaj kandidataj duchownſtwa, k. Lipicź z Lubochowa a k. Schokta z Wotrowa tudy ſynodalne pruhowanjo.

Z Marijneje Hwězdy. W klóſchtyrſkej cyrkwi buſchtaj dwaj nowaj wołtarjej ſtajenaj. Swjeczeczi ſtaj z Prahi; wołtarjej ſamaj pak je tyſcheŕ Wilhelm w Budyſchinje wurěžował.

Z dreždžanſkeje diöceſy.

Z Dreždžan. Někotre ſakſke nowiny běchu w juliju wulku haru zehnale, zo budźa we katholſkej dwórſkej cyrkwi tudy a też w Lipſku ſwjatoczne kemſche (Hochamt) na 31. julija, na dnju ſ. Ignaca, załožerja jeſuitſkoho rjada. My katholſcy mamy pak też na wſchelakich druhich dnjach tajke kemſche, hdźež cźile herjekarjo žane nimaja. Kak móža tohodla taſki ſpektakel započzecź? Jedyn donoſchowař bě, kaž ſo to huſto ſtanje, katholſku protyku do ruki wzał a tam ſteji cźorne na běłym: Am Tage des h. Ignatius Hochamt! To je za Sakſku a cyłu Němſku žałoſnje ſtraſchna wěc! Też hodźi ſo k małej noticy do „Nachrichten“ a druhdźe, a někotre

kroschki su zaskužene! Tajki mužik so dale njeprascha; w loni běsche k. biskop w Romje a tola stejesche hako nowinka z protyki wuwzata za zeleny schtwórtk we „Dresdner Nachrichten“: zo budże swjeczenjo swjatych wolijow a chrisama. To bě runje tak njewěrne (dokelž jenož biskop tele wěcy swjeczi) kaž nětczische wudawanjo, hako by dżeń s. Ignaca hakle nětko tak swjeczeny byk, kaž so horjeka praji. Hižo 150 lět swjeczi so tónle dżeń tak w Lipsku a Drežđżanach kaž lětsa. Ale hdyž bě herjekarjam to wschitko w nowinach prajene, pisachu dale: A tola bě dżeń lětsa wosebje swjatoczny. Rycž z człowjekom, hdyž nochce rozemicz! — Wóndanjo zasy powjedachu, zo je nasch k. biskop ministra žadak, zo by směk wobzamknjenja vatikanskoho koncila wozjewicz, a zo je minister to zakazak. Ale nasch k. biskop je wschak hižo w poslenim zjawnym wozjewik, zo wón koncilej we wschim pschihłosuje.

Z pruskeje Łužicy.

Z Brodow. Tudy bu pschez podpjeranjo tudomnoho knjejstwa, hrabje Brühla a joho swójby klóschtyr załoženy, a 5 sotrow z rjada „khudych dżowkow Khrystusa“ z hłownoho klóschtyra w Dernbachu (z diöcesy Limburg) bu k nam póslanych. Jena khěža, kotraž knjejstwej słuscha, bu k tomu darjena. Tute knjeżny zastaraja a wothladaja tudy khorych bjez rozdźěla wěrywuznacza, woczahnu khude dźěczi katholskich starschich. Wosobnje pak steji pod nimi kommunikanda, t. j. wuczerńja, hdżež so dźěczi k swjatej spowjedźi pschihotuja, kiž doma k tomu žaneje pschileżnosczе nimaja. Je tu pschez 20 tajkich dźěczi zhromadżenych, kiž su ze wschěch dźělow delneje Łužicy; dokelž městna, hdżež su tam katholske cyrkwje a wuczerńje, su mile daloko rozpjerschene. Tute dźěczi dostawaja wot naschoho hnadnoho knjejstwa jědź a druhe potrjebnosczе darmo. Hako duchowny skutkuje tudy nětko k. Bittner, kiž je prjedy tsi lěta w Plauenje w Sakskej hako duchowny skutkowak.

K.

Cyrkwinske nowinki a powjesczе.

Sakska. Dołholětny minister kultusa, k. Falkenstein, je swoje wysoke zastojnstwo złožik.

Němska. Nowoprotestantska, abo kaž so sama wopaczнje mjenuje „staro-katholska“ strona napina wschě mocy, zo by sebi tež mjez ludom někajki pschiwjeschk dobyła. Ale czim wjacy wona wo sebi słyschecz da, czim jasnischo pokazuje so tež jeje wotpohladanjo, nic jenož pschecziwo njezmylnomu wuczerstwej bamža wojowacz, ale z cyła wot njoho wotpanycz, a potom nowe narodne, po swojim spodobanju zarjadowane cyrkwje załožicz. Ale Bohu dżak, jich pschehnate nadżije njechadża so dopjelnicz, lud nima žanu prawu dowěru k tuthym mužam, ale wě, komu ma we wěcach wěry poslkuchacz. Žadyn jeniczki biskop we cyłym katholskim swěczе njeje so k nim pschizanknył a Döllinger, kiž so z tym khwalesche, zo su tysacy mjez duchownymi tak zmysleni kaž wón, móżesche so pscheswědczicz, zo mjez katholskimi duchownymi ani dżesaczo jomu njepschihłosuja. Su to jenož hacž

dotal Friedrich we Mnichowje a farař Renftle we Möringu, Wollmann a Michelis we Braunsbergu, Kamiński we Katowicach we Pólſkej, Anton we Winje a Nittel we ſuſodnym Warnsdorfje. Kak je katholſki lud zmyſleny, mózeſche Michelis zhonicz, kiž po wſchěch němſkich krajach wokoło pucžuje a wuznawarjow za jich nowu wucžbu łóji; we někotrych městach kaž we Münſteru, we Aachenje njedoſta nihdže ſtwu abo ſal, we kotrymž by ſwój pſchednoſchk mohł měcz, we druhich zas pokazachu jomu katholikojo tak zjawnje, zo niczo wo nim a joho wucžbje wjedzecz njechadža, zo drje ſo tam njebudže wjacy wróczicz chcycz. Swětne wyſchnoſcze, kiž maja ſwoje wjeſelo na tym, zo ſo we klinje katholſkeje cyrkwje tajke pſchekory zběhaja, podpjeraja na wſchelake zjawne a wěſcze tež mjelczace waſchnjo tutych ludži. Tak bu duchowny Wollmann we Braunsbergu, kiž na tamniſchim gymnaſiu kſcheſczańſku wucžbu wucži, wot ſwojoho biſkopa z cyrkwje wuzanknjeny, dokelž ſo wucžbje vatikanſkoho koncila podczisnycz njechaſche, a kóždy rozomny muž tola nětko ſpóznaje, zo tajki muž njemóže dlěje na katholſkim gymnaſiu katholſku wucžbu wucžicz, ale pruſke miniſterium njewoſtaji joho jenož we ſwojim zaſtojnſtwje, ale žada ſebi tež wot katholſkich wucžomcow, ſo wot njoho wucžicz, abo gymnaſium wopuſchczicz. Biſkop Krementz a katholſcy ſtarſchi ſu pſchecziwo tajkomu ſtroniſkomu wuſtupowanju miniſterija zjawne proteſty wotpóſłali, ale podarmo. Něſchto podobne ſtawa ſo tež we Mnichowje. A ſchtó wě, tajke ſrědki budžetaj Beuſt a Bismark, kiž we tutych dnach we kupjelach Gaſtein ſo trjechitej, wuradzecz k potłóczenju katholſkeje cyrkwje, abo kaž to jeju nowiny leſnje prajicz wjedža, k wotwobroczenju wſchoho ſtracha, kiž krajam z wucžbow vatikanſkoho koncila hrozy. Bóh daj, zo by wěriwy katholſki tak ſwěrnje a wobſtajnje na ſtronje ſwojich biſkopow ſtał, kaž dotal, potom wſchak ſo za cyrkej njebojimy. Ł.

Pruſka. Biſkop Krementz z Ermlanda praji na kóncu paſtyrſkoho liſta, w kotrymž wot ſwojoho proteſta powjeda pſchecziwo zakitanju njeprawje wěriwych wucžerjow na gymnaſiu w Braunsbergu, takle: „Njewoſtajcze niczo njeſpytane, zo byſchcze na zakońſkim puczu wotpomhanjo njeprawych wobſtejenjow doſtali. Wobczežujcze ſo na pſchikrótczenjo waſchoho prawa, na wobſchkodzenjo ſwobody wěrywuznacza a ſwědomja we wſchitkich inſtancach. Schtož je židam a diſſidentam pſchizwolene, zo njejſu k tomu dzerzeni we zjawnych ſchulach nabožniſku wucžbu ſłyſchecz, kotraž je jich pſchepokazanju napſchecziwna, to njemóže nam katholikam zapowjedzene bycz.“

Hornja Schlezyńſka. Exkommunicirowany duchowny Kamiński je tak mjenowanu „ſtarokatholſku“ woſadu załožił a wot wyſchnoſcze nakhwilnu cyrkwiczku (Nothkirche) k Božim ſłužbam doſtał. Tola nětko je knježerſtwo ſwoju dowolnoſcz wróczo wzało a cyrkej (drje na proteſt wjetſchiny tamniſcheje katholſkeje woſady) zaſy zanknyło.

Bajerſka. Paſſionſke ludowe hry w Oberammergau, kiž buchu w loni wójny dla pſchetorhnjene, hraja ſo w tymle a pſchichodnym měſacu kóždu njedželu dale a ſu jara wopytane. Kaž je ſnadź znate, dzerža ſo wone po cžinjenym ſlubje hižo wot wjacy ſtow lět, a to kóžde dżeſate lěto.

Rakuſka Schlezyńſka. Ludowa zhromadźizna (meeting) w Ropicy

pola Cžěschina běsche jara wopytana. Bjez pschiwzatymi resolucijemi běsche tež ta, zo bychu schule konfessionalne wostałe, dokelž njekonfessionalne (hdyž so kscheszańska wěra wosebitoho wěrywuznacza njewucži) k bjezbóžnoszći wjedu.

Z Cžech. We Warnsdorfje je katecheta Nittel wot litoměriskoho biskopa z cyrkwje wuzamknjeny, dokelž pscheczźiwo bamžowej njezmólnoszći ryczi a pische.

Z Prahi. Kaž smy w poslenim czisle wozjewili, je kanonikus Štulc nětko probst na Wyschehradže. K tomu pschistajamy, zo bu njedawno kanonikus Würfel probst pola s. Vita a k. spiritual Hanika kanonikus tam. Něhduschi präses serbskoho seminara, k. farař a arcbiskopski vikar Slavičck w Brandeisu, je dostojnoszć kanonikusa w Starej Boleslawje dostał.

Rakuska. We wschěch krajach khěžorstwa je nětko wjele katholskich politiskich towarstwow, kotrež njewěrje a wopaczźnomu liberalismej napscheczźo džěłaja a cyrkej wschudžom zakitaja. W Cžěskej je tajkich towarstwow pschez 20, w Morawskej 30, w Rakuskej 63, we Winje samym 9, w Schtyriskej 50 atd.

Rakuska. W tutym khěžorstwje pschihotuja so nowe lěpsche wobstejenja. Khěžor chce so nětko tež ze Słowjanami wujednacź a jim te prawa a zastupjenjo na krajnych sejmach a zastojnstwach dacź, kotrež dotal jenož Němcy a Madžarojo mějachu. To so rozemi, zo wschelake němske nowiny na tajke wujednanja za sebiczźnoszće jara swarja. Ale skónczźnje tam njebudže prjedy prawy měr, doniž wschitke ludy te same prawa njezměja.

Z Wina. Katholske politiske kasino je w zhromadźiznje resoluciju (wobzamknjenjo) pschiwzało, w kotrymž pscheczźiwo annektirowanju cyrkwinoho stata protestiruje a tež pscheczźiwo njekatholskej a njerakuskej politicy kanclerja Beusta w tym nastupanju. Tajkich protestow je so hischcże wjacy w khěžorstwje stało.

Z Roma. Z pschepołożenjom kralowych ministerijow do Roma jara pomału dże. Tohodla je hižo wjacy pjenjez wudatych, hacź bě sejm pschizwolił. A nětko dyrbja hischcże wjele khěžow za zastojnikow twaricź, dokelž quartiry dostacź njemóžeja.

Z Roma. Kardinal Antonelli je wot Thiersa pismo dostał, w kotrymž so rozestaja, schto chce Francózska na diplomatiskim pucźu (w zrozemjenju z druhimi mócnarstwami) za bamža na požadanjo francózskich biskopow cźinicź.

Z Roma. Swjaty wótc je encykliku (zjawny list) wudał, w kotrymž so za wschitke poczesczowanja a dary k jubileju dźakuje a dobru nadźiju za pschichodnoszć wupraja.

Z Roma. Wubjerkej, kotryž bě so tu pod wjedźenjom senatora Cavaletti zeschoł, zo by bamžej złoty trón wobstarał, je bamž wotmołwił, zo so za tajke poczesczowanja podźakuje a zo chce, zo bychu so z nahromadźenych pjenjez klerikojo (kandidatojo duchownstwa) z wojerskeje słužby wukupili. Tež wotpokazuje wón ponižnje mjeno „Wulki“ sam za so.

Z Roma. Haczrunje nowiny swjatoho wótca husto za khoroho wudawaja, je wón po romstim dopisu do „Genf. Corr.“ tola pschecch strowy. Na nowy tydźeń budže tu zasy cyrkwinski swjedźeń, dokelž je bamž nětko runje tak dołho w swojim zastojnstwje, kaž je s. Pětr w Romje sydlił.

Z Roma. W juliju bu krasna wóskowa swěca do vatikana pschinjesena z próstwu, zo by pschi bamžowej Božej mschi zaswěczena była. Tola njestajichu ju na wołtař, ale do jenoho rózka w khapałcy. Hdyž bamž ju widżesche, porucži, zo by hasnjena była. Po skónczenej Božej mschi dasche sebi ju pschinjesc̀ a praschesche so, z wotkel je pschischła; ale nichtó njemóżesche to prajicz̀, dokelž pschinjeserja a dawaczerja njeběchu znali. Bamž porucži, zo by swěca w joho pschitomnosczi rozrěżana była; a hlej! namakachu we njej bombu, kiž by pschi daleswěczenju rozleczała!

Z Roma. Patriarch maronitow (w Syriskej), patriarch zjenoczenych grichow, melchitiski biskop w Aleppo a nimale wschitcy biskopja Wuherskeje su pschihłosowanjo k bamžowej njezmólnosczi sem póskali.

Schpaniska. Na 15. julija bě wulki procession do Solsona w Katalonii k hnadnomu městu za wuswobodżenjo swjatoho wótca. Hacžrunje běsche jara horco a nuzne na polach, wobdżěli so tola 30 wsow na tymle processionje, na 12,000 ludźi. Generalvikar dżerżesche kemsche a missionar Ramonet prědowasche. Skónczńje bě Te Deum.

Z Pariza. Hubjenstwo po wójnje a revoluciji je hischcze wulke. Tohodla je knjeżerstwo městej Parizej 3 milijony frankow dariło, zo by khlěb kupowany a rozdawany był.

Francózska. We Parizu je so hakle lědoma ze spalenischczow rjanych hrodow a cyrkwjow kuricz̀ pschestało, a hižom słyschimy wo nowych wohenjach, najskerje założenych pschez tusamu złóstnisku ruku zjenoczenstwa, kiž we Parizu najsławnische wopomniki spali. We Nancy zapali so jara stary a krasny wójwodski hród; we Tours a we Bourges biskopske hrody ze wschěmi drohimi pokładami, kiž na tajkich městach so namakaja. Wosobnje we Bourges njehodżi so naczinjena schkoda wjac zarunacz̀. Arcbiskop bě runje do Pariza wotjěł, hdyž woheń wudyri, kiž so tak nahle rozschěri, zo bě njemóżna wěc, jón wuhaschecz̀ abo k najmjeńschomu najdróżsche wěcy płomjenjam wutorhnycz̀. Wjele pjenjez we papjerach, najbóle cuze zamoženjo, domjaca khapałka, cyrkwinske drasty a sudobja, jara wosobna a żadna knihownja, drohe rukopisy so spalichu. Ł.

Schwediska. Jedyn tudomny wojerski wyschk, z mjenom Feldin běsche do bamžowoho wójska stupił a wróczi so hako katholik do Schwediskeje. Tola wojerska wyschnosc̀ nětk wupraji, zo je wón pschez to, hdyž je so katholskej wěrje pschiwobrocził, njehódny, do tudomnoho wójska zasy pschijaty bycz̀. Tež samón krónprync Oskar jomu wozjewi: „Zo by drje joho rady lubje z wjesołosczu zas do wójska pschiwzał, hdy by wón hischcze lutherski był, kaž prjedy; dokelž wschitcy wyschkowje bychu hnydom z wójska wustupili, hdy by wón jenoho katholika hako wyschka do wójstwa pschijał.“ — To je ta tak wukhwalena toleranca (znjesliwosc̀) na tamnych stronach! Kajke wołanjo bu so hnydom we wschitkich nowinach zběhnyło, hdy by so tajke něschto na katholskej stronje stało! K.

Turkowska. Na dwěmaj stronomaj so z wójnu hrożesche, a je tola na khwilu zasy měr. Albanesowje běchu so zrokoczili, ale nětko je hižo kónc zběżka. W Rumunskej pak, hdżež dyrbjesche Turkowska po żadanju Pruskeje a Rakuskeje

zakroczicz, dokelž tam njechachu wukrajnym pjenježnikam dań za nowe njehotowe železnicy zarunacz, drje nětko tež měr wostanje, dokelž chce sejm, kaž so praji, trěbne pjenjezy k spomnjenej dani pschizwolicz. Wjerch Karl njeje sebi luboscze swojich poddanow prawje wěsty; wón pschebywa blizko rakuskich mjezow, zo mohł spěschnischo czeknycz, jeli by nowa njespokojnoscz w Rumunskej wudyriła.

Połnócna Amerika. W Indianopolu bu nowa biskopska cyrkej poswjeczena. K tomu pschińdzechu zastupnicy wschelakich katholskich towarstwow z wjele městow. Poswjeczenjo mějesche arcbiskop Purcel z Cincinnati, prědowanjo pak biskop O'Hara. Gouverneur stata Indiana z wjele statnymi a měschczanskimi zastojnikami běsche tež pschitomy.

(Internationale, zjenoczenstwo dźěłaczerjow). Wone, kotrež je w Parizu a druhdże tak straschne wěcy sobu wuwjescz pomhało, nasta w oktobru 1864 w Londonje na zhromadźiznje dźěłaczerjow, pschi kotrejž běsche tež deputacija francózskich. Tam bu wobzanknjene, zo bychu so we wschěch wjetschich městach komitety k zakitanju dźěłaczerjow pschecziwo mocy kapitala założiłe. Programm a statuty wudźěła po žadanju wupokazany professor Karl Marx a joho dźěło bu na kongressu w Genfje za dobre spóznate. Z prěnja chcyssche zjenoczenstwo dźěłaczerjam jenož něka̍ku móc w politiskim žiwjenju we wschelakich krajach dobycz; nětko pak je hižo tak mócne, zo chce staty a knježerstwa woli dźěłaczerjow podczisnycz. Wone je w cyłej Europje rozschěrjene a tež w Americy a w Chinesiskej. Sobustawow je hižo połtsecza milijona: w Francózskej 800,000, w Jendźelskej tež tejko, w Belgiskej 200,000, w Schwajcarskej 60,000, w Němskej 300,000, w Italskej 100,000 atd. Schtóž chce sobustaw bycz, dyrbi wot jenoho wubjerkownika poruczeny bycz, połłěta je takrjec kandidat towarstwa a potom hakle dostanje statuty a je k posluschnosczi zwjazany. Zjenoczenstwo je na sekcije rozdźělene, kotrež su centralnomu wubjerkej w Londonje podczisnjene. Hłowa zjenoczenstwa je Marx sam, njewěriwy a fanatiski człowjek, kiž so najstraschnischich sczěhwkow a srědkow njeboji. Joho sekretar je němski krawski Eccarius. Kóżda sekcija dawa lětnje rozprawu wo dźěłaczerskim hibanju, z czohož so hłowna rozprawa zestaja a sobustawam rozpósczele. Wschitcy dyrbja centralny komitet poslužchacz; njeposłuschni su wobhroženi. Tak bě jedyn sobustaw, pósłanc Tolain we Versailles su zjawnje prajił, zo wón zaniczenja w Parizu njekhwali, a je za to hižo nětko za pscheradnika a smjercze hódnoho wuprajeny. Lětne dokhody zjenoczenstwa su na 4,600,000 toleri, do kotrejež summy khudy sobustaw 1 toler a bohatschi wjacy płaczi. Z towarstwoweje pokładnicy płacza so podpjeranja dźěłaczerjow, hdyž „strickuja" t. r. zhromadnje dźěło zastaja. Pschede wschim prócuja so towarstwa, dźěłaczerjam wěru z wutroby wzacz, zo bychu jich skerje hako srědk k revoluciji trjebacz móhli, k powróczenju wschěch wobstejacych knježerstwow, k rozdźělenju zamoženja bohaczkow. Swoju „kommunu" bychu czile rady nic jenož w Parizu, ale po wschim swěcze měli k zahubjenju człowjestwa. Tohodla wschitke knježerstwa nětko jara kedźbuja na tychle ludźi a na wschitkich socialdemokratow. Francózska pschihotuje zakoń, po kotrymž ma so pschisłuschenjo k „Internationale" z jastwom a na pjenjezach khostacz.

Naležnoscze towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1871: 282. Hana Haderkowa ze Žitawy; 283. Brankaczk z Kanec; 284. Mikkawſch Mateiſchka ze Serbſtich Pazlic; 285. Jakub Benſch ze Serbſtich Pazlic; 286. gymnaſiaſt Franc Měrczink w Prazy.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchczena: Madlena Auguſta, dż. Michaka Müllera z Dalic. — Zemrjetaj: Wilhelmina rodż. Bergerec, mandż. Auguſta Dreßlera, ſchtrymparja, 34 l.; Jan Kurt, ſ. murjerja Horjenka ze Židowa, 1 lěto 8 měſ.

Z Radworja. Kſchczeni: Hana Marija, dż. Jurija Schramy z Radworja; Marija Anguſta (†), dż. Jurija Kiſcha z Lutowcza; Jakub, ſ. Michaka Hěblaka z Měrkowa; Hana Marija, dż. Mikkawſcha Scholty z Radworja; — Zemrjeczi: Jan, ſ. Mikławſcha Mjenja z Radworja, 26 dnjow; Jakub Hawka z Radworja, 57 l. 11 m. 3 dn.; Marija Madlena, dż. Pětra Ledžbory z Radworja, 1 l. 6 m. 5 dn.; Michał Liſchnar z Mikkec, 62 l.; Hańža, dż. Michaka Frencla z Měrkowa, 2 m. 24 dn.; Hańža, dż. Jurija Grólmuſa z Radworja, 15 l. 6 m. 3 dn.; — Wěrowanaj: Jan Buſcha z Budyſchina, z Madlenu Ryncžec z Kamjeneje.

Kaž bu z wjacy ſtronow žadane a w Czornecach ſlubjene, budże na ſ. Bartromja 24. auguſta popołdnju w ſchtyrjoch na ſchuli w Khróſczicach katholſka zhromadźizna. Katholſcy mužowje ze wſchěch ſerbſkich woſadow ſu z tutym na zhromadźiznu pſcheproſcheni.

W redakciji a w expedicijach Póſka je na pſchedań:

Pobožnoſcz na ſwatém Skhodze.

Tele knižki móža ſo broſchirowane dóſtacz, kaž tež w njezeſchitych exemplarach, kotrež ſo k druhim kniham derje pſchiwjazacz hodża.

W tachantſkej kencli a pola kk. wučerjow ſu na pſchedań:

Biblijſke ſtawizny ſtaroho a nowoho zakonja

za katholſke wuczeŕnje wobdźěłał Michał Hórnik. 192 ſtronow. Z titlowym wob razom a z khartu ſwjatoho kraja. Wjazany exemplar w partijach płaczi 65 np., njewjazany 5 nſl. W knihikupſtwach ſu dróžiche po pſchiražku percentow.

We expedicijach je Póſka za 3 nſl. na pſchedań:

Pomocna knižka k wuliczenju nowych a ſtarych měrow a wahow.

Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbſki a němſki je w tutej knižcy jara derje wukożena dokhoſtna, płoninſka a cźěleſna měra, tež za tóczne wěcy, žita atd. Pſchidaty je pſchehlad decimalow atd. W ſchulach dyrbi ſo nowa měra a waha lětſa nawuczicz; duž poruczamy tule knižku tym ſamym. Wona je tuniſcha dyžli podobne němſke!

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: M. H. 15 nſl.
Hromadże: 5525 tol.

Cźiſchczał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

Cyrkwinski cžasopis.

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 17. | 2. septembra 1871. | Lětnik 9.

Dobre wěschczenjo.

Wosrjedź měschenjow a powalenjow, z kotrymiž italske knježerstwo rjad a porjad we bamžowym kraju kazy a cyrkej, jeje służownikow a wustawy zniczicź spytuje: steji nadźija nic jeno swjatoho wótca, ale tež wschěch swěrnych kschesczanow na Boha złożena, kotryž we prawym cžasu na pomoc pschińdże a wumoženjo pschinjese. Hdyž wón nětko hischcze ze swojej mócnej ruku njezastaji bjezbóžne zakhadženja, dha wón tola tež njeje próždny pschihladowar, ale posylnjuje nasche wutroby we nadźiji a dowěrje. To dopokazuje sczěhowacy podawk, kiž je so we Romje stał.

Pobožna žónska Venerini běsche we Romje a Viterbje domaj za „schulske sotry" załožiła, kotrež maja rozwuczenjo dźěczi na staroscži. Psched 40 lětami je wona po swjatym žiwjenju wumrjeła.

Do klóschtyrskoho domu we Viterbo běsche młoda holca zastupiła, kotraž khorowatosce dla žaneje służby cžinicz a toho dla tam dléje wostacz njemóžesche. Sotry póslachu ju do Roma, zo by tam strowoscz pytała a wustrowjena zasy pschischła.

Zrudna dźěsche do Roma a namaka pola dobroczinweje wudowy hospodu a wothladanjo. Strowoscz njechasche so wróczicz, ale smjercz so jej bóle a bóle bliżesche. Žana pomoc niczo njepomhasche.

Knježniczka hotowasche so na smjercz a žadasche swj. sakramenty mrějacych. Po spowjedźi prajesche swojomu spowjednikej P. Massaruti, zo chcył pola předstejerki schulskich sotrow prosycz, zo by jej powostank swj. Aloisia pschinjeska, kiž wona ma. W nocy běsche so jej załožerka klóschtyrskoho domu, Venerini, zjewika a jej to kazała. P. Massaruti jej to slubi, ale dokelž mějesche, tón dzeń (sobotu 13. meje) wjele ludźi spowjedacz, zabu na to a njedawasche z cyła wjele na pawjedanjo wo tamnym zjewjenju.

Njedźelu rano zjewi so Venerini zasy khorej a tróschtowasche ju, zo prědkstejeŕka skoro pschińdże a zo budże jej potom pomhane. Mjez tym dopomni so P. Massaruti na swoje slubjenjo a khwatasche k prědkstejeŕcy a wozjewi jej požadanjo khoreje.

Popołdnju poda so prědkstejeŕka z někotrymi sotrami k njej a namaka ju mrějacu, a lěkaŕ běsche prajił, zo hacž do połnocy njewutraje. Prědkstejeŕka měješche płatowu nitku z Aloisioweje drasty, tu da wona do wody, zo by ju khora wupiła. Pschi srěbanju tutych někotrych kapkow měješche khora wulku bolosćz a lědym móžesche słowa wuprajećz: žiwa wěra. Prědkstejeŕka ju tróschtowasche, a klakny so ze sotrami, zo by próstwu k swj. Aloisiej wuspěwała.

Doma pisasche klóschtyrskim sotram we Viterbo, zo bychu so za sotru modlili, kotraž we mrěczu leži.

W noch zjewi so Venerini khorej zasy a nazajtra běsche khora — wustrowjena a slědy czerpjenja běchu so zhubiłe, tak zo běsche sylna a czerwjena, kaž prjedy we strowych dnjach. Prěni pucz běsche do cyrkwje, hdžež so psched woltarjom swj. Aloisia Bohu za hnadne wustrowjenjo dźakowasche.

Tónle podawk wobswědczuje nam z nowa božu dobroczinu wschohomóc, kotraž, pschez zastupnu próstwu swjatych a pschekrasnjenych pschecželow božich naproschena a pohnuwana, do žiwjenja jednotliwoho człowjeka saha a z nowa wobswědczuje, schto ma na sebi „zhromadźeństwo Swjatych“, kotrež we japoschtolskim wěrywuznaczu wuznawamy. Ta sama móc schkituje hischcże sylnischo žiwjenjo swjateje katholskeje cyrkwje, a njedopuschczi helskim mocam dobyczeŕske zradowanjo. Na to pokazuje zboka nazhonjenja ze wschitkich lětstotytkow tež to, schtož tudy naspomnjeny podawk z na smjercz khorej knježnu nam wosebje ważny czini.

Hdyž běsche so khorej knježnje zbóžna Venerini posledni krócz zjewiła a jej wustrowjenjo lubiła, wotwobroczi khora swoje mysle wot swojeje khorosćze a spominajo na wjetsche czerpjenja a horjo swjateje cyrkwje a jeje widźownoho wjercha, so staroscziwje woprascha, hacž tež we njebjesach za swjatoho wótca a dobyczo katholskeje cyrkwje proscha a hacž změje swjaty wótc tele horjo hischcże dołho czerpjecz?

Tamna zbóžna jej wotmołwi: „Hischcże krótki czas traje tyschnosćz a pschińdże dobyczo. Tola prjedy nastanje domapytanjo, zatraschne khostanjo, ale pschez modlitwy móže so pomjeńschicz. Toho dla je nuzne, zo so spěwa, a „so wjele spěwa, zo by so Bóh smilił.“

Toho dla dha njewustańmy a njepschestańmy so we wěrje, nadźiji, modlenju a dobrych skutkach bróń božu wobleknacz k wotraženju a pschewinjenju napadow cžěmnych mocow, kotrež chcedźa cyrkej zaniczicz pschez potłóczenjo wjercha swjateje cyrkwje a pschez rozschczěpjenjo jeje sobustawow. Schtóž hacž do kónca wojuje za swjatu wěc, budże krónowany a so zradowacz móc hordoznoho dobycza.

Missionska stacija Saigun we francózskim Cochinchina.

Kaž je nam Posoł łońsche lěto sobudźělił, běsche Napoleon, hako bě anamskoho khěžora w l. 1860 pschewinył, jomu te 3 provincy: Mitho, Bienhoa a

Binhlong wzał, kiž nětk hako francózska kolonija pod mjenom „francózska Cochinchina" wobsteji. We běhu tutych 10 lět je so tam nascha cyrkej jara wupschestrěła. Dźensa chcemy najwažnischu staciju w měsczе Saigun, kiž je hłowne město kolonije, bliže wobhladacź, a to po powjesczach P. Vibaura, kiž je psched krótkim Rom wopytał. Tónsamy je provikar a wobdźěła hižon dołho missionske polo tamneje krajiny. Město Saigun, kiž je kaž europske města twarjene, leži pschi pschistawje, a ma rjane schěroke hasy, na kotrychž bokach rjane twarjenja steja. Wěže kscheszanskeju cyrkwjow wuzběhuja so wysche twarjenjow, a dawaja městej rjany napohlad. Najwyschschi rozkazowaŕ, tudomny admiral Bonard je missiji w l. 1861 jara rjany kruch kraja, pschez 7 jutrow wulki, darmo pschipokazał. Tam steji biskopske wobydlenjo a kathedrala, njedaloko něhduscheje twjerdźizny, hdźež bě prjedy nětczischi biskop Lefebre z wjele missionarami w jastwje sedźał. Tuta twjerdźizna bě 1860 roztsělana a leži nětko w rozpadankach. Pódla cyrkwje su tele klóschtry.

1. Klóschtyr miłoscziwych sotrow, twarjenjo kaž najrjeńschi hród. We nim namaka so syrotnica za hólcow, syrotnica za holcy, asyl za make dźěczi a wucžeŕnja (pensionat) za 100 anamske holczki z wosobnych swójbow. Dale wobstaraja knježny tudomny wulki schpital (hójeŕnju) kaž tež wschě tajke hójeŕnje we wjetschich městach kolonije, hdźež so nic jenož khori francózscy wojacy, ale tež wulka mnohosczе khorych Anamitow, Chinesow a Hindusow lěkuje. We hojeŕni w Saigun skutkuja samo jenož 20 sotrow. We poslenich lětach su jich wjele swoju luboscź dyrbjeli ze smjerczu zapłaczicź, ale hnydom stupichu njebojazne druhe na jich městna. Klóschtyrske twarjenja buchu wot anamskoho twarca twarjene, kiž je hižon dlěsche lěta kscheszan, a žadyn europiski twarc so za nje hańbowacź njetrjebał. Tosamo płaczi tež wot pódla stejaceje cyrkwje, kiž ma 3 łódźe (wotdźěle) a rjanu wěžu ze zwonami. Wot tutych sotrow je hižon wjele anamskich holczkow wocžehnjenych, kiž su nětk hako knježny zdrasczene. Tesame budźa na anamske wsy pósłane, zo bychu tam holcze wucžeŕnje założili, kiž budźa potom wulka podpjera za missionstwo.

2. Klóschtyr schulskich bratrow. Tutón wobsteji dotal, z wuwzaczom domskoho, jenož z někotrych słomjanych hětow. Hižon prjedy běchu missionarojo tudy hólczu wucžeŕnju założili, a z jich rukow pschewzachu psched 3 lětami schulscy bratsja tusamu. W njej so najbóle młodźencojo wocžahnu, kiž pozdźischo francózske zastojnstwa wobstaraja; tohodla so tuta wucžeŕnja wot knježeŕstwa dźerži, a wschitke trěbne twarjenja chce knježeŕstwo natwaricź dacź. Hižon twari so pódla domskoho nowa wulka khěža, kiž budźe hólczi pensionat wopschijecź. Mjež druhim maja so w tuthym anamsch swětni wucžerjo wocžahnycź.

3. Klóschtyr karmelitkow. Tón samy twari so wot kamjenjow prjedawschich twjerdźiznow, a je hižon hłowne twarjenjo, kiž něhdźe 30 stwiczkow wopschija, natwarjene. Te druhe potrjebne twarjena budźa so bórzy twaricź zapoczecź. Hacź runje hischcze klóschtyr hotowy njeje, pschińdu tola hižon wschědnje pobožni Anamitowa sem, zo bychu sej jow radu a tróscht pytali.

4. Kollegium abo duchownski seminar. Tutón je najwažnische twarjenjo za tudomne missionstwo; dokelž we nim wocžahnu so tajcy anamscy

mkodźency, kiž dyrbja pozdźišcho hako měšchnicy a missionarojo w Anamje skutkowacź. Kollegium bu w l. 1860 zakoženy, a wot tych prěnich mkodźencow, kiž tehdom zastupichu, dostachu lětsa 10 měšchnisku swjeczižnu. Z chła studuja w kollegiju nětk 115 anamskich mkodźencow, kiž so pschez wulku pobožnosćz a pilnosćz wuznamuja. Francózske knježerstwo dari lětnje kollegiju 10000 nórtow podpjery. Hižon prjedy hacž hischcze krajina anamskomu khěžorej sbuschesche, běsche w Saigun mały duchownski seminar, tak zo hižno prjedy wójny 20 anamskich měschnikow tudy skutkowasche. A za te prjedawsche 12 lět joho wobstacza bě wón 60 anamskich duchownych woczahnyk, kiž hako martrarjo wumrjechu. Kak so kschesczanstwo tudy rozschěri, pokaže, zo je łońsche lěto so jenož 5000 wotroscenych kschczicz dako. Wsy a města žadaja missionarow. J. K.

Z naschoje diöcesy.

Z Budyschina. Nasch hnadny k. biskop budźe 10. t. m. firmowanjo w klóschtrje w Marijnej Hwězdźe (a 9. tam schulske pruhowanjo) dźerżecz, wot 17.—26. pak we farskich serbskich cyrkwjach, a to 17. w Ralbicach, 20. w Njebjelczicach, 21. (na s. Mateja) we Wotrowje, 24. we Khróschczicach a 25. w Radworju. Schulske pruhowanja budźa: 18. dopołdnja w Ralbicach, popołdnju w Schunowje, 19. dopołdnja w Róženčze, popołdnju w Njebjelczicach, 20. popołdnju w Kamjencu, 21. popołdnju we Wotrowje, 22. dopołdnja w Khróschczicach a Worklecach, 23. zasy w Khróschczicach a w Čornecach, 25. popołdnju w Zdźeri, 26. dopołdnja a popołdnju w Radworju.

Z Khróschczic. Na s. Bartromja popołdnju bě tudy na schuli katholska zhromadźizna abo rozryczowanjo wo należnosczach katholskich Serbow pod pschedsydstwom farara Hórnika z Budyschina, kotryž bě kaž hewak wozjewjenjo wo tym na sudnistwo do Kamjenca póslak. Nimale wschitke serbske wosady běchu zastupjene; bjez pschitomnymi běchu sydmjo kk. duchowni a tsjo kk. wuczerjo. Pschedsyda wotewri zhromadźiznu z tym rozpominanjom, zo w katholskich Serbach w pschirunanju z druhimi krajinami hischcze někotre towarstwa pobrachuja, kotrež su wosebje w naschim czasu, hdźež so dobri a zli zjenoczuja, jara trěbne. Prěnje praschenjo jednanja bě tohodla, hacž so njeby pola nas hodźiło, tež na wsach někotre wosadne katholske bjesady (podobne tym, kotrež Němcy z italskim słowom kasino mjenuja) załožicz. Wo tym so wjele ryczesche a zastupnicy z ralbiczanskeje wosady slubichu, zo chcedźa ze załoženjom tajkoho towarstwa spoczatk sczinicz. Na to wobroczi so kedźbnosćz na to, hacž njeby za katholsku serbsku wokolnosćz móžno było, tajku „nalutowarnju a pożczerńju“ zrjadowacz, kaž na pschikład we Barcze a Rakecach hižo wobsteji a w Schěrachowje wot 1. oktobra wobstacz budźe. Móžnosćz wěžo wotwisuje wot toho, hacž so mužowje nadeńdu, kiž tajku wěc na so wozmu a wjedu. Tež załoženjo hischcze jenoho ratarskoho abo ökonomskoho towarstwa za połnócny dźěl katholskeje serbskeje krajiny by wužitne było. Dale bu žadosćz wuprajena, zo by so tež wot katholskich Serbow zasy zhromadny wopokaz luboscze k swjatomu wótcej stał, kaž je lud we wschelakich druhich krajach bjez

poruczʒnoſcze duchowneje wyſchnoſcze wuwjedk. W tym naſtupanju pſchiwzachu pſchitomni namjet, zo bychu katholſcy Serbjo, kotſiž na ſ. Marije naroda do Róžanta du ze wſchěch woſadow (tónkrócź też z Budyſchina, dokelž bě ſ. Marije domapytanja, na kotrymž dnju ſo hewak tam khodźi, lětſa njedźelu), tónle proceſſion na te měnjenjo dźerželi, zo chcył Bóh ſwjatoho wótca z nětczjiſchich cźěſnoſczow wuſwobodźicź. Tele wobzanknjenjo mějeſche ſo do Poſoka ſtajicź a wyſche toho maja nětotſi ſwojich kk. fararjow proſycź, zo chcyli woni to też pſchi wozjewjenju proceſſiona pſchiſtajicź. Potom powjedaſche ſo wo wólbach na ſejm a na reichstag, na kotrychž ſo katholſcy Serbja dotal mało abo w njepſchezjenoſczi t. r. z rozpjerſchenjom hłoſow wobdźěleja, kaž je ſo na wſach pſchi poſlenjej wólbje woſebje pokazało. Hdyž zaſy wólby budźa, ma ſo w Póſku (hdźež ſo dotal ſtało njeje, hacźrunje to jene nowiny w ſwojim cźaſu wudawachu) rozeſtajenjo wo tym ſtacź a ſnadź też zhromadźizna tohodla dźerżecź. Na namjet k. wucźerja Hicki wobzankny ſo, zo ma ſo kóžde lěto dwójcy pódla druhich katholſkich bjeſadow abo towaŕſtwow kaž dotal katholſka zhromadźizna w Khróſczicach dźerżecź, a to jena naléto a druha nazymu. Skónczńje pſchińdźe rozrycźowanjo na wudawanjo Póſka, joho rozſchěrokoſczenjo a też wopſchijeczo. Schtož poſleniſche naſtupa, rozpraji redaktor, zo chce druhe napiſmo Katholſkoho Póſła měſto „cyrkwinſki“ cźaſopis „ludowy“ (abo za lud) wot nowoho lěta pomjenowacź, zo mohł wſchelake trěbne wěcy podawacź, kiž ſo nětko derje do programma njehodźa. Hdyž bě ſo hiſchcźe to a druhe powjedało, ſkónczi pſchedſyda zhromadźiznu po jeje dwěhodźinſkim traczu, kaž ſo nadźijamy, k ſpokojnoſczi a z pſchecźom „na zaſywidźenjo!“

Z dreždźanſkeje diöceſy.

Z Dreždźan. Na měſto k. Potthofa, kapłana w Józefinſkim wuſtawje, kiž druhe zaſtojnſtwo doſtanje, je ſchulſki direktor k. Brieden ze Soeſta we Weſtfalſkej powołany.

Z Dreždźan. Nowi wucźerjo ſu nětko k. Künzel w Pirnje, k. Teichmann w Annabergu; pomocnikaj ſtaj ſeminariſt Gról mus w Dreždźanach a Plewka w Lipſku.

Z Miſchna. Na wuprózńjene wucźeŕſke měſto je k. Guſtav Pohl ze Schlegela w Schlezynſkej pſchiſchoł.

Cyrkwinſke nowinki a powjeſcźe.

Němſka. Z Barlina. Khěžor a kancleŕ Bismark kaž też druzy miniſtrojo pſchebywaju pſchecy hiſchcźe we wſchelakich kupjelach a tak ſo tu nowe ważne wěcy njeſtachu. Kaž chcedźa wſchelacy ludźo prajicź, je ſo mjez Bismarkom a Beuſtom, kiž někotre dny ſo we kupjelach Gaſteinje zdźerżowaſchtaj a pod jenej tſěchu bydleſchtaj, tola někajke dojednanjo piſownje ſtało; tola pak njedyrbi, tak ſo k najmjenſchomu praji, tam wo cyrkwinſkich należnoſczach rycź bycź; ſchtož je też lohcy móżno, dokelž kancleŕ Beuſt žane prawo nima, ſo do nutskownych, a woſobnje cyrkwinſkich

należnoſczow Rakuſkeje měſchecz. Miniſter hrabja Hohenwart a joho miniſterium, kiž ſo khwalomnje prócuje, jednotliwe ludy ſwojoho khěžorſtwa wujednacz, njepóndže tu wěſcže z Beuſtom na ſamym puczu pſchecžiwo katholſkej cyrkwi, dokelž by tak nowe zwady zbudžił. Ł.

Němſka. We krajinach Elſaß a Lothringen, kiž nětko k nowomu němſkomu khěžorſtwej ſłuſcheja, prócuje ſo pruſka wyſchnoſcz z mocu wſchu luboſcz k prjedawſchej wótczinje we wutrobach wobydleri poduſyczž, a za němſku wěc jich dobycz. Tohodla ſo ſtajnje wospjetowajo piſa, zo ſtej krajinje jenož pſchez pſcheradu Němſkej wutorhnjenej, zo ma tak nowe němſke khěžorſtwo prawo na nich, zo ſu po ſplahu a ryczi Němcy. Tola tamniſchi wobydlerjo njechadža wo wſchěm tym wjele wjedžecz, a to, ſchtož hacz dotal zhonichu, njemóže jich tež za němſku wěc zahoricz. Kotromuž wobſtejnoſcže dowolichu, wopuſchczi radſcho nětko wotſtupjene krajiny a pſchesydli ſo do Francózſkeje, woſobnje młodži ludžo wopuſchczichu po tyſacach Elſaß a Lothringen, zo bychu we druhich dželach ſwoje zbožo pytali. Němſcy, z wjetſchoho dżěla njekatholſcy zaſtojnicy pak ranja tež na wſchelake waſchnjo prawa wobydleri, kotrychž je k najmjenſchomu wosmy dżěl katholſkich. Schule, kiž dotal pod dohladom farſkoho duchownſtwa ſtejachu, buchu pod druhi ſwětny dohlad ſtajene. We nich wuczachu najbóle ſotry abo bratſja wſchelakich duchownych zjednoczenſtwow a dohladowanjo wſchěch ſchulow, kiž ſo pſched krótkim pſchez z Pruſkeje powołanych wyſchſchich wuczerjow ſta, pokaza, zo běchu jich ſchule runje najlěpſche. Duchowne zjednoczenſtwa ſkutkuja tu we ſchuli runje tak ſpomožnje kaž na bitwiſchczach a khorownjach na ſamych ſo zabywſchi, ſu ſtajnje hotowi, kóždy wopor pſchinjeſcz. Jenicžki porok, kiž móže ſo jim cžinicz, je: woni noſcha duchownu draſtu, a tohodla njepſchipóznaje ſo jich próca, tohodla chcedža jim pruſke wyſchnoſcže tež ſchule wzacz; to je pſchecžiwo woli ſtarſchich a tež woſadow, kiž maja wuczeri poſtajicz. Tola pak ſo tuta wěc tak ſpěſchnje njeradži, dokelž na wuczerjach jara pobrachuje; wjele wot nich chychu Francózojo woſtacz, a ſu tež tu ſwoju ſchulſku ſłužbu złożili. Snadž tak pruſke wyſchnoſcže mjez tym k lěpſchomu ſpóznaczu pſchińdu, zo maja, chcedža-li z nowymi poddanami we měrje žiwi bycz, jich cyrkwinſke a ſchulſke prawa jim woſtajicz. — Druha wěc, kiž k ſkóržbje pſchiležnoſcz dawa, je potłoczowanjo katholſkich nowinow. Mjez tym zo móža druhe nowiny najžadławiſche wěcy khacz a pſchecžiwo katholikam muczicz, njedowoli ſo dołhi czas ani katholſke tydżeńſke nowiny wudawacz, a hdyž bu to pozdžiſcho dowolene, ſo huſto potłoczichu. Nětko je na tym, zo chce cyłe duchownſtwo piſmo zeſtajecz a je khěžorej pſchepodacz, we kotrymž ſo należnoſcže tuteju krajinow po wěrnoſczi rozeſtajeja a ſprawne žadoſcže ludu wozjewja. Ł.

Z Mainza. Wot 10.—14. ſeptembra budže tu zhromadžizna katholſkich towaŕſtwow Němſkeje.

Bajerſka. Miniſter hrabja Bray, naſch dotalſchi miniſterpräſident, je za ſwoje wyſoke zaſtojnſtwo złożił, a ſo zas hako bajerſki zapóſłanc do Wina wrócził. Wina toho je, zo wón njechaſche kaž druzy miniſterojo nowym cyrkwinſkim wuczerjam wſcho po woli cžinicz, a tež nic z měrom pſchihladowacz. Na joho měſto bu hrabja Hegnenberg powołany, kiž je tamnu adreſſu na Döllingera ſobupodpiſał,

tak njetrjeba so tež wot njoho wjele spomožnoho wočakowacz. Protestkatholikojo, nawjedowani wot prof. Friedricha, wustupuja pak tež pschecy njehańbiczischo, žadaja sebi wotstupjenjo někotrych cyrkwjow a dželenjo cyrkwinskoho zamoženja. We tutych dnjach maja zas wuradženjo we Mnichowje.

Rakuska. Katholske towarschne žiwjenjo so we wschěch městach a husto tež na kraju wjesele zběha. Katholske towarstwa „kasino" mjenowane so zakožuja. Wulki wužitk tajkoho towarschowanja wosobnje za nasch czas kóždy lohcy spóznaje, kiž wě, kak wjele je so tu pola nas wot 10 lět we cyrkwinskich a schulskich nalež-nosczach skazyło, dokelž bě lud we sejmach jara hubjenje zastupjeny, a mało zarjadowany, zo by njesprawnym zakonjam mócnje a jenohłósnje mohł napscheczo stupacz. Nětko hižom budže to hinak; we katholskich kasinach nawuknu so ludžo znacz, dobre pschednoschki, kiž so tu wjacy krócz we tydženju džerža, rozwucža sobustawy wo ważnosczi toho abo druhoho zakonja, pschez dobre nowiny a spisy zhonja swětne a cyrkwinske podawki bjez hroznych kžow a wschelakich njewěriwych pschistajenkow, pscheczelne rozmłowjenja a dowolene zawjeselenja zakitaju jich psched njepschistojnosczemi zjawnych krow a wjeselow. Najwosobnischi wužitk pak pschinjesu kasina we czasu nowych wólbow, hdyž wschitcy swoje hłosy jenomu mužej dadža, wot kotrohož z wěstosczu wočakuja, zo budže we komorach swědomicze jich wěrne lěpsche spěchowacz. Tak je tu khwilu tež we Rakuskej žiwe pschihotowanjo k nowym wólbam a katholske kasina su tež swoje programmy wozjewili. Ł.

Z Wina. Arcbiskopska cyrkej (dom) s. Schczěpana budže w krótkim z płunom (gazom) poswětlena. Lustry (swěczniki) w gothiskim waschnju a druhe pschiprawy pschihotuja so po poruczностczach architekta Schmidta.

Z Roma, 23. augusta. Jedyn z najspodžiwnischich podawkow we stawiznach bamžowstwa dokonja so džensa we Romje. Pschez wosebite dopuschczenjo boże je Pius IX. džensa runje tak wjele lět, měsacow a dnjow bamž, kaž něhdy prěni wjerch swj. cyrkwje, swj. Pětr, mjenujcy 25 lět 2 měsacaj 9 dnjow; wón je po tajkim prěni bamž, kiž dléje hacž s. Pětr cyrkej božu w Romje wjedže, wo nim móže so prajicz: „vidit dies Petri", (wón dožiwi dny swj. Pětra). Tutón žadny džeń pak njemóžesche so pod njezbožownymi romskimi wobstejnosczemi pschez zwonkowne swjatoczнosczе wuznamjenjecz. We někotrych cyrkwjach běchu pobožnosczе pschez tsi dny trajace zarjadowane a wot romskoho ludu derje wopytane we wotpohladanju, zo by so Bohu tomu knjezej pschisłuschny džak za žadne swjatomu wótcej wobradžene hnady wotkožił. Na dnju samym woprowasche swj. wótc wokoło wosmich wopor božeje mschě we sixtinskej khapali Bohu tomu knjezej za njezbožownu Italsku a wudželesche zastupnikam kath. mkodosczе swj. woprawjenjo. Dopołdnja pschinjesechu jomu kardinalojo, cuzy zaposłancy a někotsi wyschschi zastojnicy swoje zbožopschecza. Pschipołdnju bě zjawna audienca. Swj. wótc ryczesche jara hnujomnje, džakowasche so katholikam Italskeje za pod czežkimi wobstejnosczemi wopokazanu luboscz a swěru, a pokhwali katholsku mkodoscz, kiž směchi a pschesczěhanjo sczerpnje znjese a za prawa cyrkwje wojuje. Neapolitansch katholikojo darichu jomu pschi tutej swjatoczнej pschiležnosczi nowy stok, na kotrymž so wón pschi swjatoczнych wobkhadach nosy, tak mjenowany sedia gestatoria. Pschi božej mschi trje-

basche swj. wótc kheluch, kiž bě jomu wysche druhich darow wot kath. mkodoscze k woporej pschinjesenych. Wjeczor bě we Lateranskej cyrkwi swjatoczne „Te deum“. S. wótc je dospołnje stawy. — Na 24. t. m. mały zběžk, kotryž policija poduły.

Z Roma. Nowe piemontesle knjejstwo je tež na universitu do Roma nowych wuczerjow pschiwjedło, kiž maja wědomoscze po jeje kaznjach pschednoschowacz, ale romska mkodoscz njecha so wot tutych nowych profetow skazycz dacz, ale wopuschczi radscho romsku universitu, pschepoda pak psched tym swj. wótcej adressu, wot wjac hacz 500 schtudentow podpisanu, we kotrejž woni swoju njespokojnoscz z nětczischim zarjadowanjom romskeje university wupraja, a japoschtolskomu stolej swoju pschiwisnoscz slubja.

Z Roma. Dotal je wot kralowskoho knježerstwa 10 klóschtrow zběhnjenych a expropriirowanych t. r. za tunje pjenjezy k zdžerženju prjedawschich wobydlerjow „kupjenych“. Hischcze ma so 20—30 takle „kupicz“. Klóschtry, kiž nětko hischcze njezběhnu, trjechi pozdžischo „zakoń“ wo zběhnjenju klóschtrow. Tak chce knježerstwo 40 milijonow lirow (nórtow) dobycz do swojeje wulke, ale bjezdnoweje móschny; snadz budże summa hischcze wjetscha, dokelž slubjene pensiony za wobydlerjow zběhnjenych klóschtrow dže hodża so „po zakonju“ tež zasy zběhnycz. W Italskej je wscho możne!

Należnoscze towarstwa.

Sobustawy na lěto 1871: 287. Michał Herman z Worklec; 288. Jakub Mtónk z Worklec; 289. Hana Haufic z Worklec; 290. Michał Póžer z Khróscžic; 291. Michał Haschka ze Sulschec; 292. Mikławsch Lehmann ze Smjeczkec; 293. Jakub Zarjenk z Khróscžic; 294. Pětr Kurjat ze Schunowa; 295. Wórschla Kucžanowa z Ralbic; 296. Mikławsch Lebza z Nowoslic.

Smilne dary k dalewobstaranju: za s. wótca pod napismom „In te, Domine, speravi“ 15 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczenaj: Kurt Woldemar, s. wojnarja R. Bachmanna z B.; Marija M. Jenny, dž. khěžnika Jakuba Lukascha z B.

Wschelake rjane **paczerjace knihi**, kiž so derje hako firmowanske dary hodża, su na pschedań pola wuczerja **Bräuera** w Kukowje.

Wšitke prjedawše a nětčiše sobustawy „**Serbowki**“ přeprošuju najpřećelnišo jenož na tymle puću k jeje 25lětnemu jubileju na 12. septembra (wutoru) dopołdnja w 10. hodź. do mojeho wobydlenja, hdźež so dališi programm wozjewi.

M. Hórnik,
farař, w swojim času starši S.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czesczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: z napismom „In te, Domine, speravi“ 15 nsl.; jedyn schuleŕ z Baczonja 5 nsl.

Hromadże: 5525 tol. 20 nsl.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

W ukhadźa prěnju a tśeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 18. **16. septembra 1871.** **Lětnik 9.**

Z katholskoho žiwjenja we połnócnej Americy.

Europske kraje pokazaja hižom lěta dołho we swojim žiwjenju wulku njewěstosć a njewobstajnosć. Pschecy a wschudžom namakaja so tajcy, kiž su njespokojni z tym, schtož runje wobsteji, a kiž so prócuja po swojim zdaću lěpschi porjad zawjesć. Dwě hłownej stronje sebi tu wosebicže napscheczo dźěłatej. Jena žada za wróćenjom prjedawschich lěpschich wobstejnosćow, kiž so lětstotetki dołho dźěławosći a zbožu ludow spomožne wopokazachu, pod kotrymiž swětna a duchowna móc so mjez sobu podpjeraschtej a zakitaschtej; druha strona pak k kscheseźanstwej a z cyła kóždej wozjewjenej wěrje napschecźiwna, chce kóždy zwjazk a poćahowanjo mjez cyrkwinskej a swětnej mocu wotstronicź. Tuta strona, jara mócna a wschudžom wosobnje we tak mjenowanych wyschschich rjadownjach cźłowjeskoho towarstwa zastupjena, widźi we Americy tamne wobstejnosće, kiž za najdospołniesche dźerži a kiž chce też we Europje zawjesć. Pschez mócny wliw, kiž ma wona we swětnych wyschnosćach, we krajnych sejmach, we wuczerstwje wyschschich schulow, směmy so bojecź, zo budże też wschě dalsche krocźele k wuwjedźenju swojoho wotpohladanja k schkodźe dźěławosće a wěrnoho zboża cźłowjestwa prjedy abo posledy dokonjecź. Tola nadźija, pschez to kscheseźanstwej a wosobnje katholskej cyrkwi wschón wliw na cźłowjeske towarstwo wzacź, hischće so z tym njedopjelni, ale wschudžom, hdźež budże cyrkej bjez zadźewkow směcź skutkowacź, tam budże so jej też bjez pomocy swětneje mocy radźicź, po swojich zakonjach nowu dźěławosć a wěrne ludowe zbožo załožicź, a tak mócny wliw na wschě ważne towarschne wobstejenja wobkhowacź. To pokaže wosobnje też katholske žiwjenjo we Americy, hdźež so krajna wyschnosć wo nabožnistwo njestara, hdźež so cyrkwi na žane waschnjo njepodpjera.

We Americy knježi dospołna swoboda. Kóždy smě so zasydlicź, hdźež a kaž chce, móže rycźecź a pisacź, schtož so jomu spodoba, z kóždym do zjednoćen-

ſtwa ſtupicź, jenož ſwobodu a prawa ſwojoho bližſchoho ma njeranjene woſtajicź, krajnym kaznjam poſłuchacź. Nihdźe njeczuje ſo jedyn tak ſamoſtatny kaž we Americy, tohodla pak kraj też tajke czŕódy policiſtow žiwicź njetrjeba, kaž pola nas, a njetrjeba we czaſu měra wjele ſtow tyſacow młodych ſtrowych muži próznych we brónjach ſtejo měcź. Za to ſtara ſo tam za dobre ſchule, wſchudźom je wuczba darmo, też za najnuzniſche ſchulſke potrěby njetrjebaja ſo ſtarſchi staracź. Też kóžda woſada móže ſama ſwoju ſchulu załožicź, je=li zo z wěſtych winow ſwoje dźěczi do ſchulow wot kraja załoženych a wot njoho wjedźenych ſłacź njecha. Hačźrunje nichtó nuzowany njeje, ſchule wopytacź, ſtanje ſo to tola z jara khwalomnej pil=noſczu; dokelž kóždy wě, zo tu duchowna pſchewaha wjac zamóži hač napinanjo cźěłnych mocow a tohodla prócuje ſo kóždy za wſchěmi we powołanju wužitnymi wědomoſczemi, z jich pomocu móže kóždy też k najwyſchſchej hódnoſczi we kraju pſchińcź; jich najſławniſchi mužojo běchu rjemjeſnicy, k pſch. Franklin knihiczišchczeŕ, Lincoln drjeworubaŕ, Johnſon krawc, Grant kožekupc.

Hačźrunje ſu amerikanſke krajne ſchule jara khwalomne, ſu tola we jenym naſtupanju njedoſpołne, nimaja žadyn nabožny kharakter, wěrnoſcźe wěry njeſmědźa ſo we nich wuczicź, tuta njedoſpołnoſcź ſcźěhuje z tamniſchich wobſtejenſtwow, do=kelž kraj ſo wo wěru njeſtara. Katholſki měſchnik abo też lutherſki prědaŕ nje=ſmjetaj do žaneje tajkeje ſchule zaſtupicź. Katholikojo ſu tohodla tam, hdźež jim jich zamoženjo to dowoli, ſami wuczeŕnje załožili; hdźež to móžne njejo, prócuja ſo pſchez njedźelſke ſchule tamnu njedoſpołnoſcź wurunacź, a kſcheſczańſku młodoſcź po wuczbach a zakonjach katholſkeje cyrkwje woczahnycź, a woſobnje we wěrno=ſczach wěry derje rozwuczicź. Starſchi dźerža ſwěrnje na to, zo jich dźěczi tutu pſchileżnoſcź wužija. Też hewak ſkutkuja tu we ſchulach wſchelake cyrkwinſke rjady a zjednoczenſtwa, a jich ſkutkowanjo je tak zbožowne, ſo po rozſudźenju ſamych njekatholikow jich ſchule krajne pſchetrjechuja. Hako woſebicźe dobri wuczerjo khwala ſo też tu jeſuitojo, a jich niżſche a wyſchſche ſchule wopytuja też jara huſto dźěczi njekatholſkich ſtarſchich. Też za wyſchſche ſchule ſu ſo katholikojo ſtarali. We lěcźe 1869 bě 23 ſeminarow k woczehnjenju duchownſtwa, za mužſku mło=doſcź 99, a za žónſku 284 wyſchſchich katholſkich wuczernjow, podobnych naſchim gymnaſijam a akademijam. Na tute waſchnjo hladaja a prócuja ſo katholikojo ſtrach wotwobroczicź a ſchkodu k najmjeńſchomu pomjenſchicź, kiž jim hrozy z nje=nabožnych ſchulow. Hačźrunje drje je jich wjele, kiž tutu pſchileżnoſcź njewužija, wotebjera tola tuta njeroda z pſchibjeranjom duchownych a nabožnych towarſtwow. Z cyła ſpóznaje jedyn tu we Americy to, ſchtož ſo pola nas ſtajnje prěje, wulku ważnoſcź nabožniſtwa pſchi woczehnjenju młodoſcźe, ſpóznaje, zo młody ſplah k za=łoženjo wěrnoho zboža nic jenož trjeba wuſchiknu ruku, njebojaznu wutrobu, ſwětły rozom, ale zo dyrbi też nawuknycź Boha a ežłowjekow lubowacź a ſwoje wino=watoſcźe dopjelnjecź. Z pilnoho ſkutkowanja katholikow we ſchulach móže jedyn też na druhe nabožne žiwjenjo ſudźicź.

Hačźrunje krajna wyſchnoſcź žanu cyrkej a wěru njepodpjera, a ſo wo na=božniſtwo do cyła njeſtara, njeſmě ſebi jedyn tola myſlicź, zo je wona njewěriwa abo ſnadź wěrje napſchecźiwna, ně, wona pokaza też zjawnje wěru do Boha,

zapoczina swoje wuradżowanja z paczerjemi, skhadżuje so tež na njedżelach k božim służbam, njeczerpi wusměschenjo a hanjenjo cyrkwinskich swjatoczнoscżow, njepschipuschczi nikoho k wotpokoženju pschisahi, wo kotrymž wě, zo do Boha a njesmjertnoscże człowjeskeje dusche njewěri. Tež nowiny njezważa so, tak njehańbicże pschecżiwo kschescżanstwej pisacż a ze żadławymi łżemi swoje ryncżki wupjelnjecż, dokelż tajke njebychu wotebjerari namakali. Tajke nabożne zmysłenjo wulkoho dżěła amerikanskoho ludu pschińdże wosebicże katholskej cyrkwi k wużitku, dokelż wona zbudżi tu mjez cżródami wschelakorych sektow kedżbnoscż a doby sebi najwjetschu nahladnoscż pschez swoju pschezjednoscż we wěrje, pschez wucżenoscż, wopornjwoscż a druhe khwalomne poczinki swojich biskopow a duchownych. Pschez to doby a dobywa sebi katholska cyrkej tu kóżdolětnje tysacy nowych swěrnych sobustawow. Amerika, kiż mějesche na zapoczatku nětsischoho lětstotetka jeniczkoho biskopa, 53 měschnikow a wokoło 90,000 katholikow, ma nětko 7 arcbiskopstwow, 45 biskopstwow, 7 japoschtolskich vikariatow, skoro 4000 swětnych a klóschtyrskich duchownych podpjeraja biskopow we jich zastojnstwje, we 58 khorownjach, 130 khěżach za syroty polożuje so człowjeske hubjenstwo. We lěcże 1800 bě kóżdy sydomdżesaty muż katholski, we lěcże 1830 kóżdy dżewjecż a dwacety a nětko hižom kóżdy schěsty, a jelizo pschestup do katholskeje cyrkwje we tejsamej měrje pschibjera, je za 30 lět tsecżina połnócneje Ameriki katholska. Tak pokaza tu katholska cyrkej tak prawje zjawnje, zo wona swětneje podpjery njetrjeba. Na so samu so spuschczejo, móże wona swoju móc wjele rjeńscho wuwicż a wjele swobodnischo skutkowacż. Swětna wyschnoscż njeměscha do nutskownych cyrkwinskich należnoscżow. Tu założuja so nowe arcbiskopstwa a biskopstwa, biskopojo so wot bamża postajeja, bjez toho zo by swětna wyschnoscż so dale wo to staraka. Nowe klóschtry, seminary a schule so twarja, bjez toho zo by swětna wyschnoscż k tomu dowolnoscż dacż dyrbjała, zo so někotsi ludżo k nabożnomu abo miłoscżiwomu abo wědomskomu skutkowanju zeńdu; bamżowe a biskopske listy móża so wozjewicż, bjez toho zo by ministerium wo dowolnoscż prosycż dyrbjało; biskopojo móża so po swojim spodobanju do Roma podacż a zas domoj wrócżicż, powołaja krajne synody, każ to za nuzne dżerża. Tak mjenowany „placet“, t. r. dowolnoscż ministerja k wozjewjenju bamżowoho a biskopskoho pisma, abo pasthyrskich listow je tu cyle njeznata wěc. Krajna wyschnoscż njeměscha so tak do cyrkwinskich należnoscżow, a tak njenamaka so żana wina k zwadam.

Na druhej stronje pak nima kraj tež żane winowatoscże dopjelnicż pschecżiwo cyrkwi. Duchowni njedóstawaja wot njoho mzdu, ale so wot swojich wosadow a jałmożny żiwja, nimaja pak tež żane wosebite prawa, ale su wschěm kaznjam poczisnjeni każ kóżdy druhi poddan, jeniczcy wojeńsku służbu njetrjebaja na so wzacż.

Tak je katholska cyrkej we Americy swobodna, wjele swobodnischa dyżli pola nas, a pokaże tam, zo może jara zbożownje skutkowacż, bjez toho zo by wot swětneje mocy podpjery trjebała. Jeniczcy schtoż sebi żada, zo so ji tasama swoboda dowoli, kiż ma kóżde druhe towarstwo, zo smě swoje należnoscże sama rjadowacż, ryczecż, prědowacż, wucżicż, swoje boże służby a cyrkwinske swjatoczнoscże zjawnje a bjez zadżewkow swjecżicż; to wscho sebi żadacż ma wona swjate prawo, kiż je

sebi pschez krej swojoho bójskoho zakoženja, s. japoschtołow a martrariow wschěch lětstotetkow dobyć a wobkhowacź wjedźała, a wot kotrohož wona też nětko njepuschći, ale budże tesame hako swjate herbstwo zamkowjecź a ze wschěmi dowolenymi srědkami woblhowacź so prócowacź. L.

Z naschoje diöcesy.

Z Budyschina. Dokelž nasch knjez biskop na nohu cjerpi, je wón firmowanjo w serbskich wosadach wo schtyri njedźele wotstorczicź dyrbjał.

Z Budyschina. Wondanjo je so wotrowski k. farař Wels ze Schwajcarskeje domoj wróćził. Bohužel ma pschecy hischće bolosću a też dybawosću, tak zo sebi njemóže zwažicź, faru nětko zasy na so wzacź. Wón chce so tohodla dacź pensionirowacź a potom zasy do Davosa wróćzicź, zo by so dospołnje wustrowił.

Z Budyschina. Zańdźeny schtwórtk bu wjelezaskužbny k. Werner, prěni kaplan w Khróscźicach, w tachantskim konsistoriju hako prěni farski administrator za Schpital pod Kamjencom wobkrućeny. Wot wozjewjenja ze strony klóschtyrskoho knjejstwa, zo chce statoho duchownoho za Schpital załožicź, su so tsi lěta minyle hacź do tohole wobkrućenja. Kaž je znate, je tale należnosć w ministeriju so zakomdźiła.

Z Budyschina. Zańdźenu wutoru běsche tudy 25lětny jubilej katholskoho pražskoho schtudentskoho zjenoćenstwa. Dokelž serbscy schtudenćzi na wulkej a wysokej schuli pschileżnosć nimaja, zo w tej ryczi wudokonjecź, w kotrejž dyrbja k swojomu ludej ryczecź, prócuja so woni w privatnych towarstwach abo domjacych zjenoćenstwach dobrowólnje wo to. Tak su też naschi schtudenćzi w Prazy (kaž psched 150 lětami w Lipsku) pod k. Bukom so zjenoćili w l. 1847. Wot toho cźasa zapisuja so jich spisowne dźěła do wosebitych knihow, kotrež so „Serbowka“ mjenuja a w knihowni serbskoho seminara k wopomnjeću khowaja. Za prjedawsche a nětcźische sobustawy zjenoćenja zdasche so tohodla pschihodne, swjedźeń swojich 25lětnych prócowanjow dźerźecź. Duž bě redaktor Pósła, něhduschi sobustaw, swojich sobutowarschow do Budyschina na tajki skazał. Pschischli pak běchu wschitcy schtudenćzi z Prahi, 1 z Lipska a 1 z Münstera, pjeczo duchowni a 1 lěkař. Po pschihotowacej zhromadźiznje mějachu woni swjedźeń w salu katholskeje towarschnje tudy. Tam buchu też z wopytanjom wysokodostojnoho k. can. cap. kantora Kućanka pocześcźeni. Pschi wobjedźe buchu wschelake spěwy we wjacorych ryczach spěwane a wschelake dźakowne sławy wunjesene. Nadźijamy so, zo je so pschitomnym sobustawam kaž też pscheproschenym hosćom derje spodobało. Bóh žohnuj dale prócu wschitkich, kiž so za swój lud ze słowom a pismom staraja! Vivant studiosi!

Z Budyschina. Kaž je so na katholskej zhromadźiznje w Khróscźicach wucźiniło, dyrbi so w Pósku rozestajenjo wo wólbach na sejm a rajchstag w pschihodnym cźasu stacź. Runje je wólba na satski sejm w 5. wólbnym wokrjesu blizka. Duž radźi Posoł Serbam radworskeje wokolnosće, zo bychu so prawje jara na pschichodnej wólbje wobdźělili a k. kublerja Straucha w Rodecach (němscy,

kaž so pola nas na wólbne listki pisacz dyrbi: Herrn Gutsbesitzer Strauch in Rodewitz bei Pommritz) wuzwoleli. Kaž daloko joho po wosobje, rycznjwosczi a zmysłenju znajemy, smémy joho z dobrym swědomjom poruczicz.

Z drježdżanskeje diöcesy.

Z Dreždżan. Njedżelu 3. septembra dżerżesche tudy nowoswjeczeny měschnik, k. Oskar Manfroni (rodżeny z Dreždżan, prjedy w Prazy schtudowawschi a potom w kölnskim seminaru pobywschi) w dwórskej cyrkwi rano wosmich swoju prěnju Božu mschu. Spěwarske Cäcilijine towarstwo pschi tym rjane spěwy wuwjedże.

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. Lubym serbskim krajanam a wschitkim czesczowanym sobustawam arcbratstwa swjatoho rózarija so tu z tym podwolnje wozjewi, zo so we farskej cyrkwi we Kulowje swjedżeń swjatoho rózarija wobeńdże prěnju njedżelu oktobra a kermuscha druhu njedżelu, z dospołnym wotpustkom za cyły tydżeń. Pschepro scha so tohodla bratsja a sotry swjatoho arcbratstwa, kaž wschitcy czesczowarjo swjateje Maczerje Božeje, k pomjenowanym swjatym dnjam z pschecżelnym napominanjom, zo chcyli po slubjenju swjatu spowjedź wotpołożicz a we kulowskej bratrowskej cyrkwi swjate woprawjenjo dostacz. Prěnju a druhu njedżelu po dopołdnischich božich służbach budża so też na swjateje Marijnym wołtarju paczeŕki a skapuliry woswjeczicz a maju czi sami, kiž je woswjeczene měcz chcedża, je we rukomaj dżerżecz; schtóż pak chce sej swj skapulir wobwjeschecz dacz, dyrbi potom k swj. Marijnomu wołtarjej pschistupicz. Zapisanjo do arcbratstwa swjatoho rózarija a do bratstwa swjatoho skapulira stanje so na farje.

Z Hródka. Njedżelu na 27. auguśta woswjeczesche so we naschim měscze na hórskej hasy nowa missionska khěża a nowa katholska khapałka. Pjeczo duchowni z Noweje Cale, z Borschcza, z Khoczebuza a z Kulowa, kaž wjele wěriwych z města a z wokolnoscze, běchu so zeschli. Tsi lěta stejesche wołtaŕ nowoho zakonja we najatym domje a maka khapałka běsche woprawdże khudy Bethlehem. Hródk je bohaty na fabrikach, kiž sukno abo suknjany płat dżełaju; katholska wosada je so tam a we wokolnoscżi hacz na 300 duschow pschisporiła. Jich duchowne nalężnoscze buchu hacz dotal z Kulowa wobstarane, ale po czasu so to wjacy njehodżesche: katholikojo w Hródku proschachu wo fararja a cyrkej. Prěni założk k wuwjedżenju tejele próstwy kładżesche tyscheŕski mischtyr Franc Bulank z Kulowa, kotryż k najimanju stwy za wotdżerżenjo božeje mschě 25 tolerjow woprowasche; zdu za fararja (300 tolerjow na lěto) hromadża dżesacz knjezny we Grafenbrojchu pschi Aachenje (na belgiskej mjezy); twarske město (2200 tolerjow) a missionska khěża z khapałku a schulu (5000 tolerjow) zapłaczesche so z wopornych pjenjezkow Bonifaciusowoho towarstwa. Klóschtyr we Lubanje k tomu darjesche 500 tolerjow. Z božej pomocu je nětk swjaty skutk dokonjany:

wołtař toho knjeza, kotryž tři sta lět dołho złamany bě, je znowa natwarjeny. Khapałka je poswjeczena swjatomu biskopej Bennej, serbskomu japoschtołej, kiž we lětach 1066 hacž 1106 naschomu ludej w Mischnjanskej a Łužicy swjate sczenjo serbscy prědowasche. Młoda wosada, pschewodź tebje Bóh na twojim puczu z hnadu a ze žohnowanjom a wubudź tebi wjele dobroczerjow we twojej nětczischej khudobje!

Cyrkwinske nowinki a powjesczе.

Czěska. Pola Khomotawy twari so wulka železolijerńja. Bě to 6. julija, hako tam nimo wjele processijow do hnadnoho městna Quinau dźeja. Runje dyrbjesche so kryw zběhnyczź a na twarjenjo stajiczź, hako tam wot nazdala widźachu processiju hiczź. Na to so wot někotrych dźěłaczerjow spomni. Pschi tym wurazy tamny polir hanjenjo na swj. Mariju, kiž je tak wohidne, zo so tudy wuprajiczź njehodźi. Ale lědom bě wón tute słowo wuprajił, tak zběže so wulki wichor, a czisny nastajeny kryw a dźěłaczerjow dele. Polir leżesche žałosczicy ze złamanej prawej nohu delka, pódla jedyn druhi ze złamanymaj rukomaj, a hischcze dwaj druhaj buschtaj czežcy ranjenaj. Bě to pschipadnosczź?? K.

Z Barlina. Kaž so pisa, dyrbi so tudy 6 nowych katholskich farow załožiczź, 3 we měsczе a 3 w pschedměstach, a z 9 duchownymi wobsadźiczź. We Barlinje je liczba wobydlerjow wot poslenjoho luduliczenja pschez 300,000 duschow pschirostka, tak zo Barlin nětk pschez 900,000 wobydlerjow liczi. Pschi poslenim luduliczenju mějesche Barlin 609,733 wobydlerjow, mjez nimi 44,000 katholikow. Hacž dotal ma Barlin za katholskich 4 farske cyrkwje, 7 khapalow a 1 klóschtyr, a podla 14 duchownych. Po tak mjenowanej reformaciji běsche so tudy katholstwo cyle zhubiło. Hakle we lěczе 1680 bu tu zas pschez P. Sterck, kiž bě domjacy duchowny pschi francózskim póslanstwje, mała katholska wosada załožena. Hakle we l. 1747, hako bu załožny kamjeń k nětczischej cyrkwi swj. Hedwiki położeny, dosta wosada dospołne farske prawa. Tuta wosada, kiž w l. 1812 jenož 110 kschczenjow liczesche, mějesche w l. 1858 tychsamych hižon 767. Tak bu w l. 1860 nowa farska cyrkej swj. Boscżana a w l. 1862 pola swj. Michała załožena. We lěczе 1869 pschindźe hischcze fara swj. Matija k tomu. Schulskich dźěczi liczesche Barlin w katholskich wuczerńjach w l. 1866 hižom 2800, bjez tym zo bě jich w l. 1837 jenož 765. K.

Němska. Z Mnichowa. Nasche ministerium kulta a wuczby je nětko we zjawnym pismje, we wotmłowjenju, kiž je 27. augusta arcbiskopej pschipóslało, swoje stejischczo we nětczischich cyrkwinskich zwadach wozjewiło; wone stupi na stronu protestkatholikow a slubi, zo wschěch tych zakita, kotrymž duchowna wyschnosczź na wudokonjenju cyrkwinskoho abo wuczerskoho zastojnstwa pschi katholskich wosadach abo schulach zadźěwa. Cyrkwinska wyschnosczź namaka pak so tu dospołnje we swojim prawje. Dokelž tola njemóže nikoho hako duchownoho katholskeje wosady abo hako wuczerja katholskich dźěczi czerpjecź, kiž wuczbu katholskeje cyrkwje prěje a jeje kaznjam z dobrej wolu napschecżo dźěła. Ministerium pak prócuje so dopokazacź,

zo je wuczba wo bamzowym njezmólnym wuczerſtwje za bajerſki kraj a joho poddanow ſtraſchna. Kózdy pak wěſcze, kiz wuprajenu wuczbu znaje a rozemi, a to je kózdomu mózno, kiz ma ſwěrnu wolu k tomu, zo je to njetrěbna a pytana bojoſcz. Miniſterium namaka tu wjele wjacy witanu pſchilezhnoſcz, katholſkej cyrkwi a jeje ſkutkowanju zadzewki pſchihotowacz. Z cyka wěſcze njejo bajerſke miniſterium ſame wot ſo tutu krocžel cžiniło, ale najſkerje po napraſchowanju a pſchihłoſowanju z Barlina. We najbliſchim cžaſu (20. ſeptembra) zhromadzitej ſo wobej komorje bajerſkoho ſejma k wuradzenju krajnych nalezhnoſczow. Bórzy budze ſo potajkim wot ludowych zaſtupjerjow wo naſtatej pſchekorje miniſterija a biſkopſtwa tez jednacz, tez tu budzetej ſo dwě ſtronje měricz. Kaz je znate, je wjetſchina ſejma derje katholſka a ſměmy ſo nadzecz, zo budza wſchitcy krucze hromadu ſtacz, hdzez ſo wo tak wazhnych wěcach ryczi, a zo tak zjawnje we mjenje bajerſkoho ludu ſwoju njeſpokojnoſcz miniſtram wupraja, kiz ſu ſo zwazili prawa tamneje cyrkwje ranicz, k kotrejz wulka wjetſchina poddanow pſchiſtuſcha. Ł.

Němſka. We Mainzu bě we prěnich dnjach tutoho tydzenja powſchitkomna zhromadzizna wſchelakich němſkich katholſkich towarſtwow. Tajka zhromadzizna zeńdze ſo wot lěta 1848 kózdolětnje we tym abo druhim z wjetſchoho dzěła katholſkim měſcze Němſkeje, zo bychu tak te po cyłym rozſchěrjene katholſke towarſtwa, kiz maja pſchi wſchelakorych, woſebitych wotpohladanjach tola tamne pſchezjene, prawa ſwj. cyrkwje zamłowjecz a za nalezhnoſcze ſwj. wěry ſo staracz, z nowa zas tamne ſrědki a pucze ſebi wuradzeli, pſchez kotrez móza najlěpje tute wotpohladanjo wuwjeſcz, zo bychu katholſcy muzojo ſo ſpóznali a pſchez hromadzepobyczu zas k dalſchomu ſkutkowanju zahorili. Lětuſcha zhromadzizna ma pſchi naſtatej pſchekorje bjez ſwětnej a cyrkwinſkej wyſchnoſczu, pſchi nowych leſnych napadach, kiz helſke mocy pſchecziwo cyłomu kſcheſczanſtwej zbudzichu, woſebitu wazhnoſcz. Zhromadzizna je tohodla tez jara ſylnje wopytana, pſchez 1500 katholſkich muzi ze wſchěch rózkow Němſkeje ſo na njej wobdzěli, mjez nimi biſkop Baudri z Kölna, biſkop Ketteler z Mainza, wjele němſkoho zemjanſtwa, duchownych a ſwětnych wucžerjow z wyſokich ſchulow, a wjele druhich znatych ſławnych muzi. Njedzelu wjeczor bě powitanjo hoſczi, kiz ſo wot kapitulara a ſławnoho katholſkoho ſpiſowarja Mouſanga pſchez rjanu rycz ſta. Tez druzy ryczhnicy hizom pſchi tutej pſchilezhnoſczi ryczachu. Pónd zelu rano pſchi najrjeńſchim wjedrje czehnjeſche pſchez rjenje wupyſchene haſy czah katholſkich muzi do doma, hdzez mějeſche biſkop Ketteler ſwjatoczne kemſche. A dopołdnja w 10 bě prěnja zhromadzizna. Měſchczanſki zaſtupnik Baudri z Kölna bu za pſcheſydu wuzwoleny. Wo dalſchich wuradzenjach budze kath. Poſoł we ſczěhowacym cžiſle powjedacz a ſpomni jenoz dzenſa hiſchcze, zo je tez ſwj. wótc pſchez woſebite piſmo, kiz ſo we prěnjej zhromadziznje cžitaſche, tej ſamej ſwoje japoſchtolſke pozohnowanjo wudzělił. Ł.

Z Roma. Tudy je wubjerk hromadu ſtupił, kotryz chce k wopomnjeczu dołhoho knjejſtwa Piuſa IX. widzowny wopomnik ſtajicz, kiz by potomnikam ſławu a poczinki tohole wulkoho bamza ſtajnje wopowjedował. Tónle wubjerk mjenuje ſo commission de l'oeuvre pie d'union catholique (t. r. kommiſſija pobozhnoho załoženja katholſkeje jednoty) a ſteji pod wjedzenjom pſchedſydy k. komornika

Gaetano Golfieri w Romje. Wón chce dobroczeŕski wuſtaw (inſtitut) za wſchěch katholikow w Romje załožicz pod Piuſowym mjenom a pod zakitom cuzych móc=naŕſtwow, kaž tež doſtojny wopomnik Piuſej w ſwojim czaſu ſtajicz. Tohodla je wón wſchitkim katholſkim czaſopiſam a potajkim tež naſchomu Póſtej pſcheproſchenjo a ſchtemplowane liſty póſłał, na kotrychž maja ſo dary, k tomu kóncej hromadżene zapiſowacz. Zapiſk tychle darow budże we wulkim albumje bamżej pſched=położeny. Dokelž budża dary tež po diöceſach a wſchelakich ludach hromadu zeſta=jane, by pſchihodne było, hdy bychu tež wěriwi ſakſkeju diöceſow a tohorunja katholſcy Serbja nĕſchto k tomu nawdali. Schtemplowana liſta (Offrande volontaire pour l'institut etc.) leži pola redaktora Póſła; ſchtóž chce nĕſchto k tomu dacz, ſo w běhu ſchtyrjoch njedżelow do liſty zapiſa abo zapiſacz da.

Z Roma. Po dżakownej pobożnoſczi za dołhe knjeżenjo Piuſa w cyrkwi Maria sopra Minerva naſta 24. t. m. hara, wołanjo a ſkónczńje puki na torhoſchczu pſched cyrkwju. Hdyž żandarmojo nĕkotrych hawtowarjow zajachu a wotwjedżechu, bu zbĕžk tež na druhich haſach. Dokelž bu wuſwobodżenjo wĕſtoho Tognetti a druhich zajatych z mocu żadane, dyrbjeſche policija tſĕlecz, pſchi czimž bu jedyn morjeny a 30 ranjenych.

Naležnoſcże towaŕſtwa.

Sobuſtawy na lĕto 1871: 297. kubleŕ Jakub Kral z Kocżinje; 298. kubleŕ Mikławſch Groſa z Kocżinje; 299. kubleŕ Pětr Libſch z Dubrjenka; 300. Hana Skalic z Khróſczic; 301. gymnaſ. Jakub Skala z Khróſczic; 302 Jakub Budar ze Stareje Cyhelnicy; 303. Jan Buk z Wětrowa; 304. Michał Rjeńcz z Jaſeńcy; 305. k. adminiſtrator P. Ludwik Angermann z Rózanta; 306. k. P. Benno Kral w klóſchtrje Oſſegu.

Cyrkwinſki powĕſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſchczeni: Marija Thereſia, dż. Karla F. T. Poppa z B.; Ernſt Jurij, ſ. murjerja Mikt. Delanka z B.; Hana Hańża, dż. njeboh Michała Zyndy z B.; Mathilda, dż. Jana Auguſta Töppela z B. — Zemrjeczi: Michał Ernſt, ſ. njeboh Michała Zyndy z B., 6 l. 5 měſ.; Karl Auguſt, ſ. murjerja M. A. Krala z B., 5 měſ. 8 dn.; Marija rodż. Manjokec, mandż. Pětra Stercela z podhroda, 73 l. 4 měſ. 10 dn.; Jan Steglich z Němſec, 63 l.

Mĕkotſi Serbja chcedża na dnju ſ. Michała w proceſſionje do Philippsdorfa hicz na měnjenjo ſ. wótca. Schtóž chce ſo pſchizanknycz, njech do ſerbſkeje cyrkwje w Budyſchinje ke mſchi pſchińdże. Po kemſchach ſo wotendże.

Mikławſch Bedrich.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeſczi Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: jedyn khudy wotroczk 1 tol. a jedyn njemjenowany tež 1 tol. (woboje pſchez k. Wernera); M. S. z P. 20 tol.; M. W. z W. 50 tol.

Hromadże: 5597 tol. 20 nſl.

Cziſchczał L. A. Donnerhak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

W ukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 19. | 7. oktobra 1871. | Lětnik 9.

Officium po morwych.

Cyrkej hako staroscziwa maczeŕ njezabudże na swoje dźěczi; z wosebitej luboscžu spomina wona na swojich wotemrjetych, wopruje za nich wopor bożeje mschě, dopomni so na nich we wschitkich swojich paczerjach, dokelž ze s. pisma wě, zo je bohu spodobne a za wotemrjetych wužitne, za nich so modlicz a woprowacz. Kaž je nětko s. cyrkej pod wjedźenjom ducha swjatoho za kóždy dźeń, za kóždu swjatoczność we lěcže ze słowow s. pisma a cyrkwinskich wótcow wosebite paczerje, tak mjenowany officium, zestajała, a wschěm swojim słužownikam tesame spěwacz k winowatosczi sczinika, tak je wona tež wosebite paczerje, wosebity officium za khude dusche we czisczu zestajika a pschi wěstych pschiležnosczach spěwacz poruczika. Tež we serbskich farskich cyrkwjach spěwa so tutón „officium po morwych" wosobnje na dnju wopomnjecza khudych duschow za wschitkich wotemrjetych a potom tež kermuschnu póndźelu za zakožeri a wschěch dobroczeri domu bożoho.

Officium za morwych wobsteji z dweju dźělow, z nyschpora, kiž so dźeń prjedy spěwa po skónczenym nyschporje dnja samoho, a potom z ranschich paczeri, kiž matutinum a laudes rěkaju.

Na nyschporje spěwaju so najprjedy pjecz psalmow, te su: 114, 119, 120, 129 a 137. We tutych psalmach skorži kralowski spěwaŕ David bohu tomu knjezej swoju nuzu a swoje hubjenstwo, a prosy wo wumoženjo a smilny sud, dokelž pola knjeza je miłosczž a pschebohate wumoženjo. To je hłowne wobjeczo tamnych pjecz psalmow, kiž je cyrkej za nyschpor za wotemrjetych wuzwolika. To pak su tež zaczucza khudych duschi we czisczu, kiž bolosczž a zrudobu czerpja a z hłubiny wo wodaczo a miłosczž prosscha. Swoju dowěru pak stajeja woni na toho knjeza. We jich mjenje pak nětko cyrkej jich zaczucza, zdychowanja a prósstwy bohu tomu knjezej pschinjese a pschistaji po kóždym psalmje swoju prósstwu: „Knježe, daj

jim wěčny wotpočink a wěčne swětło njech jim swěći.“ Po tutych psalmach spěwa so potom khwalbny khěrlusch s. Marije, krasne „Magnificat“, a to ze wschěm prawom, dokelž tež khude we čžišću khwala božu smilnosć, pschez kotruž su wone psched wěčnym zatamanjom zakitane, tež wone budža wěsći za krótschi abo dlěschi čas z Mariju njebjeske „Magnificat“ spěwać, a boha za joho mikosć wěčnje khwalić. Potom spěwa so mjelčo „Wótce nasch“ a na to někotre krótke próstwy a tón wot cyrkwje zestajeny paćeŕ, kiž so zas wobzanknje: „Knježe daj jim wěčny wotpočink a wěčne swětło njech jim swěći; daj jim wotpočować we měrje. Amen.“

Po nyschporje je we wjele wosadach wobkhad na kěrchow, hdyž so 129. psalm: „Z hłubiny wołam ja k tebi“ z někotrymi druhimi paćerjemi za wschěch tych, kotrychž cźěła su tudy pohrjebane, spěwa a rowy so ze swjećenej wodu pokrjepja a z woruchom pokadža. Tež tutón wobkhad je wěsći jene rjane khwalomne waschnjo. Je wosada tak najprjedy we domje božim ze cykej cyrkwju za wotemrjetych boha prosyła, dže wona nětko na město, hdyž jeje wotemrjeći wotpočuja, zo by we luboscźi tak wosobnje za tych so modliła, z kotrymiž bě we žiwjenju pschez zwjazki krjewje a pschećelstwa zjednoćena, zo by so na rowach swojich wotemrjetych na swoju samotnu smjertnosć žiwje dopomniła, a so tu na zemi k zbóžnomu horjestaću pschihotowała.

Rańsche paćerje, kiž matutinum a laudes rěkaju, spěwaju so na dnju samym, rano psched kemschemi. Tesame zapoćnu so ze 94. psalmom, z rjanym spěwom, we kotrymž so wschitcy k cześćenju boha toho knjeza pscheproschuja. Psched tymsamym, kaž tež po kóždej schtućzy tohosamoho wospjetuja so słowa: „Pójće, chcemy so modlić kralej, kotromuž je wschitko žiwe.“ To je tróschtny zapoćatk paćeri za wotemrjetych. Wotemrjeći njejsu morwi, su jeno morwi za tón swět, ale nic za toho knjeza, dokelž „Bóh njejo Bóh morwych ale žiwych“ (Mat. 22, 32) jich cźěła su jeno morwe, jich dusche pak su žiwe, a my nadžijamy so, zo su pola boha žiwe, abo zo budža k najmjeńschomu junu pola njoho žiwe, a zo bychmy jim my k tutomu zbóžnomu žiwjenju dopomhali, prosymy my za nich. Po tutym cześćenju pscheproschowacym spěwje scźěhuja tak mjenowane tsi nokturny t. r. po prawym nócne paćerje, dokelž so prjedy we wschelakich dźělach nocy spěwachu. Kóždy nokturn wobsteji z tsjoch psalmow, wótce nascha, a potom tsjoch krótkich wotdźělenjow s. pisma. Wobjeco psalmow je podobne z nyschpornymi psalmami: próstwa za pomoc božu a dowěra na blizke wumoženjo (5 ps.); želnosćiwe pokutne zdychowanja (6. ps.); próstwa wo zakit psched njepschećelemi a pschescźěhowarjemi (7. ps.); dowěra na boha, swěrnoho pastyra wschěch swojich (22. ps.); próstwa wo wodaco hrěchow (24. ps.); žadosć za bohom (26. ps.); khwalba božeje sprawnoscźe a smilnoscźe (ps. 39) a nutrna horca žadosć za bohom tym knjezom (ps. 41). Kak swěrne njejsu tu zaežuća a žadoscźe khudych duschi we čžišću wuprajene. Bolosćiwje wobželnosća, zo so njejsu lěpje kóždoho, tež najmjeńschoho hrěcha pasli, zo njejsu swoje słaboscźe dospołnischo zapokućili, pilnischo dobre skutki skutkowali, ponižnje prosća nětko boha wo wodaco a wumoženjo, nutrnje a horco žadaja jich dusche za bohom, jich najwosobnischim kubłom.

Runje tak pschihódne kaž psalmy, su tež wotdźělenja s. pisma, kiž so tu

cžitaja, wuzwolene, wschě su wzate z knihow Joba. Schtó njeznaje tutoho muža bolosczow, czežcy pruhowanoho sczerpnoho Joba? Wón džěn bu z božim dopuschczenjom z najwjetschimi horjemi domapytany, z khudobu, khorosczu, nahłej smjerczu swojich dźěczi, ze zacpěczom a hańbu, ale pschi wschěm wosta sczerpny, njezhubi swoju dowěru na boha, a joho z podaczom do božeje wole pschenjesene hubjenstwo měješche pak zbožomny kónc. Njejsu khude dusche we cžisczu we wjele wěcach jomu podobne? Tež wone žałosczja we czežkim hubjenstwje, z kotrymž so niczo na zemi pschirunacz njehodži, wone drje zdychujeja a so rudža, ale czerpja pak sczerpnje, dokelž swoju winu znaja, njezhubja swoju dowěru na boha, ale nadžija so z wěstosczu, zo budža jich zrudoby so do wjeseli pschewobroczicz, a jich nadžija njeje podarmo.

Su nětko tsi nokturny wuspěwane, zapoczmu so laudes abo khwalbne khěrlusche, dokelž wschě psalmy, kiž so tu spěwaja, wuzběhuja a khwala boha toho knjeza, joho miłosczž, joho sprawnosczž, mudrosczž a móc, luborczž a swěru. Wschě stworjenja, słónco, měsac, hwězdy, ludžo a skót, njebjo a zemja, powětr, woheń a woda so tu pscheprosca khwalicz toho knjeza. A to cžinja tež khude dusche we cžisczu. Wone khwala božu sprawnosczž, kiž jich nětko hischcze khosta, božu smilnosczž, kiž jich psched wěcznej smjerczu zakita. A runje tohodla su khude dusche we cžisczu tež zbožomne, dokelž je jim wěczne wjesełe wěste; na nje hodža so słowa s. Jana we potajnym zjewjenju (14, 13) nałožicz: „Ja słyschach hłós z njebjes, kiž mi prajesche: zbóžni su morwi, kiž su we tym knjezu wumrjeli.“ Z tuthymi tróschtnymi słowami skónczi cyrkej tež khwalbne psalmy, a spěwa nětko hischcze tamny wjesoły khěrlusch, kiž pschi narodže s. Jana kschcženika joho nan Zacharias wot ducha s. napjelnjeny zanjese, krasne Benediktus t. j. Khwaleny budž tón knjez, bóh Israela. We tuthym khěrluschu pschipowjeda sp blizki pschikhad wumožnika swěta, kiž budže wschěch rozswětlecz, kiž we cžmě, a we sczinu smjercze sedža. Tónsamy njech tež rozswětli dusche, kiž hischcze we cžisczu za tuthym zbožomnym swětłom žałosczja a jich dowjedže k wěcznomu wotpoczinkej. To dźěn je tón, kiž je prajił: „Ja sym horjestacžo a žiwjenjo, schtóž do mnje wěri, budže žiwy, byrnje tež wumrjeł; a kóždy, kiž je žiwy a do mnje wěri, njewumrje do wěcznosczе.“ (Jana 11, 25. 26.) Tute słowa, kiž Jězus k Marcze prajesche, spěwa cyrkej tež psched a po khwalbnym khěrluschu „Benediktus,“ a skónczi potom laudes z tymisamymi próstwami a paczerjemi kaž nyschpor.

Tak rjenje wjedžesche s. cyrkej tamne psalmy, hrónczka a wotdźělenja s. pisma k swojim paczerjam za wotemrjetych wuzwolicz, kiž zaczucza, zdychowanja, bolosczž a zrudobu, krutu dowěru a wjesołu nadžiju khudych duschi tak swěrnje wupraja. Rjenje pak je tež to, hdyž so wosada prjedy bohacze k tuthym paczerjam zeńdže, byrnje wona tež jich słowa njerozemiła, hdyž jeno je znata z jich wobjeczom a wotpohladanjom.

Ł.

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Naſch hnadny knjez biſkop Ludwik je z Boha zaſy ſtrowiſchi; tola dyrbi hiſchcze wo jſtwě woſtacz a je tohodla tež viſitaciju a firmowanjo w ſerbſkich woſadach po lěkarſkej radze hacz na pſchichodne lěto wotſtorczik.

Z Budyſchina. Penſionirowany wotrowſki farar k. Wels je ſo zaſy do Davosa we Schwajcarſkej podak dla ſwojoho dowuſtrowjenja.

Z Budyſchina. Wuzwolerjam budyſkeje a radworſkeje woſady dawa ſo k wjedzenju, zo bu k. kubler Strauch z Rodec za zapoſłanca na ſakſki ſejm z wjetſchinu wuzwoleny.

Z Grunawy. Wyſokoczeſczeny k. wucžer Józef Bergmann je ſo z 1. oktobra ſtaroby a khorowatoſcze dla penſionirowacz dak. Wón je bjez někotrych měſacow 50 lět wucžer a 72 lět ſtary. Bóh daj jomu po dželapolnym ſkutkowanju wjeſoły wjeczor žiwjenja! Kaž ſkyſchimy, zaſyhdli ſo wón nětko w Oſtritzu.

Z dreždžanſkeje diöceſy.

Z Dreždžan. Dokelž je k. dwórſki prědar Emil Heine do penſiona ſtupił, ſtaj nětko k. Wahl a k. Potthoff ſwoje zaſtojnſtwo hako dwórſkaj prědarjej naſtupiłoj.

Z Dreždžan. Nowowuzwoleny miniſter kultuſa a zjawnoho wuczenſtwa k. Dr. z Gerber, dotalny profeſſor w Lipſku a w loni pſchedſyda prěnjeje ſakſkeje krajneje ſynody, je ſwoje wyſoke zaſtojnſtwo w tutych dnach na ſo wzak.

Z Dreždžan. Knjez wucžer Schmidt je wucžerſke měſto w ſwójbje Joho kralowſkeje Wyſokoſcze prynca Jurija naſtupił.

Z Dreždžan. Nowoſwjeczeny měſchnik k. Manfroni je za kapłana do Chemnitza pſchiſchoł, dotalny tamniſchi kapłan k. Salm do Plauena a plauenſki k. Hillebrandt do Miſchna za farſkoho adminiſtratora.

Cyrkwinſke nowinki a powjeſcze.

Němſka. We Mainzu bě wot 10. hacz do 14. ſeptembra, kaž ſo we poſlenim cziſle Poſoła hižom ſpomni, powſchitkomna zhromadžizna katholſkich towarſtwow. Zeſchło bě ſo tu wjac hacz 1400 ſobuſtawow a hewak wobdželi ſo tež wjele druhich katholſkich muži ze wſchěch džělow Němſkeje a z pſchimjeznych krajinow, hako z dobytoho Elſaßa, ze Schwajcarſkeje, z Rakuſkeje, z Danſkeje a Belgiſkeje. Zhromadžizny běchu wſchědnje a to zjawne, na kotrychž mózeſche ſo kóždy wobdželicz, a tajke, k kotrymž mějachu jenož wotpóſłane ſobuſtawy katholſkich towarſtwow pſchiſtup. We wſchěch wažnych naležnoſczach katholſkoho ſwěta bu tu ryczane a wuradžowane, woſebicze wo nětcziſchim njepſchecželſkim wuſtupowanju liberalnych ſwětnych wyſchnoſczow a nowinow pſchecziwo cyrkwi, wo dowolenym potłoczowanju a wurubjenju ſwj. wótca; wo woczehnjenju młodoſcze po kaznjach kſcheſczijanſtwa, wo wobſtejnoſczach katholikow we jednotliwych njekatholſkich krajach, wo rozſchěrjenju katholſkoho towarſchnoho žiwjenja; wobſchěrnje bu tež ryczane wo ſkutkowanju

Lyonskoho missionskoho towarstwa, kiž je bohužel pschez surowu wójnu we Francózskej wulku schkodu na swojich lětnych dokhodach měło, a potom wo skutkowanju towarstwa swj. Bonifacia, kiž so, kaž je znate, wosebje stara za katholske wosady we němskim kraju. Z hrimachym „skawa" swj. wótcej Piusej IX. bu zhromadžizna, kotruž duch pschezjednoscze wožiwi a kotraž wschě sobustawy k dalschomu njepschestawacomu wojowanju za móc a prawo cyrkwje zahori, skónczena. Ł.

Němska. Na cyrkwinskej zhromadžiznje katholikow w Mainzu bu tež mjez druhim na skutkowanjo towarstwa s. Bonifacija spomnjene. Rozpraji so, zo je tute towarstwo we poslenich 3 lětach 19 nowych missionskich stacijow z duchownymi a 43 schulow założiło. Z cyła je tute towarstwo wot swojoho wobstacza hižon 240 missionskich stacijow a 260 schulow założiło. Tola bydla hischcze 150,000 katholikow rozpjerscheni mjez protestantami w němskich krajach, kiž žane katholske kemschenjo porjadnje nimaja, a 20,000 katholskich džěczi wopytuje hischcze protestantske wuczerńje. J. K.

We Mnichowje bě dobry tydzeń pozdžischo tež wulka zhromadžizna, kiž so sama, „starokatholska" mjenuje, ale z njeprawdu, dokelž tu buchu srědki a puce wuradžowane, kak ma so pschecziwo katholskej cyrkwi a jeje wuczbam džěłacz a skutkowacz; tu běchu so zeschli skoro wschitcy tamni mužojo, kiž běchu z tymi we vatikanskim koncilu wuprajenymi wěrnoscemi, wosobnje z wuczbu wo njezmólnym wuczerstwje romskoho bamža njespokojni, kiž drje so samych a swoju naduwacu wědomosc za njezmólnu džerža, nic pak tu wot ducha swjatoho wjedženu cyrkej. Probst Döllinger we Mnichowje sczini prěnju, nětko tež wěscži wot njoho samoho wobžarowanu krocžel, zo zjawnje wuczby koncila prějesche. We wjele wulkich městach wosobnje we tajkich, we kotrychž běchu universith abo druhe wysoke schule, namaka sebi podobnje zmyslenych muži, kiž zas we swojej wokolnosczi druhich za tu wěc dobychu. Kaž je znate, běchu runje we tajkich městach dosc pschez wuczbu a pisma a wosobnje nowiny nakažanych ludži, kiž mějachu kaznje katholskeje cyrkwje za czežke drěmjo, a kiž tohodla dawno te same wjacy njenjesechu, lěta dołho cyrkwje njewopytowachu a swj. sakramenty njedóstawachu. Tajcy běchu nětko jara lohcy pohnucz, z cyrkwju njespokojnej stronje pschistupicz. Tohodla namakamy my tež we Mnichowje někotrych duchownych professorow, wjele swětnych wuczeri na universitach a gymnasijach, zastojnikow wschelakorych swětnych wyschnosczow; wot samostatnoho ludu pak jara mało. Zhromadžizny běchu zjawne, k kotrymž móžesche jedyn pschez prjedy wudžělene kharty pschistup dostacz, a potom tamne, we kotrychž so jeno wotpósłane sobustawy jednotliwych městow k wuradžowanju dalschoho skutkowanja zeńdžechu. We tutych pschihotowacych a wuradžowacych skhadžowanjach knježesche wulka njepschezjednosc, wosebicze wo namjecze, kiž bě prof. Schulte stajił, zo ma so za tym prócowacz, zo bychu so wschudžom wot katholskeje cyrkwje dželene wosady założili. Pschecziwo tomu ryczesche wosobnje Döllinger, dopomni jich na to, zo džěn woni runje pschez to z katholskeje cyrkwje wustupja, wo kotrejž chcedža woni tola wostacz, kotruž chcedža woni wuczisczicz a porjedžicz; wón jim ze stawiznow dopokaza, zo so pschez to k jenej wot cyrkwje wotpanjenej sekcze sczinja a cyłu wěc skaža. Tola joho słowa běchu podarmo, a skoro jedno-

hłósnje bu wobzanknjene, wschudźom za założenjo nowych wosadow so prócowacź. Döllinger pak wopuschczi zhromadźiznu, a njeje so na žanej wjacy zjawnje wobdźělił. Zjawne zhromadźizny běchu wosobnje k tomu dźeržane, zo by so tež lud za jich wěc dobył; a wo prawdźe jara wjele wczipnoho ludu k nim pschikhadźesche. Dołhe ryczże, husto pschez pschihłosowace kleskanjo pschetorhnjene, pschecźiwo bamžej, biskopam, jesuitam a njezmólnoscźi bamža dachu so tu słyschecź. Najnjehódnischo ryczeschtaj prof. Schulte a Michelis. Ze wschěch ryczow pak móžesche jedyn sudźicź, zo tutej zhromadźiznje jeno katholska wuczba wo njezmólnoscźi romskoho bamža na puczu njejo, ale tež wschelake druhe, a z nowa pokaza so tu stary zakoń, zo schtóž jenu ważnu wuczbu katholskeje cyrkwje zacźisnje, tež bórzy wschelake druhe přěcź zapoczina. Zhromadźizna njeje z cyła tamnu nadźiju spokojiła, kiž su wschelacy ludźo na nju stajeli a tež jeje pschecźelojo njewoczakuja wjele spomožnoho wot tutych muži. Tak khětse hacž woni katholsku cyrkej wopuschcźa, pschizanknu so k nim wschitke njespokojne stawy teje sameje, pschez kotrychž wotpad pak cyrkej niczo njezhubi, ale na czistoscźi jeno dobudźe, a cyła zbudźena hara je we božej přědkwidźomnoscźi srědk, swoju swjatu cyrkej wot njehódnych stawow wurjedźicź. — Tež za žónski splah, kotromuž so na powschitkomnych zhromadźiznach wobdźělicź dowolene njebě, buchu wosebite zhromadźizny dźeržane, we kotrychž prof. Reinkens z Wrótsławy lesnje ryczesche, a wczipne posłucharki do swojich syczi kójicź so prócowasche. — We cyrkwiczach swj. Mikławscha běchu tež hižom wjacykrócź boże służby hacž dotal po waschnju a ceremonijach katholskeje cyrkwje. Tola wschitko to drje njebudźe katholski lud zaslepicź a na jich stronu pschinjescź; zakoržerjo noweje cyrkwje abo porjedźerjo katholskeje tucźi mužojo, kiž we Mnichowje swoje mysle wozjewichu, bycź njemóža, dokelž jim k tomu na najnuznischim krusche pobrachuje, na wěrje mjenujcy do božich wozjewjenjow. Ł.

Schwajcarska. We Einsiedelu zhromadźichu so srjedź septembra tež katholscy mužojo, wosobnje zemjenjo ze wschěch europskich krajow, zo bychu mjez sobu wuradźeli, kak móhli najlěpje a wschudźom na stajne waschnjo pschimane a potłóczowane prawa cyrkwje zastupowacź. Prjedy hacž rozeńdźechu, podpisachu tsoje pismo, adressu na swj. wótca, njezatschasomnoho wjerćha wojowaceje cyrkwje, adressu na biskopow Schwajcarskeje, kiž maja pschi nětczischim knježenju liberalnych, wschě nabožnistwo wosobnje katholsku cyrkej hidźacych wyschnoscźow jara czežke města, a potom protest pschecźiwo zadźerženju badenskoho ministeria we nastupanju katholskich zastojnikow. Ł.

Z Roma. 20. septembra bě lěto, zo italscy wojacy pod nawjedowanjom generala Cadorna Rom napanychu, a na jene za italske wójstwo nic czesne waschnjo, swjate město kschescźijanstwa wobsadźichu. Tutón dźeń dyrbjesche so wot italskeje strony ze wschelakimi demonstracijemi pschecźiwo bamžej wobeńcź, tola so jim to njedowoli, a tak dyrbjachu so spokojicź z wupójsnjenjom khorowi a wschelakimi na zjawnych městach dźeržanymi ryczemi. Za wjele wjetschi dźěl romskich wobydleri pak bě 20. september dźeń zrudoby, dokelž nětko mózachu hižom zbožo a swobodu, kiž jim italske wójstwo pschinjese, spóznacź pschez czežke dawki a wschelake druhe njesprawne potłóczowanja. Swjaty wótc dósta pak na tymsamym dnju

pschez wschelake deputacije wot swěrnych poddanow wopokazma wěrneje luboscze a sobuželnoscze. Ł.

Francózska. W septembru su němske wójska twjerdźizny psched Parizom a někotre departementy (wokrjesy) wopuschczili, kaž bě prjedy wuczinjene; Francózowje su dotal nimale dwě milliardże frankow wójnskich khóstow zapłaczili. W cyłym kraju je pschecy hischcze mócne hibanjo wschelakich politiskich stronow; tež Napoleonowi pschiwisarjo su hischcze dźěławi. Sejm je wot Thiersa hacž do decembra wotstorczeny.

Amerika. W njekatholskich nowinach Newyork-Herald pische jedyn protestant takle: „Ja mózu jenoż ze zrudobu na nětczischi swět hladacz. Widźu tu 300 millijonow kschescźanow stejo; katholikowje steja ze pschestrjenej brónju, druhowěriwi z hanjacym wusmjeczom. Wschitcy maja woko na tamnoho czeszczehódnoho schědźiwca złożene, kiž je zastupnik naschoho wumożnika na tymle swěcze, kotryž je nětk kaž jaty a na kóžde waschnjo wot njewěriwych czródow pschesczěhany. Je dha nabožnoscz (wěra) cyle zemrjeła? Njeje žana swěrna wěra wjac, kotraž by žiwjenjo dała, hdyž je nuzne, za Khrystusa na zemi? Je kschescźanstwo jeniczych mjeno, abo je tež skutk? Je te wschohomócne złote woprawdże tón jeniczki Bóh za nětczischi swět, za katholskich a njekatholskich? Je duch, kotryž je we tamnych lětstotkach Saracenow ze Schpanskeje wuhnał a we zradowanjach zas kschiž pozběhnył, nětk czeknył, a to czeknył na wěczne? Je duch kschescźanskoho ryczerstwa, kotryž we tamnych zaczmitych czasach barbarske czródy z Europy wuhna, a civilisaciju (zdźěłanoscz) a kschescźanstwo wumoži a wudźerža, je tónle so cyle zhubił, kaž són? Dyrbi tón kralowski schědźiwc, tón swjaty wótc, hako swěrny potomnik swj. Pětra, w putach wschitko to wustacz, zo by czwělowany był hacž do smjercze swojeje słaboscze? A 200 millionow katholskich na zemi steja tu z pschestrjenej brónju? Je dha swět so podnuril jeniczych do mjasnych wjeselow? Njestanje dha so skónczinje niczo k pomocy swj. wótca w joho czerpjenjach? Hdże je katholski swět? Hdże katholska Rakuska? Hdże katholska Schpanska? Hdże Francózska? Hdże polkatholska Pruska? Ach! wschitcy z pschestrjenej brónju pschihladuja! A Pius IX. leži zwjazany na rukach a nohach!“ Tajke su praschenja jenoho protestanta we swobodnej Americh. Tak budża pozdźischi spisowarjo, hdyž budża nasch czas sudźicz, tu tele praschenja wopomnicz; ale budża hischcze pschistajicz dyrbjecz: Ach hdy bychu jenoż woni brónje pschestrjene zdźerželi; ale tak su je woni hischcze pschecźiwo njomu a cyrkwi trjebali, a to wulcy kaž maki! — Tola ludej, a to nimale powschitkownje pak budża a dyrbja spisowarjo stawiznow tu prawdu pschipóznacz, zo njeje pschihłosował, ale zo je zjawnje wuprajił: „Zo je to do njebjes wołaca njeprawda, kotraž so swj. wótcej na zemi tudy stawa!“ J. K.

Naležnoscze towarstwa.

Sobustawy na lěto 1871: kk. 307. Jurij Kilank z Noweje wjeski; 308. Jurij Sopa z Prawoczic; 309. Michał Běrk z Nadworja; 310. Michał Buscha z Nadworja; 311. Marija Handrikec z Kamjenjej; 312. farar Jakub Wels; 313. Hana Hetaschowa z Kanec; 314. Jakub Bjarsch z Smjerdźaceje; 315. Marija Donatec z

Bóschic; 316. Michał Mkónk z Hory; 317. Michał Kokla z Khróscžic; 318. Jurij Robel z Khróscžic; 319. Madlena Schczapanec z Jaseńcy; 320. Buk (Kschižan) z Sernjan.

Dobrowólne dary: P. T. N. z Rózanta 11 nsl 5 np.

Za s. wótca: Magnus dominus et laudabilis nimis 1 toler; 1 tol. 12 nsl. wot philippsdorfskoho processiona.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczenej: Louisa Marija, dž. khěžnika Mikławscha Justa z B.; Martha Amalia, dž. kublerja Lorenca z Dalic. — Zemrjeczi: Marija M., dž. Jakuba Pórnadžika z podhroda, 1 lěto; Hańža, Valentina Górnoho z B., 9 měs.; Martha, dž. Pětra Wuschanskoho z B., 1 l.; Johanna, mandž. krawca Pfeila, 25 l.; M. dž. Jana Zimmera z B., 4 l. 9 měs.; Mikławsch, s. njebo Mikł. Narczika ze Židowa 2 l.

Z Radworja. Kschczeni: Marija Theresia, dž. Handrija Henzela z Lutowcza; Jan Michał, s. Jakuba Lehmanna z Brěmjenja; Hana, dž. Gustava Paula z Kupoje; Jan, s. Mikławscha Wawrija z Radworja (†); Jan August, s. Jana Adama z Kupoje; Khatyrna, dž. Jana Chža z Radworja; Madlena, dž. Czunki z Khelna. — Zemrjeczi: Jan, s. Mikławscha Libsche z Radworja, 4 m. 9 dn.; Jakub, s. Michała Hěblaka z Měrkowa, 1 m. 18 dn.; Jan August Freund z Radworja, 64 l. 6 m.; Michał Mětowski z Radworja, 55 l. 2 m.; Michał Handrik z Radworja, 37 l.; Marija, dž. Augusta Gnauki z Mikkec, 2 l. 3 m.

W tachantskej kencli a pola kk. wučerjow su na pschedań:

Biblijske stawizny staroho a nowoho zakonja

za katholske wučerńje wobdžěłał Michał Hórnik. 192 stronow. Z titlowym wobrazom a z khartu swjatoho kraja. Wjazany exemplar w partijach płaczi 65 np., njewjazany 5 nsl. W knihikupstwach su drózsche po pschirażku percentow.

We expedicijach je Póska za 3 nsl. na pschedań:

Pomocna knižka k wuliczenju nowych a starych měrow a wahow.

Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbski a němski je w tutej knižcy jara derje wukožena dokhostna, płoninska a cżělesna měra, tež za tóczne wěcy, žita atd. Pschidaty je pschehlad decimalow atd. W schulach dyrbi so nowa měra a waha lětsa nawucžicz; duž porucżamy tule knižku tym samym. Wona je tunischa dyžli podobne němske!

Wuschke su a mózeja so we expediciach Kath. Póska dóstacz:

1) **Litanija wo najswjeczischej wutrobje Jězusowej.** 8 stron. — 6 np.
2) **Czeschczowanjo sydom bolosczow a sydom radosczow swjatoho Józefa.** 8 str. — 6 np.
3) **Litanija k czeschczi swjatoho Józefa.** 4 str. — 4 np.
4) **Rózowc k spomoženju duschow we czischczu.** 2 str. — 2 np.
5) **Khěrlusch wo swjatym Duchu.** 2 str. — 2 np.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeschczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: k božej czeschczi 1 tol. jena wudowa z Budyschina 2 tol.

Hromadże: **5600** tol. 20 nsl.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 20. **21. oktobra 1871.** **Lětnik 9.**

Schto rěka: wotpuski khudym duscham we czischu pschiwobroczecz.

Po smjerczi njewoczakuje kóždoho człowjeka tónsamy wotsud, dokelž syn człowieka budże kóždomu płaczicz po joho skutkach (Mat. 16, 27). Zbóžny tamny swěrny wotroczk, kiž we hnadze božej czisty wot kóždoho bleczka tute žiwjenjo wopuschczi, we wokomiknjenju smjercze wotucza k wjesołomu njebjeskomu žiwjenju. Jara zrudny pak je wotsud tamnych, kotrychž dusche su pschi wustupje ze swěta ze smjertnymi hrěchami womazane, na wěczne postorcza so do płomjenjow hele. Tamne dusche pak, kiž tak maja hischcze snadne słaboscze a njedospołnoscze na sebi, kiž jim na pschistupje do wěcznych wjeseli hischcze zadżewaja, dokelž do njebjes njepschińdże niczo njecziste, dyrbja pschez czerpjenja hakle so wudospołnjecz, a božej sprawnoszi wscho zarunacz, a potom pschipuschcza so hakle wužiwanju njebjeskeje zbóžnoscze. Czas jich czerpjenja móża pobožni wěriwi pschez bohuspodobne skutki jim pschikrótschicz, po wuczbje swj. cyrkwje, kiž je we powschitkomnym koncilu we Lyonje (1274) swjatoczinje wuprajena a pschez tridentinski koncil z nowa wobkruczena. Z tym njebu snadź nowa wuczba postajena, ale jenož znata, we wschěch czasach wuczena wěrnosch z nowa wozjewjena. Hižom we starym zakonju bu za wotemrjetych woprowane, dokelž běchu židza pscheswědczeni, zo je spomožna a swjata wěc za wotemrjetych so modlicz, zo bychu wot jich hrěchow byli wumoženi. (2. Mak. 12, 46.) A we kschescžijanskim czasu bu tuta wěrnosch pschecy wěrjena, a pobožni wěriwi pschińdżechu swojim wotemrjetym pschecy k pomocy pschez paczerje, wopor božeje mschě, jałmožny a druhe dobre skutki, kiž woni we tym wotpohladanju skutkowachu, zo by Bóh tón knjez te pschez nje dobyte zasłużby khudym duscham we czischu chcył pschiwobroczecz.

Na jene jara spomožne waschnjo pschińdże so khudym duscham we czischu

tež k pomocy pschez wotpuski. We wschěch czasach je cyrkej to wuczyła a wot najprěnischich czasow jow wotpuski dowolała, kiž móża so duscham we czischczu pschiwobroczecz, napschecziwne wuczby pak je hako wopaczne zaczischka. A woprawdze, hdyž su nasche paczerje a dobre skutki same na sebi khudym duscham we czischczu wużitne, njedyrbimy my potom tež wěricz, zo su wotpuski, kiž su tola pschiwobroczenja zasłużbow Khrystusowych, najzbóżnischeje knjeżny Marije a druhich swjatych, khudym duscham we czischczu wużitne? Wotpusk dobycz rěka: pschez wěste pobożne a pokutne skutki spuschczenjo dźěla abo wschěch tamnych czasnych schtrafow dostacz, kotrež bychmy my po wodatym hrěsche hischcze tu na zemi abo we czischczu wocerpjecz dyrbjeli. Boża sprawnosczż pak, kotrejż dyrbi za kóżdy hrěch dospołnje so dosczż czinicz, wujedna so pschez njeskónczne zasłużby Khrystusowe a joho swjatych, kiž je tón knjez hako jedyn njewosaknity pschedrohi pokład swojej cyrkwi wotkazał. Z tutoho pokłada tak cyrkej czerpa, hdyž wona swojim wěriwym pschez wotpuski hnady, to je spuschczenjo czasnych schtrafow wudźěla. Wěriwi pak móża tute dostate hnady tež za khude dusche we czischczu Bohu horje woprowacz, t. r. woni móża Boha **prosycz**, wón chcył te wot nich pschez wěste pokutne skutki dobyte zasłużby khudym duscham pschiwobroczecz a pschez to so pohnucz dacz, jim czas czerpjenja pschikrótschicz abo boloscze położicz. Wotpuski móża so tak jeno po waschnju prówstwow khudym duscham we czischczu pschiwobroczecz. Dusche we czischczu njestoja wjacy pod sudnistwom swj. cyrkwje; cyrkej nima tak tu móc wjacy jim jich skhoboscze abo czasne schtrafy, kotrychż dla woni hischcze czerpja, spuschczecz, każ swojim na zemi so namakacym sobustawam, ale wone su dospołnje pod sudnistwo bože stajene, Bóh sam móże jim spuschczecz, a swjata cyrkej hako luboscziwa macz swojich czerpjacych dźěczi njepschestawa so za nje pilnje staracz, nic jenoż ze swojimi paczerjemi, ale wona wotewri tež za nje tamny ji wotkazany bohaty pokład zasłużbow Khrystusowych a joho swjatych, a z njoho podawa wona tež bożej sprawnosczi tamne zarunanjo, kotrež bychu khude dusche hewak same pschez dołhe a czežke czerpjenja sebi zasłużicz dyrbjeli, wona to czini z krutej dowěru, zo tón knjez jeje prówstwy, a zasłużby swojoho jednorodźenoho syna a joho swjatych njezacpěje, ale jeje dźěczom jich dołh hnadnje spuschczi.

Wotpuski khudym duscham we czischczu pschiwobroczecz rěka po tajkim: Boha prosycz, wón chcył tamne hnady, kiž je jedyn pschez wěste pokutne skutki ze pokłada zasłużbow Khrystusowych dobył k spomoženju khudych duschi we czischczu nałożicz, jich boloscze położicz abo czas jich czerpjenja pschikrótschicz. Je tak k pschi. něchtó pschez swěrne dopjelnjenjo wschitkich pschedpisanych dobrych skutkow jedyn dospołny wotpusk dobył, a wopruje tónsamy za khude dusche we czischczu, njesmje pak sebi wón myslicz, zo jim pschez to wschitke czasne schtrafy spuschcza, a wone tak z města czwěle so wumoża, ně, kak wjele so jim spuschczi, to postajicz móże jeno Bóh sam, cyrkej nima na nim sudniskeje mocy każ nad swojimi hischcze na zemi żiwymi sobustawami, tucżi jenoż móża pschez dospołne wotpuski spuschczenjo wschěch czasnych schtrafow dóstacz. Tola pak směmy my wot božeje smělnoscze z wěstoscżu wocżakowacz, zo khude dusche we czischczu pschez pschiwobroczenjo wotpuskow, wosobnje dospołnych wotpuskow, wulke położenjo dóstanu, a tamny zwjazk luboscze, kiž

je nas we žiwjenju zjednocził, cžini nam k winowatoſczi, na kóžde waſchnjo, woſobnje tež dobyczo wotpuſkow jim k pomocy pſchińcž, a jim k tamnomu zbožu dopomhacž, za kotrymž woni tak nutrnje žadaja. Ł.

Nowa ſerbſka protyka.

Hacžrunje běžace lěto hiſchcže khwilu traje, doſtawamy tola hižo wſchelake protyki do rukow, kotrež mamy, da=li Bóh, pſchichodne lěto trjebacž. Protyka je witany hóſcž, kotryž ma pſchiſtup do kóždoho domu; haj wona je hóſcž, kotromuž najdlěje w domje pſchebywacž rady dowoleja. Hdyž pak tež cuznika hako hoſcža cžeſcžimy, dyrbimy ſwojoho najbližſchoho pſchecžela hiſchcže bóle ſebi wažicž. Tajki blizki pſchecžel je za naſchich cžitarjow a za kóždy katholſki ſerbſki dom runje wudata „katholſka protyka“, lětſa z pobocžnym titlom tež „krajan“ mile pomjenowana a wot towaŕſtwa ſſ. Cyrilla a Methoda nakładowana. Pilny krajan je ju z woſebitej prócu a wuſtojnoſcžu zeſtajał a napiſał; někotſi druzy ſu pódla hako ſobukrajenjo popomhali. Jomu a jim budž džakna ſława!

A ſchto dha w tej protych, kiž ſo w macžeŕſkej ryczi wudawa, dobroho ſteji? Najprjedy w tak woſebje mjenowanym protycžnym dželе wſchitko, ſchtož ſo wot dobreje protyki žadacž smě, a hiſchcže wjele wjacy; na pſchikład ſteji pola mjenow wſchelakich ſwjatych ſtrona poznamjenjena, na kotrejž w „Žiwjenju Swjatych“ wo tychſamych ſo powjeda. Na to ſcžěhuje „Cžas Božich ſtužbow“, kaž je we wſchěch cyrkwjach naſcheje diöceſy a potom „cyrkwinſka protyka za wſchitke ſerbſke woſady“. Potom ſcžěhuje jara zajimawe rjane powjedanczko „Syrota“, kotrež budže ſo kóždomu cžitarjej lubicž. Powucžny naſtawk „z kołcža“ wot k. wucžerja Žura zaſłuži tohorunja woſebite pſchipóznaczo. Žortnaj kuſkaj „Wuběhowanjo zajaca a jěžika na małych ladach“ a „Bur a joho wotroczk“ wuſkutkujetaj zawěrno ſtrowy ſměch. Scžěhowace bjezžortne kruchi: „Wucžba za njerodnych ſtarſchich“, „Schtož njeje, móže hiſchcže bycž“ a „Njeměj prědowanjo k ſměchaм“ a hiſchcže někotre druhe ſu tež wobkedžbowanja jara hódne. Tež budža wſchelacy rady widžicž, hdyž ſkónczńje doſpołny zapiſk duchownych a wucžerjow łužiſkeje a dreždžanſkeje diöceſy, kaž tež kulowſkeje woſady doſtanu.

Duž njelutuj nichtó taj dwaj ſtaraj ſlěbornaj a kup ſebi nowu protyku. Hdyž ſo tak wjele za njetrěbne wěcy wudawa, móže ſo tež na wužitnu ſerbſku protyku a knihu něſchto mało wudacž!

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Naſch hnadny k. biſkop je z Boha zaſy cyle ſtrowy a je wczera do Dreždžan wotjěł.

Z klóſchtra Marijneje Hwězdy. Na 9. oktobra ſwjecžeſchtej tudy dwě knježnje, ſubpriorka Johanna Beer a laiſka knježna Aleydis Delenk 60lětny jubilej ſwojoho profeſſa (wotpołożenja klóſchtyrſkich ſlubow). Prěniſcha je 79 lět ſtara a w Cžechach rodžena (jeje nan bě ze Sakſkeje), druha je 88 lět a z Pěſkec rodžena.

Z klóschtra Marijnoho Doła. Psched tydzenjom je tudy kapłanka, rodzena Welsec z Kulowa, po dlěschej khoroszi zemrjeła.

Ze Schpitala pod Kamjencom. Na 8. oktobra bu nasch nowopostajeny prěni farski administrator k. Jakub Werner, kiž bě někotre dny prjedy sem pschischoł, tudy swjatoczńje do swojoho zastojnstwa zapokazany. W mjenje tachantskoho konsistorija běsche wysokodostojny k. can. cap. senior Hoffmann z Budyschina a ze strony kollaturskoho knjejstwa wysokodostojny k. probst Dr. Eiselt z Marijneje Hwězdy tohodla sem pschijěł. Po dzewjatej hodzinje bě so wjele pobožnych z bližscheje a dalischeje wokolnoszże zhromadziło. Zapokazanjo a Boże służby stachu so w němskej ryczi. Po khěrluschu wustupi najprjedy k. senior Hoffmann a pschedstaji z dlěschej ryczu zhromadzenym k. Wernera hako farskoho administratora za Schpital. Na to dzěsche k. Werner na klětku a dzerzesche swoje nastupne prědowanjo a potom Bożu mschu, pschi kotrejż so pod wjedzenjom k. wuczerja Mikławscha Pecha khěrlusch jara wustojnje spěwasche. Skónczńje zanjese hischcze k. senior Te Deum laudamus, kotrež pschitomni w němskej ryczi dale spěwachu. Bóh žohnuj k. Wernera a joho nowu wosadu! Bóh zapłacz klóschtrej Marijneje Hwězdy, hnadnej knjeni abbatissy, k. probstej a wschitkim, kiž su sobu pjenježne srědki abo poruczność a dowolnosć k tomu dali, zo je tež Schpitalej abo Kamjencej staty duchowny daty, kotryż chce tam Boże kralestwo twaricz z joho hnadu!

Z pola. Žadyn lud na swoju narodnu ryczż njezabudże a byrnje we druhich ryczach pisacz a ryczecz moht, dawa tola swojej maczerńej ryczi prěnje městno. Tak na pschikład dadża sebi we Francózskej abo w Americy bydlacy Němcowje, byrnje derje francózscy abo jendzelscy rozemili, tola němski prědowacz (k zdzerzenju duchownych za parizskich Němcow je so psched někotrymi lětami tež hromadziło), trjebaja němske nabožne knihi, maja na rownych kamjenjach najbóle němske napismo atd. Njedyrbjeli my Serbja tež na to hladacz, zo by nascha maczerńa ryczż bjez nami so bóle nałożowała we zjawnoszi? Jedyn Němc, kotryż běsche jene pohrjebnischczo pschi cyle serbskej farskej cyrkwi wopytał a tam zwjetscha jenoż němske napisma na rownych kamjenjach widżał, dziwasche so na tym a měnjesche, zo sebi lud swoju ryczż mało waži. Chcemy so tohodla za tym prócowacz, zo by wschudzom, mjez nami Serbami tež nascha narodnosć so tež zjawnje pokazała. Žadyn derje zmysleny njebudże to za zło bracz, ale namaka to cyle nature a prawe! To je jenoż dziwne nawuczenjo abo liwkosć a njewědomnosć tych, kiž n. pisch. zjawne napisma na rowne kamjenje atd. pisacz abo wudypacz maja. Czoho dla dha so tajcy molerjo, tyscherjo abo kamjenjerjo atd. duchownoho abo wuczerja w sakskich a pruskich Serbach njeprascheja; kóždy by jim rady pschistojne serbske napismo wobstarał! Tak myslach sebi, hdyż něchtó, kiž bě wóndanjo w Kulowje na wotpusku, mi powjedasche, zo su wschitke napisma we wrotach a na murjach kulowskoho nowoho kěrchowa jenoż němske. Je dha wosada cyle němska? abo ma jenoż němske Bożo słowo tu móc, zo wutrobu k dobrym zaczuczam a prědkwzaczam pohnuwa? Abo njekhodża do Kulowa tež tajcy Serbja, kiž němskeje ryczże dospołnje mócni njejsu? Duż by tam pódla němskoho tež serbske napismo

ſłuſchako. To je jenoż jedyn pſchikład; też we wſchěch druhich ſerbſkich woſadach dyrbjako ſo na nałożowanjo narodneje ryczże we zjawnoſczi wjacy kedżby a próchy wo to dawacź. —Š.

Z drježdżanſkeje diöceſy.

Z Lipſka. Towaŕſtwo ſ. Vincenca tudy je 2500 loſow ſwojeje dobroczeŕſkeje lotterije pſchedało, pſchez czoż je kaſſa 416 toleri dobyła. Też hromadżeſche towaŕſtwo za ſwoje ſobutowaŕſtwa w Elſaſſu a Lothringſkej, kiż ſu pſchez wójnu wjele czerpiłe a póſła tam 42 tol. luboſcziwoho dara, kiż ſo tamniſchim khudym pſchiwobroczi.

Cyrkwinſke nowinki a powjeſcże.

Němſka. Khěžor Wylem w Barlinje je wóndanjo zaſy rajchstag ſwjatoczńje wotewrił a pſchi tym na dobre wobſtejenja wſchěch němſkich krajow ſpominał, każ też na dobre zrozemjenjo ze ſuſodnymi mócnaŕſtwami.

Němſka. Wulkowójwodſtwo Meklenburg-Strelitz běſche mjez němſkimi krajemi hako tajke znate, we kotrymż ſo katholſka cyrkej hacż do nowiſchoho czaſa najbóle potkóczowaſche. Tola njebě na tym nětcziſche knjeżeŕſtwo wina, ale zakonje ſtarodawnych zrudnych czaſow, kotreż ſo hacż do dżenſniſchoho dnja wotſtronicź njedachu. Ale hacż runje tute hrube zakonje hiſchcże wobſteja, by tola wopaki było, hdy bychmy tudomnym krajnym wjeŕcham tule njeſprawnoſcź pſchiſpjecź chcyli; dokelż czi ſu ſo na wſchelake waſchnjo prócowali, ſwojim katholſkim poddanam ſwobodu wuſkutkowacź, zo móżachu ſwoje kſcheſczańſke winowatoſcże dopjelnicź. Hižon njeboh wójwoda, nan nětcziſchoho knjeżerja, je wo tym rjane pſchikłady dawał; dokelż je ſo za to ſtaral, zo bu katholſkej woſadże we Neuſtrelitzu (kiż je dotal jeniczka woſada w kraju) we jenym wójwodſkim hrodże ſtwa za kemſche pſchipokazana. Też dari woſadże wſchelake trěbne cyrkwinſke wěcy, a hdyż ſo miſſionſke boże ſłużby hiſchcże z Barlina wobſtarachu, zapłaczi wón wudawki nimale ſam. Tónle pſchikład ſcżěhowaſche też nětcziſchi wjelwójwoda Bjedrich Wilhelm. Wón pytaſche duchownej nuzy katholſkich wotpomhacź. Wón wuſkutkowa, hacż runje jomu wſchelake pſchecżiwnoſcże, kiż jomu wuſtawa, ſejm, lutherſke duchownſtwo a wjetſchi dżěl wobydleŕſtwa napſchecżo ſtajachu, w tym zadżewachu, katholſkim tu ſwobodu, zo móże nětk katholſki duchowny dżěczi kſchczicź a cżěła pohrjebacź, hacżrunje dyrbja ſo tajke cyrkwinſke ſkutki hiſchcże do lutherſkich farſkich knihow zapiſacź; dokelż woſada hiſchcże krajnu ſamoſtatnoſcź nima, ale je filiala wot pruſkeje fary Wittſtock na Strelitzkich pomjezach. Prjedy njeſmědżeſche ſo pſchi 50 tolerjach khoſtanja, żane katholſke dżěczo wot katholſkoho duchownoho wukſchczicź, a katholſke cżěła, jeli njedyrbjachu bjez duchownoho hrjebane bycź, ſmědżachu ſo jenoż wot proteſtantſkoho fararja pohrjebacź. Khori drje ſmědżachu ſo wot katholſkoho duchownoho woprawicź dacź, ale tón ſmědżeſche ſo jenoż we privatnej draſcże na haſach pokazacź; też njebě dowolene dlěje, hacż 10 dnjow w kraju pſche-

bywacź. Te a druhe tohorunja njeluboznoſcze buchu zwjetſcha wot nětczíſchoho wjerćha wotſtronjene. Hako dyrbjeſche ſo hród, hdźež ſo katholſka khapałka namaka, twarſkich pſchiczinow dla, podtorhacź, ſtaraſche ſo wón, zo bu katholſkej wosadźe druhi bleczk k božim ſłužbam pſchipokazany byk. Pſchez wulku prócu wuſkutkowa, zo bu jim nakhwilnje jena proteſtantſka cyrkej k tomu wotſtupjena. A hako ſo tuta cyrkej wot katholikow zas wopuſchczicź dyrbjeſche, je wón pſchez mócne knjeżerſke ſłowo, hako krajny wjerch, wuprajik, zo ma ſo katholſkej wosadźe dowolnoſcź dacź, ſamotnu cyrkwiczku natwaricź. Zo by ſo ta wěc bórzy wuwjedła, dari wón k tomu twarſke městno darmo a pſchilubi twar na kóždе waſchnjo podpjeracź.

K.

Němſka. We Darmſtacźe bě ſo na zapoczatku tohole měſaca zhromadźizna „proteſtantow“ zeſchła, t. r. tajkich muži, kiž niczo njewěrja, hacź jenoź na cźoź ze ſwojim rozomom pſchińdu, abo ſchtoź móża z nim zapſchimnycź, wſchě wěrnoſcze božoho wozjewjenja, zakładne wuczby kſcheſczanſtwa woni prěja. We ſwojich naležnoſczach pak na lětuſchej zhromadźiznje mało ryczachu, czim wjacy czaſa woſta jim, ſo do cuzych wěcow měſchecź, kiž jich niczo njeſtaraja. Jich cyke jednanjo wozjewi pak ſměſchny ſtrach pſched katholſkej cyrkwju a wosobnje pſched jeſuitami, pſchecźiwo nim zakhadźachn tuczi ludźo, kiž hewak jenoź pſchecy rjane ſłowo „ſwoboda“ za kóždoho we nowej Němſkej na jazyku noſcha, na jene za wucźenych a zdźěłanych ludźi woprawdźe njehódne waſchnjo. Profeſſor Bluntſchli z Heidelberga pokaza najwjetſchu bojoſcź, ſtaji mjenujcy namjet, zo maja krajne wyſchnoſcze jeſuitow z Němſkeje cyle wupokazacź, a podpjeraſche tutón ſwój njeſnjeſliwy namjet z ryczu, kiž bě połna zehłanych, njeſprawnych woprawdźe żadławych wobſkorźowani wo wědomoſcź a zdźěławoſcź tak zaſłużbnoho rjada jeſuitow, tak zo ſo ſame wſchelake lutherſke nowiny tajkich njeſnjeſliwych namjetow hańbuja. Tak piſa we tutej wěcy k pſch. lutherſka Hannoverſche Landeszeitung: „Wołanjo za wupokazanjom jeſuitow woznamjenja wſchěch, kiž je pſchecy a pſchecy z nowa zapoczu. Tutón liberalismus, kiž wſchu móżnu ſwobodu ſam za ſo żada, njecha katholikam tute prawo popſchecź. Katholikojo, po prawym wſchitcy, kiž na ſtronje liberalnych njeſteja, nimaja po jich zdaczu z cyła żadoho prawa, po tajkim też nic prawo zjenoczenja, rjady założicź a pſchez nje ſwoje naležnoſcze zamłowjecź dacź; jenoż liberaliſmus je njezmólny, pódla njoho njeſmje ſo niczo druhe czerpjecź a ſwětna wyſchnoſcź ma jenoż winowatoſcź ze ſwojej mocu jomu ſłużicź. Hdy by ſo liberaliſmus woprawdźe za tak mócnoho dźerżak, czohodla dha by tajku bojoſcź pſched jeſuitami měł.“ Tak ſudźa lutherſke nowiny wo namjetach tamnych proteſtantow. Hdyż pak lutherſke nowiny tute zakhadźenjo pſchecźiwo katholſkej cyrkwi za njeſnjeſliwe a njehańbite dźerża, njedyrbjeli potom katholikowje k tomu mjelczecź, ale jednohłósnje dyrbjeli pſchecźiwo tajkomu njehańbitomu ſo nutsměſchenju do katholſkich naležnoſczow wuſtupicź. Kajku haru bychu proteſtantowje zběhnyli, hdy by podobna zhromadźizna katholſkich muži ſej zwěrika, do jich cyrkwinſkich naležnoſczow ryczecź.

Z Mnichowa. Każ je znate, je naſche miniſterium we wobżarowanja hódnych cyrkwinſkich zwadach na ſtronu proteſtkatholikow ſtupiło. Wjetſchina ſejma,

kotryž je nětko zhromadženy, pak je derje katholscy zmyslena, njedžerżesche pak tola nětk za prawy czas tute cyrkwinske należnoscże k zjawnomu jednanju we sejmje pschinjescz, a chcyschе tak njeluboznym rozmkowjenjam z pucża wuńcz. Tola druha strona njemějesche měra, ale staji we posedženju 7. oktobra na ministerium interpellaciu, t. j. zjawne praschenjo, hacž chce ministerium wschěch, kiž „za kraj straschnu“ wuczbu (?) wo bamžowej njezmólnoscźi njepschispóznaja, we jich prawach a zastojnstwach zakitacz, a nastawachym protestkatholskim wosadam a jich duchownym tosame prawa, kaž dotal katholskej cyrkwi zwolicz, hacž chce z cyła duchownu móc wot swětneje dospołnje dżělicz. We posedženju 14. oktobra poda ministerium we jara wobschěrnym pismje wotmkowjenjo. Nadźije protestkatholikow buchu tu dospołnje spokojene. Minister kulta Lutz slubi, jim wschě žadoscże dopjelnicz. Tute wotmkowjenjo njeby drje minister sej zwažił dacz, njeby-li z Barlina k tomu dowolnoscz abo snadź poruczнoscz dóstał, dokelž wot tam so wschě potłoczowanja katholskeje cyrkwje wjedu a podpjeraja. L.

Z Augsburga. W tudomnej wojerskej khorowni leżesche w juliju francózski wojak (Turkos) mohamedanskeje wěry. Tehdom buchu tam cżežcy khorym Francózam rózarije dawane a mohamedan dosta na swoju žadoscz tež jene. Joho khoroscz pschibjerasche. Tu so sta, zo bu pódla jedyn druhi Francóza ze swjatymi sakramentami wobstarany. Pschi tym bu tež turkowa wutroba hnuta. Po někotrych dnach žadasche so spowjedacz. Hdyž jomu prajachu, zo wón njemóże k spowjedźi pschipuschczeny byc, ale k swjatej kschczeńcy, hdy by Khrystusowu wěru wuznał a potom sebi pschał, kschczeny byc. Duž praji wón: Ja wěrju a chcu kschczeny byc. Po krótkim rozwuczenju dosta wón swjatu kschczeńcu 18. julija a mjeno Józef Maria. Po pjecz minutach zemrje smjercz zbóžnych.

Z Pariza. Krótko psched rozeńdženjom narodneje zhromadźizny (sejma) su 46 zapósłancy adressu swjatomu wótcej wótpósłali, w kotrejž pschecźiwo wschitkomu njeprawu protestiruja, kiž je so jomu stało a joho njezmólne wuczerstwo wuznawaja.

Francózska. Sakska divisija, kotraž tudy steji, hotuje so na dompucz do wótcnoho kraja; dżělba tychle wojakow je hižo na puczu.

Afrika. Missionar Comboni, kiž so wosebje za negrow (cżornych) stara, je po Europje pucżował a wjele pjenježneje podpjery dostał. Za seminar we Veronje, hdžež wón negrowske dźěcźi wucżicz dawa, je khěžorka Marija Hana w Prazy 20,000 frankow darika. Wón je hižo wjele rodženych negrow dał wucżerjow a wucżerkow w Europje wuwucżicz, kiž so potom do Afriki wrócża a tam kschescżanstwo a zdźěłanoscz rozschěrjeja.

Należnoscże towarstwa.

Sobustawy na lěto 1871: 321. k. Michał Kucżank, krawski mischtyr z Łazka.
Na lěto 1870: M. K. z Ł.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczenej: Marija Klara, dź. Th. Oskara Krenca z B.; Hańža Marija, dź. Ignaca Franca Trulleya z B. — Zemrjeczi: Jurij, s. Wylema Thiemanna z B., 4 dny; Marija Madlena, Handrija Renčza z B., 4 l. 5 měs.; Karl Pawok, s. Oskara Hartmanna, 1 l. 7 měs.

Sobotu 28. oktobra (na ss. Symana a Judy) popokdnju w schtyrjoch budže katholska bjesada za ralbiczansku wosadu we Kazku zakožena, a su wschitcy pschecželjo tejele naležnoscze z tutym pscheproscheni.

Z nakładom naschoho towarstwa je wuschka a pschedawa so we expedicijach Póska a pola klamarjow:

Krajan.

Katholska protyka za Hornju Łužicu na lěto 1872.

Schtóž chce 1., 2., 3. a 4. lětnik teje sameje dospołnoscze dla měcź, móže w redakcii kóždy po 1 nsl. dostacz.

Wuschke su a móżeja so we expediciach Kath. Póska dóstacz:

1) **Litanija wo najswjeczischej wutrobje Jězusowej.** 8 stron. — 6 np.
2) **Czesczowanjo sydom bolosczow a sydom radosczow swjatoho Józefa.** 8 str. — 6 np.
3) **Litanija k czesczi swjatoho Józefa.** 4 str. — 4 np.
4) **Różowc k spomoženju duschow we czischu.** 2 str. — 2 np.
5) **Khěrlusch wo swjatym Duchu.** 2 str. — 2 np.

We expedicijach je Póska za 3 nsl. na pschedań:

Pomocna knižka k wuliczenju nowych a starych měrow a wahow.
Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbski a němski je w tutej knižcy jara derje wukožena dokhostna, płoninska a czělesna měra, tež za tóczne wěcy, žita atd. Pschidaty je pschehlad decimalow atd. W schulach dyrbi so nowa měra a waha lětsa nawuczicz; duž poruczamy tule knižku tym samym. Wona je tunischa dyžli podobne němske!

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czesczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: M. B. z P. 10 tol.; dwaj kuponaj krajnostawskoho dołžnoho lista Lit. E. III. czo. 6401 w pkaczizne hromadze 4 tol.; kupony wjacykrócz hižo mjenowanych kamjenskich dołžnych listow naschoje pokładnicy hromadze 4 tol. 17 nsl. 5 np.

Hromadze: **5619** tol. 7 nsl. 5 np.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski cžasopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 21. **4. novembra 1871.** **Lětnik 9.**

Poslenje dny we žiwjenju biskopa Darboy.

Surowe podawki, kiž so we měrcu, haprylu a meji we Parizu stachu, su pola wschitkich hischcże we zrudnym wopomnjeczu; zjawnje swědczachu, kak daloko móże so cžłowjek zabłudźicz, kiž je wěru do wozjewjenych wěrnoscžow božich wopuschcził a hłós swojoho swědomja poduschł. Tamna strona we Parizu, kiž tajke žadławe njeskutki wobeńdże, kotrymž móżesche ju jenož helski duch pohnucz, mjenuje je kommuna, słowo, kiž na jeje wotpohladanja pokazuje; chce mjenujcy dotalny rjad we derje zrjadowanych krajach pschewobroczicz, a nowu měscheńcu zawjescz, we kotrejž kóżdy jenak wjele płaczi, we kotrejž dyrbja wschitcy wscho pschezjene abo zhromadnje měcz. Wona njeje jenož we Parizu znata, ale pod wschelakimi mjenami skoro pschez wschě krajiny swěta rozschěrjena, ma swoje sobustawy wosobnje we wulkich městach mjez dźěławym ludom fabrikow. Wschudźom, hdźež je swětna wyschnoscz słaba, tam wona knježi. Wschě zběžki we nowischim cžasu, kiž we Italskej, Schpaniskej, wjachkrócz we Francózskej njezbožo na kraje a ludy pschinjesechu, běchu wot tajkich ludźi zapocžate a wjedżene. Njesprawne zamordowanja njewinowatych, wosobnje duchownych a swětnych zastojnikow, spowalenjo sławnych wopomnikow, spalenjo cyrkwjow a hrodow su zrudne slědy, kiž po sebi zawostaja. Najnowische surowoscze we Parizu wo tym swědcža. Lědom zo zběžkarjo spóznachu, zo so pschecžiwo wójsku republiki njebudża dowobaracz móc, chcychu sebi lěpsche wuměnjenja pschihotowacz, abo k najmjeńschomu swoje žiwjenjo tak droho hacz móżno wukupicz. Tohodla wubrachu sebi tajkich nahladnych muži, kiž mějachu pschi krajnej wyschnoscži wulki wliw (Einfluß), wzachu jich jatych, a hrožachu jim tež žiwjenjo wzacz, jelizo wyschnoscz jim zaskuženu schtrafu njespuschczi. Mjez najprěnischimi, kiž buchu tak wot kommuny do jastwa cžisnjeni, bě tež arcbiskop Jurij Darboy, a we cyłym měscze cžescženy a lubowany farar Deguerry, z wjele dru-

himi duchownymi, wosobnje z rjada jesuitow. Dobri pschecželojo drje běchu arcbiskopej hischcże zahe doscź radźili, straschne město wopuschczicź, tola wón na to z wutrobitosczu wotmkowi: „Ja wostanu, tón pschikład sym ja swojomu duchownstwu winojty. Ja sym swojich duchownych napominak, swěrnje na swojich městach wostacź, ja dyrbju jim we tym do prědka hicź.“ Wutoru martrownoho tydźenja wjeczor pjeczich, pschińdźechu wotpósłani kommuny do arcbiskopskoho wobydlenja a nuzowachu swěrnoho wyschschoho pasthrja, z joho duchownymi na měscże wscho wopuschczicź a z nimi hicź. Jastwo Mazas bu arcbiskopej a wjach hacź tsichczom duchownym k dalschomu pschebywanju pschipokazane. Tu hischcże bě k wutraczu; hacź runje we swojich kłódach jenoź najpotrěbnische wěcy namakachu, móžachu tola mjez sobu wobkhadźecź, zhonichu pschez nowiny, kaž tež druhdy pschez wopytowanja, schto so zwonka stawa, haj nadźija na wumoženjo jim tež njebě wzata. Wschelake dary luboscże namakachu so pschez mudre a swěrne ruki do jastwa Mazas. Tež „khlěb žiwjenja“ jim njebě dospołnje zapowjedźeny. Kaž we prěnich czasach kscheszczanskich martrarjow so jatym najswjeczischi sakrament pschez wěstych posołow pschinoschowasche, tak sta so tež tudy. Znate tež je, kak je arcbiskop z Westminstra, podpjerany wot němskich biskopow, wo wumoženjo jatych so prócowak, tola pak podarmo; zadźerženjo pschedsydy francózskeje republiki we tutej wěcy pak hischcże njeje tak prawje wuswětlene. We tuthym jastwje wosta arcbiskop z druhimi jatymi hacź do 22. meje. Najwosobnischa twjerdźizna zběžkari, Montmartre, bu wot wójska dobyta a z tym jich móc złamana. We swojich złobach woni nětk cyrkwje rubjachu, palachu, a wonjeczeszczachu, haj same koscże wotemrjetych njemóžachu psched tuthymi njekhmanikami we měrje wotpoczowacź. Pariz chcyschе kommuna czischcże zapuszczicź, a wójsku jenoź spalenischczo zawostajicź.

Mjez tym hacź nětko so we pschedměstach wojowasche, bu wjeczor 22. meje arcbiskop z 36 jatymi, najbóle duchownymi z jastwa Mazas, do wjele zrudnischoho, la Roquette mjenowanoho, pschewjedźeny. Czeszomny schědźiwc bě we tuthym czasu wjele czerpik, joho zblědnjene wobliczo, joho cyke zadźerženjo wo tym žiwje swědczesche, ale surowische hodźiny czakachu hischcże na njoho. Kak khude a hubjene bě nowe wobydlenjo, kiž bu tudy arcbiskopej pschipokazane. Jenoź skomu namaka wón na zemi k swojomu lěhwej. Tola na tuthym měscże njepobrachowasche tamne njebjeske posylnjenjo, wjac hacź jedyn měschnik noschesche tu pschi sebi najswjeczischi sakrament. Tak njebě jim puczna chyroba zapowjedźena. Hacź runje bě arcbiskop ze swojimi měschniskimi towarschemi hižom rano 24. meje dospołnje k smjerczi pschihotowany, njemysleschе sebi tola hischcże pschipołdnju tohosamoho dnja tute czežke wokomiknjenjo tak blizke. Wón bě tróschtny, haj wjesoły. Tak bě so wjeczor pschibližił. Wokoło schesczich pschińdże do jastwa jedyn wyschschi zběžkarskoho wójska z mjenom Véry z jenym druhim póslancom kommuny a z 30 wojakami, žadasche sebi 6 jatych, mjez nimi tež arcbiskopa. Kłódnik dyrbjesche po poruczności tamnoho wyschschoho jednotlive kłódy wocžinjecź, a wuzwolene wopory tutej draczowskej czródże pschepodacź, kiž je pod hanjenjom a zelenjom na město wotprawy wjedźesche. Wbohe wopory dźěchu dwaj a dwaj, najprjedy arcbiskop ze senatorom Bonjean-om, potom farař Deguerry a jesuita du Coudrai, na posledku du-

chowny Clerc z Allard-om. Měſto k wotprawje poſtajene bě nutskowny dwór jaſtwa la Roquette. Pſchi zaſtupje do tohoſamoho wobroczi ſo arcbiſkop k ſwojim towarſcham, pozběhny ſwojej ruchy a požohnowaſche jich poſleni krócz. Potom buchu jedyn pſchi druhim pſchi muri dwora ſtajeni. Arcbiſkop chce hiſchcze ſłowo prajicz, tola to ſo jomu njedowoli. Komando k tſělenju bu date, a pjeczo panu wot ſmjertnych kulkow trjecheni, jenož ſchěſty — arcbiſkop — ſtoji hiſchcze něktore ſekundy a potom padnje tež wón, wopor ſwojoho žiwjenja Bohu tomu knjezej dokonajo. Wokoło 8 wjeczor wopuſchczichu mordarjo jaſtwo. Prěni row bě za tute 6 wopory we dworje jaſtwa pſchihotowany, hdzež wot ſrjedy hacz do njedzele ležachu. Wot jow buchu na kerchow Père la chaise donjeſene a k druhim morwym njepſchikryte do jenoho kuta tutoho wulkoho kerchowa położene. Jena z najſwjeczíſchich winowatoſczow běſche, tak khětſe hacz bě k tutomu měſtej pſchiſtup, tuthm drohim powoſtankam pſchiſkuſchacu czeſcz wopokazacz. Hižom 1. junija mózeſche ſo czěło pſchez tak zrudnu ale ſławnu a wutrobitu ſmjercz hiſchcze wjele wyſche waženoho arcbiſkopa balſamowacz a potom khapali joho hrodu wuſtajicz. Czródy czeſczowari czíſchczachu ſo wokoło kaſchcza, we kotrymž we biſkopſkej draſcze wotpoczowaſche dobry paſtyř, kiž bě ſwoje žiwjenjo dak za ſwoje ſtadło.

Zrudne podawki 24. meje njeběchu druhim jatym njeznate woſtali, tež woni woczakowachu kózde wokomiknjenjo ſmjercz. Tola hakle popołdnju 26. meje buchu ze ſwojich kłódow wotwjedzeni; tola tónkrócz pak njedyrbjeſche ſo wotprawa we dworje jaſtwa ſamoho ſtacz, ale pſchedměſto Belleville bu k tomu wuzwolene, dokelž běchu wobydlerjo tutoho dzěla Pariza ſo najdziwiſchi wopokazali, a tak dyrbjachu pſchez to płaczeni a wuznamjenjeni byczz. Dołhi zrudny czah dzěſche tak pſchez haſy, wobdaty wot wobrónjenych muži, hanjeny a ſměſcheny wot pjanych žónſkich, pſcheſczěhany wot dziwich czródow kózdeje ſtaroby. Pok hodziny dołho trajeſche, prjedy hacz na zrudne měſto ſmjercze dóndzechu. Tež jich czěła buchu po pſchewinjenju zběžka namakane a na ſwjatoczne waſchnjo pohrjebane, jich mjena pak ſu zapiſane do knihow žiwjenja. Ł.

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Dzenſa dopołdnja doſtaſchtaj k. Pětr Lipicz z Łubochowa a k. Jakub Scholta z Wotrowa měſchniſku ſwjeczizny w tachantſkej cyrkwi. Jutſe budzetaj prěnju Božu mſchu dzerzecz.

Z Budyſchina. Kaž z liſta z Prahi zhonichmy, je w tamniſchim ſerbſkim ſeminaru lětſa 22 ſobuſtawow, kotſiž wſchitcy gymnaſium wopytuja. Mjez nimi je 10 Serbow: Michał Pětranc z Czornec a Jakub Skala z Khróſczic w 8. rjadowni, Franc Měrczink z Bělſchec a Jurij Nowak z Njebjelczic w 7., Mikławſch Bräuer z Worklec a Michał Knjezk z Krěpjec w 5., Jurij Kummer z Łazka a Michał Bjedrich ze Smjerdzaceje w 4., Jakub Kilank z Łuſcza w 3. a Jakub Bart z Kukowa w 2. rjadowni. Němcow je 12: Franc Kunze ze Schěrachowa, Auguſt Rönſch a Józef Keil ze Seitendorfa w 8., Pawoł Pech a Alois Schäfer z Drezdzan w 7., Reinhold Bocksleitner z Radeberga, Ignac Donath ze Schönfelda a Auguſt Noak z Drezdzan w 5., Franc Löbmann ze Schěrachowa,

Richard Smy (Zmij) z Drežďan a Pawoł Richter z Freiberga w 4. a Jan Bergmann ze Zwickawa. — Z tutoho je widźecź, zo hakle móže za schtyri lěta nanajprjedy zasy seminar nowych duchownych poskiczicź. Tola mamy jenoho młodoho Serba w Münsteru (k. Cyža), kiž budże prjedy wuswjeczeny.

Z Khróscžic. Na 22. oktobra swjeczesche nascha wosada stolětne jubileum cyrkwjeswjeczenja. Kaž běsche so k tomu cyrkej zwonka pschihodnje pschez rjane zelene czestne wrota pola wulkich duri wudebiła, tak běsche tež z nutska wulki woltař z wjele pisanymi lampkami poswětleny a z pletwami a wěncami wobwěschany. Pschi wulkej Božej mschi běsche Boże Czělo wustajene a spěwasche so Pange lingua kaž tež wschitke druhe serbske khěrlusche z pschewodźenjom pischczelow, trompetow, posaunow a paukow. Prjedy s. sczenja bu pak wot tudomnoch spěwarjow a wucžerjow rjany schtyrihłósny spěw: „Cantate Domino canticum novum“ atd. z Proskoweje „Musica divina“ bjez pschewodźenja hudźby a pischczelow spěwany. Responsorije wotspěwachu so tež schtyrihłósnje bjez pischczelow. Wjeczor běsche cyrkej illuminirowana a buchu tež wschelake rjane wohnjohry wotpalene. P.

Z Khróscžic. Druhi dopis, kotryž tu samu swjatocžnosczˊ wopisuje, pschidawa hischcze, zo bu na Božej mschi a pschez cyły dźeń wjele krócź z mjerźlemi tsělane a zo běchu na wjacy městach bengalske wohenje a druhi wohnjostrój. Wón dopomina, zo je psched 100 lětami Jurij Cyž, rodźeny z Róžanta, farař w Khróscžicach był; wón běsche to, kaž smy to wuphtali, wot 1769 do 1791, a duchowny wot 1761. Biskop Jakub Wósky, rodźeny z Wóskec kubła w Khróscžicach, kiž je cyrkej swjecził, wumrje krótko po tymle za njoho wosebje zwjeselacym skutku, mjenujcy 3. decembra 1771 hako 14. tachant po tak mjenowanej reformaciji a z cyła hako 40. (wot załoženja budyskoho tachantstwa w l. 1221). Na jubilejskim dnju běsche zasy widźecź, zo w naschej wosadźe luboscź k božomu domej a k naschej swjatej wěrje bydli. To je tež prawe wotmołwjenjo tamnomu, kotryž psched něktorym czasom naschu wosadu w jenych cuzych nowinach wjacykrócź wusměschesche a njekniczomnje hanjesche.

Z Ralbic. Na poslednjej khróscžanskej katholskej zhromadźiznje bu wuradźene, zo měke so po jednowych naschich wosadach tak mjenowane „katholske bjesady“ załožicź. Počžatk je so nětko stak. Na ss. Symana a Judy zeńdźe so czródka za tu wěc zahorjenych muži we łazkowskim młynje a załožichu tajku bjesadu za ralbiczanssku wosadu a postajichu sebi za swoje hłowne wotpohladanjo, „wjesny lud k pilnischomu dźělbraczu na cyrkwinskim žiwjenju wubudźecź a joho katholske zmyslenjo zdźerżecź a pschisporjecź pytacź.“ Tute nadobne wotpohladanjo chce tale bjesada docpěcź z kóždoměsaczˊnymi zhromadźiznami, z powuczˊachymi pschednoschkami, kotrež so tam dźerża, z czˊitanjom wschelakich nowinow a z referatami wo tychsamych atd. Tónkrócź zabjerasche so wona z postajenjom swojich wustawkow a z wólbami. Za pschedsydu bu jednohłósnje wuzwoleny: k. Michał Róla, ralbiczanski kapłan; za joho naměstnika: k. Michał Kummer, młynk z Łazku; za pismawjedźerja: k. Franc Kleiber, wucžeŕ w Schunowje a za joho naměstnika: k. Mikławsch Hicka, wucžeŕ w Ralbicach; za pokładnika: k. Jakub Glawsch, klamaŕ

z Róžanta a za wubjernikow: kk. Jakub Matka, bur z Konjec; Jurij Lehmann, bur z Róžanta; Jakub Čžornak, bur z Nowoslic a Michał Bjedrich, schewc ze Smjerdžaceje. Hačžrunje tón dżeń wjele naschich pschečželow hermanka dla w Budyschinje pschebywasche, dha so tola hischcže tónsamón wječžor tsichčžo do bjesady zapisacž dachu. Na s. Handrija wona so zas we Lazku hromadu zeńdže a započnje swoje skutkowanjo. Bóh tón Knjez pak chcył tele młode towarstwo žohnowacž a jomu prawje wjele pschečželow wubudžecž! R.

Do pola. Dokelž železolijerńja w Njedžichowje, hdžež su tafle z pismom za kulowski kěrchow late, žane serbske pismiki njemějesche, njejsu so žane serbske napisma pschihotowacž hodžiše; tohodla njemóžachu tam ani mjeno Čžorlich, schtož tón jedyn serbski pismik nastupa, prawje dokonjecž. Lecž a pisacž je dwoje! Za to ja tež sym, zo by so wschudžom, hdžež so to wuwjesčž lochko hodži (kaž pschi molowanju abo dypanju pismikow), serbske pismo na zjawnych wopomnikach atd. žadało a wuwjedło.

Z dreždžanskeje diöcesy.

Z Dreždžan. Wusłużeny dwórski prědar k. Heine, budyski kanonikus, je wot krala rycžerski kschiž zasłužbnoho rjadu dostał.

Z pruskeje Łužicy.

Z Kulowa. Poslenju njedželu oktobra bu pschi najrjeńschim wjedrje nasche nowe pohrjebnischčžo woswječžene. Po cyrkwinskich wustajenjach ma prawo, pohrjebnischčžo woswjecžicž, jeno biskop; dowolnosčž a połnomóc k woswjecženju bě pak nasch hnadny knjez biskop we Wrótsławje naschomu fararjej dał. Po wotspěwanym nyschporu podachu so we rjanym dołhim cžahu, kotromuž swjaty kschiž z khorhojemi do prědka dżěsche, naschi tsjo duchowni, měschčžanscy a wosadni zastojnikojo, jednoty rjemjeslnikow, tselcojo we uniformje, wučžerjo ze schulerjemi a wulka mnohosčž zhromadženoho ludu pod mócnym zwonjenjom wschitkich zwonow ze farskeje cyrkwje na nowy kěrchow. Tónsamy leži na drozy do Kamjenca zdobom pschi měschčžanskich wrotach na hórcy; wón wopschimnje połtsecža jutrow role a je z rjanej krutej murju wobdaty. Maty mosčžik, železne wrota a železne durčžka wjedu z drohi na pohrjebnischčžo; wosrjedža je schěroki schčžerkowy (kisowy) pucž a pschi kromje nutskowneje murje su schčžežki. Na pohrjebnischčžu masch krasny wuhlad do wokolnosčže: widžisch wupschěstrjene płódne hona, rěku, klóschtyrske haty, měschčžansku holu, wosadne wsy; k połnocy stupja cži napschečžo Wojerjecy z tórmom a z hrodom, a k połdnju we módrej dalokosčži budyske hory. Nimale na kóncu srěnjoho pučža pohrjebnischčža steji wulki železny kschiž na kamjenju, kotryž je wuměnkař Miklawsch Čžorlich z Němcow k wopomnjeczu na swojoho we poslenjej wójnje we Francózskej zemrjetoho syna za 85 tolerjow horjezwjesčž dał. K nohomaj kschižowanoho zbóžnika wisa tafliczka z napismom: „Daj jim knježe wěčžny wotpočžink", schtož je stajna cyrkwina modlitwa za tych, kiž na pohrjebnischčžach we Bohu wotpočžuja. Tež pschi wrotach nowoho pohrjebnischčža

wiſatej dwě železnej tafli z latym a pozkoczanym piſmom. Napis prěnjeje tafle rěka: „Swjata a ſpomožna myſl je, za wotemrjetych ſo modlicz, zo bychu wot hrěchow wumóženi byli.“ 2. Makk. 12, 46. Napis druheje tafle rěka: „O Menſch, hier lerne, was Du biſt, — Lern' hier, was unſer Leben iſt: — Ein Sarg nur und ein Leichenkleid — Bleibt Dir von aller Herrlichkeit.“ Jara k wobžarowanju pak je, zo lijerńja we Njedžichowje, hdžež ſo tafle a kſchiž dźěłachu, ſerbſke piſmiki njemějeſche a zo tohodla tamón prěni napis, kaž wopomnjeńſki napis na kſchižu we ſerbſkej ryczi ſo wulecz njemóžeſche.*) Potom hacž proceſſionſki czah na pohrjebniſchczo pſchiſchoł bě, zarjadowachu ſo wſchitcy wokoło wulkoho kſchiža, pſched kotrymž hiſchcze druhi mjeńſchi, drjewjany a njebarbjeny kſchiž z tſjomi ſwěczkami do zemje tyknjeny bě. Tónle, tak rjec, nahi kſchiž dyrbjeſche pominacz na nahotu a khudobu cžłowjeka, hdyž ſo narodźi a wumrje (cžerpjer Job praji: „nahi ſym do ſwěta pſchiſchoł a nahi woteńdu ze ſwěta“); te tſi ſwěczki pak dyrbjachu pominacz na najſwj. Trojicu, na ſwětko ſwjateje wěry a na njeſmjertnoſcz cžłowjeczeje duſche, kotraž po ſmjercži cžěła žiwa woſtanje. Knježa wucžerjo ſpěwachu ze ſwojimi ſchulerjemi a ze ludom pod pſchewodom pozawnow rjany khěrluſch: „Staka macžer bolosczziwa.“ Po cyrkwinym waſchnju bu kěrchowny kſchiž najprjedy woſwjeczeny a potom pohrjebniſchczo. Kleczo pſched ſwjatym kſchižom ſpěwachu duchowni a lud po rjedže litanije wot wſchikich Swjatych; na kóncu tychſamych zběhny ſo měſchnik a z prawej ruku znamjo ſwjatoho kſchiža cžinjo modleſche ſo wón: „Knježe Božo, zo by ty tele pohrjebniſchczo žohnowacz a ſwjatoſczicz chcył!“ a lud wotmołwi: „Proſymy cže, wuſłyſch nas!“ Nětk khodźachu duchowni, wucžerjo a ſchulerjo po cyłym pohrjebniſchczu a měſchnik zwokrjepjowa je na wſchěch ſtronach ze ſwjeczenej wodu; pſchi wobkhadu pak ſpěwaſche ſpěwarſki khór Davidowy pjeczdźeſaty pſalm: „Smil ſo nade mnu, o Knježe, po twojej wulkej ſmilnoſczi.“ Po dokonjanym ſwjeczenju dźerżeſche farař prědowanjo we němſkej a ſerbſkej ryczi, we kotrymž wón wukładowaſche, kak kſcheſczan zbóžnje wumrjecz móže a kajke winowatoſcze my napſchecžo naſchim lubym wotemrjetym dopjelnjecz mamy. Też zapołoži prědar hako nazymſke zornjatko k luboznomu nalětnomu ſkhadźenju do wutrobow pſchitomnych poſłucharjow próſtwu: zo chcyli cžiſami, kotrychž je knjez z cžaſnymi łubłami žohnował, Bohu k cžeſczi a jim ſamym k wěcžnomu cžeſnomu wopomnjeczu na nowym pohrjebniſchczu khapałku natwaricz. Na poſledku prajeſche ſo najwutrobniſchi dźak patroninje farſkeje cyrkwje, hnadnej knjeni abtyſnje Edmundže we klóſchtrje Marijneje Hwězdy, měſchczanſkim a woſadnym zaſtojnikam kaž wſchitkim tym, kiž ſu z wulkej prócu a z cžežkim woporom 3000 tolerjow twar naſchoho pohrjebniſchcža dokonjeli; jim pſchejeſche prědar bohate žohnowanjo bože za cžas a wěcžnoſcz a hako najwažniſche, ſchtož kſcheſczan kſcheſczanej pſchecz móže, zbóžnu ſmjercz. Swjate rózarije ſpěwajo wróczi ſo ſwjedźeńſki czah zaſy do farſkeje cyrkwje. Wot prěnjoho novembra pohrjebaju ſo cžěła na nowym kěrchowje.

---

*) Zo by železna tafla z napiſmom lata była, trjebaju ſo cynowe piſmiki, kiž ſo na deſcy pſchiſchrubuja a potom ſo do hliny wucžiſchczeja; do teje hliny lije ſo žehliwe železo.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Z Wina. Arcbiskop-kardinal je khapakku, w kotrejž chcyschе protestkatholski farař Anton z dowolnosczu měschczanskeje wyschnosczе Boże służby dżeržecz, interdicirował t. r. za duchownsku służbu zanknył. Tak su tež biskopja w Bajerskej sczinili, hdżež tak mjenowani starokatholikojo wo cyrkwje žadachu.

Rakuska. W tutym khěžorstwje pak je zasy te knježerstwo, kiž běsche na prawej koliji, do boka wotstorczene. Khěžor bě mjenujcy spóznał a to czěskomu sejmej wozjewił, zo chce czěskomu kralestwu (a potom tež druhim dželam Rakuskeje) te prawa zasy dacz, kiž jomu słuscheja, a so potom hako czěski kral krónowacz dacz. Po khěžorowej woli běsche wutrobity minister grofa Hohenwart wscho trěbne wujednał z wjedżiczerjemi czěskoho 5 milijonowoho luda w Czěskej a Morawskej, z k. Riegerom, k. grofu Clam-Martinicom a k. Pražakom. Tuczi běchu wjele spuschczili wot swojeje deklaracije z lěta 1868 a samo njesprawne wujednanjo khěžora z Madżarami pschipóznali. Po cyłym khěžorstwje mějachu wschitcy wulku radoscz z wuwzaczom ultraněmcow, kiž nochcedża rune prawo druhim ludam popschecz. Połojca Němcow pak je so na sejmach a druhdże tež za pschedpołożene wurunanjo wuprajiła. Tu pschińdże pak k hotowej wěcy wuherski minister Andrassy a joho poskuchacy njezbožowny politikus kancleř Beust a wotradżischtaj ze sebicznosczе khěžorej wobkruczenjo wurunanja. Duž wotstupi minister Hohenwart ze swojimi kollegami. Nětko je czežko ministrow namakacz, hdyž khěžor wjacy date słowo njedżerži. Nakhwilnje su wjedżiczerjo ministerstwow pomjenowani, tola žani definitivni ministrojo. Słowjenjo so dalischoho pschichoda w Rakuskej njestrachuja a praja: Hdyž so wuherski minister njepowołany do naschich należnosczow w njewuherskich krajach měscha, budżemy tež my we wschěch dželach Rakuskeje hromadu dżeržecz a wujednanjo z nami njebudże po czasu tunische, ale wjele drózsche! — W Khrowatskej bě wóndanjo krótki zběžk wokoło Rakovicy, kiž bu wot madżarskeje a madżaronskeje strony pschihotowany. Tola pschiwda so jomu jenož wokoło 200 muži a czi swojich wjednikow sami zezatsělachu, hdyž widżachu, zo su wot nich zjebani. Duž njebě žadyn kumscht tónle zběžk poduscz.

Z Roma. Na 18. oktobra je swjaty wótc konsistorium dżeržał a w nim 54 arcbiskop a biskopow wobkrucził hako nowych abo pschesadżenych. Najwjacy z nich je za Italsku, hdżež bě wjele biskopstwow njewobsadżenych. Za khudych biskopow je bamž 10,000 frankow pschipokazał.

Połnócna Amerika. Tudy je so w spoczatku měsaca oktobra jene z najrjeńschich a najwjetschich městow z połojcy spaliło, mjenujcy Chicago. Schkoda woblicza so pschez 200 mill. dollarow, a palny blak je pschez schtyrirózknu milu wulki. Pschez 12,000 twarjenjow, mjez nimi najrjeńsche hrody a cyrkwje, su so spalile, a woheń z tajkej spěschnosczu wokoło pschimasche, zo mózachu jenož wohenjej mjezu stajicz, hdyž wokoło 100 twarjenjow so roztselachu. Wjele człowjekow pschińdże w płomjenjach wo žiwjenjo. Město Chicago je jene z najnowischich městow Ameriki; dokelž bu hakle we l. 1832 założene. Najprjedy wjes, bu we l. 1840, hdżež hižon 4470 wobydlerjow liczesche, k městej pozběhnjene. We l. 1850

měješche hižon 28,269 wobhydleri, kotsiž běchu so w l. 1860 na 109,000 pschisporili. Nětk ma Chicago 370,000 wobhydlerjow, a je jene wot najbohatschich městow na zemi, tak zo tudy schtyrirožkny kochcz kraja pschez 120 tol. płaczi, a hischcze husto k dostaczu njeje. Tak bu wóndanjo wot jenoho towarstwa za blak, hdzež dyrbjesche so jene dwórnischczo twaricz, $2\frac{1}{2}$ milijona dollarow sadzene, ale tola hischcze za to blak njedostachu. Na schulske należnoscze je tute město wjele wažiło, a wobsteja tudy 22 wjetschich a nižschich wuczerńjow w twarjenjach, kaž pola nas najrjeńsche hrody. Pschez 20,000 dźěczi maja schulu darmo, a we l. 1868 bu pschez pok milijona dollarow na schule wažene. Chicago je biskopske městno tamnischeje diöcesy, kotraž ma 150,000 katholikow. Cyła diöcesa měješche 1868: 112 cyrkwjow, 125 duchownych. We měscze Chicago su 18 katholskich farow. Někotre tychle božich domow su jara wulke a krasne, kaž ta, we kotrejž jesuitowje boże słužby dzerža. Tale cyrkej je woprawdze jedyn wulki dom (ma tsi kódze [schiffy]), a gothiske, bohacze pozłoczane woltarje. Tež biskopska kathedrala a cyrkej s. Patrika su jara rjane. Cyrkej s. Józefa wobstara so wot benediktinow. Kotre wot tutych rjanych cyrkwjow hischcze nětk steja, so njewě.

Należnoscze towarstwa.

Sobustawy na lěto 1871: k. 322. kubler Michał Manjok z Pěskec; 323. Mikł. Czorlich z Měrkowa; 324. Jan Měrczink z Bělczec.

Smilne dary k dalewobstaranju: Za wudowu a dźěczi njeboh Michała Handrika z Radworju, w brunicowych podkopkach zasypnjenoho: farar M. Hórnik 1 tol.; Wawrik-Kislink z Khróscjic 10 nsl.; Hańža Duczmanowa z Khróscjic 20 nsl.

Z nakładom naschoho towarstwa je wuschła a pschedawa so we expedicijach Póska a pola klamarjow:

Krajom.

Katholska protyka za Hornju Łužicu na lěto 1872.

Schtóž chce 1., 2., 3. a 4. lětnik teje sameje dospołnoscze dla měcz, może w redakcii kóždy po 1 nsl. dostacz.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czesczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: Pětr Ryncz z Baczonja **100** tol.

Hromadze: **5719** tol. 7 nsl. 5 np.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 22. **18. novembra 1871.** **Lětnik 9.**

Njepscheczelstwa napscheczo jesuitam*).

Je so to hara nazběhnyła w někotrych swobodolaczných městach a je wołańca po cyłym němskim kraju: prjecź z jesuitami! Nowinarjo ze zanjesenych kutow na swój papjerjany bubon khroble „generalmarsch“ bubnuja a wołaja pod czermjenu khorhoj swoje pschecy swěrne zběžkarske dusche a chcedza zbožo němskich ludow dospołne sczinicź pschez zahanjenjo jesuitow.

Tele pschecy podwolne wójsko ma wulku hubu a czini wjele hary a wołanja, a měnja, schtó wě schto su a zo ma so cyły swět po jich woli zhibowacź. Tola, pohladajmy tuthym ludźom trochu do woczow a na zuby, zo bychmy wjedźeli, schto je to do ludźi — czile njepscheczelju jesuitow.

I. Schtó su njepscheczelju jesuitow?

Mjez njepscheczelemi jesuitow namakaja so jara wschelacy ludźo a dźěla so zwonkownje do wschelakich czródow a czródziczkow, ale nutskownje su z pschecželemi pschez poddansku słužbu toho, kotryž kaž rujacy tam wokoło khodźi a hlada, koho móhł pózrjecź.

1. Prěnja czróda njepscheczelow su wopicarjo. Tak mjenuju tych, kotrychž cyle wěrywuznaczo ma jedyn jeniczki artikl abo stawczk, kotryž rěka: „Ja wěrju, zo je człowjek wot wopicy splahowany.“ — Ty prajisch: Tajkale hłupa wrótnosć tola na swěcze mózna njeje! O haj; psched někotrymi lětami czahasche wěsty Vogt hako prědar tutoho najnowischoho sczenja po krajach a we wjele městach jomu

---

*) We pjatym lětniku (1867) tutoho czasopisa smy we czistach 11, 12 a 13 wobschěrnischi nastawk wo jesuitach podali a tam stawizny, zarjadowanjo, skutkowanjo, zběhnjenjo a wobnowjenjo jesuitskoho rjada wopisowali, kaž też prócowanja joho njepscheczelow z krótka naspomnili. Tule poslednju wěc chcemy we pschitomnym nastawku drobnischo wobhladacź.

po tolerjach płaczachu, zo bychu tule wokſchewjacu wěrnoſcz prědowacz ſłyſcheli. A czile wſchitcy jeſuitow jara hidza.

2. Druha czróda njepſchecželow ſu ſwobodomurnikojo abo freimaurerjo. Schto je to do ludźi? To je ze wſchěch wěrow a wuznaczow naběžany a nazběrany prak, kotryž chce babylonſku wěžu (tórm) z nowa twaricz a we ſwojich poſledních zaměrach na powalenjo woktarjow a trónow, na zahnaczo mandželſtwa a na ſtajne dželenjo zamoženja dźěła. Tele towarſtwo je ſkradžne a jeno wjednikojo a ſobuſtawy wyſchſchich wotrjadow znaja tónle wuſtajeny kónc. Pſchi tym woni rady woſobnych a nahladnych ludźi dobreje wole k pſchirunanju cžežiwoho ſkotu wužiwaju, kotſiž maja ze ſwojej mocu, nahladnoſczu, wucženoſczu, zamoženjom, czeſtnym mjenom ſwobodomurniſki wóz czahnycz a njewjedža, ſchto czi na draczowſkej karje ſedžacy wjednikojo chcedža. Tajki wſchědny nizki ſwobodomurnik, byrnje krónowany wjerch byk, njeznaje potajnoſcze wyſchſchich wotrjadow a měni, zo je ſobuſtaw cyle njewinowatoho towarſtwa, a zo dobroty ſkutkuje, mjez tym zo je wón ſlepy frědk we rukach bjezbóžnikow. Njeměry a zběžkarſtwa ſu wot ſwobodomurniſkich ſkradžnych towarſtwow we nowiſchich czaſach czaſcziſcho ſpytane a dokonjane. Na czo ſu wotpohlady ſwobodomurniſtwa złożene, widzimy z pſchiſahi, kotruž pſchi zaſtupjenju do wyſchſchoho wotrjada, kiž ſo „Ritter von Aſien“ mjenuje, wotpołoža. Jich pſchiſaha, pſchirunana z pſchiſahu jeſuity, pokazuje, zo je mjez jeſuitami a ſwobodomurnikami rodžene njepſchecželſtwo.

Pſchiſaha jeſuity.

„Ja wotpołožu profeſſ a ſlubju pſched knježniſkej maczerju božej a wſchitkimi Swjatymi a pſchede wſchitkimi pſchitomnymi wſchohomócnomu Bohu a tebi, czeſczowny wótcze, generalej towarſtwa Jězuſowoho, na měſcze božim, a twojim naſtupnikam wobſtajnu khudobu, cziſtoſcz a poſłuſchnoſcz, a potom woſebitu prócu we kubłanju młodziny, po waſchnju žiwjenja, kaž je we japoſchtołſkich liſtach wo towarſtwje Jězuſowym a joho

Pſchiſaha wyſchſchoho ſwobodomurnika.

„Ja pſchiſaham pſchi najſwjecziſchim, ſchtož mam, pſchi wuſtawkach rjadu, po kotrychž chcu ſo pſchecy a wſchudžom a ſamo ze ſtrachom žiwjenja złožowacz, z njekhabłacej ſwěru potajnoſcze zakhowacz, kotrež ſo mi pſchez tule nadobnu radu ſobudźělicz budźeja. Ja pſchiſaham, zo chcu k zniczenju pſcheradnikow a njepſchecželow ſwobodomurniſtwa pſchinoſchowacz a jich ze wſchitkimi frědkami, kotrež ſu mi k ruch, wukorjenicz.

Ja pſchiſaham wěczne hidženjo wotroczniſtwu, potłóczerjam człowjeſtwa a ſtrowoho mudrowſtwa. Ja pſchiſaham, zo chcu kralow a nabožnych zahorjencow hako prut njezbožownych a ſwěta wobhladowacz a wěczne hidzicz. Ja pſchiſaham, zo ſo hako ryczeŕ wot Aſije ženje nikomu, hacz ſchtóž je we tutym wotrjedže, njecham ſpóznacz dacz.

Ja pſchiſaham, zo ženje žanoho krónowanoho abo knježerja, ženje žanoho duchownoho abo někoho, kiž murnik abo prawje do wotrjada Kadoſch zaſwjeczeny njeje, do tutoho ſwojoho wotrjada pſchipuſchczicz njebudu.

wuſtawkach wopſchijate. Wyſche toho lubju hiſchcże wosebitu poſłuſchnoſcź bamžej w naſtupanju miſſionow, kaž je we japoſchtolſkich liſtach a wuſtawkach wopſchijata.“

Ja pſchiſaham poſłuſchnoſeź bjez wumĕnjenja wjeŕchnikej tuteje rady abo joho naměſtnikej. Ja pſchiſaham, zo hewak žanoho ſmjertnoho hako ſwojoho wjeŕchnika pſchiſpóznacź njecham a zo chcu ze wſchitkimi ſwojimi mocami na załoženju ſwobody a runoſcże mjez cźłowjekami dźĕłacź a we nich jeno dźĕcźi jeneje wulkeje ſwójby widźecź, kotrejež jeniczki knjez je Bóh.

Wſchitke mjecże dyrbja ſo na mnje złožicź a moju wutrobu pſchekłócź, je-li bych hdy to njezbožo mĕł, zo bych wot ſwojich winowatoſcźow wotkhilił, kotrež ſym z cykej nahladnoſcźu ſwojeje woſoby a ze ſwobodnej wolu na ſo wzał. Amen.“

Tole je ſmjertna pſchiſaha, z kotrejž ſo tajki ſwobodomurnik k helſkomu dźĕłu zawjazuje. Ze zaſtupjenjom do tutoho rjadu wotdźĕli ſo kſcheſcźan ſam wot kſcheſcźanſtwa a nima žanoho podźĕła wjacy na Khryſtuſu.

3. Tſecźa cźŕódka njepſchecźelow jeſuitow ſu wjetkharjo, abo kaž ſo ſami mjenuja: ſtarokatholſcy, (Altkatholiken). Jich wĕra ma wot katholſkeje jeno mjeno a jich kſcheſcźanſtwo je tak wjetkhe, tak dodźeržane, zo nihdźe wjacy njedźerži, ale ſo wſchudźom porje a torha a je zatraſchnje dźĕrawe. Bórzy pſchedrĕje ſo tež jich ſkora a potom ſo jich nahota a wuſlecźenoſcź wot kſcheſcźanſtwa zjawnje pokaza. Tajkim ludźom njemóžeja ſo jeſuitoju ſpodobacź.

4. Pſchidaj tuthym tajkich katholikow, kotſiž ſu cyrkwinſkomu žiwjenju wotemrjeli, a nabłaznjenych njekatholikow, kotſiž mĕnja Bohu poſłužicź, hdyž do jeſuitow kopaja a po pſchikładze ſwojich wjednikow tola na nich bjecźa: to je poſledńja cźŕóda njepſchecźelow towaŕſtwa Jĕzuſowoho.

Derje zmyſleny katholſki abo njekatholſki kſcheſcźan, kiž ſo Boha boji a ſebi hłowu ze kžemi njeje zaſchmjatacź dał, njemóže njepſchecźel jeſuitow bycź. To ſcźĕhuje hižon z pſchicźinow abo winow, kotrychž dla maja jeſuitoju ſwojich njepſchecźelow.

II. Cźoho dla maja jeſuitoju tutych njepſchecźelow?

Schto dha ſu jeſuitoju zawinowali, zo maja telko njepſchecźelow? Niczo, hacž zo wot ſwĕta njejſu; pſchetož hdyž bychu wot ſwĕta byli, by jich ſwĕt hako ſwojich lubował. (Jan 15, 19.) Tola wohladajmy to bližo.

1. Jeſuitoju maja wjele njepſchecźelow, dokelž ſu kſcheſcźenjo. Mjeno „kſcheſcźan“ ſame doſaha, nic jeno rodźenych, ale tež kſchcźenych pohanow a židow rozhnĕwacź. A tajkich je wjele, kotſiž wo kſcheſcźanſtwu, wo Bohu niczo wjedźecź njechadźa. Khwaleſche ſo tola pſched nĕkotrymi lĕtami jedyn cźłowjek na naſchim krajnym ſejmje zjawnje z tym, zo do žanoho Boha njewĕri. A wjele ludźom ſo tajke wuznaczo ſpodobaſche. Wſchĕm tym a ſpodobnym ſtworjenjam ſo kſcheſcźanſtwo na žane waſchnjo njeſpodoba a woni kóždoho jeno trochu ſwĕrnoho kſcheſcźana, njech je katholſki abo njekatholſki, jeſuitu mjenuja.

2. Hischcze shlnischa wina k njepschecželstwu napschecžo jesuitam je, zo su katholscy kschesczenjo. Ze wschěch kschesczanskich wuznaczow ma katholska wěra najwjacy napadow helskich mocow znjesczź, dokelž je wona Jěžusowa chrkej a skała wěrnosczże božeje a we sebi zakhowa cyły pokład hnadow a Jěžusowych zaskužbow, dokelž je wona kralestwo boże na zemi a człowjekam wěsty pucz k zbóžnosczi. Druhe kschesczanske wuznacza njemóžeja prócowanjam hele tak zadžěwacź, dokelž su wulki, haj wjetschi dźěl zjewjeneje wěrnosczże zhubiłe a požadanjam człowjeskeje skłabosczże bóle wuzdu puschczeja. Tak njeje dźiw, zo su jesuitojo hako katholscy kschesczenjo hidženi.

3. Dalscha wina k njepschecželstwu napschecžo jesuitam leži we tym, zo su woni rjadnikojo, sobustawy chrkwinskoho rjada. Rjadnik je we naschim czasu wjele ludźom njeluba wosoba, dokelž je ze swětnosczże wustupjeny k spěchowanju dospołnosczże po Jěžusowej radże tsi sluby wuzwolił, kotrež su prócowanjam a žadanjam swěta tak pschecźiwne. Jesuita lubi, kaž kóždy rjadnik, czasnu khudobu, zo by njebjeske kubła dobył. Swět pak njecha žane wyschsche kubła znacź, hacž pjenjezy a czasne bohatstwo. — Rjadnik lubi czistotu, zo by něhdy Boha widźecź móhł; ale swět pyta swoje spokojenjo a zbožo we mjasnych lóschtach. — Rjadnik lubi posluschnosczź, zo by swojej woli wotemrjewschi, wěsczischo božu wolu dopjelnił: ale swět naduwa so we hordosczi a staja swoju wolu wysche božoho zakonja. Mjez tym zo chce rjadnik pschez potkóczenjo tsojeje žadosczże k swobodnosczi dźěczi božich pschińcź, widźi swět swoju swobodu we roztorhanju wschitkich zwjazkow, z kotrymiž sprawnosczź, poczestnosczź a pschisłuschnosczź człowjeske žiwjenjo wobdawaja. Žiwjenjo rjadnika, a toho dla tež jesuity, je stajny porok a prědowanjo napschecžo swětej. Toho dla tamne njepschecželstwo.

4. Ale schto dha je, zo su ze wschitkich rjadnikow a klóschtyrskich zjenoczenstwow runje jesuitojo najbóle hidženi? Tež na to mózemy wotmołwicź, bjez toho zo bychmy druhim chrkwinskim rjadam blizko stupili a zasłužby pomjeńschili. Rjad jesuitow tak prawje missionski rjad, pschechy hotowy, k rozschěrjenju a wobkruczenju kschesczanstwa tam hicź, hdyž duchowna wyschnosczź jich žada abo sczele. Mjez kschesczanami a njekschesczanami z jenajkej luboszu za kralestwo boże skutkuja. Same jich mjeno, dokelž so towarstwo Jěžusowe mjenuja, czini jich njepschecželam njelubych; z mjenom su herbowali hidženjo, kotromuž je mjeno „Jěžus“ heli a jeje słužownikam we wschitkich czasach wustajene, kaž to Jěžus sam wobswědczuje, prajich: „Jelizo wam swět hrami, dyrbicze wjedźecź, zo je mje prjedy was we hramocze měł.“ (Jan. 15, 18.)

Wopomniwschi wschitko to, so dźiwacź njetrjebamy, zo maja jesuitojo telko njepschecželow. Haj, zawěrno bychmy so dźiwacź dyrbjeli, hdyž bychu czi ludźo, kotrychž smy hako jich njepschecželow pomjenowali, jich pschecželjo byli. Pola jesuitow płaczi dha tamne stare prajenjo: wjele njepschecželow — wulka czesczź.

(Skónczenjo pschichodnje.)

Schto je pschipadnoscź?

We naschim cžasu so najbóle wschitko, schtož so w swěcźe podawa, slepej pschipadnoscźi pschipisa, hacžrunje wěriwy kschescźan wě, zo so bjez božoho dopuschczenja ani włóska na hłowje njezhubi. Tola so też z cžasami podawki stanu, hdźež samo njewěriwi kschescźenjo ze zastróženjom wuznaja: „To njeje pschipadnoscź! To je dźiw a boże zwarnowanjo!“ Abo: „To su khostanja boże!“ Tudy chcemy někotre tajke podawki wopomnicź, kiž so pscheđ krótkim stachu.

1. We Barlinje běsche so wóndanjo jena nowotwarjena, ale hižon wobydlena khěža hromadu sypnyła, a wschitko, schtož we njej bě, bu w rozpadankach sobu zasypnjene. A schtóž njebu mordwy wucźehnjeny, bě mjenje abo bóle ranjeny. Jenož małe dźěcźo jeneje swójby, kiž bě w hornich schosach bydliła, hischcźe pobrachowasche. Hako nětk we rozpadankach za joho cźěłkom pytachu, trjechichu po khwili na hrajki, z kotrymiž bě dźěcźo krótko prjedy hrajkało, a kóždy měnjesche nětk, zo so jim bórzy zrudny napohlad pokaže. Ale hlej! na kruchu schpundowanja, kiž na scźěnje wisasche, stejesche kolebka, we kotrejž dźěcźo smějkajo, cyle njezranjene, sedźesche. Po wysokich rěblach bu dźěcźo dele donjesene.

2. We Mostawskim młynje pola Königsberga w Cźechach sta so scźěhowachy podawk. Na deskach, kiž na młynskej hrjebi pscheđ kołom leżachu, stejesche pěstoncźa z lětnym dźěscźom młynka na rukomaj. Pěstoncźa chcyschе dźěscźu nimolecźacoho ptacźka pokazacź, ale bjez tym so deska, na kotrejž stejesche, pschełama. Wona pany z dźěscźom do wody a z tutej na wjercźate koło, hdźež so zhubi. Druha holcźka, kiž we blizkoscźi stejesche, wołasche wo pomoc, a młyn bu hnydom zastajeny. Kóždy khwatasche, zo by cźěła teju njezbožowneju wucźahnył. Ale kak so wschitcy spodźiwachu! Dźěcźo sedźesche so smějkajo a cyle cźiłe na wotłamanej desce, kiž we wodźe płowasche, a pěstoncźa sedźesche na zbokownej hrjadźe, na kotrejž wala khodźi, bjez toho zo by tak prawje wjedźała, schto je so z njej stało. Wobej buschtaj njezranjenej wucźehnjenej.

3. We Romje twari so w blizkoscźi cyrkwje Chiesa nova knježeŕske twarjenjo. Hako tam 7. septembra murjerjo pilnje murjowachu, pschińdźe twarc toho twara, Morelli z mjenom, a prajesche wobkedźbowarjej, zo by twar rady bórzy hotowy měcź chcył. Tutón wotmołwi, zo su dźěłacźerjo jara pilni, ale zo je jutse swj. dźeń (Marije naroda) a tehdym dźěłacźerjo pschińcź njechadźa. „Kajki swjedźeń dha jutse je?“ praji Morelli. „Swjedźeń narodnoho dnja Madonny,“ wotmołwi wobkedźbowař. „Ach schto! Madonna!“ zawoła Morelli. „Prajcźe ludźom: schtóž jutse njepschińdźe, je z dźěła puschczeny, a njedostanje pola mje žane dźěła wjacy!“ Někotre wokamiknjenja po tym stupi Morelli njenadźicy nimo deski a pany 3 poskhody dele. Pschi tym so tak pscherazy, zo bě za krótki cźas morwy.

4. Nowiny „Frusta“ we Romje dźěla tónle podawk sobu: Wosobny knjez G. B., kiž bě so do Fraskati podał, swarjesche na swoju cźetu, dokelž wona hischcźe tajku „słabosćź“ ma, k spowjedźi a swj. woprawjenju khodźicź. Pschi tym pschistaji wón, zo budźa so bórzy spowjedne stoły a spowjednicy ze swěta wutupicź. Někotre dny po tym zetka tón samy měschnika z mjenom P. Pucci, kiž

z jenej e wonkowneje cyrkwje dom dźěſche, hdyž bě božu mſchu dźeržak. Toho wón z tajkimi ſłowami powita, kiž ſo derje prajicź njehodźa. Tydźeń pozdźiſcho poda ſo wón do Rocca Priora. Tam pſchińdźe do zwady a bu pſchi tym ſmjertnje ranjeny. Pod wulkimi bolosczemi a z wulkej nuzu mózeſche wón hacž k wobydlenju toho hanjenoho měſchnika dóńcź. Tutón jomu hnydom k pomocy pſchińdźe a khwataſche, zo by joho z poſlenim tróſchtom ſwj. cyrkwje wokſchewił. Ale hdyž z najſwjeczíſchim hacž k njomu dóńdźe, namaka jenož cźěło. K.

Z naſcheje diöceſy.

Z Budyſchina. Zańdźeny ſchtwórtk bu dotalny adminiſtrator k. Jakub Herrmann we Wotrowje hako farař wot konſiſtorija wobkruczeny.

Z Budyſchina. W naſchej farſkej cyrkwi woprowaſche 5. oktobra nowoſwjeczeny měſchnik k. Pětr Lipicź prěni krócź njekrawny wopor nowoho zakonja. Wón pſchińdźe pſchewodźany wot k. can. cap. ſeniora Hoffmanna a bu pſchi cyrkwinych durjach cyrkwinſcy powitany a bjez tym zo woſada khěrluſch pſchi Asperges ſpěwaſche, k woltarjej dowjedźeny; w tuthym ſwjedźeńſkim cźahu dźěchu pſched duchownſtwom najprjedy ſchtyrjo woſadni mužoju z khorhojemi a potom pjecź małych knjeźniczkow, kotrež wěnc a krónu njeſechu a kwětki ſczelechu. Pſchi woltarju wotſpěwa farař Hórnik modlitwu po Asperges a dźerżeſche potom ſwjedźeńſke prědowanjo. Na to bu nowoſwjeczeny měſchnik k woltarjej wjedźeny wot k. ſeniora hako paranymfa a wot k. ſeminarſkoho direktora Blumentritta a wot fararja hako levitow. Tam zaſpěwa najprjedy Veni Sancte Spiritus, ſchtož ſeminariſtoju na khorje pod wjedźenjom k. ſeminarſkoho wucźerja Bergmanna ſchtyrihłósnje dale ſpěwachu. Na to dźerżeſche k. Lipicź ſwjatoczu Božu mſchu. Pſchi tej ſamej buchu ſerbſke khěrluſche wot wjele zhromadźenoho luda mócnje ſpěwane; pſched ſczenjom pak a po ſ. woprawjenju ſpěwachu ſeminariſczi zaſy jara wuſtojnje. Po ſwojim woprawjenju wudźělеſche měſchnik prěni krócź ſwojimaj ſtarſchimaj, ſwojim tſjom ſotram a ſwojomu ſwakej najſwjeczíſchi ſakrament. Po Božej mſchi zanjeſe hiſchcze Te Deum, kotrež bu wot pſchitomnych ſerbſki dale ſpěwane. Rjana a pola nas žadna ſwjatoczność ſkónczi ſo z wudźělenjom primiciantſkoho požohnowanja. — Knjez Lipicź je wot hnadnoho biſkopa na próſtwu k. fararja radźiczerja Schneidera do Kulowa nakhwilnje za druhoho kapłana póſłany; za to pak je wrótſławſki k. wjerchbiſkop jenoho němſkoho młodoho duchownoho, k. Auguſtina Wuttke (rodź. z wokolnoſcze Glogawy) do naſcheje diöceſy, a to hako druhoho kapłana w Oſtritzu póſłał. Tak je ſuſodna luboſcź kulowſkej woſadze we ſkutku wopokazana! Tam je wězo ſerbſki duchowny jara trěbny. Bohužel, zo kulowſka woſada nětko ſama ze ſo tak wjele ſerbſkich duchownych njewocźehnje, kaž trjeba! Pſchi drohoſczi ſchtudowanja w Pruſkej pak njemóžemy ſo nad tym jara dźiwacź. Ale hdyž ludźo ſami ze ſo njeſczełu doſcź młodźencow do wyſchſchich ſchulow, dyrbjała duchowna wyſchnoſcź we Wrótſławje k tomu wubudźowacź. Hdźež ſo za wukrajne a daloke duchownſke ſtacije tak wjele hromadźi, kaž we wrótſławſkej diöceſy ſo khwalobnje ſtanje, dyrbjało ſo tež za ſerbſku kulow-

ſku woſadu něſchto ſtacz. To je jara zrudne, zo je hakle za wjele lět zaſy nadźija na ſerbſkoho duchownoho z kulowſkeje woſady.

Z Budyſchina. Zańdźenu njedźelu ſwjeczeſche towarſtwo rjemjeſniſkich w ſwojej towarſchni założenſki ſwjedźeń. Wón bu pſchez k. präſeſa Dienſta z ryczu wotewrjeny, w kotrejż wón woſebje wopominaſche podawki poſlenjoho towarſtwowoho lěta a potom dźak prajeſche wſchitkim, kotſiż ſu towarſtwo podpjerali. Towarſchojo hrajachu potom dwaj dźiwadłowaj kruchaj a ſchtyrjo deklamowachu. Swjedźeń bě jara wopytany z blizka a z daloka a ſpodobaſche ſo wſchitkim.

Z klóſchtra Marijneje Hwězdy. Njedźelu 5. novembra mějeſche nowoſwjeczeny měſchnik k. Jakub Scholta tudy prěnju Bożu mſchu. Hižo zahe ſkhadźowaſche ſo lud a cyrkej bě pſchepjelnjena. Pſched 9. hodź. poda ſo proceſſion z cyrkwje, wjedźeny wot k. probſta Dr. Eiſelta, do wobydlenja k. primicianta a tam wuſpěwachu ſo modlitwy, każ je cyrkwinſcy poſtajene. Nětk wróczi ſo proceſſion, w kotrymż ſo tež dwě małej drużby, krónu a wěnc njeſo, namakaſchtaj, do cyrkwje, hdźež duchownſtwo primicianta k wołtarjej dowjedże a hdźež ſo dźakny pſalm wuſpěwa. Na to dźerżeſche k. dopołdniſchi prědar Dienſt horliwu a hnujacu ryczż na podłożku ſłowow ſ. Pawoła: Bóh je mój ſwědk, kak jara ja za wami wſchitkimi żadoſczu w luboſczi Jězuſa Khryſtuſa. Nětk ſczěhowaſche Boża mſcha, pſchi kotrejż tſjo duchowni ſłużachu a klóſchtyrſke knježny krasnu muſiku wuwjedźechu. K ſwjatomu woprawjenju běchu primiciantowa macz, bratr a ſotry. Te Deum ſkónczi tónle żadny a rjany ſwjedźeń w cyrkwi. Każ waſchnjo je, běſche potom kwas we wótcnym domje k. primicianta. — Knjes Scholta pſchińdże hako druhi kapłan do Khróſczic.

Cyrkwinſke nowinki a powjeſcze.

Z Barlina. Pruſke miniſterium je ſo, każ je to znate, pſchecy prawje njeznjeſliwe pſchecźiwo katholikam a woſobnje pſchecźiwo cyrkwinſkim wyſchnoſczam wopokazało. Tak zakitachu ſo wot njoho wſchitcy tamni, kotſiż wuczbu wo njezmólnym wuczeŕſtwje romſkoho bamża prěja; woni wobkhowachu ſwoje zaſtojnſtwa hako wuczerjo na katholſkich gymnaſijach a druhich wuczeŕnjach, haj katholſcy ſtarſchi buchu runje nuzowani wot tajkich njekatholſkich muži ſwojich ſynow woczahnycz a rozwuczicz dacz, dokelż ſo druzy wuczerjo na teſame ſchule njepſchipuſchczichu. Pruſcy biſkopojo wobroczichu ſo tohodła we dowěrnym piſmje we ſeptembru na khěżora-krala ſamoho, rozeſtajachu jomu njeſprawnoſcz tuteje wěcy a jeje zrudne ſczěhwki. Na kóncu oktobra pſchińdże wot njoho wotmłowjenjo, kiż je tež nětko pſchez nowiny znate. Tola tute wotmłowjenjo njemóże katholſkich poddanow ſpokojicz a nadźiju w nich wubudźicz, zo budże krajna wyſchnoſcz katholſku cyrkej we jeje prawach wſchudźom zamłowjecz. Katholſki lud ma tak jenu winu wjac, ſwěrnje k ſwojim biſkopam dźerżecz a na jich hłós kedźbnje poſłuchacz. Ł.

Z Wina. Tež w Sakſkej hiſchcze znaty hrabja Beuſt, kiż wot lěta 1866 jow hako krajny kancleŕ a miniſter zwonkownych należnoſczow we Rakuſkej knježeſche, je nětko (hdyż je wujednanjo ze Słowjanami ſkazył) wot khěżora ze ſwojich

wysokich służbow puschczeny. Wjele spomožnoho za rakuske ludy dokonjecz so jomu njeradži, a katholska strona móže jara wjesoła byczy, zo je wón ze swojich ważnych zastojnstwow zdaleny, dokelž pschez joho wliw bu tamne zrjadowanjo mjez cyrkwinskej a swětnej wyschnoszu, „konkordat“ mjenowane, na stroniske waschnjo zběhnjene, a nowe, wěru a schulu nastupace zakonje wudawane, pschez kotrež dyrbjesche so schula wot cyrkwje dželicz, a mkodoscz k woczehnjenju njewěriwym wuczerjam pschepodacz. Tute zakonje zbudžichu tež tohodla powschitkomnu njespokojnoscz a jenož z mocu mózachu so zawjescz. Tohodla katholski lud we Rakuskej wěsče njewobžaruje, zo Beusta zhubi. Ł.

Z Roma. Tudy pschebywasche dlěschi czas Hollandska kralowna, kiž tež wjacy krócz swj. wótca wopyta a zjawnje nětczischе za njoho tak zrudne wobstejnoscze wobžarowasche. To je mjez italskej stronu wulku njespokojnoscz zbudžiło. Swj. wótc je dospołnje strowy.

Amerika. We Bostonje bu w katholskej cyrkwi wóndanjo jedyn wuj prěnjoho Napoleona z mjenom: Jerome Napoleon Bonaparte z jenej wnukowku (Enkelin) Daniela Webstera, w swojim czasu präsidenta, wěrowany. Wón wudawa, zo ma prawo na francózski trón.

Należnoscze towarstwa.

Sobustawy na lěto 1871: kk. 325. Truc z Panczic; 326. Marija Rjeczyna z Budyschina; 327. wuczer Pětr Schokta z Radworja; 328. Pětr Kral z Bronja; 329. Madlena Zurowu z Ralbic; 330. Michał Kocor ze Schunowa; 331. Hrjehorjecy w Konjecach; 332. Michał Frencel z Rózanta; 333. Boschczij Lehmann ze Smjerdzaceje.

Dobrowólne dary: H. Duczman 15 nsl.; k. Lipicz 5 nsl.; J. D. 5 nsl.; P. T. z Rózanta 10 nsl.

Smilne dary k dalewobstaranju: za bamža Wawrik-Kislink 10 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschczenaj: Hana Khata, dz. Jana Karla Pětschki z B.; Miktawsch Józef, s. korczmarja Mikk. Schustera z Bělczec. — Zemrjeczi: Madlena, Jakuba Filipa zaw. mandz. z Němsec, 71 l.; Madlena Augusta, dz. kublerja Michała Müllerja z Dalic, 3 měs.; Marija rodz. Kocorec, mandz. žiwnoszerja Jana Měrczinka z Bělczec, 28 l. 8 měs.

Z nakładom naschoho towarstwa je wuschła a pschedawa so we expedicijach Póstа a pola klamarjow za 2½ nsl.:

Kralik.

Katholska protyka za Hornju Łužicu na lěto 1872.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czesczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: P. J. D. 15 nsl.; H. D. 15 nsl.; za pschedaty kupon statnesc papjery (121744) 2 tol.

Hromadze: 5722 tol. 7 nsl. 5 np.

Czischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholski Posoł

Wukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w knihańi 15 nsl.

Cyrkwinski cžasopis,

wudawany wot towařstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 23. | 2. decembra 1871. | Lětnik 9.

Njepschecželstwa napschecžo jesuitam.

(Skónčenjo.)

III. Kak wopokazuje so njepschecželstwo napschecžo jesuitam?

Njepschecželam jesuitow je kóždy srědk prawy a dobry, z kotrymž móžeja jim zeschkodžicž.

1. Najprjedy na nich swarja a jich hanja. Pschi kóždej pschileżnoscži, we skhadźowankach, towařstwach, zhromadźiznach, haj też na sejmach wusypuja cžile njepschecželjo swój hněw napschecžo jesuitam. Wschelake pisma a cžasopisy maja to za najlubsche dźěło, swój hnój a njerjad na jesuitow kidacž.

2. Tele swoje swarjenja a hanjenja jesuitow twarja a zepjeraja na njewěrnoscže a kž̌ě. Wobskoržowanja so zběraja a wschě móžne złóscže a njeskutki so na jesuitow rycža, wunamkuja nowe kž̌ě a wobnowjeja stare. Najzatraschnischi ludźo bychu jesuitojo byli, hdyž by jeno połojca toho wěrno było, schtož so na nich rycži. Ale tele rycže a wobskoržowanja su wumyslena kža. To móže so hižon z toho widźecž, zo pschecy rěka: to a to su jesuitojo cžinili; ale to skóržbnikoju njewjedža prajicž, kotry jesuita je to cžinił a hdže je so stało. A hdyž druhdy mjeno a město mjenuja, so njerědko pokaza, zo tam žadyn jesuita njeje a był njeje a tam wo taskim skutku niczo njewjedža. Hdyž by to wěrno było, schtož njepschecželjo na nich rycža, cžoho dla dha jich psched wyschnoscžu njewobskorža? Dokelž jim niczo złe dopokazacž njemóžeja, a njewinowatoscž jesuitow by so jasnje dopokazała. Njech ma kraj też wjacy paragrafow k pokhostanju wschelakeje wopacžnoscže a złóscže: ale to hischcže we žanym paragrafje zakazane njeje, schtož jesuitojo cžinja a žadaja. A by-li so, kaž je to we kóždym towařstwje móžno, hdy stało, zo tón abo druhi sobustaw jesuitskoho rjada něschto wopacžne cžini: dha pschi-

majcze toho a wostajcze druhich, a wosebje cyły rjad, na pokoj. Pschispomnicz chcemy tudy jeno to, zo bychu njepschecželjo jesuitow dołho pytacz dyrbjeli, prjedy hacz bychu mjez jesuitami jenu praschiwu wowcu namakali. Ale na to so njedźiwa, ale khroble so kźi a něschto njepschecželstwa tola wisajo wostanje.

3. Ale schto dha chcedźa njepschecželojo jesuitow ze swojim swarjenjom a hanjenjom a kźenjom na jesuitow? Jich psched swětny sud stajicz a po swětnym zakonju pschepytowacz a sudźicz dacz? Na to njemysla; to by prózdne dźěło było. Ale woni chcedźa swětnu wyschnosez napschecžo nim zeschczuwacz a z pomocu swětnych knjezeŕstwow jesuitskomu rjadej schkodźicz. Swětna wyschnosez dyrbi swoju móc na zahanjenjo jesuitow napinacz. Kak to? Jesuitam zakaza so pschistup do kraja, pschetoz pschez jich missionske skutkowanjo móhł tam a sem tola zatraschny njeměr nastacz we swědomju wschelakich paduchow, jebancow, a to by tola schkoda było, hdyz bychu tak rjenje twarjene a ze wschej žiwjeńskej potrjebu nadobnje zastarane cuchthawzy něschto swojich wumjeńkarjow wotbyłe. A tamne domy a domczki, kotrez pod luboszźiwym wóczkom stata k dźerženju schesteje helskeje kaznje pschilezhnosez dawaja, móhłe, kaz je so to po missionach něhdźezkuli stało, mjenje wobydleŕkow a wopytowarjow měcz — a to by była zasy zatraschna schkoda za swobodnosez mjasa.

Toho dla njepuschczcze jesuitow do kraja, a verfaß-unki a druhe „unki“*) njech jim zastup zaraczeja. Sejmy maja bohatu pschilezhnosez, swój rozom, swoju mudrosez a swoju starosez za zbožo kraja**) wopokazowacz. Tak je so w nowischim czasu zasy hłós pozběhnył: prjecz z jesuitami! Tych chcedźa z kraja wustorkacz; czim swobodnischo móżeja potom czi po kraju czahacz, kotsiz czinja, kaz bychu wschudźom doma byli a wschudźom domjace prawo měli a ludźi pschesczěhacz a wobczežowacz směli.

Hdźez pak jesuitam zastup a pschebywanjo zakazacz njemóżeja abo hańby dla njechadźa, tam jim z hładkimi postronkami ruce wjazaja a skutkowanjo zamjezuja; za to pak smědźa na jenej stronje dźěłaczeŕscy schczuwarjo a fabrikscy a druzy tyranoja, kaz tez zahanjerjo wscheje wěry swoje knotowske dźěło swobodnje a bjez zadźěwka do syteje wole dźěłacz. A wscho to z wysokej wyschnostnej dowolnosczu a privilegiom. Tak daloko spytuja njepschecželjo jesuitow swětnu wyschnosez zawjesez.

4. Wschudźom njecha wyschnosez tymle njepschecželam po woli czinicz a njemóże so pschi najlěpschej woli wo schkódnosczi jesuitow pscheswědczicz. Tez tudy so pomhacz hodźi: mucza lud napschecžo nim. Naschczuwani a zaplaczeni ludźo dyrbja haru hnacz a swoju žadosez hortnje abo pisownje wozjewicz a tomu někotre potajne hroženja pschistajicz. Tak snadź swoje žadanja z dobrym pscheczischcza. A njeńdźe-li z dobrym, dyrbi ze złym hicz: a jesuitow kamjenjuja a na wschelake waschnjo morja. Schczuwanja na jesuitow je spoczatk powalenja woltarjow a rozbicza trónow. Stawizny zběžkow we běhu poslednich stow lět tule wěc na zrudne waschnjo wujasnjeja.

---

*) Serb hewak praji: kunkawy.

**) Zbožo wobydlerjow kraja je druhdy cyle pódlanska wěc.

IV. Kak mamy so pschi tutych njepschecželstwach zadžeržecź?

Jesuitojo wjedža prócowanja swojich njepschecželow ze sczerpnosczu znjesczź a tróschtuja so z Jězusowym słowom: „Zbóžni scże wy, hdyž ludžo was klecź a pschesczěhacź a wschitko złe na was ryczecź a łhacź budžeja moje dla: wjeselcże a radujcże so, dokelž wasche myto je wulke we njebjesach.“ (Mat. 5, 11.)

Schto pak mamy my pschi tym cžinicź, zo bychmy swoju winowatosczź dopjelnili?

1. Njewěrmy ryczam a łžam jich njepschecželow, kiž su so cžasto a wjele krócź hako łžě wopokazale. Wysche toho maja jesuitojo najlěpsche wobswědčenja wot tych, kotsiž jich znaja a chcedža wěrnosczi cžesczź dacź. Spomnju jeno na to, schtož je bamž Pius IX. we założenskim pismje jesuitskoho kollegia we Sinegaglia wo nich wuprajił: „K tróschtej naschcje dusche derje wěmy, zo sobustawy towarstwa Jězusowoho niczo naležnische nimaja, hacž z wosebitym napinanjom mocow, z horliwosczu a mudrosczu dźełacź, wjetschu cžesczź božu wschudžom spěchowacź, wěczne zbožo cžłowjekow spomožecź, strowu wucžbu zakitacź a rozschěrjecź, a młodžinu we bohabojosczi a wědomosczach rozwucžecź — k najwjetschomu wužitkej, cžesczi a zakitej cyrkwje a kraja.“

Tele nazhonjenjo wobkruczeja biskopojo, kiž su jich do swojich wosadow powołali a jich skutkowanjo wobkedžbowali. To wobswědczeja horliwi duchowni, kotsiž maja we jesuitach dobrych pomocnikow we cžežkim, wobcžežnym dźěle we knjezowej winicy. To wobswědczeja wěriwi, kotsiž su jich skutkowanjo nazhonili. To wobswědczeja skónczńje tež cźi z jich njepschecželow, kotsiž so sprawnosczź chyle wuslekli njejsu, hdyž su pschiležnosczź měli, z jesuitami wobkhadžecź a jich spomožne, zbožowne skutkowanjo widžecź.

2. Tak ważmy sebi skutkowanjo jesuitow wysoko. Haczrunje zbožo nimamy, jich we naschim kraju měcź a z jich dźěła a skutkowanja wužitk a dobytk cžahnycź: mamy tola tróscht, zo woni druhdže skutkuja, schtož je cyłej cyrkwi a tak tež nam k lěpschomu. Skutkowanja jesuitow we zańdženej wójnje we lazaretach je znate, tak zo wo tym hakle wobschěrnje ryczecź njetrjebam. Tola powužiju tule pschiležnosczź, wopomnjeczo serbskoho*) jesuity, Melchiora Robla z Khrósczic wobnowicź, kaž je jesuita Jakub Ticin z Kulowa we łaczonskej knizy „Epitome historiae Rosenthalensis, 1692“ na str. 295 wopisuje: „Melchior Robl z Khrósczic we Łužicy, laiski bratr, prědkstejeŕ haptyki, běsche w tamnym

*) Kaž daloko běsche mi mózno, sym we zapiskach sczěhowacych jesuitow ze serbskoho kraja namakał: Měrczin Branka z Wotrowa, wumrj. 1719 w Prazy; Jakub Bryl z Hrubjelczic, wumrj. 17. měrca 1865 we Tyrnawje; Michał Faulhaber z Budyschina, wumrj. wokoło 1750; Anton Hodleŕ (Adler) z Budyschina, w zańdženym stotytku; Jakub Jězorka z Khrósczic, nar. 1608, zastupił 1627; Jakub Pětr Lipaŕ z Kulowa, 1648; Lisak z Khrósczic; Handrij Małka z Hrubjelczic, † 1809; Měrczin Metzner z Kulowa; Jurij Ferdinand Młynk (Molitor) z Khrósczic, † 1661; Riemer z Budyschina; Pětr Słabin z Kulowa; Mikławsch Suba (Schubert) ze Zyjic, wumrj. 1772; Jurij Schafel (? Wowcžeŕk ?) z Khanec; Hrehoŕ Schelc (Schelicius) z Konjec, † 1646; Jakub Ticin z Kulowa, † 1693; Jan Worjech (Warhichius) z Kulowa, 1691; Jurij Wiczaz (Lehman) z Khanec, † 1739; Melchior Robl z Khrósczic, † 1655; Handrij Zahon z KoczinY, 1688.

cžežkim cžasu jeniczka nadžija kollegia a trósćht khorych. Dweju khoreju, na mór hižon smjercži blizkeju, je wón z prócu a lěkarskej wustojnosczu pschi žiwjenju zdžeržak. Lědym so dosćž wopisacž hodži njepschemërna, pschez wjele lět trajaca luboscž tutoho bratra napschecžo khorym (pschetož dwacheži lět je w towarstwje pschebywak), tak zo bu wot towarschow we rjedže z mjenom „zkoty bratr" mjenowany. W lěcže 1645, hdyž natyknina khoroscž braunawski klóschtyr nanajcžežo krjudowasche, pisasche Melchior Robl z Kuttenberga, hdžež pschebywasche, swojomu provincialej list z tutymi skowami: „„„Cžesczowny wótcže! Pschehladawschi wschitke wěcy, sym psched wjele lětami wobzamknyk, swoje žiwjenjo, haj, hdyž bych je měk, wjele žiwjenjow, k božej cžesczi podacž. Tohodla pschi swojej snadnosczi poskiczuju swoje moch, džěko a so samoho chkoho k skužbje khorych, wot kajkeježkuli khorosczje napadnjenych.""" Dostawschi tule dowolnoscž, khwatasche Melchior hnydom do Braunawy a z wulkej luboscžu poda so chky khorym. Ale božej dobrocžiwosczi so spodobasche, joho do toho cžasa bjez schkody hischcže džesacž lět za Wołomuczanow (Olmütz) zdžeržecž, kiž běchu wot wschitkeje cžkowjeskeje pomoch wopuschczeni. Schtyri krócž běsche naschim na mór skhorjenym we Wołomucu wodnjo a w noch na pomoc a poskužowasche ze swojimaj rukomaj. schtožkuli měješche so jim cžinicž. Wot poslednjoho, z kotrymž we jědojtej rozhorjenosczi rozhorjenym kaž z džěcžatkom wobkhadžesche, bu natyknjeny a po wudyrjenju smjertnoho jětra wumrje wón na sedmy džeń khorosczje, 7. septembra 1655."

Tajke pschikkady móžeja jesuitojo z hromadami mjenowacž. Schtó njechak sebi jich wysoch wažicž a we wutrobje cžesczicž?

3. Njebojmy so, jich zakitacž a pschi datej pschiležnosczi za nich skowo prajicž a k mjelcženju pschinjesčž rycže jich njepschecželow. Nascha bojaznoscž dawa njepschecželam khrobkosčž a dobycžo. Pola Boha pak z pobožnej ponižnej modlitwu wuproschujmy, zo chcyk wón dobry, spomožny cyrkwinski rjad jesuitow zakitacž, wobkruczecž, rozschěrjecž a joho skutkowanjo ze swojej hnadu žohnowacž, zo by cyrkej nadobywała, kraje we měrje a pokoju byte a cžkowjekojo pschischli k zbožu a zbóžnosczi.

Z naschеje diöcesy.

Z Budyschina. Po najnowschej kurrendže (rozkaz) naschеje duchowneje wyschnosczе budže jutse prěnikróčž w modlitwje po prědowanju tež za khěžora a khěžorstwo proschene. Duchowna wyschnoscž je z tym wuwjedka, schtož je za wschitke kraje něinskoho khěžorstwa wot swětneje wyschnosczе poruczene.

Z Lubija. Dokelž je tu nětko 19 katholskich schulskich džěczi, bu tónle tydžeń wucžeŕ nabožiny (religije) za nje postajeny, kiž budže z Budyschina sem jězdžicž, a to k. dopołdnischi prědaŕ J. Dienst.

Z Ostritza. Wuskuženy wucžeŕ z Grunawy, k. Bergmann, je wot kralowskeje Majestosczе zkotu medaillu zaskužbnoho rjadu dostak. K tajkomu swjedženjej běchu so wóndanjo wysoch cyrkwinscy a swětni zastojnicy sem podali. Wucžeŕske město w Grunawje zastara so provisorischy.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Z Barlina. Powschitkomny němski reichsrath stoji na kóncu swojoho druhoho posedzenja. Ryczało je so tu jara wjele, spomožnoho wuradźiło pak mało. Z cyła drje tuta zhromadźizna nadźije ludow němskoho kraja njedopjelni, dokelž wo poniženju dawkow, wo położenju wojerstwa, wo rozschěrjenju praweje swobody njebu niczo słyschecz; město toho bu nowy pschidawk k khostanskomu zakonjej pschiwzaty, kiž katholskich duchownych potrjechi a tym z jastwom hacž do dweju létow hrozy, kiž sebi zwěrja zjawnje we swojim zastojnstwje krajne należnoscze tak rozestajecz, zo mohło to měr a pschezjednoscz skazycz. Tutón hrozny namjet staji so wot katholskoho ministra katholskeje Bajerskeje, Lutza. Kaž je znate, je wjetschina bajerskoho sejma katholska, nětsische ministerium pak je, hacž runje je tež po mjenach z katholikich muži zestajene, tola we nětsischich cyrkwinskich zwadach zjawnje na stronu njepschecželi katholskeje cyrkwje stupiło. Tohodla je lohcy mózno, zo budże pschi wotewrjenju sejma wjetschina prajicz, zo k tutomu ministerijej žaneje dowěry nima, a zo jomu tak žanych pjenjez njedowoli. Potom by dyrbjał minister Lutz swoje rjane město wopuschczicz. Mózno pak tež je, zo ministerium sejm psched joho zhromadzenjom rozpuschczi a nowe wólby wupische we nadźiji, zo tak wjetschinu nowych zapóslancow za so dobudże. Zo pak by so to skerscho radźiło, dyrbi so najprjedy duchownym huba zawjazacz, zo njebychu pschi wólbach za tajkich muži ryczeli a wojowali, kiž su derje katholscy zmysleni. Psched tym so minister Lutz boji a tohodla prosy, dokelž doma sam wjacy tak wjele mocy nima, němski reichsrath wo pomoc, dokelž wě, zo tón jomu próstwu njezapowje, kiž ma podczischczenjo katholskeje cyrkwje k wobjeczu. Bismark bě hnydom za joho namjet, haj wupraji zjawnje, zo je tónsamy nuzny, a tak bě hižom tak wjele hako pschiwzaty, prjedy hacž bu psched zaposłancow pschinjeseny. To so sta we posedzenju 23. novembra. Minister Lutz tónsamy sam najprěni zamkowjesche, a pschiwzaczo tohosamoho hako za zbožo a wobstaczo Němskeje nuznu wěc pschedstajesche. Pschi tym pokaza pak tež, zo wěrnoscze katholskeje wěry jara schpatnje rozemi. Pschecžimo joho namjetej ryczachu wosebje ze znatej ryczniwoscžu, biskop Ketteler, Windthorst a Reichensperger. Tola jich próca bě podarmo. We posedzenju 25. novembra bu njeznjesliwy namjet z 179 hłosami pschiwzaty. Hacž budże tónsamy ministrej Lutzej tak wjele wužitka pschinjescz, kaž wón woczakuje, a katholskej cyrkwi tak wjele schkodżecz, kaž so wón nadźije, budże so snadź skoro pokazacz. Katholskich poddanow němskoho khěžorstwa pak móże z nowa pscheswědczicz, zo jich prawa tu nichtó njezakituje, jelizo je sami pschez mudre a pschezjene skutkowanjo njezamkowjeja. Ł.

Pruska. Wrótslawska diöcesa, ke kotrejž tež kulowska wosada pschisluscha, je najwjetscha w Europje. Wona liczi 13 kommissariatow, wot kotrychž su 11 pruske a 2 rakuskej. Te 11 pruske kommissariaty wobsteja z 86 archipresbyteriatow ze 730 farskimi wosadami a 30 lokalijemi z 1,950,000 katholikami. Po knjezerskich wokrjesach pschinżeja na Oppeln 34, na Wrótslawu 25, na Liegnitz 18, na Frankfurt p. W. 2, na Delegaturu 7. Najwjetschi archipresbyteriat je Wrót-

ſławſki, kotryž 67,581 duſchow wopſchija. Kóždy archipresbyteriat rozpanje do 8—9 farow. W tutych 86 archipresbyteriatach ſkutkuja 1138 ſwětni duchowni, wot kotrychž ſu 760 fararjo a 378 kapłani. Najwjetſche fary ſu w Königshütte ze 26,000 a Neiſſe ze 18,623 duſchemi. Najmjeńſche farſke woſady ſu w Großenbohrau pola Freyſtadta z 78 a Deutmannsdorf ze 107 duſchemi, Hertwigswaldau pola Sagana ze 109 a Metſchlau pola Sprotawy ze 126 duſchemi. Někotre miſſionſke woſady w diasporje ſu hiſchcze mjeńſche. Wyſche toho ſkutkuja 15 duchownych na gymnaſijach a 5 hako direktorjo na wučerſkich ſeminarach. We 1613 wučerńjach namakaja ſo 267,432 dźěći, kiž ſo wot 2662 wučerjow a wučerkow rozwučuja. K.

Naſſauſka. We tudomnych kupjelach Soden bu pſched 15 měſacami pſchez towarſtwo ſ. Bonifacija miſſionſka ſtacija założena. Nětk je jena knjeni, kiž je tudy ſtrowoſcź zaſy namakała, 25,000 ſchěſn. tejſamej dariła, a to 15,000 ſchěſ. k natwarjenu ſyrotnicy a aſyla za ſłužownicy bjez rozdźěla wěry, 5000 ſchěſn. k natwarjenju fary a 5000 ſchěſn. k dotaciji fararja tudy. K.

Z Nürnberga. Zo wěriwi a ſprawni proteſtantojo te njerozomne a njekhmane ſudźenja jeſuitow a klóſchtyrſkich rjadow njepſchiſpóznaja, kaž je tamni njekſcheſcźanſcy mudraczkowje w Darmſtadtu wóndanjo wuprajichu, pokaza nam zhromadźizna towarſtwow „za wothladanjo ranjenych w bitwach a hojerńjach“, kiž ſo pod pſchedſydſtwom radźiczela ze Sydow tudy wotdźerža. Hako ſo po dźeńſkim porjedźe mjez druhim wot nazhonjenjow wo ſkutkowanju němſkich zjenocźenſtwow za ranjenych a khorych w poſlenjej wójnje na bitwiſchcźach a w khorownjach, wo wothladanju muſkich a žónſkich wothladarjow atd. ryczeſche, praji referent, dwórſki radźiczel a profeſſor Dr. Held z Würzburga mjez druhim takle: „Skutkowanjo duchownych rjadow pſchi wothladanju ranjenych w poſlenich bitwach je tak khwalobne, zo wón to ze ſkowami ani hódnje wuprajicź njemóže. Wothladanjo tych tak mjenowanych ſwobodnych a ſwětnych wothladarjow ſo z nim anic pſchirunacź njehodźi. Ženje tež najmjeńſchoho poroka ſłyſchał njeje, kiž ſo by tutym klóſchtyrſkim rjadam pſchi wothladanju jim poručenych ſcźinicź mohł. Wón tohodla ſo njemócny cźuje, cześcźownoſcź, kiž we wutrobje pſchecźiwo duchownym wothladarjam a wothladařkam ma, z hódnymi ſkowami wuprajicź. Pſchicźiny tutoho woſobnoho ſkutkowanja duchownych wothladařkow měni wón we tym namakacź, zo ſu wone hižon hako ſobuſtawy klóſchtyrſkich rjadow kóždomu woporej zwólne, tež pſchez ſwoje ſluby a klóſchtyrſke zakonje podwolnoſcźi a ponižnoſcźi pſchiwučene a pſchez jich zdraſcźenja pſched wſchelakim tajkim zwarnowane, ſchtož druhdy ſwětne wothladařki za dalſche ſkutkowanjo njekhmane ſcźini. Skónczńje wupraji hako wutrobne pſchecźo, zo bychu w pſchichodźe, jeli hdy žana wójna zas wudyri, ſo jenož tajke wothladařki a wothladarjo wubrali, kiž maja k tomu powołanjo a wuſtojnoſcź, a zo bychu ſu tute ſwětne wothladařki wſchitke pod wobkedźbowanjo klóſchtyrſkich rjadow ſtajili, zo bychu we lazaretach jenož pod nimi ſkutkowali. Dale hiſchcze pſchiſtaji wón, zo maja ſo toho dla duchowne rjady hižon prjedy wot wyſchnoſcźow ſylnje podpjeracź, zo bychu pſchi wudyrjenju wójny k nuznomu ſkutkowanju derje pſchihotowani byli. Tohodla maja ſo jim te w bitwach

a lazaretach pschisadżene abo pschetrjebane wěcy hnydom zasy zarunacz, a jich wuczenjo we wothladanjo khorych wot wyschnoscze lěpje podpjeracz hacz dotal.“ A tuta rycz bu wot pschitomnych, kiž njeběchu ultramontansch katholikowje, ale zwjetscha protestantojo, z wótrym sławawołanjom pschijata. Knjez Held, kiž bě hako wotposłany měsacy dołho pschileżnoscz měł, skutkowanjo klóschtyrskich rjadow na bitwischczach a w lazaretach wobkedżbowacz, je swědk wjetscheje ważnoscze dyżli Bluntschli a joho towarschojo. Dokelž mjez tuthymi tysacami, kiž na krawnych bitwischczach a we schpitalach tam ranjenych a khorych wothladachu, běchu runje tež jesuitowje we wulkej mnohoscži. A za tych wustojnych knjezich w Darmstadtu a Münchenje chcemy hischcze pschistajicz, zo su wot wobstacza jesuitskoho rjada w l. 1540 hacz nětk hižon 800 martrarskeje smjercze za naschu wěru wumrjeli, a pschez 2000 wumrjechu hako martrarjo pschi wothladanju w khorownjach. Njesměrna mnohoscz spisowarjow, kiž su pschez 20,000 wuczenych knihowych wudawkow we wschitkich ryczach zemje a wschitkich wědomnosczach, cżkowjeskich a bójskich wudali, su z jich rjada byli. A tutych mužow wěrja sebi tamni cżkowjeczkowje z „protestantenvereina“ z najnjehodnischimi skowami hanicz, jich swětej hako najhórschich złósnikow prědkstajicz a jich zahubjenjo wot wyschnosczow żadacz! K.

Schwajcarska. Wosobny měschczan k. Duval bu ze swojej cykej swójbu wóndanjo wot biskopa Mermillod do katholskeje cyrkwje pschiwzaty. Wón je tež knihi wudał pod titlom: „Protestantismus, sudżeny wot protestanta. Pschicżiny mojoho pschestupa k katholskej cyrkwi.“ K.

Z Roma. Tudy je nětko italske knjezstwo swoje sydło wzało, jednotliwi ministerojo su tu ze swojimi zastojnikami a z druhimi k tomu potrěbnymi wosobami wobydlenjo namakali. Bě to za nich cżežka wěc, dokelž swěrny Romjan njechasche tuthych ludżi hospodowacz a we hosczencach njemějachu ruma. Tohodla dyrbjachu wschelake klóschtyrske knjezny z jich měrnych wobydleni so z mocu wuhnacz, zo bychu cżródy italskich kralowskich zastojnikow wobydlenja namakali. Tež italski kral je na cżasy nuzowany tu pschebywacz, tola zda so, hako by jomu tu swědomjo měra njedało; tak khětse hacz móże, wopuschczi zas swoje na njesprawne waschnjo dobyte khowne město. We tuthym tydżenju bu tu tež italski parlament, t. j. sejm swjatocznje wotewrjeny. Wuradżowane budża tež wschelake nabożne zakonje, wosebnje za zběhnjenjo klóschtrow. So samo rozemi, zo so tesame tež wot sejma pschiwozmu. — Tež so powjeda a pische, zo swjaty wótc drje Rom wopuschczi a zo je joho Thiers, pschedsyda francózskeje republiki, do hrodu Pau we južnej Francózskej pscheprosył, tola my to hischcze njewěrimy; hacz dotal pschebywa hischcze strowy we Romje a dostawa z blizka a zdaloka znamja wěrnoho pschecželstwa a swěry. Tež khěžor a khěžorka z Brasilije wophytaschtaj joho hnydom po swojim pschikhadże do Roma. L.

Amerika. Zo so katholska cyrkej swobody bojecz nima, pokazuje kcžěw cyrkwje tudy. Kóżde katholske nowiny powjedaja wo załoženju nowych wosadow abo twarbach nowych božich domow. Chcemy tudy jenoż z někotrych cżisłow poslenjeju měsacow z nowinow, z „Kath. Volkszeitung“ w Baltimore, a z „Wahrheitsfreund“ w Cincinnati, wuczah podacz. „Sobotu 16. septbr. bu nowy du-

chownſki ſeminar ſ. Karla Borr. w Philadelphia ſwjeczeny; njedzelu na to cyrkej ſ. Marije w Newcaſtle pſchez biſkopa Domenec. We ſczěhowachym tydzenju bu zakładny kamjeń k nowej kath. cyrkwi w Aſtoria pſchez biſkopa Loughlin położeny; tohorunja w Rondout, w pſchedměſcze New-Yorka, k cyrkwi ſ. Pětra němſkeje wosady wot generalnoho vikara Starrſa. Tydzeń pozdźiſcho bu pſchez biſkopa w Vincennes zakładny kamjeń k nowej cyrkwi w Jaſperu położeny. W tymſamym tydzenju bu nowonatwarjena cyrkej w Honſton, w Texaſu pſchez biſkopa Dubois ſwjeczena. W miſſiji Oſage w Kanſas bu twar cyrkwje zapoczaty, kiž po wotpohladu jena z najrjeńſchich cyłoho kraja budże. Tohorunja bu w New-Orleans zakładny kamjeń k nowej cyrkwi położeny, a 8. oktbr. bu tam nowa natwarjena cyrkej ſ. Vincenca poſwjeczena. We Des-Moines, w kraju Jowa, bu tež w ſpoczatku oktobra zakładny kamjeń k němſkej cyrkwi położeny, a w Marion, w kraju Kentuky, bu kollegium ſ. Marije pſchez biſkopa z Louisville wotewrjeny; tohorunja bu tež cyrkej ſ. Marije w D'Fellon-Staciji pſchez generalnoho vikara Mühlſiepen poſwjeczena. We Quincy (Illinois) bu nowy kollegium franciſkanow pſchez biſkopa Baltes poſwjeczeny, a w Ahnepec, w diöceſy Greenbay, je cyrkej we twarje tak daloko, zo budże w běhu toho měſaca hotowa." K.

Naležnoſcze towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1871: 334. Michał Zmij z Serbſkich Pazlic; 335.—340. z Wudworja: Mikławſch Duczman, Mikławſch Jórſch, Mikławſch Bryl, Jakub Schołta, Michał Schołta, Jakub Zarjenk; 341. Pětr Nowak z Kozaric; 342. Jak. Kokla z Khróſczic; 343. Handrij Zarjenk z Dźěžnikec; 344. Jakub Bräuer z Budyſchina; 345. R. D. z. R.; 346. Jan Grubert z Radworja: 347. M. H. z Kh.; 348. Marija Czemjerina z Czemjeric; 349. Pětr Bjarſch z Czemjeric.

☞ Dokelž lěto k kóncej běži, proſymy wo zapłaczenjo pſchinoſchkow. Zeſchiwk „Ziwjenja Swjatych" ſo cziſchczi a wuńdże wokoło nowoho lěta.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbſkich wosadow.

Z Budyſchina. Kſchczena: M. Auguſta, Jana A. Krecžmarja z Němſec. — Zemrjeczi: Jan Muzik z B., 51 l.; Jurij Kilank z Czemjeric, 45 l. 5 měſ.; M. Hańža, dź. J. Franca Trulleya z B., 6 njedź.

Z nakładom naſchoho towarſtwa je wuſchła a pſchedawa ſo we expedicijach Póſła a pola klamarjow za 2½ nſl.:

Kraj.

Katholſka protyka za Hornju Luzicu na lěto 1872.

Dary za cyrkej w Czornecach abo Baczonju.

K czeſczi Bożej a k ſpomoženju duſchom ſu dale woprowali: Dwaj dobroczerjej pſchez Wawrika z Kanec, kóždy połoſcu, w hromadze 50 tol.; ze ſłowami: „Ja ſo zraduju, hdyž bu mi prajene: do domu Knjeza pójdźemy" 5 tol.

Hromadze: **5777** tol. 7 nſl. 5 np.

Cziſchczał L. A. Dank-chak w Budyſchinje.

Katholski Posoł

W ukhadźa prěnju a třeću sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće a w kniharni 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisło 24. **16. decembra 1871.** **Lětnik 9.**

Něhduschi klóschtyr franciskanow w Budyschinje.

Hdyž w Budyschinje z mjasnoho torhoschcza pschez bratrowsku (t. r. mnischu) na wysoku hasu dżesch, pschińdżesch k tak mjenowanej mnischej cyrkwi. Psched sobu widżisch wulke murje něhduscheje cyrkwje klóschtra franciskanow. Tónsamy bu w l. 1226 poswjeczeny. W lěcze 1401 so klóschtyr prěni krócz wotpali; ale bu za krótki czas rjenschi natwarjeny. W l. 1441 wudyri zas woheń w klóschtyrskich twarjenjach, a cyrkej so tež zapali; tola wotpali so tón krócz jenož kryw cyrkwje, a nutskowne bu zdżerżane. Tohodla bu bórzy wscho zas natwarjene. Dotal bě we klóschtrje měschczanska wuczerńja. Hdyž pak najwjetschi dżěl wobydlerstwa k nowej Lutherowej wěrje pschistupi, bu wuczerńja za tuthych 1540 do druhich twarjenjow pschesydlena. Jenož za katholski dżěl wobydlerstwa, a wosobnje za Serbow na wsach, kotsiž běchu hischcze katholskej wěrje swěrni, wobsta wuczerńja dale. Pschez wustupjenjo a wotemrjeczo běchu so hacž do lěta 1558 mnischa nimale zhubili; dokelž pschez tak mjenowanu reformaciju so tež dokhody klóschtra zhubichu. We lěcze 1558 běschtaj tu hischcze dwaj mnichaj a tutaj pschepodaschtaj klóschtyr skónczinje wyschnoszi, a wopuschczischtaj jón. Tehdomny tachant powoła tohodla, zo by klóschtyr swětnej wyschnoszi, a pschez to protestantam do ruki njepanył, z Prahi franciskana Matija Losanitza do klóschtra. Tón dyrbjesche tudy zwonjenjo wobstaracz a w klóschtyrskej cyrkwi wschědnje bożu mschu dżerżecz. Tola w l. 1587 wumrje Losanitz a wotkaza klóschtyr tachantstwej; jenož katholska wuczerńja tudy hischcze wosta. W l. 1598 wotpali so klóschtyr z cyrkwju tsecżi krócz, a njebu wjac natwarjeny. Wuczerńja bu do tak mjenowanych cyrkwinskich khěžow pódla serbskeje cyrkwje swj. Marije na žitnych wikach pschepokožena. Blak, hdżež bě klóschtyr stał, leżesche dołhe lěta pusty, a jenož powostanki cyrkwje pokazachu něhduschu rjanoscz. Po

cžasu dowoli tachantstwo khudym wobydlerjam, zo smědžachu sebi na pusty blak wobydlenja twaricž. A tak buchu na městno, hdžež bě něhduschi klóschtyr stał, pschez 30 wobydlenjow natwarjenych, kotrež běchu zwjetscha wot katholskich Serbow wobydlene. A tak nasta, srjedž města Budyschina, wosebita gmejna, z mjenom „mnischa cyrkej", němski Mönchskirche, kiž mějesche swojoho samostatnoho rychtarja pod wyschschim sudnistwom tachantstwa. Hdyž buchu psched nimale 20 lětami tak mjenowane patrimonialne sudnistwa na krajnu wyschnosčž wotstupjene, bu tež sudnistwo mnischeje cyrkwje na kralowski hamt wotedate, a wobydlerstwo bu k městej pschiliczene. J. K.

Hischcze něschto wo jesuitach.

Protestantski rektor Körner w Halli pisa w swojich knihach „Geschichte der Pädagogik" wo jesuitach takle: „Hakle jesuitowje załožichu wuczerńje, kotrež běchu za tamny cžas hacž nanajlěpje zarjadowane, a tohodla běchu w swěcze hako najlěpsche wuwołane. Waschnjo je, jesuitow hako njekhmanikow, polnych złósče, tajenstwa a pscherady, sej prědkstajecž, haczrunje dyrbjało derje znate bycž, zo te jim prědkmjetane złósče historisch zenje k dopokazanju njejsu. A zo bě zběhnjenjo jesuitskoho rjada w zańdženym lětstotku skutk namocowanja (Gewaltstreich) büreaukratiskich ministrow, je kóždomu wuczenomu wědomne. To je winowatosčž sprawnosče, zo tych k mjelczenju pschiwjedžemy, kotsiž runje w cžahnidbje jesuitow zasakku złóscž k zahubjenju młodosče widža. Jesuitowje steja na skhodženku cžasa; tohodla su tež tak wulke wěcy wuskutkowali, schtož tež protestant bjez zawisče pschipóznacž dyrbi, a tež to, zo woni schtudowanjo starych cžasow praktisch zapschimnychu a cžahnidbu w jich wuczernjach hako ważny dźěl pschijachu. Cži su prěni pädagogowje (wocžehnjerjo), kiž ze psychologiskim taktom skutkuja, a njewocžahnu po schablonje. Tohodla woni w schulskich wobstejenjach we krajnym žiwjenju ważne městno zastupuja. A jenož wot toho cžasa spocžina so perioda wědomnostneje pädogogiki. Jesuitowje wjedžachu póccžiwosčž a cžistosčž pola młodosče dospjecž, kajkuž ju žana wuczerńja 16. a 17. lětstotka dospjecž njemóžesche."

Znaty prědar P. Abraham a Sancta Clara, kiž běsche psched 200 lětami we Winje žiwy, prajesche tehdom wot jesuitow takle: „Towarstwo jesuitow so mi da kaž worjeschina, na kotrejž wjele zrawych płodow wisaja. Do tutych mjetaja zke hólcziska najradscho z kamjenjemi."

Protestantski pädagog Schmidt, kotryž je tež knihi pod napismom: „Stawizny pädagogiki" wudak, praji w tutych: „Zo su wuczernje jesuitow najlěpsche jich cžasa byli, mysl za wědomnosče zbudžowali a wschitke druhe katholske wuczernje pschetrjechili; haj wón je hischcze prjedy protestantskich staji."

Druhi wucženy protestant Baco z Verulam praji: „Schtož pädagogow nastupa, je najkrótsche prajicž: Wzmi sebi na wuczerńjach jesuitow pschikład; dokelž njebě hischcze niczo, schtož je pódla we wužiwanju lěpsche, dyžli tele. Pschedewschim khwalu ja wocžehnjenjo w jich kollegijach. We tutych namakasch pola młodych ludži wjetschu sprócniwosčž a pilnosčž; tam maja cžesčzehódnych muži psched wo-

cžimi, schtož nutrnosćž w młodych wutrobach zbudžuje.“ Dokelž wón potajkim jich wucženjo a wocžehnjenjo za jara dobre spóznaje, je wón hischcže skónczńje wot nich tute słowa pschistajił: „Dokelž tak dospołni scže, bych chcył, zo byschcže naschi byli!“

Katholskaj pädagogaj Rolfus a Pfister pisataj w swojej „Realencyclopädii“ wot jesuitow takle: „Francóza Thiers měnjesche so pola luda do khwalby stajicž, hdyž na sejmje prajesche, zo jesuitowje poddanow patriotiscy (wótcžinscy) njewocžahnu, a wucžby wucža, kiž su pschecžiwo krajnym zakonjam. Lědom bě wón tute wobskoržowanjo na scjmje wuprajił, hako so 600 prjedawschich jesuitskich schulerjow, kiž wschitcy wysoke městna w krajnych słužbach, w pismowstwje a druhdže zastupichu, zběhnychu a zjawny protest pschecžiwo njomu wozjewichu.“

J. K.

Z naschcheje diöcesy.

Z Budyschina. W towarschni katholskich rjemjesniskich buchu lětsa tele akcije (po 5 tolerjach) wulosowane a wupłacžene: cžisło 5, 108, 76, 172, 122, 81, 136, 182, 109, 1, 70, 95, 180, 68, 33.

Z Budyschina. Kaž słyschimy, je katholska bjesada w Kukowje założena.

Z Budyschina. Z pschecželnoho lista zhonimy, zo delanska katholska bjesada mócnje pschibjera, 57 sobustawow da so hacž dotal zapisacž. Na swj. Handrija so we Łazku druhi krócž zhromadži a knjez pschedsyda kapłan Nóla mějesche dlěschi pschednoschk wo nětsischich cyrkwinskich wobstejnosćach, kotryž bě za wschěch pschitomnych prawje zajimawy. Knjez wucžeŕ Hicka wupraji žadosćž, zo mohł so pschi zliczbowanju ludu tež wucžawk naschich serbskich katholskich wsow sczinicž, z kotrohož bychu kubła, žiwnosćze, khěžki a mjena nětsischich wobsedžeri so zestajeli. Wěsćze by wuwjedženjo tutoho namjeta prawje wužitne było, tola njetrjeba so to pschi zliczbowanju ludu stacž, ale móže so tež lohcy runje tak dospołnje z pschecželnej pomocu wosadnych duchownych a wucžerjow wuwjesćž. Je to namjet za pschichodnu powschitkownu katholsku zhromadžiznu. Ł.

Z drježdžanskeje diöcesy.

Z Drježdžan. Katholske spěwanske towarstwo pod mjenom Cäcilijine dawasche wóndanjo duchowny koncert, w kotrymž starsche cyrkwinske kompozicije pschednoschesche. Pschedsyda towarstwa, k. präfekt Maaz, džerżesche rycž wo wschelakorym cyrkwinskim spěwanju. Bjez poskucharjemi bě tež kralowski prync Jurij ze swojej knjenju mandželskej. Cyrkwinski spěw dobywa w naschim cžasu pschecywjacy pschecželow dyžli (cžasto hubjenje wuwjedowana) instrumentalna hudžba.

Z Lipska. Tudomne katholske dobroczeŕske towarstwa su lětsa jara wjele skutkowałe. Tak je žónske towarstwo wudało 49 tol. za drastu prěnjokommunikantkam, 94 za wobradženjo khudym holczkam, 17 tol. khudym słužownicam. Vincencowe towarstwo wuda za wobradženjo hólczkam 124 tol. Hilžbjeczine

towarſtwo je 434 tol. nałožiło: 138 tol. za khore ſłužownicy, 71 tol. za rozdžělene drjewo, atd. Wóndanjo je ſakſka krónprynceſna hólczi a holczi aſyl (wuczekowy dom) poſledy mjenowaneju towarſtwow ze ſwojim wopytom počeſczíła.

Z pruſkeje Łužicy.

Z kulowſkeje woſady. W 22. czíſle Pósła ſo ſkorżeſche, zo dołho žanych młodych duchownych ze ſwojeje woſady njedoſtanjemy. Runje tajka nuza budże wo wučerjow; žadyn ſerbſki młodženc wottudy ſo na wučeŕſtwo njepſchihotuje. A tola budża w ſwojim czaſu tajcy trěbni! Serbſke dźěczi móże ſerbſki wučeŕ najlěpje wuczicz; też němſka rycz ſo z pomocu narodnoje ſerbſkeje ſpěſchniſcho wuczi, dyžli je to pſchez cyle němſku ſchulu (kaž w Kulowje) móżne pola małych dźěczi. Njemóhli zamożiczi woſadni hromadu ſtupicz a jenoho woſadnoho hólca abo wjacy na wučeŕſtwo dacz pſchihotowacz? To by praſchenjo było za katholſku bjeſadu, kotraż mohła ſo też tudy założicz.

Cyrkwinſke nowinki a powjeſcze.

Němſka. Po cyłym nowym khěžorſtwje zapoczina wójna pſchecziwo jeſuitam. Kak wjele dha w nim jeſuitow je? Stróżej ſo, Němſka, kiž maſch 40 milijonow wobydleri! We tebi maja jeſuitowje 12 klóſchtrow! A hdy by jich w kóżdym 20 było (ſchtoż pſchezcyłnje njeje), maſch jich 240, tak zo na něhdże 166,700 duſchow jedyn jeſuita pſchińdże.

Němſka. We Elſaßu a Lothringſkej móża wobydlerjo też nětko hižom němſku znjeſliwoſcz ſpóznacz. Wobej krajinje ſtej nimale czíſcze katholſkej, tola zaſtojnicy, kiž ſo tam z Němſkeje ſczełu, ſu ſkoro wſchitcy njekatholſcy, njemóża a huſto doſcz też njechadża potrěbnoſcze ludu ſpokojicz. Też we ſchulach ſtanje ſo katholikam najwjetſcha njeſprawnoſcz, do wučeŕſkich ſeminarow powołaju ſo njekatholſcy wučerjo. We Colmaru je direktor ſeminara ze wſchěmi wučerjemi lutherſki, we Straßburgu je jenoż jedyn katholſki profeſſor; dotalny direktor, katholſki duchowny dyrbjeſche bjeze wſcheje winy ſwoje zaſtojnſtwo złożicz. We tajkich wuſtawach maja ſo wučerjo za katholſku młodoſcz wocżahnycz. Mjez tym hacz je dowolene, katholſkej cyrkwi napſchecżiwne nowiny, żadławe a jenoż ſkaženju luda pſchihotowane njepócczíwe piſma rozſchěrjecz, je krucze zakazane katholſke nowiny wudawacz, haj też druhdże wukhadżace katholſke nowiny njeſmědża ſo tam pſchedawacz a czitacz; tak bu hakle 4. decembra we Barlinje wſchědnje wukhadżaca wulka katholſka nowina „Germania“ za Elſaß a Lothringſku zakazana. Na tajke njehódne waſchnjo njezahori ſo katholſki lud za němſke khěžorſtwo. Zo by ſo tajkomu poczíſchczowanju tola ſkoro kónc czinił, a też katholſki lud prawa, kiž ma ſebi żadacz, dóſtał, je 78lětny biſkop Dr. Räß tón za njoho tak wobczežny pucz ze Straßburga do Barlina naſtupił, zo by tu pomoc a prawo pytał. Khěžor je jomu też żadanu audiencu pſchizwolił, a kaž někotre nowiny piſaja, je biſkop joho

spokojeny wopuschczik. Minister Bismark pak, kaž so praji, khorowatosče dla, njepschipuschczi biskopa k sebi. L.

Němska. We pruskim měsče Greifswalde, hdyž je universita, na kotrejž tež katholscy mkodzency studuja, služesche katholskej wosadze hako cyrkej hubjene twarjenczko, we kotrymž běsche wysche toho wuczeńnja a fara. Na dnju bamžoweje sekundich bu tam, wosobnje pschez prócowanja a dary studentow na němskich universitach, k dopomnjeczu na tutón dzeń, zakkadny kamjeń k nowej kath. cyrkwi pod mjenom Piusowa-cyrkej, położeny. Nětk je cyrkej tak daloko natwarjena, zo móžesche so 15. novembra wot k. probsta Herzoga z Barlina poswjeczicz. K.

Z Barlina. Redaktor nowinow „Germania“, k. duchowny Majunke, je knižku wudak, w kotrejž dopokazuje, zo je w Pruskej wjele mjenje katholskich swětnych zastojnikow a wyschschich wuczerjow, hacž jich po procentach byc dyrbjako a zo so potajkim katholikam kschiwda stanje.

Z Münchena. Nasch professor Döllinger je wězo tež pschecziwo jesuitam. Ale na prěnim němskim parlamencze we Frankfurcze 1848 je hinak ryczak. Tam hłosowasche wón pschecziwo takle podatomu namjetej: „Rjad jesuitow a z nim zjenoczene maja so z němskoho kraja wupokazacz.“ Tehdom bě Döllinger swobodny a katholski. Nětko to njeje. Jesuitowje wot tamnoho czasa hinaschi njejsu; wschak jim porokuja, zo so zastarskoho z mocu dzerža! Döllinger pak je so pscheměnik a hłosuje w nahłoscži sobu za wotehnaczo jesuitow.

Bajerska. Protestkatholikojo jenož w někotrych wosadach hischcze haru czinja. Wóndanjo wobroczichu so w jenej we Pfalzy ležacej na protestantow, zo bychu jim jenu cyrkej wotstupili. Tola so dopjelnjenjo próstwy hakle wocžakuje.

Z Elsaßa. Duchownstwo w adressy na němskoho khěžora prosy wo tele wěcy: 1. katholske nowiny dyrbja so swobodnje wudawacz móc; 2. wobstejace klóschtyrske rjady maja so zakitacz; 3. gmejnskim radam dyrbi dowolene byc, hacž chcedža swětnych abo klóschtyrskich wuczerjow měcz; 4. mikoscziwe sotry dyrbja zakitane byc; 5. schule a seminary maja konfessionalne wostacz (za kóžde wěrywuznaczo wosebje); 6. wuczerjo dyrbja wot potajnych towarstwow wotdžerżowani byc.

Rakuska. Nowe ministerium Auerspergowe žaneje dowěry nima. Te sejmy, hdyž maja pschecželjo wujednanja ludow wjetschinu, buchu zběhnjene a nětko so direktnje do winskoho reichsratha wuzwola. Ale to wschitko ministerstwu pomhacz njebudže. Reichsrath budže zasy njepołny a po krótkim cyle njemóžny, a potom budže ministerstwo zasy wotstupicz dyrbjecz. Wot l. 1848 je khěžorstwo hižo pschez 100 ministrow poměło; wjetscha połojca z nich je hischcze žiwa a dostawa pension, nětko po 4000 schěsnakach, prjedy wjacy! Knježenjo nowoho kanclerja Andrassya, kiž je Beusta wotczischczak, tež k spokojnoscži njepowjedže.

Italska. W dole Fontanabona njedaloko Genuy běsche sebi jedyn muž wjele rubjenoho cyrkwinskoho kubła nakupił, hacžrunje bu wot někotrych stronow na to kedžbny sczinjeny, zo pschez to do exkommunikacije (wuzamknjenja z cyrkwje) panje. Tež farař joho wosady jomu prajesche, zo joho nětk wjac k jutrownej spowjedži njepschipuschczi. „Nó, to je czim lepje, tak mam czežu mjenje!“ Někotry czas zdasche so, hako bu jomu tute njesprawne kubło tyło. Ale w zandže

nym lěcze trjechi joho hižon te njezbožo, zo jedyn joho syn na dostatych wopalenskich ranach wumrje. Psched krótkim wudyri we joho twarjenju woheń, dwaj synaj so sobu spalischtaj a wón bu, dokelž palace wokno na njoho pany, smjertnje ranjeny. Lud prajesche nětk: „To su zjawne płody exkommunikacije!“ K.

Italska. Wot oktobra 1867 bu hižom za 260 milijonow frankow cyrkwinskich kubkow pschedate. A tola roscze krajny dołh a z tym dawki bóle dyžli tehdom, hdyž knježerstwo sedmu kaznju tež napscheczo cyrkwi hischcze dopjelni. Lětny deficit (schtož pobrachuje) wuczinja 268 milijonow frankow. To je hospodarstwo, to je žohnowanjo!

Z Roma. Prěni italski parlament (sejm) bu tak tu we hłownym měsczе zjednoczeneje Italskeje wotewrjeny, tola njebě tu nihdze tamna wulka wjesołosczь k spóznaczu, wosobnje nic mjez romskimi měschczanami, kotrejež so za italsku jednotu zahorjeni ludžo a nowiny nadžachu. Cyła swjatoczнosczь bě krótka, a pschi njej bě widžecz, zo tamni, kiž mějachu so na njej wobdželicz, dobre swědomjo ujemějachu. Tež zapósłancam so tu njelubjesche, dokelž je sal, we kotrymž so posedzenja dzerža, hubjenje twarjeny, cžěmny a zymny, tak zo so sylnje wo tym ryczi, na dlěschi czas wuradžowanja pschetorhnycz. We tamnych dujach pak, na kotrychž tak nowe italske kralestwo prěni krócz swojich zapósłancow we Romje, w bamžowym měsczе zhromadženych widžesche, mějesche tež bamž, kiž wschu kschiwdu a njeprawdu sczerpnje njese, pschilježnosczь, swěru a lubosczь najwjetschoho dzěła Romskich spóznacz, kiž jomu pschez deputacije swoju wěrnu sobuželnosczь wozjewja a k joho podpjerje tež bohate pjenježne dary pschepodawaju. Wulka deputacija pschińdze tež prěnju njedželu adventa we tymsamym wotpohladanju. K njej ryczesche s. wótc takle: „Kak rjenje je, hdyž bratsja pschezjeni hromadže bydla. Po rjedze wozjewja mi wschě dzěle wjelelubowanoho města Roma swoju swěru a podwolnosczь. To dawa mojej wutrobje mócny trósch, krutu nadžiju na pschichodne czasy. Džennische sczenjo powjeda nam wo wěcach, kiž so psched poslenim sudom wozjewja. Někotre z nich dadža so na nasch czas nałożicz. Rom, stajnje katholske, wjerch, srjedžizna, sydło wěrnosczе mohło so k sydłej njewěry sczinicz? Ludžo, wot kotrychž jedyn to wocžakował njeby, su tamnu khorhoj, k kotrejž su pschisahali, wopuschczili. Wy pak, moji lubi, sczе spytowanjo pschewinyli, pschewinczе je tež dale. Budźczе pschezjene, a wy budźczе jebakow, tajencow, zełharnikow pschedobycz. By-li Mójzes hischcze junu z hory dele pschischoł, by winy dosczь měł tafli kaznjow rozrazycz, a so na tych rozzłobicz, kiž su do naschoho města pschischli, dokelž tež tuczi modła so k złotomu czeleczu, haj woni pschińdu pjenježny dobytk czinicz. Kiž su tu pschischli a praja, zo su pokoj a zbožo pschinjesli, moje dźěczi, czi zjebaju. Njedajcze so wot nich zabłudzicz, njedajcze so wot nich zawjesczь. Bóh was posylni, a hdyž je Bóh z wami, schtó budze potom pschecziwo wam?“ Tak skónczi swjaty wótc, a ze swojim požohnowanjom rozpuschczi deputaciju, kiž joho z nowa posylnjena wopuschczi ze zahorjenym hłosom wołajo: Evviva nostro Pio IX. nostro Papa e Re. Sława naschomu Piusej, naschomu bamžej a kralej. Ł.

Z Roma. K 50létnomu wopomnjeczu swojoho zastupjenja do tsczoho

rjada ſ. Franciſkuſa je bamž doſpołny wotpuſk wudźělił ſobuſtawam mjenowanoho rjada lětſa a tež za pſchichodne na jenym dnju kóždoho léta, kotryž ſo wot wjedźiczerja rjada hiſchcźe poſtaji. Provincial za Czěſku (potajkim tež za rumburgſki klóſchtyr) porucža, zo by lětuſcha tſidnowſka pobožnoſcź 24., 25. a 26. decembra ſo dźerżała. Sobuſtawy tſeczoho rjada móża tónle wotpuſk tež w tajkich cyrkwjach doſtacź, kiž rjadej njeſłuſcheja, pod wuměnjenjemi kaž hewak.

Z Roma. Kral Viktor Emmanuel je jenož wotmołwjenjo na wotewrjenjo ſejma wočakнywſchi zańdźeny tydźeń zaſy wotjěł. Wón je ſebi hród zemjana Grazioli (kaſtel Porziano) za połpjata milijona frankow kupił. — Nětko ſo často rubježniſtwa tudy wuwjedu; wóndy bu zapóſłanc Minghetti na Trajanowym torhoſchczu napadnjeny a wurubjeny.

Francózſka. Na 28. novembra buchu pola Verſailles tſjo z prěnich ſobuſtawow pariźſkeje kommuny, mjenujcy Roſſel, Bourgeois a Ferré zatſělени. Poſleniſchi je tón „ſudnik“, kiž je bjez druhim tamnych 64 woſobnych zatſělicź dał, bjez kotrymiž bě njeboh arcbiſkop Darboy. Tež w Marſeille bu jedyn kommuniſta zatſělený. Wjele ſtow je jich wotſudźenych a na daloke kupy a do khoſtarńjow póſłanych.

Amerika. Pſchi wulkim wohnju we Chicago ſu ſo wot katholſkich cyrkwjow ſpalili: 1. cyrkej ſwj. Pawoła, 2. ſwj. Louiſa, 3. ſwj. Marije, 4. biſkopſka kathedrala, 5. cyrkej ſwj. Józefa, 6. podjeczа ſwj. Marije a 7. jara rjana a wulka cyrkej ſwj. Michała pola redemptoriſtow. 3 klóſchtrow a cyrkwinſkich wuſtawow buchu zaniczene 1. akademija ſchulſtich bratrow z La Salle, 2. Sisters of Mercy, 3. klóſchtyr ſotrow ſwj. Józefa, 4. klóſchtyr miłoſcźiwych ſotrow, 5. klóſchtyr benediktinow, 6. klóſchtyr dominikanow, 7. klóſchtyr k dobromu paſtyrjej, 8. biſkopſka reſidenca, 9. ſyrotnica a 10. nimale wſchitke katholſke wuczeŕnje. Wyſche toho ſpalichu ſo na 50 proteſtantſkich cyrkwjow wſchelakich wuznaczow. Benediktinoju a redemptoriſtoju ſu wſchitko zhubili, cyrkej, wſchě twarjenja a wuczeŕnje a ſchtož we nich bě. Schkoda ze ſtrony katholſkich cyrkwjow, cyrkwinſtich wuſtawow a ſchtož w nich bě, wobliczi ſo na 1 million dollarow. K.

Naležnoſcże towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1871: kk. 350.—353. z Dobroſchic: Jakub Žoſka, Jakub Domaſchka, Khata Schczapanowa, Jurij Scholta; 354.—358. z Koſlowa: Michał Krawczik, Michał Krawc, Jakub Czornak, Madlena Kórjenkowa, Michał Rjelka; 359. Hańża Manjokowa z Nowoſlic; 360. Jan Bryl z Nowoſlic; 361. Michał Delank z Khróſczic; 362. Jan Delank z Wutołczic; 363.—367. z Rožanta: Michał Jurk, Jakub Glawſch, Jakub Klimant, Jakub Schelc, Józef Libſch; 368. Michał Czěſla z Hórkow; 369. Pětr Scholta z Pěſkec; 370. Mikławſch Nowak z Hranicy; 371. J. K. z B.; 372.—374. z Khróſczic: Jan Wiesner, Jakub Wujeſch, Michał Schwejda; 375. Hańża Czumpjelic z Nuknicy; 376. Pětr Kudźela ze Smjeczkec; 377. Jakub Wóſki z Stareje Cyhelnicy; 378. Pětr Delank z Wutołczic; 379. Jakub Pózer z Kuſcza; 380. Jakub Czumpjela z Kaſchec; 381. Jakub Symank z Wotrowa; 382. Hana Czemjerina z Neuhofa.

Na lěto 1869: P. P. z K.

Zemrjety sobustaw: Michał Delenk z Khróšcžic.
Smilne dary k dalewobstaranju: Marija Pjetaschowa z Drežďžan 1 toleŕ za bamža.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Kschcženaj: Jurij Pětr, s. njeboh Pětra Bjenscha z B.; August Kurt, s. Klemensa Näsera z B. — Zemrjety: Pětr Bjensch z B., 34 l. 5 m.

Z Radworja. Kschcženi: Hana Madlena, dź. Handrija Schołty z Lutowcža; Martha Theresia, dź. Korla Hörmanna z Boranec; Mikławsch August, s. Jurija Bjarscha z Khelna; Jan, s. Pětra Lischki z Radworja; Mikławsch, s. Jakuba Wiczaza z Čžornoho Hodlerja; Ernst Korle, s. Jurija Cawnika z Měrkowa; Jan Korla, s. Jana Handriki z Měrkowa; Jan Mikławsch, s. Jakuba Schramy z Radworja; Marija, dź. Michała Kmjecža z Lutowcža; Jakub, s. Jana Ryncža z Nowoho Bronja; Jan, s. Jana Henki z Kamjenej; Hańža, dź. Mikławscha Hrehorka z Lutowcža; Jakub (†), s. Mikławscha Wiczaza z Mikec; Hana Augusta, dź. Jana Ernsta Freiberga z Lutowcža; Jakub, s. Ernsta Rostoka z Radworja. — Zemrjeczi: Khata, dź. Augusta Mathesa z Radworja, 1 l. 7 m.; Madlena, dź. tohosamoho, 7 l. 7 m.; Marija Madlena, dź. tohosamoho, 11 l. 11 m.; Hańža, mandź. tohos. 38 l. 10 m.; Wórschula, mandź. Michaka Schramy z Radworja, 78 l. 6 m.; Martha Marija, dź. Jana Lorenca z Khelna, 5 l. 8 m.; Marija, dź. Ernsta Cymera z Khelna, 5 l. 6 m.; Hana, dź. tohos., 3 l. 5 m.; Jan, s. tohos., 1 l. 4 m.; Marija Martha, dź. Handrija Schołty z Lutowcža, 1 l. 7 m.; Hańža, dź. Handrija Schefera z Radworja, 6 l. 8 m.; Marija, wud. njeb. Pětr Čžemjery z Radworja, 82 l. 2 m.; Marija Madlena, dź. Jakuba Lubka z Bronja, 7 m.; Jan, s. Handrija Robla z Radworja, 1 l. 11 m.; Marija, dź. njeb. Jurija Hasche z Radworja, 53 l. 6 m.; Michał Kokla z Kschiweje Borschcže, 52 l. 1 m.; Hana Marija, dź. Jurija Schramy z Radworja, 4 m. 15 dn.; Hana, dź. njeb. Jurija Schewca z Kupjanskeje Dubrawy, 73 l. 9 m. m.; Hana, wud. njeb. Jana Kaplerja z Měrkowa, 86 l. 4 m.; Madlena, m. Michała Mjenja z Radworja, 72 l. 11 m. — Wěrowani: Mikławsch Džišťawk ze Smjeczkec, z Mariju, wud. Jana Pětschki z Čžornoho Hodlerja; Jan Delan z Lutowcža, z Hańžu Khilanec z Radworskoho Haja.

Z nakładom naschoho towarstwa je wuschła a pschedawa so we expedicijach Pósła a pola klamarjow za $2\frac{1}{2}$ nsl.:

Kranc.

Katholska protyka za Hornju Łužicu na lěto 1872.

Dary za cyrkej w Čžornecach abo Baczonju.

K czeszczi Božej a k spomoženju duschow su dale woprowali: J. K. 5 tol.
Hromadže: 5782 tol. 7 nsl. 5 np.

Wot redaktora.

Dla mnohosczże mojich zastojnskich dźěłow sym z tutym czisłom redaktorstwo złožił. Wot nětka wozmje k. kapłan Kuscžanski próca a zamołwjenjo Katholskoho Pósła na so.

Michał Hórnik.

Čžischczał L. A. Donnerhak w Budyschinje.